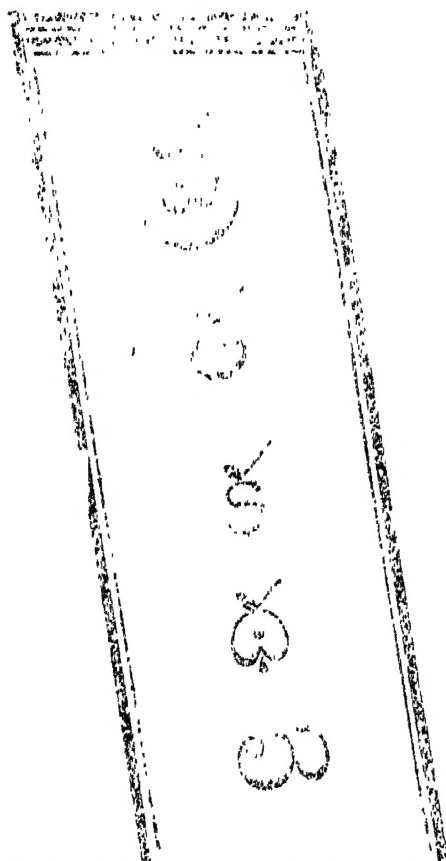

శ్రీ సత్యనాథ స్వామి

శ్రీ

తిరువతి వేంకటేశ్వరము

శ్రీ తిరుపతి వేంకట కవికృత గ్రంథములు

నాటకములు.	చంద్రవ్రథచరిత్రము	1	0
పాండవ జననము దు. 1 0	హర్షచరిత్రము	1	0
పాండవ ప్రవాసము 1 4	సౌంద్యతవిమర్శలు	2	0
పాండవోద్యోగము 1 12	శృంఖలాత్పణీకరణము	1	0
పాండవ విజయము 1 12	దివాకరాస్తమయము	0	12
పాండవాశ్వమేధము 1 8	విక్రమచెళ్లపిళ్ల	0	8
పాండివరాజనూయము 0 8	వస్తీపూర్తి	0	8
అవర్ణ నారదము 0 8	కాశీయాత్ర	0	0
దంభవామనము 0 8	ఆంధ్రభోజాదనసేమి :	0	4
సుకన్య 0 8	కవలలు — గాధలు		
పండితరాజము 0 12	1 వ సంపుటము	1	4
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము 1 0	2 వ సంపుటము	1	4
ఎడవర్లు పట్టాభిషేకము 0 12	3 వ సంపుటము	1	4
మృచ్చకటికము 1 12	4 వ సంపుటము	1	4
మొద్రరాక్షసము 1 8	జీవితచరిత్రలు.		
బాలరామాయణము 8 0	జాతకచర్య	1	8
వ్యసనవిజయము 0 8	ఇటీవలిచర్య	1	8
ప్రహసనములు.	లముకావ్యములు.		
వలైటూళ్ల పట్టదంఱు. 0 8	రసికానందము	0	8
రసాధానము 0 4	శనిగ్రహము	0	8
వచనములు.	గ్రామసంహము	0	4
విక్రమాంకదేవచరిత్రము 1 0	విదాలోపాఖ్యానము	0	4

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి అండ్ సన్సు.

వేంకటేశ్వర కల్లికేషన్సు,

కడియం. P. O.

మూ॥ గో॥ జిల్లా

శ్రీమద్భక్తరదేవతాయై నమః

వ్రత పథ లా

గ్రంథకర్త :

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి
శతావధాని.

మొదటి భాగము
వెయ్యి పుటలు

1952

పరిష్కర్త : విద్వాన్

చెళ్లపిళ్ల దుర్గేశ్వరశాస్త్రి

హక్కులు
ప్రకాశకునివి

మొ
2-0-0

ప్రతీకథలు

ఇందు

పేజీ

1. శ్రీ సత్యనారాయణ వ్రతము	1
2. శ్రీ మంగళగౌరీ వ్రతము	24
3. శ్రీ విద్యాకచతుర్థి వ్రతము	37
4. శ్రీ కేదారేశ్వర వ్రతము	58
5. శ్రీ కార్తీకసోమవార వ్రతము	73
6. శ్రీ స్కందవష్టి వ్రతము	92
7. శ్రీ సావిత్రిగౌరీ వ్రతము	108
8. శ్రీ శివరాత్రి వ్రతము	123
9. శ్రీ నందికేశ్వర వ్రతము	153
10. శ్రీ కులచారావన వ్రతము	172
11. శ్రీ ఏకపత్నీ వ్రతము	187

అను ప్రతీకథలు గలవు.

ప్రకాశకులు :

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి అండ్ సన్సు.

వేంకటేశ్వర పబ్లికేషన్సు,

కడియం, P. O.

తూర్పుగోదావరి జిల్లా.

శ్రీమత్పురదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

శ్రీ సత్యనారాయణ వ్రతము.

ప. శ్రీమద్విజయవాటికాపురనివాసా : కృత్తివాసా : మల్లకార్జునదేవా :
మహానుభావా : 1

కం. శివలీలలు విరచించిన
కవనముతోఁ దృప్తినకకావించెద నై
భవకరము భవత్పూజన
ము వ్రతకథల పుణ్యచరితముల రచనమునఁ. 2

కం. దేవా : “యావత్తైలం
తావద్వ్యాఖ్య” పనుగొల్చి ధన్యతఁగాంచం
గా పొందించుచుఁ గవితా
భావురమగుసేవ నీకుఁ బచరింతుశివా : 3

కం. దేవా : యావత్తైలం
తావద్వ్యాఖ్య భవదీయకత్వము నెఱుంగఁ
నావశమే నీవ్రతములు
గావించెదఁ గావ్యములుగఁ గలుషములుడుఁగన్. 4

ప. అవధరింపుము. నైమిశంబున లోకసంగ్రహజార్థంబుగా నేవియేని
పూజావ్రతకథారధనచిద్విలాసుండగుసూతుంగంచి శౌనకాదులిట్లనిరి.

తే.గీ. వ్రతము లెన్నేని గలవ యవంధ్యఫలక
ములు నమస్తవ్రతస్మృత నలఘుచరిత
సత్యనారాయణవ్రత సదృశమైన
వ్రతము లేదని విందుము కృతులవలన. 5

వ. “ప్రతానా ముత్తమం వ్రత” మ్మని ప్రతివ్రతమ్మునుగూర్చి చెప్పినట్లన
 దీనింగూర్చి చెప్పటయో? లేక యావ్రతప్రథావం బట్టిదియో? అను
 తిచ్చి యనంతర మా వ్రతవిధానాదికలు వినిపించు మనమును
 సూతుండు.

7

కం. మునులార! వినుఁడు తద్వృత్త
 మునుగూర్చి వచింతు లోకమనఁ గల వ్రతముల
 మనఘటము లయ్యును దా
 విని బోలఁగఁ జాల వనుట నిక్కమ్ము యగున్.

8

తే.గీ. కాలనియమమ్ముగాఁ జేయుఁగాక లేక
 కడఁగుఁగాక తన్నియమము నెడలి వరుఁడు
 తద్వృత్తము వ్యాధు లాదులు దగులనీక
 ప్రోచు గేస్తుల పది నిక్కము వినుఁడయ్య.

9

కం. చాతుర్వర్ణ్యము వారును
 బ్రీతిమెయి నొనర్పవచ్చు విశ్వశ్రేయం
 బై తనరెడి యీవ్రత మెం
 తో తాత్పర్యమునఁ జేయఁ దొలఁగు దొనంగుల్.

10

వ. సావిధానంబుగ నాంకింపుఁడు. లోకహితార్థియగు నారదుం డనేక
 లోకమ్ములు పర్యటించుచు, మధ్యమలోకప్రాంతమ్మునఁ జరించునెడ
 నానాయోచనముత్పన్నులును, నానామఖనమన్వితులును. నానావ్రతారు
 లును నగు సందలిజనుల నీక్షించి యవ్వారి దుస్థితికి నగచి వీరలకు
 సూక్ష్మపాయమ్మున నెవ్వగ దొలఁగుటకును సుఖము గలుగుటకును
 మపాయమారయు మనంబుతోఁ దత్క్షణంబ విష్ణులోకమ్మునకున్ జవి
 యచ్చట శ్రీమన్నారాయణు లక్ష్మీననాధు శంఖచక్రాయుధోపేతుఁ
 గని నమస్కరించి నన్నుతించి సువ్రసన్నుంజేసికొనుటయు నవ్వర

మేళ్వరుండు మందహాసమందర వదనాంబిందుం డగుచు నారదున
కిట్లను. 11

కం. బహుకాలం బైనది నీ
విహభువనమ్మనకు వచ్చి యిపు డెయ్యదియో
తహతహ వొడమెన్ : భిషదీ
యహ్మదయమునయందు లేక యరుడెంచెదవే : 12

తే.గీ. స్వార్థమొక్కొంత లేకయు నఖిలలోక
ములు చరింతు పరార్థమం దెలమి గలిగి
నీవు లేని పురాణమ్ము నీవు లేని
కరలు వ్రతములు మఱియొందు గానరావు. 13

కం. సంసారివి గాకుండియు
సంసారి సుఖమ్ములెల్లఁ జవిచూచితి మీ
మాంసించి తాఁడువారల
సంసారముగూడ తేనిసానివి నగుచున్. 14

తే.గీ. జ్ఞప్తి నున్నదియే యవి సారెసారె
బ్రశ్న సేయునధోక్షజు పరిహాసితవ
చనములకు సిగ్గుపడుచు నానందమీంద్రుఁ
డిట్లు వచియించె నతిభక్తి యెనకమెనఁగ. 15

వ. దేవా : నాటియావద్గాధయు జ్ఞప్తినున్నకతముననే యప్పటినుం
డియు భవద్ధర్మము సేయుటకు మొగము చెల్లక రాక మానితి.
నాయజ్ఞానోక్తులంబట్టి గర్వింపుగా నెంచికొని నీమాయల బడఁద్రోచి
తివి. బుద్ధివచ్చె, నీమాయల దరియింప బ్రహ్మాదులకునయిత మకర్మ
మగుచో నన్మదాదుల మలంతులము వలంతుల మెట్లు కాఁగలము,
నీదర్శన మొనరించుటకు మరల రానోడియు నేఁడు వచ్చిన కార

జము విన్నవించు సావదానమ్ముగ వాలకించి తగిన సదుపాయము
మ్మువదేశింప వలయు నని వెండియు. 16

తే.గీ. మనుజులొకమ్మునందలి జనులఁజూచి
వచ్చితిని వారు పొందు నవస్థలెల్ల
నాకళింపయ్యె వారల యాకళంకు
లెట్లు వానెడిఁ దరియించు లెట్లు వారు. 17

కం. చేయని పాపము నిరతముఁ
బాయక పడని దురవస్థ పరికింపఁగ నా
కే యొకటియుఁ గనుపట్టదు
నాయెద దురపిల్లి వచ్చినఁడ నివటికిఁ. 18

తే.గీ. కలియుగము దాపుగా నుండెఁ గన్తి కొర్పి
కృప్రచాంద్రాయణాదులు ఋషులవంటి
వారికే సాఁగ విట్టి సంసారికుల గు
ఱించి చెప్పినఁ జేసి తరించులెట్లు. 19

కం. దేవా ! దేవరమది కరు
ణావారిధి గాన భూజనమ్ములతరణం
బేవిధి సూక్ష్మోపాయ
ప్రావీణ్యము వలనఁ దెమలుఁ బలుకఁగ వలయుఁ. 20

తే.గీ. ముచువానితె కష్టమై తోచినపుడు
వార లేగతిఁ గుడుచుచున్నారొ ? దేవః
సకలమును నీ వెఱుంగుదు సాక్షి వగుచు
నంటి యంటక పరియించు టర్హ మగునె. 21

కం. ఏదేని లఘూపాయము
నీదయ నేర్పడినఁ దప్ప నిఖిలజనుల యా

చీదర వదలదుగద: దా

మోదర: నెలవీయవలె “నమో నమ” యనుడున్.

22

వ. పుండరీకాక్షుండు నారదుని పరోవకార ధురీణత్వమునకు సంత
సించి దయానుయాంతరంగముతో నిట్లను. నారదా! నీహృదయ
మార్దవంబునకుఁ గడుఁగడు సంతసించితి. నీయందు మహామునుల
కుండఁదగిన లక్షణంబులెల్ల మూర్తీభవించి విరాజిల్లుచున్నవి.
“ఓదారచరితానాంతు వసుధైవ కుటుంబిక” మనుట నీక తగుఁగాన
నతిగోప్యంబగు నొక వ్రతమ్ము గలదు; దాని వింతవలె లెవ్వరికిని
ఁజెలియఁ బఱచినవాఁడఁ గారుండియు నీయందలి పాత్యల్యమునం
జేసి ప్రకటించుచుంటి. నయ్యదియు సత్యనారాయణవ్రతంబు నాబడు;
దాని యాచరణమ్మునకుఁ గాలవియమారు లుండనువచ్చును; మండ
కున్నను ఫలంబు కొలర వడదనుటయు నారదుండు మహాత్మా!
తద్విధానంబుగూడ మంత యానలీయపలయునని ప్రార్థించుటయు
మధుసూదనుండు సంగ్రహమ్ముగా నిట్లుపన్యసించె. నదీతీరిమ్మునఁ
గాని. దేవాలయమ్మునఁ గాని, పుణ్యదీనమ్మునఁ గాని, యేదినమ్మున
గాని నరుండు భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితుండై తనశక్తి ననుసరించి తత్ర
త్పదార్థంబులు గోహుమ చూర్ణాదీకంబులు చతుర్భాగయుక్తంబుగా
సేరరించి విప్రులం బిలిచి వ్రతం బొనర్చి యం దైదపవంతు వ్రసా
దంబు తానును భార్యయును బిల్లలును భుజించి తర్కినవ్రసాదం
బితరులకు వినియుక్తం బొనర్పవలయునని వెండియు.

23

శ్రీ.గీ. ఎవరుగాని వ్రసాదంబు లిచ్చునపు డ

నాదరము చూపరాద యనాదరంబు

చూపిరేనియు సత్కుండు కోపి యగుచుఁ

దగిన పాచితి వారి కొదవఁగఁజేయు.

24

వ. ఇయ్యది ముఖ్యముగా గమనింపఁ దగిన యంశమని సంగ్రహిస్తూ,
 నొడువుటయు నాశ్రమన్నారాయణుండు నొడిపిన యాపత్తు గిటు
 లును తూచా తప్పకుండ మనమ్మునం దిడికొని యయ్యది
 నానతిగొని వ్రతప్రచారంబునకయి చనియె నాపడు శౌనరాదు లా
 వ్రతము నెవ రెవ్వరొనర్చి యేమే ఫలమ్ముల నొంది తరించెన్
 అనతీవలయు ననుటయు నూతుండు తల్లద్రవ్యతరర్థలఁ గొంపలు
 విట్లు వక్కాణించె. 25

కం. ఒక బ్రాహ్మణుండు భిక్షె

టకుఁడై వృద్ధుండు తిరుగుటం గవి నత్యం

డు కరుణకల్పిని దాను ను

దుకడై కనుపటై నలముదుకపాటునరున్. 26

వ. అట్లు కనుపట్టి యా బ్రాహ్మణున కుపకరించు తలంపుతో నేదేని
 వ్రసక్తిం గల్పించికొని మాటలాడం దలంచి యిట్లనియె. 27

కం. అరికాలిమంట శిరమున

బొరసెడి మిడియెండలోనఁ బురమెల్ల విటల్

దిరిగెద వేటికయాఁ భూ

సురః యన శీతిసురుఁడు దరణిసురునకు పనియెన్. 28

తే.గీ. బ్రాహ్మణుండను వేదముక్తార్గుఁడను

బిల్లలును జెల్లలును గల్గు వృద్ధుఁడను గు

టుంబరిక్షణమునకు బైక్ష్యంబు మంచి

వృత్తి యవి యాయవారమ్ము నెత్తికొందు. 29

కం. దంభంబై “బ్రాహ్మణస్య ధ

నం భిక్ష” యనెడిమాట నానావృత్తుల్

కుంభిని నుండిన నెందు వి

జృంభింపదు నామనంబు శ్రీహరికరుణా 30

కం. జానెడుబొట్టకునై యె

వ్యాచినొ సత మాశ్రయించి శ్వానముబలె న

వ్యానియవాగువునందున్

మానస మిడి బ్రదుకురన్న మరణము వరమౌ.

31

ప. ఎల్లరికుఁ గాకున్నను బాపభీతి గల సదాచార తత్పరువకు వేదశాస్త్ర

సరితున కింతకు మించిన వృత్తి యనఘంబైనది గానరా దని వెండియు.

32

లే గీ. ఎపరికిప నాదుభారం బొకింత లేదు

విడిరెఁ డస్మాదృఢున కిడి పేదపడఁడు

వేద మెఱిగినవానికి బిచ్చమిడుట

కులము తరియింపఁజేయు న న్నలుకువినవె.

33

లే.గీ. స్మృతులు శోధించియే ఋతామృతములనెడి

వృత్తులు విధించి తెగదె శ్వవృత్తి నెత్తి

వేదవిదులె యవ్యాచిని విడిచి యడ్డ

మైనపృథ్వుల తెగఁబడ్డ ననెడి దేమి.

34

ప. అని వెండియు.

35

కం. ఏ నెంతయేనియుదరి

ద్రాణుఁడనగుకతనసంసరణపోషణముఁ

దోనెట్టుచుంటి విఠ నే

దేవియు సదుపాయ మున్న నెఱిగింపు మనన్.

36

ప. విరాజ్యజ్ఞకరుడాసమేతుండు శ్రీమన్నారాయణుం డిట్లును, నోశిష్టాగ్రణీః

యిప్పటికి నీవంటి యనఘాత్ములగు భాందసుల కీ పృత్తియు యుత్త

మము, దీన నేమాత్రమును దొనంగు పొసంగదనుటయు నిక్కంబ.

దీని నవలంబించి చరించు యుష్మాదృఢులపై గేస్తులెల్ల రరుసు

నపొరింబైన గౌరవంబును గలదనుట నిక్కువంబ, కాని.

37

చ. కొండది దినాలలోనఁ బ్రతికుత్సితఁ డిందున కగ్గమై దరా
 /తలము నమస్త మిప్పనినె దారసుతోదరపోషణానకై
 యెలమి వహించినట్టులయి యిందలి గౌరవ మింకి పోవు గే
 స్తు లవుడు పొమ్ముపొమ్మునుచుఁ దోలుదు రిందుకు వచ్చునెల్లంన్. 38

వ. ఈ దురవస్థ వచ్చుట కింకను గొండొక కాలమ్ము వ్యవధిగలదు.
 అప్పటి కీపుణ్యభూమియగు భరతఖండంబు ఖండంతరవాసుల పరి
 పాలనమ్మున కగ్గమగు. వారివారికిఁ బంపకమ్ములు కుదురక హొర
 మైన సంగ్రామమ్ములు చెలరేగి మనపురాణమ్ములం దెన్నఁదుఁ గని
 వినని మహాజయంబు లుప్పతిల్లు నప్పుడాహారమ్ము లేక చాలమంది
 నశింతు రయ్యెడ నీభిక్షుబతులగతి బొత్తిగా శోచ్యంబగు నది యటు
 లందె నీవు నావలెనే కడుంగడు వృద్ధుండవు. నీవదెడి పరిశ్రమల్లు
 నకు నామనం బొప్పకున్నయది కాపున నీవు నన్నుఁ గోరితివి కాపున
 నాయెఱిగిన సదుపాయం బెఱిగించెద నయ్యది విన్ను టాగ్యవం
 తుం బొనర్చుగలదని వెండియు. 39

తే.గీ. శత్యనారాయణస్వామి సదస్రీతం బొ
 కండు గలదు రహస్యం బఖండమైన
 మహిమ గలయది యది చేసి బహుశమైన
 సిరిసి బడయుము నావుడు ధరణిసురుఁడు. 40

వ. మహాత్మా ! ఆవ్రతవిధానం బెట్టిది ? దానికి వలయు పదార్థంబు
 లెయ్యవి ? అద్దానికి యుక్తమగు కాలం బెయ్యది ? యవి ప్రశ్నించు
 టయు నాకవటభూసురుం డావృద్ధునకు సకలం బెఱింగించి యాతండు
 కనుచుండఁగనె యంతర్ధానం బగుటయు నమ్మహీసురవరేణ్యుండు.

కం. అకటా ! యాతఁడు నావలె

నొక విప్రుఁడు గాఁడు విష్ణువో ? శంభుఁడో ? నృ

ష్టికళానిపుణుడు ధాతయో :

నికటగతము విడిచినాడ నే మోక్షమ్ముకా.

42

వ. అతడు త్రిమూర్తులయం దొక్కరుండో : లేక మూర్తిత్రయాతీతుం
డగు పరమాత్ముండుగాని లేదా దైవతానంభూతుండగు నొండొక
దివ్యపురుషుండుగాని యగుట నిర్భవంబని వెండియు.

43

అ. వె. అట్లకొక యున్న నవగతి మగుటెట్లు

ముందు రాగలట్లు చందమెల్ల

నన్నుఁ బోలు నొక యనదపాటుఁ డమకొంటి

ఛాందసునకు లోతుడెంద మున్నె.

44

వ. ఆని కొందొక విచారించి యీ గతజలసేతుబంధనమ్ము ప్రయోజన
కారి గాదని నిశ్చయించి, నాటికి యధాపూర్వంబుగ నింటికిం జని.
మఱునాటి యుదయమ్మున యధాప్రకారంబున భిక్షుటనంబున కరు
గుచు మనంబున నిట్లు సంకల్పించె.

45

చ. వ్రత మొనరింపు మంచు నను బాటునిరూపున వచ్చి ధేమనం
గతముగఁ బ్రోత్సహించిన యకారణరూఢిరుం డెవండు గా
కతఁడు వచించినట్ల వ్రత మాచరింం బొనరింతు నేఁడు నా
ప్రతిన యెఱింగి నాకు భగవంతుఁ దొనర్చును గాక సాయమున్

46

కం. ఈవృత్తి తప్ప నాకిం

రేవృత్తియుఁ జేతగాద యిది నా కీనాఁ

డీవలయు వ్రతమునకుఁ దగు

నావస్తులు సేకరించునంతటి ధనమున్.

47

వ. ఇట్లు సంకల్పించికొని విర్యజంబగు మనంబుతో నా వృద్ధబ్రాహ్మ
ణుండు సాక్షాత్కరించు మాటబయాధిభిక్షుకుండో యనుతెఱంగున
భిక్షుటనంబునకు బయలువెడలుటయు.

48

చ. వికిరము వెట్టుగేహినులు వెట్టిరి తండుల భైరవ్యమే యతం
 డకుటిలుఁ దింటి తేగి యవి యాత్మసతీమణి కిచ్చె నాపె కం
 దొకట సువర్ణపుం గణిక లున్నటు గానఁగనైన నాపె భ
 ర్తకు నవి చూపెఁ జూచి ననితామణి కాగృహమేది యిట్లనున్. 49

వ. ఇవి భగవదనుగ్రహలబ్ధిమ్ములు. గతదినమ్మున నాకు శ్రీమన్నారాయ
 ణుండు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపంబునఁ బొడకట్టి యొక వ్రత ముందే
 శించి యంతర్దానంబునందె నేఁడు నేను భజెటనంబున కలుగుతఁ
 నిట్లు సంకల్పించుకొంటేఁ దత్ప్రకారంబు వినుము. 50

తే. గీ. ఈదినమ్మున బిచ్చమం దేది దొరకు
 దానితో సత్యదేవు నుదారకరుణు
 నిహపరసుఖప్రదాత సమిద్ధచరితు
 వ్రత మొనర్చి భజింతు నవంధ్యబక్తీ. 51

వ. ఈసువర్ణంబు తత్సంకల్పలబ్ధంబు గానోపుఁ సాధ్వీకుణ్డీ! యిందు
 లేకమ్ముగాని యితరమ్మునకు వినియోగింపక నర్వమ్మును వ్రతమ్ము
 నకు వినియోగింతమని భార్యకుం జెప్పిన నాపెయు భర్త చెప్పిన
 చొప్పునకు సమ్మతించెఁ బదంపడి నాఁడు సాయంకాలము కాక
 మున్న తత్తత్ప్రదార్థంబులు పాదాధికప్రమాణ ప్రమితంబులుగా సంగ్ర
 హించి పాఱురి నాహ్వానించి యధావిధిగా వ్రతం బొనర్చికొను
 సమయమ్మున. 52

ఆ. వే. వంటచెఱకు నమ్ము పాదజుం దొక్కండు
 తద్రవ్యతం బొనర్చు తజ్ఞ విశ్రుఁ
 జూచి యడిగె ద్విజుఁడు శూద్రునకును వచి
 యించెఁ దద్రవ్యతంబు నెసక మెనఁగ. 53

తే. గీ. మంచికొలమ్ము రానున్న మనుజుఁడగుట
 నాని కది నచ్చి నాఁడును స్వాంతమందు

నిట్లు సంకల్ప మొనరించి యేగెఁ గట్టె
లమ్మి కొనుటకు సత్యుని నాత్మ నమ్మి.

54

చ. తనకుఁ గలంతద్రవ్యము వ్రతంబునకున్ వ్యయపెట్టవచ్చునం
చనె నల పండితుండుఁ పురమం దిది యమ్మిన నెంతవచ్చు నా
కనుగుణభక్తి దానిఁ గొని యావ్రత మేనును జేతుఁ గాకటం
చనుకొనుచున్ జనెం బ్రచురమౌ ధన మబ్బెను వాని కయ్యెడన్. 55

ప. పదంపడి వాడును విత్తకాశ్యంబు లేనిభక్తిని సత్యనారాయణవ్రతం
బొనర్చి యావ్రతప్రభావంబునుజేసి యీపాటునట్లైన ధనధాన్యపుత్ర
పాత్ర విరామయాయు రాహోగ్యభాగ్యంబులతోఁ దులఁదూగుచుండె
నిట్లు వీవ్రతము లోకంబునఁ జాలమందికి విదితప్రభావంబయి
వ్యాపించుటయు నొక్కనాడు.

56

తే. గీ. ఉల్కములుండను నొక్కరా జువివతాను

నదితటమ్మున సత్యు ననంతభక్తిఁ

బూజ సేయుచు సుండంగఁ బొరుగుటారి

వర్తకుఁ దొకండు కనుఁగొనె వైశ్యకులుఁడు.

57

కం. కని భక్తిభావమున నా

యన కొందొక దవుల విలిచి యనఘాత్మః యిదే

మనుఁగూర్చి చేయునద్యౌత

మని వ్రశ్నించుటయు నృపతి యఖిలము తెలిపెఁ.

58

తే. గీ. వర్తకుఁడు ధనధాన్యాది వైభవములు

గలిగి యుండియు సంతతి గలుగకున్న

కారణంబున మదిని సంకల్ప మిట్లు

చేసికొనియె సంత గలుగఁ జేతు ననుచు.

59

ప. సంకల్పించికొన్న కొలఁదికాలమ్మునకె యావర్తకుని తలోదరీమణికి
భగవదనుగ్రహమ్మునజేసి గర్భచిహ్నంబు లేర్పడి యుక్తకాల

మ్మున సర్వలక్షణోపేతయగు కూతురుద్భవించి మాతాశిశువులు
సురక్షితంబుగ నుండుతఱి నవ్వణిజువిభార్య యీవ్రతముంగూడిచి
జ్ఞప్తికిం దెచ్చెఁ గాని లోభగుణమ్మునఁజేసి యాపయింపుంగఁబండు
రాజబోవు నామకరణాద్యుత్సవంబు దెల్పుచు నాలసించె నట్లు తర్జన్య
కకు వివాహంబుగూడ జరిగెఁగాని ప్రతిశ్రుతంబైన వ్రతంబుచేయుట
తటస్థింపదయ్యె. (60)

ఉ. అంతట సత్యదేవునకు స్వాంతమునం దుదయించె గోప మొ
క్కింత ఊమింపవచ్చు నిటు లెప్పటి కప్పుడు పేయుచిప్పు ల
త్యంతము నైచుటెట్టులని యాపణిజున్ శపియించె వీడు న
న్నింత యనాదరించు పలమెల్లఁ గొనంగలఁ డంచుఁ దిమ్ముటన్. (61)

వ. వర్తకుండును నల్లండునుం గలసి ద్వీపాంతరిమ్మునందు రత్న
వర్తకం బొనర్చ నేగుటయు నక్కడితేని యంతఃపురమ్ముని జరి
గిన చొర్యంబు సత్యదేవుని కాపంబుకతన విరపరాధులగు నీయల్లుం
డును మామయుం గుడువవలసినవా రైరి. అట్టి తరుణమ్మున. (62)

తే. గీ. ఇంటఁ గలిగిన పొత్తెల్ల వితరు లెవరొ

అపహరించిరి దారిద్య్ర మనుభవింప

వలసె వణిజువిభార్యకు నెలమి దక్కి

కూతురు కలావతియుఁ దాను గొనె దికిరము. (63)

కం. నిరి కలుగు పెంత పరమే

శ్వరుండు కరుణించెనేని యయ్యది సరగన్

సురుగుఁటయు నెంత పరమే

శ్వరుండు తా నాగ్రహించి శపియించినచో. (64)

వ. వర్తకుండు లుబ్ధుండై వ్రతముంగూర్చి యనాదరించినను దత్కళ
త్రంబు పారెసారెకు జ్ఞప్తి గొల్పుచునే యుంటం జేసి సత్యదేవున
కాపెయందును, గొమార్త కలావతియందును బూర్తిగ ననుగ్ర

హంబు దప్పనికతన మరల నపరాధంబు జమించునుపాయంబొందు
గల్పించె. 65

ల. పె. దిచ్చ మెత్తికొనగ బిడ్డకలాపతి
యూరివెంటఁబోయి యొకటఁ జూచె
సత్యవ్రతము పేర్చి సల్పుచున్న గృహస్థు
నచట నాగి రాక యాచనించె 66

ప. పదంపడి ప్రసాదంబు గ్రహించి కొఁబొంది నేపునదిఁ గలాపతి
యింటికి జనుటయుఁ దల్లి కొడుకెం గాంచి నేఁ దీరితి యాచనించు
టకుం గల కతమ్ము వెక్కాడంపు మనుటయుఁ గలాపతి కలతెలుం
గెల్ల వివరించె సంత నాపె మాతరు లోఁగడ జరిగిన తప్పింపెల్ల
జ్జప్తిం దవిలి సత్యదేవుని స్మరించికొని దేవా మహానుభావా నాప
దెడి యిప్పటి యిడుములును, మునుపటి నాపదనిన ముఖములును
సీయెటుంగనివి కాపు నాధిపతియుఁ బల్లదును శీఘ్రముగ వచ్చున
ట్లొనర్చు మట్లు కరుణించితివేని నిన్ను శరీకొలంబుగఁ బూనింతు
నని మ్రొక్కికొనుటయరాక తాత్కాలికంబు గఁ గూడ వ్రతం
బొనర్చుటం జేసి నిర్వాణకృపాశాలి యగు నా భగవాను నంతరిం
గంబు కరఁగి లోఁగడ నేరాజు కారాగరమున నల్లదు మామ
లిరువురును నిర్బంధింపఁబడి యుండిరో ఆపంద్రకేతునృపాలునకు
స్వప్నంబునం బొడరట్టి. 67

తే. గీ. నీవు బంధించినట్టి వణిజులు నిరవ
రాదు లవ్వారి నుదయాన రయము వదలి
పెట్టు మవ్వారలదనంబు సేనమేని
గొనకు మీటు చేయబున్నచోఁ గనెడు కాప్తి. 68

ప. ఇట్లు శాసించి సత్యదేవుండు తిరోదాసుండయ్యె. నృపాలుండు
మేల్కొని గతమ్మునకు వగచుడు వర్తకుల విరుపుర సగౌరవంబుగఁ

బిలావనంపి యనునయోక్తుల దుఃఖోపశమనంబుచేసి యంతటమున్ను
వారివల్లఁ గయికొన్న ధనంబు ద్విగుణంబొనర్చి యిచ్చి నూరిన
వస్త్రాదికం బొసంగి విందు చేసి యనుపుటయు నావటిజ్ఞుడే. 69

ఉ. తానును నల్లఁడుకా గడు ముదంబునఁ బొంగుచు “నెట్టి లాభ మే
దేనియు లేక యేటఁ బడఁడే” యను పామెత కగ్గఱయ్యె రా
జానుచరుల్ పొనర్చిన యిపాయ మటంచుఁ దలంచుకొంచు దే
శానకుఁ బోఁ దలంపున నసంభ్రములై తరి నెక్కి రియ్యరున్. 70

వ. అట్లు లోడ నెక్కి స్వదేశగమనోన్ముఖులై యేగునుద్యనుమ్మున
నుండునెడ సత్యదేవున కొక యూహ పుట్టె నది యెట్టిదందేని. 71

తే. గీ. ఇతవి కిప్పటికేనియు నీయవస్థ
వచ్చుటకుఁ గాని యాదురవస్థ మరలఁ
దొలఁగుటకుఁగాని యేదిహేతువో; యొకింత
తెలిసెనో లేదో; శీలింప వలయు ననుచు. 72

వ. ముదుసలిపాటుండుగా నగుపట్టి నడచుచున్న నొకయం దమందా
నందమగునై యరుగుచున్న యల్లునిని మామను గాంచి బిగ్గఱగాఁ
బిలిచి. 73

అ. వె. అలఘులార! యోడయం దేవదార్దంబు
లున్న వేను విందు నోపి సుంత
చెప్పఁగలరె? యనుడు నప్పు డానైశ్చలు
నవిష్ట యిట్టులనిరి క్రొవ్వు మిగుల. 74

కా. ఏదో యున్నది నీకు నెందులకయో; యిం దేదియున్ లేదు పో
రాదా; నీదగుత్రోవఁ బట్టుకొని; కట్టల్ బుట్టులాకా దీప లిం
కేదేనిం గల దెందు కిట్లడుగ నీ కేతం ధధీకారముకా
బ్రోదిన్ ముద్ర నిడంగ నిచ్చెఁ జనుమీ; భూమీసురగ్రామణీ. 75

కం. బిచ్చమ్మునకై యచటికి

వచ్చితిదో ? అట్టులేని వచ్చినదొప్పు

న్నచ్చంగఁ బెప్పఁ దోచిన

దిచ్చి పనుపయొక్కో ? యితర మేటికిఁ నడవఁ.

76

ఉ. పాటులు వత్తు రెయ్యదియొ పట్టుక పోవుదు రంటె గాని యా

తీరునఁ బృచ్ఛపేము నొక దృష్టిని గాంచఁగ లేదు పృష్ట

యారహ యుత్తముగా దెలియ వెప్పులు నీరీగ బుద్ధి వచ్చు దో

పో దుచి నీవు నీపలుకపోడుము లంట హసించి పల్కుదున్. 77

తే. గీ. నావ తెప్పనఁ దేలె రత్నములు గాని

బంగరుపుగాని లవము గన్నట్టఁ బోక

వంట చెఱుకుమయం బయ్యె వర్తకునకు

“నాంగోడును బాలగో” డయ్యె నంత.

78

వ. కపటబ్రాహ్మణ స్వరూపుడు సత్యనారాయణుండు తనంతఁ దాను

జనుచుండె. నల్లండు మామ దురివస్తం దలంచి వందురును పట్టు

లోదార్చె.

79

చ. వగచిన నేమిలాభమగు వచ్చిన యాపద లాభకారియై

దిగఁబడె నంచు సంతసీల దేవుఁ డెదో మఱియొందు గూర్చె నా

కగుపడె హేతు వాద్విజునియాకృతి మైమయిఁ దోసి తెందునున్

దగు నతఁ దాయనన్ బెరుచ దబ్బరలాదితి మీడఁబోసినే ?

80

కం. ఒకపాటుని నెకనక్కెము

నకు నగ్గము చేసి సర్వనాశము గనెఁ గృ

ష్ట కులము హేళన లెపు డూ

రక పో వని ముప్పుదెచ్చు ర మ్మయ్యనమున్.

81

ప. క్షమాపణంబు చెప్పి సుప్రసన్నుం చేసికొందము మన కివ్వుడు

మఱించిన విపత్తు తదవహేళనహేతుకంబ గావి వేటొండు కాదవి
వెండియు. 82

తే. గీ. సులభకోపులు మేదిసీసురులు మరల
సులభకరుణార్ద్రులనుచును బలుకువారు
విజ్ఞులని చెప్పి యల్లుండు విట్కులాగ్ర
గణ్యతో నేగి యద్దేవుకాళ్ళ తెలుగి. 83

ఉ. దాను లొనర్చు తప్పలవి దండముతోడ సురుంగు నోమహా
భూసుర! నిన్ను హేళనకుఁ బూంచిన మాయపరాధ మెట్టులో
పాసి చనంగఁ దానకకృపారసముఁ జిలికింపు మయ్య! ని
ష్కాసితరత్నమౌ తరివి గన్గొన నీమహిమంబు తెల్లమౌ. 84

తే. గీ. ఈపు భూసురమాత్రుండవేని యింత
యక్కజం బెట్లు పుట్టెకి ననమః నీదు
కతమున; జడాత్ములము నీదువిత మెఱుంగ
నెంతవారము మము క్షమియింపు మనమః 85

చ. ధనమునఁ బ్రీతి సర్వులకుఁ దద్దయు నుండెడి నందు మాకొలం
బునకు ధనంబె ప్రాణ మది పోయినఁ బ్రాణము పోయినట్లై మా
యనుచితకృత్యముల్ నయిచి యాగ్రహముఁ ద్యజియించి మాధనం
బును గరుణింపు మోయనమః బుద్ధి జపించెను నీకతఃస్మృతఁ. 86

వ. ఇట్లు లల్లుండును మామయుఁ బరిపరివిధముల విలపించుదు క్షమాప
ణంబు చెప్పనప్పుడు కపటభూసురాకారుండు సత్యదేవుండు సద
యాంతరంగుండై యిట్లు వలికె. 87

మ. విను మోహో! వణిజుండఁ సత్యుండను నవ్వేల్పున్ యజింపఁ మన
మ్మున నేనాఁడొ ప్రతిశ్రుతం బది సుతన్ బుట్టించెఁ జేయంగ లే
దనుఁగుంగూతున కయ్యెఁ బెండిలి యొకపైనన్ వ్రతం బీవు చే
సిన పాపంబునఁ బోవు నిఁ గవి యెటుల్ జేజేలు పైరింతురో. 88

అ. వె. కొంత లోభితనము కొంత మత్తక రెండు
గలసి నిన్నుఁజెఱచి కస్తీ గుడువు
చున్న విందొకండె బన్నమ్ము గుడిపించు
రెండు చేరినప్పు డుండు పెట్టు 89

వ. అని వెండియు. 90

కిం. నేనెవఁడనైన నగుదున్
మానిని నీభార్యబుద్ధి మంచిది యాపెన్
శ్రీనిధి సత్యుఁడు మనుషం
గా నీబంధనవిముక్తి గలిగించెఁ జూపి 91

కం. అని వారలు కనుచుండం
గనె పాటుఁడు మాయమయ్యెఁ గంధిస్థము నా
వను బూరించె ధనము నె
మ్మనమున నల్లుఁడు చెందె మామయు ముదమున్. 92

ల. వె. అట్లు ముదము చెంది యావృద్ధు సాక్షెత్తు
సత్యదేవుఁ డనుచు స్వాంతమందు
నెఱిగి యెఱుక చాలకే చేసిన దొనంగు
వైఁపు మనుచుఁ బెక్కుపార్లు మ్రొక్కి 93

తే. గీ. ఇంట రేగిన తత్క్షణం బింతకాల
మాలసించిన తప్పదం బఱఁగఁ బరఁగ
నీవ్రతం బొనరించి మనీషివరుల
సత్కరించెద నని ప్రతిజ్ఞను బొనర్చి. 94

ప. విత్తపూరితంబగు నొక నధిరోహించి కతివయదీనంబులకుఁ దన
నివాసంబు రత్నపురంబు సమీపించి యొకదూతను దనయింటికిం
బంపుటయు వాడరిగి 95

కం. అమ్మా : దయచేసిరి సే

మమ్ముగ సల్లండు మలయు మామయు నొకర్రో

శమ్మునఁ గల దదె నొక సు

ఖమ్ముగ సకలంబు దేవుకరుణ నెసంగెన్.

96

వ. అని నొడుపుటయు నాసాధ్యవతంసమ్ము పట్టరానిముదమ్మునఁ
బొంగి యీసుయోగంబునకుఁ గతంబు తనయొసర్చిన ప్రతింబ
యని తెలిసికొని “అధిక స్వాధికం బల”మ్మునుకొని మరిల యదా
శక్తిని వ్రతం బొనర్చికొని భర్తృసందర్శన లాలసంబగు మనం
బుతోఁ గొమిరెను వెనుక నుండి రమ్ముని చెప్పి తా నొడిరేపున
కరిగి నొకాగమనంబు విరీక్షించుచుండె.

97

తే. గీ. కూతురు కలావతియు మదిఁ గుతుక చుప్ప

తిల్లి వేగిర పెట్టఁగాఁ దల్లి యేగు

త్రోవనే యేగె నాపె సత్యవివ్రసాద

మాహరింపమి సత్యనారాయణుండు.

98

తే. గీ. రుష్టుడైన కతమ్మున రోషఫలిత

మాపె భర్త సముద్రంపుటలలఁబడిన

యట్లుగాఁదోఁచె నప్పటి యడరు చాల

శోచనీయంబు పిమ్ముట సుఖముగలిగె.

99

వ. ఆట్టి మహావిపత్సమయంబున నీయపరాధంబు స్వల్పంబగుటం జేసి
శ్రీ సత్యదేవుండు తనచిత్తమ్మున నువశమిల్లి ఆకాశవాణీద్వారమ్మున
నిట్లుపాయంబు దెలిపె.

100

ఉ. ఎందుల కూరకే వగతు రేమి ప్రయోజన మీపె యింటికిన్

గ్రండుగఁ టోయి భక్తి యలరంగఁ బ్రసాదము నాహరించినం

తం దనభర్తఁ బొందెడిని దధ్య మటంచు వచింప నట్లు లా

చందనగంధి నల్పి పతిసంగత యయ్యె ముదంబు చిప్పిలన్.

101

ప. పదంపడి యవ్వణిక్కిరోమణి స్వగేహమ్మునకుం జనిన ములునాఁడు
లోగడ నొనర్చిన లోపములెల్లఁ దీలునట్లు మహాపైభవోపేతంబుగ
సత్యదేవు నారాధించి యంతమాత్రంబ కాక తఱచుగ నీవ్రతం బాచ
రించుచు ననేకులకు మార్గదర్శకుండయ్యె. నీవ్రతమ్మునందు ముఖ్య
ముగా గమనింపఁదగిన యంశము ప్రసాదస్వీకరణము. అందే
వ్రతము ననాదరంబు సంఘటింపఁ గూడదు. అట్లు సంఘటించినచోఁ
బొసంగుచిట్లు కలావతికిఁ దొడరిన చిట్కువలననే యెల్లరకు విశ
దంబై నను వేటొక్క యుదాహరణంబుగూడ నుటంకింతు వినుండు.

కం. తుంగవ్వజుఁ డనియెడి నృప

పుంగవుఁ దొకనాఁడు పనికిఁ బోయి మృగయ పే

ర్మిం గడు విహరించి యొకట

సింగార మొలయు చెట్టుచెలత పసింఁచెన్.

103

వ. అట్లు రాజస్యంబును దోడ వచ్చిన పరివారంబును మృగయావిహార
పరిశ్రమం బవనయించికొనుచు నొకపటమహీరుహంబు చాయ
నున్న సమయంబున.

104

ఁ. కొందఱు గోపబాలకులు గోధుమపిండియుఁ బంచదార పే

ర్మిం దగు తక్కువస్తువులు మిక్కిలి చక్కఁగ సేకరించి యా

లం దమమందఱోఁ బితికి లక్షణయుక్తము గాఁగ సత్యదే

వుం దలపూర్వి భక్తిమెయిఁ బూవులుఁ బత్తిరి గూర్చి పేర్చుచున్.

చ. ఒకఁడు పురోహితుం దొకరుఁడో? యజమానుఁడు గాఁగ సత్యదే

వుకత యొకండు సెప్పఁ బరిపూర్ణతరంబగు మూఢభక్తి న

న్నికటమునందు భూపతి యింద్యచరిత్రుఁడు చూచుచుండఁ ద

క్కక సకలంబునున్ వ్రతము గల్పమునం గలయట్ల చేసియున్.

కం. వసుధేశుఁ బిల్వఁ గలసా

హనమునకున్ బిల్వగలఁ బ్రయత్నించి పొరిఁ

గునగునలు వోయి పయి సా

హసించి యొకపత్రపుటమునం దెలమిమెయిన్.

107

వ. సమృద్ధమ్ముగా శ్రీ సత్యదేవు ప్రసాదంబు పొందుటయచి యందలు
నొక్కని బురోగామిగా నలంకరించి వానిచేతికి నొచ్చుటం దిచ్చి
వినయవినమితగాత్రులై శ్రీసత్యదేవునిపైఁ గీర్తనలు పాడికొనుము
భజన చేయుచు నాట్యంబు సేయుచు నారాజస్యసిఁగిఁ గొంబొక దిప్పు
దనుకం జని యందలు నటనుండి చేతులు జోడించి నాగ్నాంగదండ
ప్రణామం జాచరించి భమతెచ్చిన ప్రసాదంబు దేనిపాణితలంబున
కందిచ్చునంతటి చొరవ లేమిఁజేసి కొందొక నమిసప్రదేశం బున్న
రీయమ్మునం దుడిచి శుభ్రులయచి యటనుంచి మూలమునఁ బుట్టె
భయకంపమ్ములతో యథాపూర్వమ్ముగుచోటికిన్ జని జిక్కినెఱుంగు
దంబు యథోచితంబుగఁ బంచికొని సావడి యుచున్న జనిరి. 108

చ. నృపుఁ డది గాంచి సంతనము నెంతయు జెందెను గాని దత్తవ
త్రపుటమునందు నుండిన పదార్థము తాఁ దినలేదు చూడలే
దపరిమితంబు రాజ్యమద మట్టు లొనర్పఁగఁజేసె నప్పరిం
తపు నది సత్యదేవునికిఁ దద్దయు నాగ్రహమున్ పుట్టించుదున్. 109

ఆ. వె. అతనిపుత్రశతక మామయావిల మయ్యె

ధనము సురిగిపోయె ధన్యమటె మ

తేమి చెప్ప నున్న దెన్నియో యాపదల్

వచ్చి చుట్టుకొనియె పసుమతీకు.

110

చ. జనపతి విజ్ఞఁడయ్యు ధనస్వాంతము రాజ్యమదంబు దొట్టి చే
సిన దొనఁ గింత దెచ్చినది నేగి సురేశ్వరుఁ డంతవాఁడు శ
త్రునిహతుఁ డయ్యె నొక్కయెడ దోసము లిట్టి వొనర్చిఁ లెక్కయే
మనుజపతుల్; సురామదము మాద్రది రాజ్యమదంబు సర్వదా. 111

అ. వె విజ్ఞుడైన కతవ వెంటనే తనదొసం

గెఱిగి సత్యదేవు నెడల నాడు

సల్పినట్టి తప్పె సర్వకష్టములకు

హేతువనును పవటికేగెఁ బెంచ.

112

ప. అట్లేగి ఘోషంబునం గల గోపగోపీజనంబుల నాబాలవృద్ధులగా
నయ్యెడట రప్పించి తన్మన్యంబునఁ దాను రాజ్యీవ మేతంబుగఁ
గూర్చుండి యథాశాస్త్రముగ ప్రరంబు సల్పి వెండియు.

113

చ. కొనుటలయామగుం బుడిపి కొందొక క స్తియు పోఁకటంద యా
స్యము ధనముఁ న్వరాజ్యము నమస్త మసీతిఁ నై యదీతిగ
క్రియమున నుండికొంగఁగి భరిం బభిలష్యును నీవ తాన్న స
న్ను మహిమి త్తమాత్రము గనుంగొనువానిగఁజేయు మచ్చుతా.

114

మ. రిరి రక్షించిననాటివేరిమి ద్రుసం గాపాడునాప్రేమ ని
ర్మలం ప్రోచిననాటివారి మ్రహచ్చైవ్యాసీపృత్తిం బొరిం
దొంగ గోలల్ పితరించీ మన్ను నయాప్రోవు పునున్నేగు ప
ల్లరుఁ గావించునుగాక దైవతముతాః శత్యాః జగద్రక్షతాః

115

ఉ. నన్నును పోషరాజులు జనార్దనః యెందఱు చెల్లిరో మదా
భ్యున్నతిఁల్లిఁ జోరక అయోః జనుషాంధులయట్ల చక్కనా
తెన్నునఁ బోతి పోవుదు రెదే చెడఁచెన్నునఁ బుద్ధి దప్పి నా
యున్నది గోలపోతిఁ గృప మన్నది యున్నదిలోము మమ్యతాః

116

గే. గీ. నీదుప్రసవ త్వమెల్లను నే నెఱింగి

బాడ నొప్పరికించితి గొల్ల లనుచు

గొల్లలందు నీకుం గల కూర్మి కంతు

లేదని యెఱుంగ లేదైతే లేరి నగుచు.

117

చ. నను నయిరించి ప్రోవఁచె నందనులకా గయడింపఁగా పఠెదా
మనుమల మన్నఁగావలయు మాదుకరాజ్యమునందునెల్లెదన్

దనమును ధాన్య మన్యమును దామరతంపర గాగ నుంచు న
 బ్లానరుపఁగావలెన్ శుభమహోదయముల్ ఘటియింపఁగావలెన్. 118
 వ. ఇట్లు పలుతెలుంగుల బ్రార్థించు నల తుంగభ్రజ నృపాలునియెడల
 నార్తల్రాజపరాయణుండగు శ్రీసత్యనారాయణుండు కరుణించుటంచేసి
 సీ. కొమరు లామయమునకును దూరమై సుఖం

జెలమియుఁ జెల్వొంద నింపుగనిరి
 మనుమలు మనుమరాండ్రును మునిషునుమలు
 దోనతోఁటకు మించు వాసి గనిరి

గుఱ్ఱమ్ము లేన్గులగుంపులు నాలును
 వృషభమ్ములును నభివృద్ధి గనియె

నెపుడు కావలెనన్న నపుడె వర్షించుటం
 జేసి కేదారముల్ శ్రీల నీనె

తే. గీ. సత్యనారాయణుని పంటి సత్యమైన
 దైవతము గాని యట్టి ప్రతమ్ముగాని
 లేదనెడిమాట సర్వత్ర పాఁడుకొనియె
 వింటిరయ్య? మునీంద్రులు వీను లలర.

120

వ. ఇంకొక్క విశేషంబు గలదు ప్రతము లేవియైన భక్తిశ్రద్ధాసమన్వి
 తులై యొనర్చువారికు సర్వాభీష్టప్రదంబు లగు నీకలియుగంబు
 నందో.

121

తే. గీ. సత్యనారాయణప్రతాపరణ మఖిల
 సంపదల విచ్చు నాపదిల్ సమయఁ జేయు
 నాయురారోగ్యపుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి
 గలుగఁజేసెడి నింత నిక్కమ్ము వినుడు.

122

వ. ఈ సత్యనారాయణప్రతముచేయువారు సర్వదుఃఖవినిర్ముక్తులై సుఖాల
 వలయులై యిహమ్మునఁ జీరముండి దేహపాతానంతరము శ్రీనారా

యణసాన్నిధ్యంబు వడయుదు రనుటలో నేమి విశేషమ్ము గలదు,
శుభప్రదంబగు నీవ్రతమ్ము చూచినవారు కథ రచించినవారు విన్న
వారు వీరలెల్లటను నిరాశురాయురారోగ్యవంతంబగు కుటుంబమ్ము
గలిగి సుఖంబుండురని వెండియు. 123

సీ. బద్ధుండు వినెనేని బంధనిర్ముక్తుడౌ యగుండు వినెనేని రుజనునాయు
విద్యార్థి వినెనేని విద్య సంప్రాప్తించు నటులె కన్యార్థికి నబ్బుఁ గన్య
ధనదాన్యములుగోరు మనుజున్లునకు ధనదాన్యసమృద్ధి సంతతముగల్గుఁ
దాపాపనోదనం బేసాటి పొంచిదు వాని కయ్యది దీనివలనఁ గలుగు

తే. గీ. కలియుగమునందు నీదృశం బలఘటమను

వ్రతము గన్పట్టఁబోదు నారాయణుండు

నారదుండు గోరినఁ బురాణవ్రతముల

నరసి యరసి పచించె రహస్య మనుచు. 124

ప. ఈ వ్రతమ్మునకును సత్యనారాయణునకును భేదమ్ము లేదు. వ్రతమే
సత్యనారాయణుండు; సత్యనారాయణుండె ఈవ్రతి మని ఎఱుంగునది.
యియ్యది యొసంగని భద్రంబు లెయ్యెడ లేవని సూతుండు శౌనకా
దులకు వచింప నమ్మహామునులు విని సంతుష్టాంతరంగులై సుఖం
బుండిరి. 125

కం. దేవా : యావత్తైలం

తాపద్వ్యాఖ్యగద : దేహదార్ద్యముతగ్గెన్

పేవించుచుంటి ని న్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ సత్యనారాయణవ్రతము

స మా ప్త ము.

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః

శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

శ్రీ మంగళగౌరీ వ్రతము.

కం. శ్రీవృషభవాహా : హరిముఖ

దేవావళివంద్యమానదివ్యచరణ ? సం

భావితభ కౌము : మహే

శా ? విమలసుభావ ? మల్లికార్జునదేవా !

1

వ. అవధరింపు మనంతరంబు పురాణశ్రవణ కుతూహలచగు శౌనకాది
మహర్షిపుంగవులకు సూతుం డిట్లు చెప్పి, చొడంగె నొక్కెడి
పాండవాగ్రజుండగు ధర్మరాజు శ్రీరృష్టభగవానునితో వ్రతంబులంచెల్ల
మహోత్సృష్టమైన వ్రతం బెయ్యది చెప్పుము నావుడు శ్రీకృష్ణుం
డిట్లు వక్కాణించెఁ దదుక్తప్రకారంబున మీకు నేనును వక్కాణిం
చెద నాలకింపుడు.

2

తే. గీ. ధరిణిఁ గుండినమనుపురవర మొకండు

కలదు కోమటి ధనికుండు కడునుశీలు

డప్పు రమ్మన-ధర్మపాలాహ్వానముండు

వజ్రము, దద్భార్యయొకనాడు భర్త కనియె.

3

చ. అనుదిన మేగుదెంచు భసితాచితకాయుడు వృద్ధు భిక్షుకుం

డన ఘుఁడు బిచ్చమేనిడిన నందికొనం డతఁడేమొగాని చ

య్యనఁ బెడమోముగాఁ జనెడి నస్మదనంతర గేహమందుఁ గె

కొను నభుమేమి చేసితిమొకో ? మనమందు విచారమయ్యెడిన్. 4

4

వ. నావుడు నావణిగ్వరుండు భార్యకిట్టను-రేపాభిక్షకుం డనుడెంచి

నప్పుడు నీవు బంగారు నాచెములనే యతనికి బిచ్చం బిడుము
పిమ్మట నేమగునో? చూచికొందము నావుడు నప్పతివ్రతము
నట్లొనర్చ నాభిక్షకం డానాడును బిచ్చంబు గ్రహింపక. 5

కం. ఇంతకు నోసతి : నీకున్

సంతతి లేదక్కతమునఁ జనియెద, భిక్షన్

స్వాంతంబుగొన సహింపదు

సంతానమ్మిడు వ్రతమ్ము సలుపుము సాధ్వీ : 6

ప. అని వచించి చనియెడి యామహనీయు సంప్రదించిడి దీనానసమై
“స్వామీ : యేవ్రతంబొనర్చిన సంతానంబు గలుగునో యానతీయుఁ”
డని పలుచిదఁ బులఁ ద్రొంగుటయు, నాతండు సుప్రసన్నుండై ఇల్లను
“నోసతీమణి : లేనిపోని వ్రశ్నఁబులడుగక నాచెప్పినచొప్పున నీ
భర్త యొనరించునేని మీకునర్వంబును భద్రంబగు”నని చెందియు ?

తే. గీ. నీలపత్తమ్ము ధరియించి నీదుభర్త

నీలతుంగమ్ము నెక్కి వనిని జరింప

పలయు నశ్వమెక్కడ మోకిరిలునో యచటఁ

ద్రవ్వపలయును దిదప భద్రమగు మీకు. 8

ప. ఇంతమాత్రము వచియించి యాభిక్షక వ్రవరుం డరిగెఁ బిమ్మటఁ
దడువదిష్టప్రచారమ్మున నాపె భర్తకు వచియించుటయు నాపణి
క్ష్పం గపుండు దై వజ్ఞోపదిష్టంబగు సుముహూర్తమ్మున నీలపత్త
ధరియై నీలంబగు నశ్వమ్ము నధిష్ఠించి వనంబున కరుగుటయు. 9

కం. కలకలమను పజ్జలకూఁ

తలు చెవులకు విందుసేయఁ దరుపులు ఫలముల్

గలయవి గలిగిన యటవీ

స్థలమొకఁ డగునదియె వై శ్యనత్రముఁ డవలన్. 10

వ. దాని రామజీయకత్వంబున కక్కజంపడుచు జనుచుండ నతం డధి
ష్ఠించిన యశ్వంబు నిర్నిమిత్తంబుగా మోకరిలంబడుటయు, నతండు
ప్రయాణంబు చాలించి తనతోనున్న పరిచరులును దాసును నాప్రదే
శంబును ద్రవ్వనారంభించుటయుఁ గొందొకలోయన. 11

మ. రమణీయంబగు దేవశంఖోకటి యార్యాదేవి దేనాటనే
రమరంగట్టినదో : విశాలతరంబు ప్రాకారమొప్పారి ధి
ద్రము సూచించుచుఁ గన్నడన్ వణిజుఁ డాటంగంబి యాదేవిపా
దములన్ మొక్కి నుతింప నయ్యుమయు నార్దింపైన చిత్తఘ్నతో.

తే. గీ. ఏమి కోరికయో : వచియింపుమనుడు
నంబ ? నాకు నమస్తంబు హస్తగతమ
సంతుమాత్రమ లేమిని జింతినొగులు
వాఁడ నననంబ యిట్లను వణిజుతోడ, 12

వ. ఎంత పరిశీలించినను నీకు నవత్యభాగ్యంబు పొడకట్టదు, కాని నాడు
నీవిపు డొనర్చిన పూజ మిక్కిలి ఎర్ఠసీయమగుటంజేసి యిది పృథా
పోరాడు కావున నీకు నల్పాయుష్కుండగు కొమరుండు కావల
యునో, దీర్ఘాయుష్మంతురాలు సౌభాగ్యవిహీన కూతురు కావల
యునో కోరికొమ్మనవుడు వర్తకుండు. 14

కం. పితరులు తరియించుటకున్
సుతుండు పకరించుఁగాని సుత లేకమ్ముకా
పితరుల కుపకృతి పేయదు
సుతునే దయపేయుమనియె సూరి హితముగగా. 15

వ. నావుడుఁ బరమేశ్వరి వానికిట్లను “ఈ నాపార్శ్వమ్ముననున్న గణ
పతిఁ బ్రార్థించితివేని పరిపక్వఫలభరితంబగు చూతం బొందుకనుపట్టు
దాని నుండి యొక్కఫలమ్మును మాత్రము కైకొని నీభార్యకిమ్ము

నీకోరిక నెఱవేఱుననుటయుఁ దదు క్తప్రకారమ్మున నావృక్షంబు
పొడకట్టె నంత నావచ్చెగ్గునుండు. 16

కం. ఫలములసొబగునకున్ మీ

క్కిలిగాఁచితి బోధమందఁ గెరలియనేకం

బులుగోసికొనియె ఫలములు

లలిఁచుద కొక్కటియె తత్ఫలములన్నిలిచెన్. 17

వ. అందుల కక్కజంపడి యసకృదావృత్తిగా నాచెట్టునుండి పలుఫల
ములుగోసి యొడిలో భద్రపఱచెఁగాని తుట్టుతుద కొక్కండుదక్కఁ
దక్కినవి మాయమ్మగుచుండె నంత నతండిఁకఁ గోసి ప్రయోజ
నంబు లేదని దానింగై కొని యటనుండి మరలె, గదేశ్వరుండు దాని
యాశకుఁగనలి నీకుంటొడము పుత్రునకుఁ బదునాఱవయేట సర్ప
గండంబు ప్రాప్తమగునని శపించె నిందులకుఁ గారణంబు వర్త
కం దసకృదావృత్తిగా నెన్నిసారులు ఫలంబులు గోసినను నయ్యవి
పదాఱుట మించమియేయని యెఱుంగునది అనంతరం బాతండం
బకు మ్రొక్కి స్వగృహమ్మున కరుదెంచి యాఫలమ్ము తనయర్థాంగి
కొనంగుటయు నది యాపె నియమపూర్వకమ్ముగ భక్షించి గర్భ
వతియై శుభముహూర్తమ్మున ద్వాత్రింశల్లక్షణోపేతుండగు సుకు
మారుంగనియె. వానికి జాతకర్మాదికం బొనరించి పదికేళురుండు
సుఖంబుండునంతఁ బదియాఱవయేఁడు దావగుటయు నాతని భార్య
వివాహంబొనరింపుమని భర్తను హెచ్చరించుటయు నతండు గండ
కాలంబు విన్నవఁడు గావున దానిం దప్పికొనుటకుఁ బరమేశ్వరారా
ధనంబు సాధకమగునని యెంచి గూఢమ్ముగా భార్యకిట్లను. నీతమ్ముఁ
డీమధ్యఁ గాశీయాత్రంబొనర్చ నున్నవఁడు. వీఁడు పరమేశ్వరీ
కృపాంబుజస్మండగుటంజేసి వీనిని మేనమామతో జతఁజేసి కాశీకిం
బంపి యచ్చట శ్రీవికాలాక్షి విశ్వేశ్వరుల యనుగ్రహముఁ బడయు

వానిగా నొనర్చి పిమ్మట వివాహప్రయత్న మొనర్చుట డేమకరము.
కారణము నీకిందనుకఁజెప్పక రహస్యముగా దాచిపెట్టితి. విప్పుచు
చెప్పక తీరమింజేసి చెప్పుచుంటి నాలిఁపుము. 18

చ. ఫలమిడినాఁడ నీట నల పందొకఁడేయనుకోరు రోసతిగా
ఫలములు చాలనందిక కృపా సెలవిచ్చిన దొక్కినంచురే
తలఁపున నున్నలోభమది తద్దయుఁ ద్రేణచేసి నన్నుచెం
గలినొనరించె విప్పుపతి గ్రక్కున కావమొసంగెనుగ్రుఁదె. 19

వ. లోభగుణమ్మునంజేసి నేను బరమేశ్వరియాజ్ఞ నుల్లంఘించి యెన్నో
సార్లు పదాఠేసిఫలములు గోసికొని యొడిలోఁ బదిలించుచి యీపలికి
వచ్చి చూచినంత నొడిలో నొక్కండుదక్కఁ దక్కినవెల్లొ సురింగి
మాయమయ్యెడివి. గణపతి యీపదాఠసంఖ్యబట్టి కాటోలుఁ బది
యాజువయేట నర్పగండంబురా శపియించెనదియునుంగాకి. 20

చ. జనవినినేను సంతతినొసంగుమటంచును గోరనాపె పు
త్రునొసఁగుచున్ జిరాయువునఁ దూఁగఁడు పీఠవియానతిచ్చెఁద
త్తనయుఁడటుల్ శపించె నిది తద్దయునామది శల్యమట్లు కొం
కును గలిగించు నీశ్వరునిగొల్చి తరింపఁగవచ్చు నాపదల్ 21

అ. వె. భార్య యంతయంచుఁబల్క దర్పాయుష్కుఁ
దనియెఁగొడుకు తాఁబదాటనియె
మును మృకండు పుత్రుమనిచిన శివుడుప
దాఠునూఁచేసి యనుపునేమొ. 22

కం. అనినాకుఁ దోచి కాకిఁ
దనయుని బంపింపఁగానెదం దలఁచితి నీ
వనుమోదింపుము కొమరున
కనుగ్రహముపేయు నభవుఁడమితాయువోగి. 23

కం. తానన్నమాటనే భ

ర్తానుగ్రహపరవశత్వమంది భవుండీ

శాసుడు మార్చెనుగదా తన

సూనునినుడితప్పఁజేయఁ జూడఁడె తరుణీ.

24

కం. నిర్వాధిరారిగదా ఆ

శర్వుడు సూతాఁకుసేయఁ జాలునునాఁకున్

బర్వేందువదనఁ నూతై

పర్వంగనొనర్చు నెవరుపలదనుచారె.

25

అ. పె. అరిమృకండు సుతునుదంతమిప్పట్ల సా

క్ష్యంబొసంగు మనకు నఖిలమును కు

భంబయగును సుతుని బంపుదమచట మృ

త్యుంజయుండుగదాగ నొందుకొదవె.

26

తే. గీ. కలరు దేవతలెందఱో కలసినర్చు

లొక్కతల శంకరుండు వేటొక్కతల గఁ

దూఁపశంకరుఁ డెచ్చయితూఁగు నదిలఁ

మనసుతు శతాయువుగఁ జేసిమనుచు నతఁడు.

27

తే. గీ. ఎన్నియోగాధలున్నవి యీశ్వరుండు

మసిచినవి యర్థవాదము లనఁగరాదు

పంపుదము కాశికాత్మజఁ డెంపుచేసి

యింత కొందుపాయమ్ము నేనెందుఁ గాన.

28

కం. ఫలియించిన ఫలియించును

ఫలియంపక పోయెనేని పరమార్థంబుగా

గలిగించు శివరాధన

కలిరీ : యిద్దనిఁ బోలఁగలదేది భువికా.

29

కం. శివ ! శివ ! శివ ! శివ ! శివ ! శివ !

శివ ! శివ ! శివ ! మనుచు నెవఁడు చిత్తమునందుఁ

శివు స్మరియించునో ? వానికి

శివుఁడు పశుండగుచు విచ్చుఁ జిరిజీవితమున్.

30

వ. అంతియకా దింకొక్క విశేషంబుకల దాకిర్ణిపుము.

31

తే. గీ. ఎవఁడు శివనామమును స్మరియించుఁ దఱచు

వాఁడనామయ మాయుష్యమందు మాత్ర

గాదు వానిసంతానంబుఁ గాంచు దీర్ఘ

మైన యాయుష్యమని నమ్ము మాత్ర నబల.

32

కం. మెత్తని దేవరశివుఁడా

మెత్తఁదనం బిట్టిదనుచు మెలఁతరొ ! నేగిం

చిత్తును వచింపనేరను

నెత్తెఱుగుననేని మనుచు నీమనకొమరున్.

33

తే. గీ. ఎందు కల్పాయువగు సుతునిచ్చితనుచు

నాత్మసతి మందలించును నాత్మజాతు

శాపమిడనేల ? యని కొంత కోపపడి మ

రల్పఁగాఁ జేయునెట్లొ భద్రమ్ము గూర్చు.

34

కం. సుతుని స్వినిపించు సమ

ర్థతలేదో శంకరునకుఁ దనయర్థాంగిక

మతిఁ ద్రిప్పనంతటి సమ

ర్థతలేదో ? శివుఁడిదుక జిరంబాయువెటో.

35

వ. అస భార్యకు దైర్యంబు చెప్పి ధర్మపాలుండు మేనమామను దోచొ

నంగి మఱికొంత పరివారంబుతో నపారంబగు ధనంబుతోఁ బెండి

లికిం బంపునిదంబునఁ బ్రయాణసన్నాహం బొనరించి శుభముహూ

ర్తంబునఁ గాశికి నంపుచుఁ దన ప్పాలకుతో నిట్లు వక్కాణించె. 36

తే. గీ. త్రోవ నెన్నిక్షేత్రంబులు శ్రీ విరూప
నయనుఁడుండెడి వగుపట్టునయవిధాయ
కంబులన్నియు సేవించి కడుదనంబు
గర్చుపెట్టుఁడు పురివైరికరుణ ఎడయ. 37

తే. గీ. భస్మరుద్రాక్షధాడలౌ భక్తవరులు
కనుపడినవారిఁ బోనీక కాగ్గలొనఁగి
యాదరింపుఁడు శివునికి నల్లవారు
నన్నిహితబంధువులు మఁదీ ? సత్యమింత. 38

తే. గీ. మించి పోయినదేదియు మీకు లేదు
రీర్థములఁ దీర్థవాసుల దేవరలను
గాంచుచును సేవఁజేయుచుఁ గాశికేగుఁ
డన్నియును మీరు భద్రమ్ములభిపురింప. 39

వ. అని బోధించి యనుపుటయు నాధర్మపాలని స్థాపకుండు శివాభి
రానుండగు తనమేనయల్లునితోఁ దనబావ ధర్మపాలుండువదేశించిన
విధమ్మునఁ దత్తత్తీర్థమ్ములఁ గ్రుంకులిడుచు దేవరల సేవింపుచుఁ
దద్దేవతాభక్తులకు ధనకినకవస్త్రాదుల నొసంగి వారి దీవనలు వడ
యుచుఁ గడుంగడు మెల్లఁగా నాయాక్షేత్రమ్ములు సేవించుచు నేగు
నెడఁ బ్రతిష్ఠానపురంబు త్రోవలోనిదగుటంజేసి యాపురంబు ప్రవే
శించి ఘంటావనంబున నరుగుచున్నయెడఁ బెచ్చికిడయిన కన్ని
యలు కొందఱొక్కచో గుఱిగూడి యాడికొనుచు నంతలోఁ
దమలోఁ దమకుఁ గలహంబంకురింప నందొక్క గయ్యాకి సుశీల
యను నొకవైశ్యబాలికపై దుమ్మెత్తిపోయుచు. 40

అ. పి. ఈపు విధవవయ్యెడిది నీకు కాపంబు
తప్పదెప్పటికిని దధ్యమింత

యన సుశీలనవ్వి యాతిట్టుఁబోతు గ
య్యాకిట్టులనియె నతిసుశీల.

41

కం. మంగళగౌరీవ్రతమో

యంగన! మాయమ్మచేసె నక్కతమున మా
వంగడమున మాంగళ్యమె
సంగవినతి పుట్టుఁబోదు శావమునమ్మా.

42

చ ఎఱుఁగవునీవు కోపమున నేదైతనన్ను శపించి తావ్రత
స్ఫురిణముకల్మి మాకులమపొంద ద భద్రము, లిండుకంత మా
పరిచితియున్న నెల్లరును భద్రములందుదు, రీవుమాదు చు
ట్టటికముగల్గు దానవగుటఁ రహియింతు చిరంబుభర్తతో. 43

వ. ఇట్లు సుశీల తన్ను ద్వేషించు గయ్యాశివ మాటు శపించుక యాశివ్వి
చించుచుఁ బలికినపలుకు శివుని మేనమామ విని యుక్కన్నియి తల్లి
చేసిన వ్రతంబుకతన నాపెరు నిత్యసుమంగళీత్వంబు సిద్ధాంతంబగు
టకు సంతసించి, అల్పాయుష్కుండగు తన మేనల్లుని కెట్లెని
యిక్కన్నియను భార్యగాఁజేయఁదలంచి తత్కార్యవిర్వహణంబు
దేశాంతరీయునకు దనకెట్లుసంఘటించునని యూహించుచు గొన్నాళ్ళ
క్కడ వివసించుటయె కార్యసాధకంబనితలఁచి యట్లునరించెనంత.

ఆ. వె. ఆసుశీల జనకుఁడగు హరియనుగేస్తు

కొమిరెపెండ్లి పేతకుంగడంగి

అందికొలయమునకరిగె నాపెకు విన్న

వించు కోర్కెచుదివి వెల్లివిరియ.

45

వ. అట్లరిగి యమ్మహేశ్వరి నర్పించి వ్రణమిల్లి.

46

కం. ఈవినువు నీవ్రతము మ

న్మానిని కావించుకతన మాకిచ్చితివీ

శాని : వరుడగిన వానిన్

మానుగ ఘటియింపవలెఁ గుమారీ మణికిన్.

47

వ. ఇట్లు ప్రార్థించునంత నంబిక యశరీరవాణీముఖంబున నిట్లు వాక్రుచ్చె.

చ. వెదకఁగనేల ? నీపువరు, విశ్వజనీనగుణాఢ్యుఁ డందగాఁ

డదె మనయుర నిక్కడి తటాకమునొద్దున నున్నవాఁడు నం

పదగలవాఁడు కాశిజనువాంఛను నిర్విడి వచ్చినాఁడు త

త్సదనమదే కనుంగొనుము చుక్కిని నీసుతరెంతయుఁ దగున్. 49

వ. అప్పులుకులు విని యంబిక తనవార్యయుఁ దానును నల్పు భక్తికి

సంతసించి యిట్లు లాకాశవాణీముఖంబున నాపతిచ్చెనని సంతసిం

చుచు ముఖనాఁడు గొందలు బంధుగులతో మంగళవాద్యపురస్కరిం

బుగ నాయంటనున్న శివుని మేనమామను సందర్శించి నటహామ

నంబుగా సాంజలి బంధంబుగా నిట్లు లర్పించె.

50

కం. పరిమేశ్వరి మీశివునిన్

వరుఁగా మాకన్నె కేరుపఱచి వచించెఁ

గరుణించి మీరలంగీ

కరించి మాకోర్కి తీర్చఁగావలె ననుడుఁ.

51

వ. అనవుడు శివుని మాతులుండు సగౌరవంబుగా సమ్మతించి జూపుచు.

నార్యా : మామేనయల్లునికి మీకన్నియను, బెండ్లి సేయుటకు సర్వధా

సమ్మతించి, మాయప్పగాని చీవగారుగాని నామాట త్రోసిపుచ్చుట.

నాటఁ బుత్రసంతతియకాని పుత్రికాసంతతి యిప్పటికి లేదు-ఉన్నచో

మన కులచుర్యాద ననుసరించి యికరకస్యలం జేసికొనుట పాడిగా

దని మీకుఁ జెప్పనక్కఱలేదని వెండియు.

52

అ. వె. నాకు నాఁడు సంతతులేకున్న నేనేర్పి

కూర్చినట్టి పెండ్లి హఁతుఁజేసి

కొనుటయేని వారిమనమున కొందొక

సంతసం బొసంగఁ జాలుననఘ.

54

వ. నేటినుండి మన మన్నదమ్ములముః మీకొమిరె నాకొమిరె; ఇప్పుడు
లమువుగా వివాహమర్యాద నెఱవేర్చికొందము. కాశీవిశ్వేశ్వరు సంద
ర్శించి వచ్చినవిదవ మనమనవైభవంబులకుం దగినట్లు లాంఛనం
బులు పొంపిరివోవ నొనర్చికొందమనిన నట్లరాకయని కన్యకాజన
కుండు హరినమ్మతించె.

54

చ. పదపడి కాశికేగి యలవై శ్యకుమారుఁడు మేనమామయిన్
సదమలభక్తి శంకరుని శాంకరినిన్ యజియించి విష్ణురా
ట్నదనముమెట్టి యయ్యనఘఁజాలినభక్తిఁ బ్రహృష్టఁజేయబల్
ముదమెదనొంది తాఁడినముందటి శాపఘగ్రమ్మరింపగగా.

55

వ. తలంపుపుట్టి నాటిరాత్రి స్వప్నమ్మునంబొడకట్టి “భద్రా! నీ తండ్రి
సల్పిన లోభగుణప్రయుక్తంబగు నవివేకమ్మునకు నాకే వమ్ము
వాడమి నేనుశపించిన శాపమ్ము నీవు నేఁడు నాకొనర్చిన పూజా
పురస్కారమ్ములకు సంతసించిన నేను గ్రమ్మరించుచుంటి. నామ
మాత్రంబుగ నీవు సర్పదష్టుండవగుదువు. నీభార్యయందలి ప్రీతిం
జేసి మజ్జనని మహేశ్వరి దండధరుని దూతల నవ్వలికిందోలి విన్ను
బ్రదికించునని యంతర్ధినందెఁ బదంపడి కాశినుండి మరలి ప్రతిష్ఠాన
పురంబరుదెంచు నప్పటికి శివుని తల్లిదండ్రులును సవరివారంబుగా
నటకరుదెంచి మంగళగౌరీప్రత దీక్షితురాలుగా మన్న కోడలింగాంచి
సంతుష్టాంతరంగులైరి యసంతరంబు.

56

తే. గీ. మేనయల్లునితోడను మేనమామ

కాశికాపట్టణమునుండి కదలివచ్చి

బావకప్పకు సంతసంబావహిల్లఁ

బెండ్లి నెఱవేర్చికొనిరి సంప్రీతిమెఱయ.

57

చ. కొమరునిగండముఁ గుఱిచి కోమటిబిడ్డఁడు ధర్మపాలుఁడే
 క్రమమునఁ దప్పిపోవునని కాలగళున్ స్మరించుచుండె నం
 తమిహిరగోత్రపుత్రియలతన్వి సుశీలకు నొక్కరేయి స్వ
 ప్నమున నిటుల్వచించెను గృహపరిపూరిత లోచనాబ్జయై. 58

వ. సుమంగళీ! నీతల్లి చిరకాలంబు మంగళగౌరీ వ్రతంబొనర్చిన పుణ్య
 శీల. అక్కతంబున నాపెతో నేమాత్రము సంబంధమున్న కన్నియల
 కేని వైదవ్యదుఃఖమువలని భయంబుండదు. పైఁగా నీకు వివాహం
 బైనదిమొదలా వ్రతంబు శ్రద్ధాభక్తులతో నొనరించుచుంటివి. నీపతికి
 నెట్టి యపమృత్యుభయంబును గలుగరాదు. కాని, మత్తనయుఁడు
 శపించినది వృధబోవరాదు గన నేటిరాత్రి నీపతిని సర్పంబుగఱచు
 వెంటనే నేనువచ్చి బ్రదికింతు నీసుమంగళత్వంబునకు భంగంబు
 గలుగనీనని యభయంబిచ్చి యంకర్చినాందె. నంబికచెప్పినచోప్పున
 భార్యభర్త లున్న గదిలోనికెట్లో సర్పంబొండు ప్రవేశించి సుశీల
 చూచుచుండగనే శివునిం గఱచి విగతజీవుంజేయుటయు సుశీలయం
 దికావాక్యమ్ముల యందలి విశ్వాసమ్మునంజేసి కంటఁ దడివెట్టక
 జగదంబును స్మరించుచు దైర్యమ్ముగాఁ జూచుచుండె నంతట. 59

ఆ. వె. నిదురనుండి లేచు నీటున శివుఁడు తాఁ

జచ్చి బ్రదికి తనదుఃఖాయతోడ

కలనుగంటి ననుచుఁ గడచిన వృత్తాంత

మిట్లు చెప్పఁదొడఁగె నెసకమెనఁగ.

60

వ. మనోహరిణీ! నన్నొక్క మహాసర్పంబు గఱచినట్లును గతప్రా
 ణుండనైన నన్నీ దండదరుని దూతలు వచ్చి చుట్టుముట్టినంత జగ
 న్మాతయగు మంగళగౌరీ వారల వారిని నాప్రాణంబులు వాకిచ్చి
 నట్లును గలగంటి ననవుడు నాపెయు వికరమేమియుం తెప్పక విని

యిట్టి స్వప్నంబు శుభప్రదంబ యని మాత్రము చెప్పి యప్పటికి
మిన్నకుండి వదంపడి యత్తమామల కాయావ్రతప్రభావంబును పేర్కొ
నంబును జెప్పె. వారిలు పరమానందచరితులై చాక్షుల సుమంగి
శీత్యంబలరు కోడలితోడను దీర్ఘాయుష్మదులగు కొమరుని
తోడను దమపురం బరిగి సుఖంబుండిరని శ్రీకృష్ణభగవానుడు ఛిట్ట
జాన తెలింగించెనని సూతుండు శౌనకాదుల దెలిగించి యీ మంగళ
గౌరీవ్రతంబు పౌభాగ్యప్రదంబికాక సంతానప్రదంబును సీరామలహ
యూర్భాగ్య ప్రదంబును నని వక్కాణించె.

61

కం. దేవా ! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యగద : దేహదార్ద్యముతగ్గెన్

పేవించుచుంటి ని న్నును

నావార్దక్యమ్ము నీవు నదవుము పేర్కొన్.

ఇది

శ్రీమంగళగౌరీ వ్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమత్పరదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

శ్రీ వినాయకచతుర్థి వ్రతము.

— ❦ —

కం. శ్రీకర : భద్రైశామని

రాకరణ చరణానుకంపః ! హఠిలాపట్టా

రీకరణః ! పన్ను గొల్తున

— యా ! కించలువోవ మల్లికార్జునదేవా !

1

ప. అపధరింపు మట్లు పురాణకథనోమ్మఖుండగు సూతుంగాంచి శాస

కాదు లభినందించుదు నిట్లనిరి.

2

తే. గీ. వేదశాస్త్రమ్ములం గల వివిధములు ర

హస్యములు నీవచించు సమస్తకథల

గోచరించుచునున్నవి మాచదువున

కిపుడు సార్థక్యమబ్బె నిన్నెంచఁదరమె.

3

కం. ఏదోమాదిరి గ్రుడ్డిగ

వేదము సాంగమ్ముగఁ జదివిన లాభమురాఁ

బోదని నీవాక్యమ్ములు

సోదాహరణములు మారు ముపదిశించెనఁ

4

కం. ఒక్కొక్క వ్రతమునందునఁ

బెక్కు విశేషములు మారు వినినకొలందిన్

జక్కెరలుగఁ గన్నట్టెడి

మిక్కిలి ధన్యులము నీవు మిత్రఁడవగుటన్.

5

తే. గీ. జన్మతక్కుడుడవు నీవు జ్ఞానమందు
 నిన్నుఁబోలెడి విప్రులు నిజము మృగ్యు
 లక్కతనఁగాదె : సుతుతో సహవతసమునఁ
 గలిపి సాత్యవతేయుండు గణపె విద్య. 6

అ. వె. కొడుకుతోడఁ జదివికొనుట యల్లునితోడి
 భోజనంబు ననెడి బుధజనోక్తి
 కీవు ప్రథమలక్ష్మ్యమెంతని వర్ణింతు
 మనఁకు : నీయదృష్ట మనుపమంబు. 7

వ. మఱియొందు వ్రతవిశేషంబు నీవలన వినఁగోరెదము నావుడు
 సూతుండు. 8

తే. గీ. వ్రతంయులన్నిటికన్నను భద్రదంబు
 కృష్ణుఁడొనరించి మున్నసకీర్తి రూప
 మగు కళంకంబువాసిన దలఘులారః
 వినిచెద వినుండు విఘ్ననాధునివ్రతంబు. 9

ఉ. ఎందుకుఁ గృష్ణుఁడీవ్రతము నెక్కుడుభక్తి నొనరెనో : తగన్
 ముందు వినుండు, సూర్యునిఁ బ్రమోదితుఁజేసెను సత్యతండ్రి దా
 నం దిననాధుఁడిచ్చెను గనద్రుచి భాస్వరమైనరత్న మా
 నందముమై నతండు యదునందనుఁ జూడఁగవచ్చె నొక్కటన్. 10

వ. సత్రాజిత్తు సూర్యవ్రసాదలబ్ధంబగు స్యమంతకమణి గళమ్మున
 ధరించి తన్నుంగనవచ్చుటయు శ్రీకృష్ణుండు కుశలంబడిగి కూర్చుండ
 నియమించి గౌరవించి తదేకదృష్టితో నారత్నంబునెడఁ బ్రీతినెఱుపు
 టకు సత్రాజిత్తు శంకాకులహృదయుండై. 11

కం. ఈతనికి రత్నమునెడఁ
 ప్రీతి యవారిగజనించె రేపి నేఁడో

యాతః డడుగు నీకున్నన

రాతినగుడునయ్యదియు భరంబగుఁ బదపన్.

12

కం. బలవంతులచూపువడిన

వెలగల యేవస్తువేని విడుమటయే రి

త్తులకు నుచితమటుగామిని

గలహంబదిహర్షుఁ బ్రాణఘాతుకమగుచున్.

13

వ. అని యమ్మణిని దనంతనొసంగుటకు మనసొప్పక నాటికి మిన్న
కుండి గృహంబరిగి యేమియున్ దోషక యిట్లు లాలోచింపఁ
దొడంగె.

14

రం. భగవదవతారమని చె

ప్పగఁనగు నీతనికి ధనము పట్టున నిటులో

భగుణం బగువడ్డిసదీ

నిగడమివాఁ దెక్కడుండనేర్పెడి భుజిన్.

15

తే. గీ. కింసు వధియించు నీతండు కంసు కన్న

నెట్కుడగు చుట్టమటంచు నేంచి నన్ను

బ్రదుకనిచ్చునె ? పేరికిఁ బ్రభుపుతాత

గాని యాతఁడె ప్రభుపులోకమున కిపుడు.

16

కం. అత్యాసస్సులయినచో

క్షిత్యధిపతులీశులందుఁ జేరుదురిపుడా

వ్యత్యయమె నాకు మూఁడెను

గత్యంతరమేమి : మణిని గాపాడంగన్.

17

కం. ఎసిమిది బారువులిది యి

చ్చును బంగారమ్ము దినము శుచియై పూజిం

- చిన నాదిత్యునికృపకత
మునవిది లభించె గడు నమూల్యమృకటా : 18
- అ. వె. దీని నొడ్లకిచ్చి యేనెట్లు బ్రదుకుదుఁ
గృష్ణదృష్టిపడియె విష్ణుణ్ణివ్ర
వరమునందు నేయుపాసము దోషదు
తపము తుదకు నాపదను ఘటించె. 19
- కం. ఇచ్చుటకుఁ జిత్తమొప్పుదు
పొచ్చెమ్మొనఁగింతునేని పొరియించునితం
దీచ్చి బ్రదుకుటయె యుక్తమొ ?
చచ్చుట యుక్తమో ? యీక స్వాంతమెరిసెడిన్. 20
- వ. అని వెండియు. 21
- అ. వె. తపము పేయనేల ! తపను గుఱించి వే
తేదొ గోరి కొనకయిట్టి ముప్పు
మూఁడు రత్నమునకు ముచ్చటపడనేల ?
దనము పాపకృత్యమునరు నెలపు. 22
- వ. అని పలువిధములఁ జింతించి చింతించి యేమియుండోషక తన
నహోదరుఁ బ్రసేనుంబిలిచి యారత్నం బతినికిచ్చి యట్లనియె. 23
- కం. ఇదిశుచియైగానిదరిం
పడగదు దిననాథుఁడిదెఁ దపంబునరుదా దా
నెచమెచ్చి బ్రద్రదము, నం
పదలిదియిడు నిచ్చు మేల్మిటంగారంబున్. 24
- వ. అని యొసంగుటయు నతండయ్యది కంఠమ్మునధరియించి యరణ్య
మ్మునకు వేటకుంజనుటయు నొక్కసింగం బాప్రసేనునధిష్ఠించిన
యశ్వమ్ముతోఁగూడఁ జంపి మాంసఖండంబను బుద్ధింజేసి న్యమం

తకమ్మును నోటఁగఱచికొని యేగుటయుఁ దదరణ్యనివాసి జాంబ
వంతుం డల హర్యక్షమును వధించి యామణిని సంగ్రహించి తా వ
సింపు గుహలోని సౌధమ్మునం దుయ్యెలకు నలంకారంబుగాఁ గట్టె
ననంతరంబు సత్రాజిత్తు. 25

మ. తనతమ్ముఁ వధియించి కృష్ణుఁడు స్యమంతమ్మున్ హరింపఁ బో
లునటంచు నిజమెంచ కచ్చటచటన్ లోకంబుతోపాటు వా
నినిగాఁ గృష్ణుఁడలంచియాడు కతనన్ శ్రీకృష్ణ దేవుండు తా
విని యెట్లోయిది వాపికొంటయనెచున్ వేమాటుచింతించుచున్. 26

వ. ఆవ్రపేరుఁదేగిన యరణ్యంబునకుంజని జాడలుదీయానంత నచ్చట
జాంబవంతుండు వసింపు గుహలోనికిఁబోయి చూతమను నిచ్చ
వొడమె ననంతరంబు. 27

ఉ. అగుహలోని కేగుటయు నత్యధికంబుగనుండె ధ్వాంత మె
ట్లో గుహచాలధాగము మహోజ్జ్వలతేజః ధతిక్రమింప న
చ్చోఁ గనుపట్టెసౌధ, మదిచూచియె తీరవలెన్ బ్రపంచపున్
లోఁగితులేవియేనియును లొచ్చుగఁగన్నడు దానిముందటన్. 28

వ. అత్యాశ్చర్యపర్యాకుఁ చిత్తుండై యాసౌధంబు ప్రవేశించుటయు
నందొక్కచోట. 29

ఉ. చందనగంధి నీలకవ చంపక నాసికయుత్పలాక్షి యిం
దిందిరదృక్కలాప స్మరదేవువీలానపుఁ బుంజమో ! యనం
గం దగుబోటి కన్నడియెఁ గంచనచేయన, కాలతాంగిపై
దెందముపర్వనాపెకును దెందమువర్వెరమాధినాధుపై. 30

వ. అక్కన్నియ యెట్లకేలకుఁ దనమనోవికారంబు బయల్పడకుండ
నాఁగికొని శ్రీకృష్ణు నోరచూపులం జూచుచుఁ దన తమ్ముఁడున్న
యుయ్యెల నూపుచు మిన్నకుండె. 31

తే. గీ. చారుహాసినియగు నల్లజాంబవతిని.

గాంచికృష్ణుండు దరహాసరాంచదామ్యః

దగుచుఁ దొట్టెలోనుండిన యర్చించి గు

ఱించి యిట్లులువచియించె నంచితముగ.

32

చ. రతనముదాల్చిగ్రీవను దురింగమునెక్కి ప్రసేనుడించురా;

హతునొనరించి వానిని మృగాధిపుఁ డీమణిసంగ్రహించె ను

ద్ధతుఁడల భయభీష్మరుఁడనంతరమా హరిఁజంపిసీట న

ర్పిత మొనరించె రత్నమిది వేదుకనాడెకొనంగ కాబరా :

33

తే. గీ. ఆడికొను మేడువరు మంచు యాదవరుల

భూషణుండు కృష్ణుఁ డమ్మణి పుణికి పుచ్చి

కొనఁగ జాంబవతీసతి కొనకు మచ్చ

భల్లవతి విన్నునైఁవఁడు పదు మవలికి.

34

కం. అదవా : రత్నముగొన్నను

గ్రుధమై ఋక్షపతి బాహుబల రుద్రుఁడుని

వధియింపకమును చను మవి

తథబలుఁడెఱుఁగవొకొ : మాదుకాతన్ సుభగా.

35

చ. అని యెలనప్పు నెమ్మొగమునందు విలాసములెన్నియో పొరిన్

బనువడఁజేయ నయ్యతివ పల్కటకున్ డిలునప్పు నవ్వి చ

య్యన యదునందనుండు గుహాయంతప్రతిధ్వనులీన శంఖమొ

త్తిన విని జాంబవంతుఁడొగి దేవకి సూసుని దాకె వీకమై.

36

వ. అట్లు తాఁకి యా యగాధంబగు గుహాగర్భంబున విరువురు నొకరి

కొకరు తీసిపోక పెనంగుచుండిరి. ఈ విధమ్మున నేడు దినంబులు

కడచినమీఁద గృష్ణుం డరిగిన మఱునాటనుండి బలదేవాదు లాయర

ణ్యంబెల్లెడ వెదకి వెదకి యెచ్చటను జాడదెలియమిని మృతుండై

యుండుననియు నేఘోరమృగంబులో భక్షించుటంజేసి యేవిధమైన

గుఱుతును గానరాకున్నది యనియు నిశ్చయించికొని యౌర్ధ్వదైహికంబులకు సయిత ముపక్రమించి జరిగించుచుండిరి. పిడుగువంటి యీ వార్తను విని హస్తీపురినుండి పాండవులును ఛార్తరాష్ట్రులును వచ్చి పరామర్శించి మరల వారివారి పొందుపట్లటఁ జనిరి యంత నిరువది యొకటవ దినంబున.

37

ఆ. వె. జాంబవంతు నొడలి సత్త్వంబు శౌరి స

త్త్వమ్మునకు నొకింత తగ్గిపోరు

భరముగాఁగఁ దోచి ప్రాజ్ఞాండతండు వి

జ్ఞానదృష్టి కలిమిఁ గాంచె నిట్లు.

38

౪౦. ఇతఁడు మహావిష్ణువు ప్రా

కృతపురుషుఁడుగాఁడు పూర్వమేనల రామా

వతరస్థున్ సేవించితి

నతఁడే యితఁడెందు సంశయములేదనుచున్.

39

వ. నిశ్చయించికొని మహానుభావా! నేనుద్రేతాయుగంబు నాఁటివాఁడను,

నీవు ద్వాపరపురుషుండవు. నాతో నిరువదియొక్క దినమ్ములు పిలు

తీకపోరుటయకాక యింక నీతోఁబోరుట భరంబనిపింపఁజేసతివి. 40

తే. గీ. నాఁడు నన్ను హనూమంతు నలుగవయుని

సూర్యపుత్రునేలిన మధుసూదనాంశ

మెఱుకగదిరె జ్ఞమింపుమీ వెందుకిటకు

వచ్చితివా ? తెల్పుమని నమోవాకమిడగ.

41

వ. శ్రీకృష్ణుండాపరమభక్తుని యొడలి నొప్పులు దీరునట్లు తన యభయ

హస్తమ్ముతో నిమిరి యా భక్తత్రాణవరాయణుండు జాంబవంతునితో

నిట్లువచించె.

42

౪౦. కనవో! సత్రాజిత్తును

దినమణికిఁదపించి యల్లదేవునికృపఁ జే

కొనియె స్యమంతకమది నీ

తనయుని యుయ్యాలకడకుఁ దాఁ జనుదెంచెఁగా.

43

వ. విషయమిటులుండ నేను లోభమ్మునఁజేసి అనతమ్ముని పథియించి
యీరత్నంబు నపహరించితి నని యతఁడు నాపై నిరపరాధి నొనరి
మోఁపెనని వెండియు.

44

కం. అతఁడొకఁడె యైనచో నా

మతి గింగిరి పడదు సర్వపునుజులునాపై

నతుకఁదొడంగిరటులె నూ

నృతముంగనిపెట్టి యాదుబెందుంగలదే.

45

వ. అని వెండియు.

46

ఆ. వె. తగినవారిలోనఁ దలయెత్తి బ్రతిపెడి

మానిసుల కబద్ధమైన దురిప

వాదమోర్వనెట్లు వచ్చెడి భల్లూక

రాజః దాని కైకరంబు గుండి.

47

వ. యధార్థంబు తెలిసికొని బంధులోకంబునకు బోధింపనెంచి యాయడ
వికి వచ్చి నీగుహం బ్రవేశించితి. నీ వీరత్నంబును సంగ్రహించి
భద్రపఱుటఁజేసి నాకుఁ బరిమోపకారం బొనర్పితివని వెండియు.

కం. నడికన్నఁ జొప్పుమేలని

యెడి లోకోక్తి వినియుందు వీనాకీవి

వృదు చేసిన యుపకారిము

నుదుల కతీతంబు నిన్ను మతియింతునెటల్.

48

వ. ఇట్లు మతియించు శ్రీకృష్ణుని వచనంబులకుఁ జాల నొచ్చికొని దేవాః
చరణదాసుండనగు నాయెడల మీరిట్టి వాక్యమ్ము లుపయోగించుట
నన్నుఁ జిన్నంబుచ్చుటయె యగు, నాయందు మీకు నమగ్రహంబు
కలుగుట విక్కవయేవి.

50

కం. కొమిరె యదె విష్ణుగడుఁ జ్రే
మమునం దిలకించు నను మన్నించుటకై
ఁమణులలో నొకరమణిగ
రమారమణఁ దేకొనుమని ప్రార్థింతుహరీ. 51

ప. ఇట్లనుగ్రహించినచో నీవు నాసామివి మాత్రమకాక చతుర్దశ భువ
నంబులకు నధినేతపు కదా. అట్టి నీతోఁ బశువునగుటంజేసి సంగ
రఘ్ననకుం చొడరిన యపరాధం బుపశమించుటయకాదు. 52

ఉ. పెండిలి యాడుదాటి తగుప్రేముడికాని వరింపనున్న యీ
యండజయానకున్ దగిన యల్లుని నెక్కడఁ దెత్తు నేను మూ
ర్ఖుండఁ బశుత్వదుర్బగుండఁ గూతురు మాదృశురాలుకాదు నీ
యండకుఁ దగ్గదిట్లులు దయకా గనఁజేయుముకృష్ణః నాయెడన్. 53

తే. గీ. అందకారిబంధురమగునట్టి యీమ
హా గుహాంతరమున సౌధమించు నొకటి
గట్టి కాపురమున్న నావట్టి కీపు
దక్క వరియింపఁదగినట్టి దయితుఁడునైః 54

కం. "ఇందుఁగలఁడందులేఁ డని
సందియమెవ్వని గుఱించి జనులొందరో. ఆ
బృందారకమూర్తివి నా
సందనిపాణికా గ్రహించి నను మనుపుచుఁజా.

ప. అని కొమిరెచే నమస్కరింపఁజేసి "తదేవలగ్న" మను సూక్తిం
బలించి పాణిగ్రహణంబు నిర్వర్తింపఁజేసి పారిబర్హంబొసంగి
హూతుతో నల్లునితో ద్వారకాపురంబు ప్రవేశించునప్పటి దృశ్యంబు
పర్జనాతీతంబై యొప్పె. 55

కం. నమసెననుకొన్న కృష్ణుఁడు
రమణీమణిమణియుఁగోస కరంబు ముగము పూః

ప్రమదలకు బంధువులకును

నమరించె భార్యలకును నచ్చెరువొడవనీ.

57

వ. పదంపడి స్యమంతకమణిని బంధువులకెల్లరటనుజూపి సత్రాజిత్తు
నకు వారలెల్లఁ జూచుచుండ నొసంగె. లజ్జాపనతముఁబుట్టె
యతండద్దాని గ్రహించి యమ్మణి నెట్లేని కృష్ణనకొసంగ నెంచె
గాని మున్ను రానొనర్చిన యపనిందనుబట్టి పరిగ్రహించుట
యెంచి యుపాయంబుచేసి తన కూతు నుత్తమలక్షణోపేతను
భార్యగాఁ గయికోవలయునని ప్రార్థించుటయు శ్రీకృష్ణుండండుల
కంగీకరించె. బదంపడి యాదవులలో శతధన్వుఁడు నక్రూరుండు
లోనగువారలెట్లేని యీమణి నపహరించు తలంపు గర్హియుఁ గృష్ణుని
వలనిభయము కతన సమయంబు సిరీక్షించుచుండిరి. పదంపడి. 58

తే. గీ. పాండవులఁ జూడనేగెఁ గృష్ణుండు రాజ

కార్యవశమున నాతఁడక్కడనయుండె

నట్టితటి శతధన్వుండు పట్టుబట్టి

చంపి నత్రాజితుని మణి సంగ్రహించె.

59

వ. ఈ ఘోరకృత్యంబు జరిగిన కొన్నాళ్ళకుఁ గృష్ణుండు ద్వారక కేతెం
చిన సత్యభామ యావద్వృత్తాంతమును నశ్రుపూర్ణములగు నేత్ర
ములతో గద్గదస్వరాకులయై వచించుటయు.

60

ఆ. వె. కపటనాటకుండు గావునఁ గృష్ణుండు

మదిని సంతసించి మామఁ జంపి

నట్టి క్రూరుఁ జంపుమని సత్య నలరింప

నన్నతోడఁ జెప్పె నతఁడు పిదప.

61

వ. శతధన్వు వధింపఁబోవుతటి నతండు స్యమంతకమణిని దాపుమఱి
యక్రూరున కిచ్చి తాను జవంబుగల యశ్వము నెక్కి పలాయనం
బొనరించె నట్టియెడ.

62

ఉ. ఎక్కడికేగె దీపు మణినెత్తుక భూమియకాదు స్వర్గమం

దెక్కడనున్న విన్న వదియింతు మణికా గయికొందునంచుఁ బే
రుక్కున సీపాణి రథమొక్కటి నెక్కటి నెక్కి యేగెనే
దిక్కున యాదపుండరిగె దృష్టి యతే ప్రసరింపఁ జేయుచుకా. 63

అ. వె. అన్నతోడఁ జెప్పి యతఁ దేగుచుండఁగాఁ

దానుగూడ నొకరథంబు నెక్కి

యన్నకిన్నఁ గడురయమ్మున శతధన్వుఁ

దఱుమఁజొచ్చె నోలి దరధరుండు.

64

వ. శతధన్వుడెక్కిన యశ్వరాజంబు మహోత్తమజవోపేతంబగుటం
జేసి శతయోజనంబులఁ దనుకఁ బ్రయాణంబు సాగించి యశనా
యాకులితంబై మార్గాయానమ్మున మడియుటయు వాడు గత్యంత
రమ్ములేక పదాతియై కొంతవడి పలాయనం బొనర్చి తుదకుఁ దన
యశ్వంబు చూపిన తెఱంగున మడిసె. ననంతరం బచ్చటికి వచ్చి
విగతప్రాణుండై పడియున్న శతధన్వు కట్టిన పుట్టుంబుల నెంత
వెదకినను స్యమంతకం బ్రక్షూరున కిచ్చిన కతన నితనియొద్ద గోచ
రింపదయ్యె నంత బలదేవుండు. 65

కం. తమ్ముని తాత్పర్యము మఱిఁ

దెప్పునియున్ గూడ నుండె దేవేరి గదా ।

తమ్మునికి సత్య ? యమ్ములే

యమ్మహిళరు హక్కు తండ్రిదగు హేతువునకా.

66

వ. ఆట్టిస్థితిలో నేను జంపదున్నను వీడు నావలన భయంబునం జేసి
శక్తికిమించిన పలాయనంబొనర్చి విగతజీవుండయ్యె. నీపలాయన
సంక్రమంబున మఱియొక్కడనేని పడియుండనోపునని యెంచి
ద్వారకకున్ జనుదెంచుచుండఁ గృష్ణుండు మధ్యేమార్గంబున నన్నం

గలిసికొని యన్నతో నీకన్న మున్న నేను శతధన్వం బట్టించితి
ననియు మణివానియొద్ద లేదనియున్ జెప్పుటయు నమాయకుండగు
బలదేవుండు, కృష్ణుండు శతధన్వనియే నిమిత్తమునఁ బరి
మణిని గ్రహించి డాచియిట్లు కపటోర్తులు పలుకుచుండెనని తలంచి
రోషాదుజనేత్రుండై యిట్లు చూపింపఁ దొడంగె. 67

కం. ధనమే ప్రధానముగ నీ

వసువర్తించెదపు పీనినందులకే చం

పినయిట్లులయ్యె మనభయ

ముననేకాకెట్లు చచ్చుఁ బొరిఁబరుగిడుచుఁ.

68

ఆ. వె. మామఁజంపినట్టి మలినుండు పీఠని

చంపితేని సరియె సత్యదూర

మైనమార్గమేల; యమ్మణి నెచటనో;

డాచిబొంకు టక్కటా! హితంబె.

69

వ. ఇట్లు బలదేవుండు కృష్ణుని దూఱుటయు నశంకెన్నియో యిట్లును
సత్యములును నెఱపి యన్నకు యధార్థంబు దెలుపనుంకించెగాని బల
వత్తరంబగు వేఱొండు కారణంబుంబంటేసి బలదేవునకా యధా
ర్థోక్తులు లేకమ్మును మదికి నెక్కవయ్యె. 70

కం. పదపడి కృష్ణునివైఖరి

మదికిన్నచ్చని కతానమనము విటిగి కో

విదమాన్యుడు బలదేవుఁడు

విదర్భదేశమున కరిగె విడిచిపురంబుఁ.

71

వ. కృష్ణుండొక్కండ ద్వారకకువచ్చె. బలదేవుండు రాకపోవుటంటేసి
పౌరులిట్లు లపవదించఁ దొడంగిరి. 72

కం. ఇరువురకున్ మణితై సో

దరులకు వైరమ్ము పొసఁగి దఱుఁడుకృష్ణు

డటిముటిఁబొమ్మననగ్రజఁ

డరిగెననుచుఁ జెప్పికొనుట హరికిం దెలిసెన్.

73

ఆ. వె. తెలిసియకట ? యెట్టికలియిది యపవాద

మీఁద మఱియొకిండు మేకొనంగఁ

దొడఁగె దీవికేదో దోసముండియెత్తర

వలయునెట్లు దానిఁ దెలిసికొందు.

74

ప. శ్రీకృష్ణుండు భగవదపతారఁబయ్యి మనుష్య భావం బాశ్రయించి
యున్న కతన తదనుగుణంబగు భావంబు లనుభవించుచుండె. నశ్రూ
రుండు శతధన్వుండు దాఁపనిచ్చిన మణింగొని కాశీపురంబు ప్రవే
శించి తస్మిన్ ప్రసాదంబున ననుచినంబును బ్రవృద్ధంబగు నైశ్వర్య
మృనం జేసి మహేశ్వరుని యాగంబులచే సంతృప్తుం గావించుచు
సుఖంబుండె నాయీ సందర్భములెల్లఁ గృష్ణునకుఁ దెలియవలసి
యున్నను దెలియరామికిఁ గతంబు మున్న వివరింపఁబడియెఁ బదం
పడి కథను వినుండని సూతుండిట్లు చెప్పఁదొడంగె.

75

కం. ఆపవాదమీద నొందొక

యపవాదము మొగిసి తనదునాత్మకుఁ జింతం

గృహణతఁ గూర్చంగ బాధ

చపలుండై కృష్ణుండున్న సమయమునందున్.

76

ప. నారదుం డరుగుదెంచుటయు నమ్మహాత్ముని యథోక్తప్రకారంబునఁ
బూజించి సుభోవవిష్టుం గావించిన యనంతరంబున నాందుండు
కృష్ణుచాననంబు దిలకించి.

77

కం. అనందో బ్రహ్మశ్రుతి

యేనిత్యువచించు నతఁడపీవయ్యును నీ

యాననమువిన్నఁ బోవు ని

దానంబెయ్యడియొ ? నాకు దాపకచెపుమా.

7

కం. నేమమకద ? బందుగులకు

నీమహిళలకుఁ యశంబునిర్దిద్రమరా :

యేమూలమ్మున నెవ్వగ

నీమది గలగుండువెట్టె నే విసనెంచున్.

79

వ. ఇట్లు గ్రుచ్చిగ్రుచ్చి యడుగు నమ్ముసిపరునకు శ్రీరృష్టి డిట్లను. 80

చ. మునివర : యెల్ల వారి మనమార్ ముకురుంబున యందుఁబోలె

మనమున గోచరించెడిని మన్ననమేటికి గోచరింపదో

యనఁడు ? యతేని మీరడిగినప్పుడు చెప్పకతీరమిగా మనం

బునఁగల చింతఁ దెల్పెదనమోఁడు ముపాయము దీనికేదియో ? 81

కం. ఒక యవవాదము పైవే

తొకయవవాదమ్ము మూఁడి యూరకనన్నుఁ

వికలాత్ముఁ జేయుచున్నవి

యొక దోషమునేనెఱుంగనో మునిచంద్రా ?

82

ఉ. ఏమన్యమంతకమ్ము హరియించితినంచ నొకండు దానినె

స్త్రేనియు నీఁగితిం, బిదప నేను మదగ్రజులేవఁగొట్టిన

స్త్రైనది యమ్మహాత్ముఁడదయత్వము మైనరిగెన్ విదచ్చుకో

మౌనివరేణ్య : దుర్యశము మాననముఁ గలఁగించుసాదెకున్. 83

కం. దోనము చేసినచోనది

పాసిచనమి నిశ్చయంబ బ్రహ్మాదులునుఁ

దోసిలి దానికి నొగ్గుదు

రీనడికేనెట్లునైతు నెటునను విడుచుఁ.

84

వ. ఇందులకుంగల కతంబెట్టియో ? యెట్టిదైన నగుంగాక దీనికినివ

ర్తనోపాయంబున్నదియో లేదో వివరింపుమని నిన్నుం బ్రార్థింతు

నావుడు నారదుండు కొందొకజ్ఞాన దృష్టిన్ దిలకించి నకలంబు నవ
గతంబొనర్చికొని యిట్లనియె. 85

తే. గీ. ధాద్రవదమనఁ జనితిని బహుళమందుఁ
గాదు శుక్ల మ్మునన్ శశిఁగాంచినట్టి
వారికపవాదములు వచ్చుతీరు పీపు
వినక చూచితివని మనంబునకుపచ్చె. 86

ప. అట్లు నారదుండు వలుకుటయు శ్రీకృష్ణుండు జ్ఞప్తి నభినయించి. 87

అ. వె. చనితినాట నేను సాయంసమయమందుఁ
బాలు ద్రావునపుడు పాలయందుఁ
బ్రతిఫలించి కానఁబడియెఁ జంద్రుఁడు నారు
నదియుఁగూడ దోసమగునొ ? యేమొ ? 88

ప. పదంపడి పచియింపు మనపుడు నారదుండు. 89

చ. చనితిని మాత్రమే జనులు చంద్రునిఁ జూచిన దోసమబ్బు హే
తువు వివరింతు విఘ్నవతి తొండపుదేవరనాఁడు పూజ్యుడై
కవిజనమాన్యుడై వఱలుఁ గావున నాతని కల్లనాఁడు పం
డువుగద ? అక్కతమ్మునఁ గనుంగొను భక్తులనెల్ల నయ్యెడన్. 90

తే. గీ. అతని పూజ త్రిమూర్తులు నాచరింతు
రవిన నొడ్లు పొనర్తురంచనఁగనేల ?
భక్తజనపక్షపాతి యప్పార్వతీ కు
మారుఁడానాఁడు చనుఁ బ్రతిమందిరంబు. 91

కం. సరసిజభవు సృష్టియు నల
సరసిజలోచనుని రక్ష సర్వభుభములున్
గంఘు నతవికతముననే
నిరంతరాయముగ పాఁగు నీవెఱుంగవోకో ? 92

తే. గీ. అబ్బిమధియింప మొదలిడు నప్పుడతని

నాదయందుఁ బూజించుట నాదరించు

కతమునం గాదె జనియించెఁ గందీయందు

హరిహర ముప్పతిల్లి భయంబుగొల్పె.

93

తే. గీ. బ్రహ్మమొదలగు దైవత ప్రభువైలెల్ల

నతనికంగఱు దేవతలందు నగ్ర

పూజకంగీకరించిరి భూప్రభృతి న

మస్తలోకమ్మలందిది మాన్యమయ్యె.

94

వ. తత్తచ్చుభకార్యమ్ములయందు వారువారు మాత్రమే పూజించుగు గాని

భాద్రపదశుక్ల చతుర్థినాఁ దెల్లరును నాదాలగోపాలముగ నమ్మిపి

తాత్ముని బూజించి యాతనికిఁ బ్రీతిపాత్రమ్ములగు నారిశేఖరమ్ము

లును మోదకమ్ములును సమర్పింతురు.

95

కం. ఒకయేటి చతుర్థిని గొ

రి కుమారుఁడు చంద్రపదమరిగి యయ్యెడఁ బూ

జకులొనరించెడి పూజలు

నకలారాధ్యుండు గొనెడి సమయమునందున్.

96

వ. కడుంగడు వేగమ్ముగ నయ్యెభక్తుల గృహమ్ములకు మూషకవాహ

నారూఢుండై యరుగుచుఁ దిరుగుచుఁ దత్తద్భక్తులు వివేదించు

మోదకంబులు భక్షించుకతన నుదాత్తంబగు జతరంబుతో స్వత

స్పిద్ధంబగు నేనిక మొగముతోఁ గొందొక వికృతంబుగ నున్న

త్రిలోకారాధ్య వేదాంతవేద్య గణనాధుండాంచి చంద్రుండు సౌంద

ర్యగర్వితుండు కొందొక యపహసించె.

97

కం. అది విఘ్నవతికిఁ గొందొక

మదికి నసహ్యముగఁదోచి మదమత్తుఁడు పి

నిదయన్ గనఁడగదని బె

ట్టిదమగు కాపమ్ముఁ దానిడియెఁ జంద్రునకున్.

98

ప. ఆ కాపస్వరూపంబు విపరింతు.

99

ఉ. అందముఁ జందముం గలుగునట్టిఁడ నేనని పొంగఁబోరుమో

చందర : నీకళంకమది నర్వులకున్ విదితంబి దాచినన్

గందదిదాఁగఁజాలని వికారమటంచెద నెంచి : దాని పొ

త్తుందొఁగించి శంకరుడెదోయ్యెఁ సుంతగ్రహించె భూషణ. 100

మ. సరియే నిన్నిఁకఁజూచువార లెవరో ? సౌందర్యమేలాటిదో

ఆరయంజాలెద నేను నిన్నెఁగఁడుచంద్రా ? చూచునో ? వాఁడు దు

ర్భరమౌ నేయపవాదకో గుఱియగున్ బ్రహ్మాదులీకాపమున్

మరలింపంగలంబులొచ్చు నిను మన్మంజులి నం జూచెదన్. 101

ప. అని వెండియు.

102

తే. గీ. దేహికందచందమ్ములు తృప్తికరము

లనుచు నెంచితివేమొ : విద్యావివేక

ముఖ్యములు భూషణమ్ములిమ్ముల నెఱుంగు

మింక నేనియు, ననిచెడ వెన్నటికిని. 103

ప. ఈ కాపవృత్తాంత మ్మొఱింగిన చంద్రుండు తన్నింక నెవ్వరును

విదియనాఁడు "నవోనవోభవతి" శ్రుతిపాఠం బొనరించి గౌరివింస

రని యెఱింగి యయ్యవమానంబునకు నలందురుచు జలంబును

జొచ్చి యందలి రుముదవనంబు వివానఁబొనర్చుకొని యదృశ్యం

డగుటయు. 104

కం. సకలౌషధీప్రకాశము

వికలంబై రోగముదుపు వెజ్జలు చెడి రెం

దుకుఁ గొఱగా కమరులు తిం

డిక మొగమున్ వాచిమిగులదీర్చిదిరి వగన్.

105

వ. అయీ విపత్తు దొరింగు మపాయం బరయవారై విలింపు చెల్ల
రును బ్రహ్మాండకుఁ జని మొలపెట్టుకొనుటయు నచ్చతురాన
నుండు. 116

చ. ఇది గణనాధుశాస మతఁడే సదుపాయము చూపఁగా పలెన్
మదమునఁ జంద్రుఁ డట్టులవమానమొనర్చి ప్రపంచరానకీ
సౌదగలిగించెఁ దా నగుతఁ సుందరుఁ డాగణనాధు శాస్త్రి
విదులు బహుకరింతు తనువేత్తలటుల్ యణియింత్రె యెయ్యెడిన్.

క. కరమును నపచారంబు బొ
నరించె నజ్ఞానమున మనఃప్రభవుఁడు తా
నెఱుఁగఁదొఁ : “విద్యారూపం
విరూపిణా” మనెడినుడి వివేకమువలదే ? 118

కం. తాను గళావిధియగుఁగా
కానిభిలేడ్కునకుఁ దనకు నంతరమెంతో
లోనెఱుఁగవలదే ? గణపతి
మేనెల్లను విద్యలే యమేయుఁడతఁడగున్. 119

తే. గీ. నావివాహంబు నలరమానాధుపెండ్లి
యింద్రుఁడాదిగఁగల విలింపేంద్రుల శుభ
కార్యము లతండకాదె : విఘ్నములు వారయ
కుండఁ గాపాడె విశ్వానముండవలదే ? 110

తే. గీ. అతని నారాధనము చేయవట్టి క్రతువు
గావి గృహవిర్మితయుగావి కడకు నేది
గావి తుదనెగ్గినట్టు లొక్కఁడు వచింపఁ
గలఁడె ? పూజ్యావమానంబు కట్టికుడుపు. 111

వ. ఇట్లు చతురాననుండు బహువిధంబులఁ జంద్రుం డొనర్చిన యవ
మానంబునకు నొచ్చికొని గణేశశాపంబు గణేశుండె మరలింపవల
యునని యెంచి సువర్వసమేతంబుగ గణేశు నికటమ్మున కిరిగి విను
తించినచో నతండు సుప్రసన్నుండగునని యింద్రునకు బోధించి
అట్లు చనుటకు ముందు చంద్రునిచే భాద్రపదశుద్ధ చతుర్థినాఁ డమ్మ
హాత్ము నర్పించుట కార్యసాధకం బనుటయు దేవతలు చంద్రునకు
బోధించి యట్లానర్పణేసి తత్సహితంబుగఁ గైలాసంబున కరిగి
నుతించి సుప్రసన్నుం జేసికొనిన పిమ్మటఁ జంద్రుండు. 112

చ. మదమున విన్ను నవ్వితి క్షమాపణ కోరుచునంటి సర్వకో
విదజనమాన్యు విన్ను నవివేకి యెవండో : యొకండు నప్పుగా
కదియల వానియజ్ఞశత్రయౌ గురుతంతియకాని నీకు న
య్యద గలిగించులోపము రవంతయునుండ దెలుంగరే : ఘనుల్.

కం. ఎఱిగియొ : యెఱుంగకొ : చేసిన

పొరఁబాటు ఉమించినను విబుధజనుల దృగం

కురములకు లక్ష్యమగునటు

గరుణింపుము దేవదేవ : గణగణనాథా :

114

వ. ఇట్లు పలువిధముల నన్నుతించి క్షమాపణ వేడుకొనునంత విఘ్నే
శ్వరుండు సుప్రసన్నుండై తన యిచ్చిన శాపంబొక భాద్రపదశుద్ధ
చతుర్థికి మాత్రమే వర్తించుననియుఁ దక్కుదినములలో యథా
పూర్వంబుగ నిన్ను నెల్లరుఁ జూడవచ్చునని శాపంబు నడలించి
వెండియు. 115

కం. అపుడేనియు నాయెడు శా

పపువిధమును దానికైన పరివర్తనమున్

విపులముగనున్న కతవిను

సుపుణ్యులకు నిన్నుజూచుచో లేవెగ్గుల్.

116

వ. ఇట్లు చంద్రుని నతనికి బాసటగా నేతెంచిన యంద్రాదులను గౌర
వించి విఘ్నేశ్వరుండు తన సహజకృపాశుత్వమును బ్రకటించె. 117

కం. కశవిని శిరమున నాయ

క్షతలు ధరించి శశిగాంచు జనులకు దోసం

బతుకదు నీపటుపేయ మి

వెతకగ్గంటైతికతము విస్పష్టంబే.

118

తే. గీ కొలఁది దినములలోననే గలదు భాద్ర

వదపుఁగృష్టేతర చతుర్థి భక్తి భావ

మున భజింపుము గణనాధు, ముదితుఁడగుచు

వింప విందలు త్రుటిలోన నిన్ను విడుచు.

119

కం. నారదుఁడిటు బోధింప ర

మా రమణుఁడు కృష్ణుఁడ ట్లుహతనయునిదా

నారాధించుటయును గన

నై రహిగణపతి వచించెనయ్యలఘునితో.

120

స. నీవునాకుఁబొనరించిన పూజాపురస్కారములకు మచ్చి త్రంబుహెచ్చుగా
సంతసించె. నీకు వలయు వరంబు వేడికొమ్మనుటయు శ్రీకృష్ణుఁడు.

తే. గీ. దేవ : నీకు నాయెడఁ గలదేవి కరుణ

యీ స్యమంతకమణి కథ, యీభవచ్చ

రిత్రిమును జంద్రుకాప చరిత్రమును వి

నినను నక్షతల్ గొనినను నెగులులేమి.

122

వ. కరుణింపవలయునని కోరుటయు గణనాధుం డట్లఁచుగుఁగాక యని
యనుగ్రహించెనని వక్కాణించి సూతుండు. 123

కం. మునులార : వింటిరే కద :

యనఘమ్ము గణేశ్వరుని మహత్త్వమ్ముఁ జతు

ర్థిని నతనికిఁ జేసెడి పూ

జను మణిపరితంబుఁ గలుషసంతారకమున్.

124

తే. గీ. మానసికమైన కష్టమేదేని యెడతె

గనిది తొలగమైన నీకథను జదివి

కొన్నచో విన్నచో శివుకొమరుఁ డట్టి

కష్టమును దొలఁగించు నిక్కమిది వినుఁడు.

125

ప. ఈ వ్రతంబునకు సంకష్టక చతుర్థీవ్రతమును పేరుగూడ వచ్చుటకున్

గతంబు పూర్వోక్తంబయి యెఱుంగునది యవి చెండియు.

126

కం. అపవాదలు దొలఁగించున్

విపులానందమ్ము నొనఁగు విఘ్నవతి వ్రతం

బెపుదేవి చేయఁగానగు

నపుడిపుడను నేమమేల ? యనఘ మనీషుల్.

127

ప. ఇట్లు చానకాదులకు సూతుండు పక్కాజించె.

128

కం. దేవా ! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యగద ! దేహదార్ధ్యముతగ్గెన్

సేవించుచుంటి నిన్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్కొన్.

ఇది

శ్రీ వినాయకచతుర్థీ వ్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమత్పురదేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

శ్రీ కేదారేశ్వర వ్రతము.

ప. శ్రీమద్విజయవాటిపురీవికటస్థపర్వతోపత్యరావానా ।

కృత్తివాసా । ఆవధరింపుము.

1

కా. సూతుం గన్గొని శౌనకాదులు మునిస్తోత్రార్హ । కేదార వి
భ్యాతిం బేర్పడినట్టి సద్వ్రతము మేమాలింపఁగా నెంతుమా
పూతంబౌ వ్రతమేరుచేసి విభవమ్ముల్ గాంచెరదాని మా
చేతమ్ముల్ పరిపూతమౌ గమవికన్ జెప్పంగదే నాచుడున్.

2

ప. సంతసించుచు సూతుం డిట్లను.

3

కం. కోరితిరి మంచికత కే

దారవ్రత మొక్కప్రక్క దాకొల్పి మహా

దారములు వ్రతము లొకపై

పారోపింప నవి తూఁగ వదియే మొగున్.

4

సీ. బ్రహ్మదేవుఁడు జగత్సృష్టయై వ్రభ్యాతి

వడసెఁ గేదారసువ్రతము కతన

విష్ణుదేవుఁడు సర్వవిశ్వరజైకై

వడసెఁ గేదారసువ్రతము కతన

వింధ్రుండు దుర్దానవేంద్ర బాదాముక్తి

వడసెఁ గేదారసువ్రతము కతన

తక్కు దిక్పాలకుల్ తమతమ పదవులు

వడసిరి కేదారవ్రతముకతన.

తే. గీ. సూర్యచంద్రుల కట్టియవార్యమైన
చామమల్ల కేదారవ్రతప్రభావ
మొసఁగె నత్యమే నుడువ నత్యక్తివగిది
మీరు దలఁతురొ : యేమొ : కేదారమహిమ. 5

కం. వ్రతములుఁ దపములు మఱిదై
వ్రతములుఁ దీర్థమ్ములున్ సవమ్ములును మునీ
శితులార : శ్రోతృజనముల
మతినమ్మికఁబట్టి ఫలమమరెప్పడినెందుకా. 6

కం. సాక్షాత్పర మేశ్వరుఁడుగ
దా : షోడంగులు నీవ్రతమ్ములనెల్లకా
వీక్షించి నొడివెఁ ద్రిజగ
ద్రక్షు రననయు ససత్యతత్పరమగునే : 7

మ. తనసంతానము లోకమెల్ల నదిమోదంబున్ గనన్ దండ్రుయె
ట్లనుమోదించునొ, యీశ్వరుండు నటలే ఆమోదముఁజెందు ఘా
జనులీ సంస్కృతి బ్రుంగి ద్వంద్వములవిచ్చుర్ బాములన్ జెంద వా
వివిదస్పింపఁదలంచి యీశ్వరుఁడువిన్నెన్ సద్ర్వతోపాయముర్. 8

తే. గీ. అస్తికులు పరమేశ్వరు నాశయం బె
ఱింగి యిహమునఁ దత్తదరిష్టవార
కములుఁబరమార్థ సంధాయకములునైన
వ్రతజపోపవాసాదులు వదలరెప్పుడు. 9

తే. గీ. ఇహికంబెంత : సుదీక్షుటినంతరించు
“పైవియున్నయది ముసుళ్ళపండు” వనుచు
నెఱిఁగి యాస్తికులగు వారలీశ్వరేశ్వ
రునియజించి తదనుకంపగని సుఖింతు. 10

చ. బ్రదికిన నాల్గనాళ్ళురక భిక్షణమందు విహరిమందుఁ గో
విదులు విధించు నేమములుసీసము చిత్తముఁగొప్ప, శిచ్చున
గుదిరినదెల్ల గైకొనుచు గోడున రక్తముగాఁగ బుడిచు
పదగడపంగఁబెట్టుట తెవండగుఁ బూటపచింపనేర్చును. 11

గం “ఒడలెఱుఁగని శివ” మనియెడి
వడుపునఁ జరియించి చెడక ప్రళములు జపమున
మడిమైలలెఱిగి నియతిగ
నడిచినవారలకుఁ బరమునఁ సుఖమబ్బున్. 12

ఆ. వె. బడికినేగి యయ్యుపాధ్యాయ శిక్షలో
నడఁగి మడఁగియుండు నర్పకుండు
పెద్దయైన పిదపఁ దద్దయుఁగైకొను
గౌరవంబుఁ బోలుఁగా పరంబు. 13

వ. వత్సరంబునకు ముస్రంబులు మూఁడువందల యులుపది. ప్రతంబుల
సంఖ్యయో : దీనికిఁ గొన్నిరెట్లధికమే యుండెడి నెవరికేప్రపంచున
నెక్కుడు ప్రీతిగుదురునో వారలదియే చేసికొని పరమార్థము గడిం
చుకోవచ్చును. ఈప్రతంబులనునవి యైచ్చికంబులుగాని సంధ్యవంది
నాదులంబోలె నకరణంబునందుఁ బ్రత్యవాయజనకంబులు గావని
యెఱుంగునదియని వెండియు. 14

కా. కేదారేశ్వరుఁ డీశ్వరుండె యతఁ దుక్కృష్టంబు వాక్రుచ్చెనీ
కేదారవ్రత మమ్మవారడుగ : నాకిప్రఖ్యులాలించిరే
భూదారుండో పొనర్చి భాగ్యముగనెన్ భూదారుఁ డింకొక్కఁడెం
తోదారిద్య్రముఁ బొందె శ్రద్ధమెయి నాతోరంబు గాపాడమన్. 15

వ. ఆ భూదారులలో నొక్కండు కామాక్షీప్రధానపీఠంబులలోఁ బ్రధానం
బుగాఁ బరిగణింపబడు కాంచీక్షేత్రంబు రాజధానిగా దక్షిణదేశంబు
నెల్ల నేకచ్ఛత్రంబుగాఁ బరిపాలించు కాంతారవిష్ణుండను మహారాజు.

రెండవవాఁడు త్తరదేశంబునెల్ల నేకచ్ఛత్రంబుగాఁ బరిపాలించు
సుజ్ఞయిన నగర పరిపాలకుండు విక్రమాదిత్యుండను మహారాజు.
పీఠల కీప్రిత మువదేశించినవాఁడు కశ్యపప్రజావతి. ఆతనికి శతా
నందుం దీవ్రతమును లోకమునందలి యనుగ్రహముంజేసి ప్రచ
రింపఁజేయుమని యానతిచ్చె. నా యీ తేండ్లిరువురును దోడి
యల్లుండ్రు. కాంచీనేత భార్యపేరు పుణ్యవతి. ఉజ్జయినీనేత భార్య
పేరు భాగ్యవతి. పీఠ లిరువురును బతిప్రతా శిరోమణులు. పార్వతీ
పరమేశ్వరులను గేదారప్రతంబున నర్పించిన పుణ్యశీలలు. 16

చ. నృపతుల రెండులోపమగునే : రతనంబులు హేమభూషల
చ్ఛవలమ్మగాఁజి రిర్వుఁడఁ జాలగనుండుట చెప్పనేల : యం
దవగతగర్వపుణ్యవతి యాపె సహోదరి గర్వయుక్త యొ
క్కపు డలరాణికిఁ హృదయమందిటు తోఁచె వికారవైఖరిఁ. 17

ఉ. బంగరుచాయ నాదుకరపద్మమునం దెసలారుఁ రిల్పముల్
బంగరుగూర్చిచేసిన యభంగురముల్ వలయంబులీకరం
బుంగయిసేసిదిఁ గరము పూలకుదాననయట్టు లెందుకిం
దుంగల నూలుతోరమని తోఁచిత్వడించె వ్రతంపుదోరమున్. 18

వ. 'వినాశకాలే విపరీతబుద్ధి' యను తెలుగునం బొడమిన చెడుబుద్ధిజేసి
కేదారవ్రతమ్మునరెల్ల జీవంబినఁడగు తోరంబు వల భాగ్యవతి తెంచి
నికటమ్మున నున్న యెండు కాఁకరపాదుపయిం బడపైచి యనాద
రించె. నైశ్వర్యమత్రతదే నాపె కనిపెట్టలేదుగాని యాతోరపు
సంపర్కంబునంజేసి యాపాదు కొలదిదినమ్ములలో. 19

కం. కోలుకొవి పచ్చఁబడి పలు

పూలుగాగాయలును గలిగి పొలుపు మీగిలి ల

క్షీలీలఁడఁ దానకమై

వాలాయము కన్నుగవహఁ బండువొనరెన్.

కం తోరముతోరము చనె నా

భూరమణుని రాసుకెల్ల పొలుపటె పతి ప్ప

ధీరమణుడయ్యుఁ గ్రమముగ

దారిద్ర్యపరీతుడై నదనమున మ్రగ్గెన్.

21

తే. గీ. ఏమిచెప్పుదు దురవస్థ యెచటిదచట

నేసిరినశించె హేమంతముతునునంచు

దామరకొలంకువోలె వాధరిణినాధు

రాజ్యమెల్లను నిప్పుచ్చరిమ్ము గుడిచె.

22

కం. కారణమిద మిత్థంబని

భూరమణుఁడు గాని యతని పొలఁతియుఁ గానీ

యారయక యురకనంతత

దారిద్ర్యపరీతులగుచు దశలొలఁగి యిటుల్.

23

వ. కొంతకాలమ్ము చిక్కులపై చిక్కులుగా నెట్లెట్లో గడపునెడ-నంత

యాపె వ్యాధిగ్రస్తురాలైన కతంబున-గర్భవతి యనియేని గరుడిం

పక తేఁడు శుద్ధాంతమ్ము వెడలినడచె. పదంపడి కొంతకాలమ్మునకు

నారాజ్ఞి భాగ్యపతి యగుటంజేసి యానామంబునకును నాపె పడు

దురవస్థకును సందర్భం బించుకయు లేదిని యానిర్వాజబంధును

నకుఁ బరమేశ్వరునకుఁ దోచెనో యన్నట్లు లాపెకు మనంబున

నొక యుపాయంబుఁ గల్పించె నది యెట్లన్న.

24

ఉ. అక్క సమస్తసంపదల కాకరమై తులఁదూఁగుచుండెనే

నక్కమలాక్షి యిర్వురము నంబకు నొక్కతెనే జనించినా

రిక్కయదెట్టిదో తుదకు రిక్తతకున్ గుటియైతి నాకు నీ

యిక్కటువాపుఁ గాంచిపురి యేలికసాని తెలుంగఁజేయుదో.

25

వ. భావిభాగ్యోదయంబునంజేసి యుజ్జయిసి మహారాజ్ఞి కిట్టియూహ

పొదమి తనకొడుకుఁ గుఱుం బిలిచి.

26

తే. గీ. నాయనా : కాంచిపురియందు నాదు నవ్వు

గలదు పుణ్యవతీనమాఖ్య రహిమించు

నాపెకడ కేగి నీవు నాయాఖ్యచెప్పి

మంతనమ్మున నొడుపుము మనయవస్త.

27

వ. ఇంత మాత్రమ్ము నీవాసర్పనేర్తువేని మనకు సర్వంబును భద్రం
బగునని తల్లి వచించుటయు నాశాబకుండు తల్లికి మ్రొక్కి యింతి
యకదా : యిందేమి కష్టమున్న యదియని యుత్సాహమ్ముచూపిన
నాపెయు సంతసించి కొమరు నాశీర్వించియనిపె. సద్బాలకుండు
పెదతల్లింగననేగి దొవారికులతో నేను మీరాణిగారి చెల్లెలి కొమ
రుండ మాతల్లిపేరు భాగ్యవతీదేవి. యని చెప్పటయు వారిలరిగి
యాపెకు నివేదించుటయు నమ్మహారాజ్ఞి తనకడకుం దీసికొని రాన
శుజ్ఞయిచ్చి రుశలంబడిగి మిక్కిలిగాఁ జేర్చిచూపినయనంతరంబునఁ
బ్రసరైనువ్రసర్తమ్ముగా నాశాబకుని కతనవారల దారిద్ర్యదశ నెఱింగి
యాపుణ్యవతీదేవి కడుంగడు విచారించి.

28

ఉ. బంగరువిచ్చి రత్నములపారముగా నిడి వస్త్రరాశినే

సుంగులమీదఁగట్టి యిటు మాటులువేలును గోట్లుగాఁ గఁదోఁ

లంగను సర్వమున్ గ్రహబలంబదిలేమి నెబోసురుంగున

య్యంగజవైరి పేర్చిగనకబ్బునె : సంపద లబ్ధవిల్పునే :

29

వ. ఇట్లులు పెద్దతల్లి తన చెల్లెలియందలి పేరిమించేసి రెండు మూఁడు
పారులు సిరినొసంగి పంపుటయు మధ్యేమార్గమ్మున నది యెట్లో
యంతర్దానంబగు కతన సక్కజంబుగాఁదోచి యప్పుణ్యశీల భగ
వద్భక్తిపరాయణ గావునఁ గొందొక యోజించి యాబాలకుతో
నిట్లనియె.

30

చ. శివుని భజింతురే : శివుయజించెదరే : శివలీలెంతురే

శివునభిషేకముల్ తఱచునేయుదురే : శివరాత్రులుందురే :

కవిత శివుం గురించినది గట్టివచనాల సత్కరింతురే :

శివుని పురాణముల్విని భుజింతురే : శ్రీగతుప్రసాదమున్. 31

సీ. భవునాలయంబున భజనలు జరుగుచో

నరిగి పీక్షింతురే : అప్పుడపుడు .

శివుదేవళంబున పేవలు జరుగుచో

నటకేగి చూతురే : అప్పుడపుడు

అభవునిఁ గోటిబిల్వార్చనంబులరేగి

యరసి పొల్గొందురే : అప్పుడపుడు

శంకరు కళ్యాణసంభ్రమంబులరు ద్ర

వ్యంబులర్పింతురే : అప్పుడపుడు.

తే. గీ. కలఁడు మీప్రోలిలో మహారాశనాదుఁ

డదిశిరోమణి భువిలోని యన్నితీర్థ

ములకు : మీతండ్రి తేఁడిదుకొలఁగుఁ గార

ణంబు శివపూజలేమి యన్యంబులేదు. 32

వ. మీయమ్మయు నేనును నొక పేదవైశ్యగృహస్థుని కొమార్తరిమై

చిన్ననాఁడు శ్రీరేదారేశ్వరు నారాధించు ప్రతం బొనర్చు కురూహల

ముతో మాతండ్రి ననుజ్ఞ యిమ్మని వేడుటయు నయ్యనఁపిండు. 33

కం. ఏదినమున కాదిన మెటు

లో దినవెచ్చమ్ము గడపుచుండెడి నేనా

కేదారేకు వ్రతంబున

కేది యొనఁగువాఁడఁ దెచ్చి కృపణుఁడఁ దల్లి. 34

వ. అని దీనదీనంబుగాఁ బలికి, అమ్మా : మనయెడల నాయవ్యాజకరు

ణాశాలికి ననుగ్రహము కలిగి యేకొంచెమేని సిరి గలిగించుచో

నప్పుడు తప్పక యమ్మహాదేవు నర్పించికొందురుగాక యనవుడు మా

తండ్రితో మేమిట్లంటిమి. 35

ప. జనకా : శక్తిరొందిగా నభవుఁబూజన్ జేసి మెప్పించుచో
 ధనధాన్యంబులు గల్గుఁగాని దినమున్ దారిద్ర్యమున్ గుడ్పుచో
 'ధనధాన్యంబులొసంగునే : శివుఁడు, విత్తంబుబ్బువై హెచ్చుగాఁ
 దొనరింపంగలమంచుఁ గలమువృథాపుచ్చన్ సిరుల గల్గునే : 36

తే. గీ. విచ్చికుడిరినమీఁదటఁ బెండ్లి, పెండ్లి
 మైనమీఁదటఁ బిచ్చితానంతరించు
 నన్న పెద్దలనుడిగల దట్టులగుట
 వలవదన్యోన్యమును ముడివైచుతెఱఁగు. 37

ప. పార్వతీవర మేశ్వరుల ప్రసంగమ్మున నీకేదారవ్రత మాహాత్మ్యంబు
 నందికేశ్వరుండు విని యయ్యది పరమశివభక్తుండగు చిత్రాంగదుం
 డను గంధర్వరాజున కుపదేశింప నాగంధర్వాధిపతి—“ఏకస్సాన్వి
 దునభుంజీత” యనియెంచి భూలోకమ్మునందుఁ బెక్కురు దారిద్ర్య
 పీడచే నొగులు వారలు గందుగదా : వారిల్కితన ననామ యాయు
 రైశ్వర్యోపేతులగుదురు గాకయని యెంచి భూలోకమ్మున కరుదెంచి
 మనదేశంబేలుతేని కొమరున కుపదేశించి చనియెనఁట : ఆతండు
 శ్రద్ధాభక్తులతో నిద్దాని నాచరింపఁబూను కతంబునఁ దండ్రి సామా
 న్యపు టేఁడయ్య నీయనముండు చక్రవర్తియయ్యెనని తజ్ఞులుచెప్పఁ
 గా వింటిమియని వెండియు. 38

అ. వె. ఈవనుజ్ఞ యిచ్చితేని కేదారేశు
 వ్రతము నెట్లు సలుపువార మేము
 వలయు పరికరములు వామదేవుండె థా
 పేకరించి యిచ్చుఁ జింతవలదు. 39

ప. ఇట్లు మాతండ్రిని మీయమ్మయు నేనును సారెసారె హెచ్చరింప
 భావిభాగ్యోద్దయవశంబున రిక్తుండయ్యును మాజనకుండు భక్తితత్ప
 రుఁ డగుటఁజేసి యందుల కనుమతి యొసంగి సామగ్రీసంపాద

నంబునకై యత్నింప నా దీనబంధుండు పరిమేళించు నాయనె
యొనర్చు వర్తకంబునఁ బూర్వమునఁ గొండొక యధిపతి
బగు పట్టనట్లు కరుణించె, మేమిరువురమును శ్రీరేధాస్వామిని ప్రతి
మారంభించి యొకటి రెండేడ్లు సేయునంతట.

40

తే. గీ. ఈశ్వరుండు ప్రత్యక్షమై యెనక మెసంగ

వచ్చరలకన్న మిన్నగా నందచంద

ములు కటాక్షించి యంతర్ధిమొనని చనియె

వక్కతనఁ గాదెఁ జేంద్ల కిల్లాండ్రమగుట.

41

ప. అని వెండియు.

42

తే. గీ. నీవు రాకొమరుండవు నీకు నేమి

తెలియు నీగాధ వైశ్యపుత్రుల మేము

అదిగితివయేని చెప్పు మీయమ్మ మరచి

యొండ దనవుడు నబ్బాలకుండు వలికె.

43

ప. అమ్మా : నాకీగాధ లెయ్యవియుం దెలియవు, నేను మాయష్టు గర్భం
బునంబడ్డ కొలఁది నాశకే మాతండ్రి యాపెపై విరక్తి వొడమి
యంతిపురి వెడలించి యవమానించుకతమున నాయవమానంబు
సహింపరామి నేమృగంబుల వాతనేనిం బడి యసుపులు దొరంగు
తలంపుతో నడవుల నడయాడుచుండఁ గొండరాజగు నొక బోయ
కులీనుం డాయమ నాదరించి పుత్రికంబోలెఁ బ్రేమించి మనిచె,
నే నచటన పొడమితి, నన్నుఁ జూచి యాబోయ లప్పుడప్పుడు.

44

ఉ. ఈతఁడు చక్రవర్తిసుతుఁ డెంత యదృష్టవిహీనుఁడో : కటా

జాతుఁడు గాకపూర్వమె రసావతితల్లిని వెళ్ళగొట్టె న

ర్వాతిశయంబుగా బ్రదుకునట్టి సిరుల్ గల తేనిపుత్రుడై

యీతఁటి నివ్వనీర్థుకి నీగతిఁజేరి వసించుదీనుడై.

45

ప. ఇట్లు నన్నుం జూచి గుసగుసలు వోపుచుందురు. నేనయ్యవి వివి
మాయమ్మ సడిగినను నామె కన్నీరు నించి యిది యంతయుఁ బూ
కృతంబు విరమించుఁగాని యంతకు మించి వచింపదు నేడు నీవు
నొడుపుకతన సకలంబు నెఱింగితి ననవుడు నాపె కడుంగడు వగచి
యాచుట్టుని బుట్టగించి తండ్రిఁ మీకు మంచిదినమ్ములు రానై యున్నవి.
అందులకు మీయమ్మ నిన్నివృత్తికి నంపుటయే సూచకంబు. ఆపద
తెప్పటికి నిల్వట్టి రాపురం బొనర్చివని వెండియు. 46

కం. తనకిరమునఁ గల తోరముఁ

గనఁజేసి రుమారఁ అమ్మకరిమున పిద్ద

నినిబోలుతొరమునుగనుఁ

గొనియుంటివెఁ చెప్పుమనుడుఁ గొడుకిట్లనియెన్. 47

ల. పె. అపెహ స్తనుందు సరయఁగలేదు నీ

వేల ? దీనిఁదాల్చి తెఱుఁగఁజెపును :

అనుడు నాపెకిలిమవగతంబయి కట

కటఁబడుచు మిగుల వగలను బొగిలి. 48

వ. తండ్రి : యీతోరంబు సకలైశ్వర్యంబునకును గారకంబగు శ్రీకేదా
రేశ్వరువ్రతంబునకెల్లి జీవాతువగు చిహ్నంబు. మీయమ్మ చక్ర
వర్తికి భార్యయై ధైశ్వర్యమత్తతచే నీతోరంబు త్యజించి యట్టి
దురవస్థకొనితెచ్చికొన్నట్టు లిప్పటికినాకు నవగతంబయ్యెఁ గొలఁది
నాళ్ళలో నీయిడుమలు తొలఁగునుపాయంబుగలదు. అందనుకనిచ్చ
టనయుండుమని యాపినంతట శరదృతువు సంపన్నంబగుటయు
నావట్టనుపిషి యథాపూర్వంబుగఁ గేదారవ్రతము నాచరించి యా
రాకొమరుచేఁ గూడ నాచరింపంజేసి కేదారేశ్వరెదుట నిలువంబడి
తనచెల్లెలి యవరాధంబు జ్ఞమింపుమని యిట్లు ప్రార్థించె. 49

ఉ. దైవతమౌళి : మానసపు తప్పిదముల్ గోయింపర గ్య సే
 సేవకతానగల్గు నిరిచ్చెయ్యమురెప్పియై బింగు, లంఘనలో
 వానెటిసోదరీమణి పొసర్చిన చైదియెవరంటు. దాప సే
 భావమునైవకున్న నృపుధార్యయెటుల్ నియిరింపిండులనె. 50

తే. గీ. బీదకోమటిబిడ్డలఁ దేదరాండ్ర
 నెక్కఁజేసితమేరుపు నొక్కఁత్రుటిని
 గతమెటిగి చరియింపదుగార యామె
 అంతమాత్రనఁ గోపింతురయ్య దేవ ! 51

చ. ఎఱిగిన పూరుషోత్తములనే నిరి వంచనఁజేయనెలచి బి
 గరువపుఁ జైదముల్ సలువగాఁ బురికొల్పుట నీచెఱుంగు దీ
 శ్వర : యదిలాజనంబునకు జ్ఞానము గల్గునెఁ దిక్కఁగారి మ
 స్థిరముగనిల్చునే ! యదియు, దేవర ! తప్పిదముల్ గంపింతురే. 52

తే. గీ. ఆపెనుగనికి పార్వభౌమాధివత్య
 మిచ్చినట్టిఁడవీవె యయ్యింతినతవి
 యాలిఁజేసినయట్టి దయాకుఁడీవె
 యిదుమఁగుడిపించు వాఁడవునీవెదేవ. 53

కం. నీకిది విలాసమగుఁగా
 కాకలికి భరింపఁగలదె : యనదయగుచు లో
 కైకవిటుభార్య గుందుట
 నీకరుణకుఁ దప్పుగాదె : నిగమవతంసా ! 54

కం. ఇచ్చెదవు సిరులనందే
 పొచ్చెమ్మునులేదు వానిభోగించువిధం
 బెచ్చటనో తక్కినచో
 నచ్చరితులె యెఱుఁగరనినఁ జానలవశమే ! 55

వం. సురపంటిదిగదా సరి పీ

పరి : యద్రానియద మంచు పునగల పా

రచుదని నీపరసము నటు

పరీక్ష సమ్మదెడనాదువాండ్రాగునులే ।

56

ప. అని పెక్కు విదమ్మలం ద్రార్పించి వహిపటంబు చెప్పి యబ్బాదు
నను నొకతొరంబుగట్టి చేతొక తొరంబు తన చెలియలకి నొక్క
లంగారు బిఁకిమంటు భద్రపఱిచి యిచ్చి, దనహన్యవజ్రపై చూర్మాది
సము పైపెట్టుపులును నహ్వరిగా నొసంగి తగుపరిచారంబు తోదొసంగి
యద్బాలకుం బంపిన నామ్మంటు పరిమానంచి భరితుండై రతిపయ
ప్రయాణంబుల సుజ్ఞయినీ పుంబు చేరుట కించుక పూర్వమే పర
మేశ్వరుండు తేనికీ గలలోఁ బొడకట్టి యిట్లుబోధించె. 57

కా. పాతివ్రత్యనిదానమైన పడఁతన్ హ్యవ్యంకితత్వం బొగిన్
హేతుస్పృతిగఁ జూపి పోవిడుతులే : యీవ్యాధి నీకట్టుచో
నీతోఁ బొందిక నాడుగూడదని యానీరేజపత్రాక్షి టూ
నేత న్నిన్నుఁ బరిత్యజింపఁ గలదే : నీకిద్ది ధర్మంబెటుల్. 58

వ. అని వెండియు. 59

తే. గీ. ఆపె కేవ్యాధియును లేదు భూప : సరియె
వ్యాధిగల్పించె నది బాములందఁ జేసెఁ
గష్టకాలంబు తొలఁగె సౌఖ్యవడుకాల
మేగుదెంచిన దాతన్వి నేరికొనుము. 60

కం. సరివంటి చుట్టమునులే
దెఱుఁగుము సరివంటి శత్రువెందును లేదో
నరవర : తెల్పుగ నిప్పు
వృరమును గల్పించినాఁడ నరసిజముఖికిన్. 61

తే. గీ. బీదకోమటికిం బుట్టి పెరిగి నన్ను
 వ్రతముచే దృపు నొనరించి వైభవమున
 కిక్కయై వ్రతపుం దోరమెల్లదముగ
 బాబువై చిన కతమున బాములబ్బె. 62

కం. వ్రత మఖిలమొకయై త్రీ
 వ్రతపుం దోరమొకయైత్రు వ్రతమొనరుచు ధీ
 యుతు లిది తెలిసికొనుటకో
 శీతిపా ? నానలిపినట్టి చెయిద మెఱుంగుమా । 63

కం. ఒడలెల్లను బంగారపుఁ
 దొడపులు రతనములుదాపు తొడపులునై యా
 నడుమనొక తోరముండినఁ
 జెడెనే ! యందమ్మునీదు చేడియకధిపా. 64

తే. గీ. దేవతావ్రసాదంబు జందెంపుఁబోచ
 లట్టులె విభూతిరుదురాక లెట్టిసిరిని
 దూఁగువారును గర్వంబు రేఁగివిడువ
 రాదవివచించు భూవ! తోరంపుఁజరిత. 65

కం. ఈ నియమంబెఱుంగని జడు
 లేనియతిన్ వ్రతముఁ జేసిరేనియు వృధయౌ
 నానయిడినాడ నీ వి
 ద్దానిం బ్రచురింపురాజధాని మఱెందుకా. 66

ప. ఇట్లువదేశించి పరమేశ్వరుండు కనుమొఱంగినట్లు స్వప్నంబుగాంచి
 తేఁడు మేలుకొని మేలుకంటినని సంతసింపుచు భిల్లునిప్రోలికి నంద
 అంబునంపించి యంతఃపురమర్యాదలతో మహిషిని రప్పించుకొను
 నప్పటికిఁ గొమరుండుచని గతంబఖిలమ్ము నొడివి తల్లికిఁ దోరం
 బొసంగ నాపె తనదోషంబునెఱింగి పరమేశ్వరునకు శ్రమావజంబు

గొప్ప సత్సమగ్నగల గోపంబు దరించి నుబంబుండి ప్రతివత్సర
మొలు ప్రియతలగాచరించుచు పితరులను బోధించి యాచరింపించు
చుండె. స్వీయంబు సర్వేష్ఠకారగుండె. దీని సుహృదుం బహువ్రాసన
గోపంబుని పెండియు. 67

శే. గీ. ధృంధిరసిన మనమతహేతుపగుడు
సంబితాదీపి యావ్రతమనమదైవ
గౌతమగు ధేన్వగౌతమి పాదు సర్వ
దేహమునుగొనెఁ జేసిసంప్రమామేల 68

కం. రూపిత ననేదివిముల
వాదాసినామ్యులు ప్రతముపచరించువిధం
దేవమే ప్రతముదుఫల
పాకంబును నేకమెఱుఁగవలయు మునీంద్రుల్. 69

కం. శ్రుతులు విధిన్నము లరియుండు
స్మృతులును విన్నములె యాచరించునెడ ఫల
శ్రుతిలో భేదంబుండదు
కతలెల్లను నర్థవాద శ్రద్ధితము లగున్. 70

శే. గీ. అర్థవాదములనినంత యనలు కృతికి
నించుకయు లోపమబ్బఁబో దెఱుఁగుఁ డయ్య
యెట్లు భగవంతుఁ బూజించిరేపి సుకృత
మబ్బునను నిశ్చయమ్ము తప్పిబ్బుగాదు. 71

ప. ఈ కతలో బుణ్యవతీభాగ్యవతుల నామధేయంబులం గుఱించియు
వారలేలు ప్రదేశంబులం గూర్చియకాక భాగ్యవతి వంతిపురినుండి
వెదలనడఁచిన పదవడి యాపె నాదరించిన యాయనన్ గూర్చియు
నొకచో నొకవిధంబుగను వేతొకచో వేతొక విధంబుగను నున్నను

బ్రహ్మసంబగు వ్రతమ్మునకుఁ గాని తత్ఫలితమగుననుఁ గాని నానా,
దంబు బాధకంబుగాదని విజ్ఞులగు మీకు వక్కానింపవలసి నున్నది
దని వెండియు.

72

కం. కేదారేశు వ్రతంబున

కేదైవతపు వ్రతమేని యీడనరాదో

భూదేవులార! యీకత

యేదిగులున్ బాపి యొనఁగునెల్ల భుభములున్.

73

కం. కేదారేశుని నోమిన

భూదారంబేని తుదకు భూదారుఁడగుచా

కేదారేశుని నోమని

శ్రీదారుండేని తుదకు శ్రీహారుఁడగున్.

74

కం. కేదారేశు భజించెదఁ

గేదారేశ్వరు యజింతుఁ గేదారేట్టి

పాదముల నాశ్రయించెదఁ

గేదారేశునకు మోడ్చుఁ గేలర్పింతుఁ.

75

వ. అని శౌనకాదులకు సూతుండు వక్కాణించె.

కం. దేవా! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యగద! దేహదార్థ్యముతగ్గెన్

నేవించుచుంటి ని స్తును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్కిన్.

ఇది

శ్రీ కేదారేశ్వర వ్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః
శుభమస్తు - ఆవిష్ణుమస్తు

శ్రీ కార్తికసోమవార వ్రతము.

కం. శ్రీనగజా ప్రాణవతీ :

మౌనిగజస్తోత్ర వంద్యమానవిభవః భ

ర్తానీకార్చిత పద ప

ద్మా : నిర్మలభావః మల్లికార్జునదేవా :

1

ప. అక్కభకుండు రామహర్షిణి శివప్రసాదమహత్త్వంబు

శౌనరాదుల కిట్లు వక్కాణింపం దొడంగె.

2

ప. కలఁ దొకబ్రాహ్మణోత్తముఁ డఖండతపస్వి పరాత్మావేది ని

స్తులగుణఃత్వ భూషణుఁడు ఘోరిజనస్తవనీయుఁడతధే

యులకు శిరోపతింస మతియొగ్గుఁడు తత్పతిగూడ నన్నిటన్

దుల నిడఁ దూఁగు నాతనికిఁ దొడ్డులు లాపెట సాటి రా రొరుల్.

కం. ఆచారపరులు సుకృత

ప్రాచుర్యము వొచ్చువారు పరమోత్తములౌ

నాచారుశీలురకు లో

చేచక్కిం గాన రా దిహీనులు వారిల్.

4

తే. గీ. రాజపూజ్యత గలదు మర్యాద గలదు

పాఁడి పంటయుఁ గల దూరివారలెల్ల

వారినంపత్తిఁ జూచి యవారి ముదము

నందుచుదురు వారిపెం పట్టి దగుట.

5

తే. గీ. ఎఱుంగఁడు దురన్న దుర్దాన హీనకృతుల

నెఱుంగఁ డపు మెట్టిదియు శిష్యు లెపుడుఁ గొలువ

వేదశాస్త్రసప్తాష్టి నా విప్రసత్తి
ముందు కాలమ్ము గడచెను మునియుగోచితం.

6

కం. సంతానము లేదనెడి వా
అంత యొకటిదక్క నా ధరాసురునిని నే
చింతయు లే దక్కరిన ని
రంతర మయ్యనమునాన్య ప్రపంచు లొనర్చెను.

7

సీ. నాగప్రతిష్ఠను నాగమోత్తప్రరా
రమునఁ గావించ వ్యర్థమె యయ్యె
నశ్వత్థవృక్షాన కార్యోత్తవిధిని బ్ర
దక్షిణమ్ములును వ్యర్థములె యయ్యె
నాంజనేయస్వామి నారాధ్యుఁగా నెంచి
ప్రతమొనర్చినను వ్యర్థమ్మె యయ్యె
సంతానగోపాలు సాగిరి మ్రొక్కి సం
తానమ్ము గోరి వ్యర్థమ్ము యయ్యె.

తే. గీ. గాని విను వన్నమాటయే గాన రాద
అమహామహు నిల్లారి కనుదినమ్ము
నేదియో యొండు సంతతి బాదరమున
వ్రతమనెడిపేరఁ జేయు నప్పరమసాధ్వీ.

8

వ. ఇట్లు వ్రతోపవాసాదులతోఁ గొందొక కాలమ్ము గడచె నంతట
నాపుణ్యదంపతులకు వార్తకవయస్సు దాదాపుగఁ గనువచ్చె నట్టితటి
నొక్కెడఁ బార్వతి పరమేశ్వరునితో విట్లు వర్కాడించె.

9

కం. ఎఱుఁగుదురో : యెఱుఁగరో : యు
ర్వరలో నొకవిప్రసాధ్వీ వదావ్రతములు దే
వరల నొకరి నననేటికిఁ
దరువుల నయితమ్ము నోముఁ దనయునికొఱకై.

10

తే. గీ. ఆపె పడుచున్న కన్తి మీ కవగతంబు
కాదుగాక మాసమున కొక్కదినమేవి
రెండుపూటలు దినదు వరుండు స్థండి
లమున జాలిగ నుండు నయ్యమతెఱంగు. 11

కం. మనల గుఱియించి యాద్విజ
వనితామణి చేయకున్న వ్రతములు పెక్కుల్
పొసరిచె నేవేవియో : న
ర్వవిలింపాత్మకులు మీరు వంచన తగునే : 12

ఉ. కొందఱు సూర్యునింగుఱించి కొందఱు చంద్రగుఱించియున్ శతా
నందుగుఱించి కొందఱును నన్ను మదంశము గీర్వధూటి నా
యిందిర నాపెభర్త విటు లేరికి నెందు లగిందుఁ జిత్త మం
దందున నిల్చి నోతురు సమస్తము దేవరకే ఘటించెడికా. 13

తే. గీ. అకసమునుండి పడెడిఁ దోయమ్ము చాల
వఱకు సంద్రమ్ములోఁ గొంత వారిమాత్ర
మక్కడక్కడఁ గురియు సమస్త మవల
నబ్బికే చేరు దేవర కఖిల మెఱుక. 14

కం. ఫలదాతలు మీరలు మి
మ్ములనే నేవింతు తత్త్వము నెఱింగిన యో
గు, లితరు లితరులఁ గొలుతురు
ఫల మిడ తెలు తప్పు మీకుఁ బరికించినచో. 15

వ. ఇట్లు లంబిక యాబ్రాహ్మణోత్తము నిల్లాలిం గుఱించి పరమేశ్వరు
నితోఁ బ్రసంగించుటయు నమ్మహాదేవుండు. 16

చ. కలికిరొ : నీవు చెప్పెడివ్రకారము సర్వము న్యాయ్య మెవ్వ రి
మ్ముల నెవరింగుఱించి తపముం బొనరించిన నాక చెందు నీ

వలసిన భార మున్నయది వారలకోరిక నాటి, నిక్కె.

పలికితి మీపు, బ్రాహ్మణునిభార్య మహోత్తముల దుష్టమును. 17

తే. గీ. నంతుఁ గోరి తపించెడి సంతానాని

యేదిగాని పురాకృత మెఱిగి యాము

వలయు నీవేని నేనేని కలిగి : ప్రసిద్ధుల

మట్టు లొసఁగిన వారల రబ్బు పెగిల్చు.

18

కం. తెలివియుఁ దేటయు మిక్కిలి

గలవాడే యయ్య వాడు గటికాటసముగా

వలచి చెడి పేరు చెలుచుగా,

ఋణుడగుఁ బ్రాక్కాలపట్టగతి యడుచుచెఱా.

19

ఆ. వె. దాని దప్పఁ ద్రోయఁగా నేను నేరను

గర్భగతికి భుక్తిఁ గాక యన్య

ధా విముక్తి లేదు తరళాక్షి : యాజంప

తులఁ దలంప వారుఁ గలుగు జాల.

20

వ. అందులకై యోజించుచుంటి నట్టులే కాకమున్న సొంతరుసున్నే

యమ్మహాసాధ్యికోర్కి నెఱవేర్చి యుందు సనకసనః బరమేశ్వరి

వరమేశ్వరున కిట్లను.

21

చ. ఎఱుంగనివాండ్రతో నొడువుఁ దిట్టివి దేవగపత్రః కర్మ మె

వ్వరికిని భోజ్య మన్ననుడి వాస్తవమే యగుఁగాక మీరు నీ

శ్వంబిరుదంబు వర్తిలేడి సర్వసమర్థులు మీరు ముమ్మ న

ద్దరు హరిముఖ్యు లెయ్యది గదంగి యెఱుల్ తలక్రిం దొనర్చినన్. 22

కం. కర్తు మకర్తు మితరథా

కర్తుం శక్తులరు మీదు గరిమమ్మును ము

మ్మూర్తు లెఱుంగరు కొందొక

నేర్తున్ మీగరిమ మెఱిగి నేర్చున మెఱిగన్.

23

౬. మీ రెది యెద్దొనర్చినను మీన్నక చూచుటె తప్ప వేల్పులం
 దీరును "గి" మ్మటంచనమి యే గవిపెట్టితి మౌనిసూతిగిన్
 గూరిమిఁ గొచ్చులప్పములకుం డెడకుఁ దెడి యాయు విచ్చు మీ
 పేరిమి నెవ్వ రాఁగి రితివేలము మీర్పు కడ్డ మున్నదే? 24

౭. మీవిరుపాధిక కాచుజ్యముం గొనియాడ నే నెంతదాన నది యటు
 లుండె నిప్పుడీ విప్రసాధ్వీమణికి నొసంగు కొడుకుండు దుష్ప్రపత్త
 నుం దగుటకుంగల కతింబు వినఁగోరెద నావుదుఁ బరమేశ్వరుండు.

౮. వినము తలోదిరీ : ముఖము విప్రుఁ తొనరెను బుత్రుకోస మం
 దున నొకఱు త్త్విజుండు స్వరదోషము రా మను పుచ్చరించె దా
 నిని యజమానుఁ డారసి యసింద్యుని నాతని చూడె నంత నా
 యనముఁడు క్రద్ధుడై ద్విజవరాగ్రణి నిట్లు శపించెఁ గ్రన్ననన్. 26

౯. అయ్యా : నాకు నుంఁజ్రోచ్చారణమునెడఁ గల్గిన స్వరదోషంబునకుఁ
 గతిం బరివ్యాఙ్మంబగునాపురంతగాని నాప్రమాదంబు గాదు నీవు
 తత్త్వమును గమనింపక నన్ను మూర్ఖయని చూటితివి కావున. 27

౧౦. నీకుం బుట్టు తిసూతిపుం దగు జగన్నింద్యుండు మూర్ఖుండు దు
 ర్భీరుండున్ విటుఁ డంగనాటికుఁడు నీతేజుంబు కుంచించు వాఁ
 డేకాల్పవ్యము లేవి నన్నుంక నీ వేమేమొ దూషించి తా
 వాకం బూరికపోదు కట్టిఁ దుపున్ బల్కాట లింకేటికిన్. 28

౧౧. నావుడు నమ్మబక ర్త పశ్చాత్తాపంబు నొంది నాయొనర్చిన తొందర
 పాటు జమిఁపు మని యమ్మునికాశ్శపయిం బడి యనునయించుదు.

౧౨. వె. ఎవఁడుగాని మూర్ఖుడేని పూజ్యత లేదు
 విప్రుడైన వేఱ పెదకపలెనె :
 పశుపురీతి శూద్రుభాతి మూర్ఖుండైన
 బ్రాహ్మణుండు కర్మబాహ్యుఁ డరయ.

కం. ఏరా జేలెడి భువిఁ బెం

పారుణ మూర్ధుండు పూజ్యుడై విప్రుఁడు భూ

దారుం దాతఁడు విందుం

దారాజ్యము విడుచు బొప్పు ననఁబులు విజ్ఞుల్.

31

కం. తనదేశమునఁ గల మూ

ర్థుని విప్రుని రాజు దున్నుకొనువానిఁగఁ జే

యనగున్ బన్నిడుకూర్చునిఁ

గనుగతి నవ్వనిఁ జూడఁగాఁ దగు నెందుగా.

32

కం. భూసురకూన్యంబుగఁ దాఁ

జేసిననుం గర్మ మొకటఁ జేయఁగవచ్చున్

బో : సేయరాదు మూర్ఖుని

బోసేయఁగఁ బెట్టి యెట్టి ముప్పువనేనిన్.

33

కం. జడుఁడైన విప్రునకు నె

వ్వఁడు నేమియు వీయరా దవశ్యమయే నె

క్కుడుగ విడక పొట్టకు సరి

పడునన్నము పెట్టి పంపవలయుం బ్రాజ్ఞుల్.

34

ఉ. భూపతిచేత మన్ననలు పొందఁగ నర్హుఁడు గాఁడు దైవతా

శాపరిపూరికిం దగిననక్కతికిం గొఱగాఁడు పైతృకో

ద్యాపన మాచరించుటకుఁ దజ్జులు విల్వఁగ నమ్మతింప రిం

తేవని సేయఁగావలయు నిట్టిసుతుం గవి ఋత్విగుత్తమా ?

35

తే. గీ. ఆయ్య ! ఋత్విజ ! సంసారమందు మూర్ఖ

పుత్రతకు మించుకష్టమ్ము పుడమిఁ గలదె ?

ఆంతకన్నను జావు మే లన్య మేది

యేనియు భరింపనగుఁ గృపఁ బూను మనసు :

36

వ. అని యెడతెగని సంతాపంబున వేడు నయ్యంఘునియెడఁ గరుణించి

యాఋత్విక్వత్తముం దిట్లను.

37

ఉ. రొండరమై ననుగ గివసి డూటితి చేసును విన్ను నట్టులే
రొండరమై ననుగ గివసి డూటితి చేసును విన్ను నట్టులే
గివసి డూటితి చేసును విన్ను నట్టులే
నం దరియించు చచ్చిదిది నానుడి వేదము నమ్ము మెమ్మొయిన్. 38

ప. ఇట్లు బుద్ధిగొట్టియు దళవియెడ గరుజించె నక్కతమ్మున
సీనియైన మన మొనగు పుత్రుఁ డై హిరానందమునకు లేకము
నుపరిరేపఁడని యోచించుచుంటి ననపుడు నందిక యిట్లనియె. 39

కం. కొలము తరించుటలే విద :

తలఁపిడి సంతతిని గోరుఁ దల్లఁడు తాదృ

ర్పలమున్నయపుడు మీరిటు

విలంబన మొనర్చనేల : విశ్వేశానా :

40

ప. ఇట్లు జగదీశ్వరి ప్రోత్సహించుటయు నన్నిప్రదంపతులకు నీశ్వ
రుండు కొమరు ననుగ్రహించె నక్కొమరుండు భర్తవక్షకపాకరుం
డొలె దినదినప్రవర్ధమానుండై యలరారె. వానికి యజ్ఞదత్తుండని
యన్వర్థంబగు నామందిరి గర్వాష్టమకాలంబున నుపనీతుం డొనర్చి
తండ్రి వేదంబు చెప్ప నుపక్రమించెం గాని యాశాబకుండు లేక
మును బరింపక తండ్రికి లోగక యాటపాటలకు మరంగి యెందు
లకుం గొఱగాక తిరుగం జొచ్చె. 41

41

కం. కల దందముఁ జందమ్మును

గల దెంతయు బుద్ధిమత్త కలషితమై యా

తెలివి నమ స్తమ నాటల

నెలమిం గలిగించి చెఱచె నేమన వచ్చుకా.

42

అ. వె. లేకలేక పొడము తోక మ్మగుటఁజేసి

గార మెక్కుడుగను గడలుకొల్చి

తల్లి కవచరీతిః దనయుఁ గాపాడుటఁ

జేసి వాడు మిగులఁ జెట్ట యయ్యె.

43

అ. వె. విప్రబాలకుండు వెడురుదొంగును పంప

కున్నయెడల రాచమన్ననలకుఁ

గాక దొమ్మరాటకత్తియ * పద్ధతి

కగ్గమగు నటందు రార్యు లెందు.

44

కం. కావున బాల్యమునందున

ధీవరులు తనూజు నెఱిగి ధీ గలుపినచో

దేవప్రియుఁడగు నొందెన్

దేవానాంప్రియత గూరి దృష్టుండ యగున్.

45

కం. గారమ్ము కుట్టులకు నప

కారమ్మొనరించు శిక్ష గరపినచో నం

స్కారమ్ము గల్గియది యుప

కార మొనరించు నెఱుంగఁగాఁ దగు గేస్తుల్.

46

వ. ఆట్రాహ్మణుండు సర్వమ్ము నెఱింగినవాఁ డగుటంజేసి సర్వవిధ
మ్ములఁ గొమరు విద్యావంతు నొనర్చుయత్నించెంగాని తల్లి వాని
వట్టుగా నుండి సంజ వార్చకున్నను వారైననియుఁ బొంమ్ము చనుప
కున్నను జదివెననియు భర్తకుంజెప్పి వానికి శిక్ష లేకుండఁ జేయుఁడు
గాలమ్ము గడవందొడంగె, నిట్లు యుక్తకాలం బతిక్రమించె. 47

మ. పదియాఠేడుల ప్రాయ మంతటను సంప్రాప్తించె వేళ్యా జనా
స్పదముల్దూరుట వాండ్రకప్పియలతో సంబంధబాంధవ్యముల్
మదిరాస్వాదన మాదిగా సకలదుర్మార్గమ్ము లాయీడు కో
విదనిందు్యం బొనరించి నేర్పఁదొడఁగెన్ విప్రుల్గడున్ రోయఁగన్.

* టిప్పణి : పద్ధతి = రీతి, (పద్-పాతి) కాలికాకుడు.

అ. వె అంకినంతవట్టు నమ్మకుఁ నయ్యకుఁ
 దెలియకుండ నింట దేనినేని
 గొనుచుఁ బోయి వేశ్య కూతుల కిడుచుండెఁ
 దల్లి యెఱిగికూడ దాచుచుండె. 49

తే. గీ. ఏకపుత్రవిషయమిటు లెల్లగతుల
 గారమునకుఁ గారణమయి కడకు విప్ర
 బాలు నన్నివిధమ్ములఁ బాడుచేసి
 యిహముఁ బరమును లేకుండునెగ్గు గూర్చె. 50

తే. గీ. అగునుగా కొక్కిడే కొడు కకట ! “గడ్డ
 పారితో ముక్కు గుట్టించువారు” గలరె !
 అనుచు బిందుగు లితరులు నాడఁదొడఁగి
 రిట్లు గతియించెఁ గల మొక్కింత పిదప. 51

కం. జనరునకు రాజుగా రి
 చ్చిన పచ్చల యుంగరమ్ము చేఁజిక్కుడు దా
 నిని దెచ్చి వేశ్యకన్యక
 కు నొసంగెనెఱుంగఁ డతఁడు కొడుకుచెయిదమున్. 52

తా. “పుత్రం మిత్రప దాచరే” త్రనువయస్సు ర్తిన గుమారుం డిటుల్
 శత్రుండై చరియింపఁ దండ్రీ మిగులన్ సంతాపముకా జెంది యే
 మాత్రమొక్క కలిగించుకో జనని సంబాళించు నిట్లాటఁ జా
 రిత్రం బెంతయుఁ బాడువాటి కడు దుర్వృత్తుండు వాడై చెడెను. 53

ప. అంత నొక్కనాఁడు తండ్రీస్నానార్థం బరిగి వచ్చుచుండఁ గొందఱు
 కొడుకు నీడువాం ద్రొక్కెడ గుంపుగాఁ గూరుచుండి యెకసక్కె
 ముగాఁ దమలోఁ దా మొనర్చుకొను వ్రసంగమ్ములో నీపచ్చల
 యుంగరపుఁ బ్రసక్తిం దెచ్చి యయ్యది యీబ్రాహ్మణుని హస్తమున

నుండి వెలిబూదితో నలందుగుటకన్న రోకపైమిన్న హస్తం
బలంకరించుటయే సమజసంబని యొకడును, వేదొరడు దేని
కీయుదంతంబు చెప్పినచో, గాన మీద్రాహ్మణోత్తరము మాట
వచ్చుననియును బ్రతుకొగచుకొనుచుండుట చెప్పి బడి యావిప్రసర్త
ముం దింటికిం జరి వసనోదన ధ్యానింట్లు ప్రశ్నించె. 54

- చ. స్తవపరుఁ డల్లనఁ బొసఁగెనే; యొకవచ్చల పేర్చియుంగరం
బవరిమితప్రదీప్తి భరి నుయ్యది నీ కిడినఁడ నీవు ని
ద్రవరిచిలే; యనంగ నది పద్దయు గుప్తము చేసితిన్ సరే;
యపు డలదానితోడఁ బనియేమి; భుజింపుడు ప్రొద్దు వోయెడిగా.
చ. అని యాసాధ్వీమణి గలభీకంబుగా మత్తరం బొసంగె; గాని భర్త
స్నానార్థం బరిగి వచ్చినతోడనే దానింగూర్చి ప్రశ్నింపఁగఁ గారి
జం బుండకపోదని యనుమూనించి వెలవెలవోపుమి మదిలో నున్న
కతనఁ దనవేటిక దెఱచి చూడరీలుగామి బర్తమి దేవతార్చనచు
వలయు నువకరణంబులు సమూహుచ్చుచుండె నట్టికల నామహానీ
యుండు మరల విట్లు ప్రశ్నించె. 56

- చ వెలవెలఁ బోవుచుంటి వది వేశ్యకుఁ జిక్కినదంచు నూరిలో
పల నడి రేఁగె నీకొడుకు వారతలోదిరులందు జేవికో
వెలగల యుంగరంబు పృథివీపతి యిచ్చిన దిచ్చెనేమొ; నీ
వలనన వాడు పూర్తిగ నపాత్రశిరోమణి యాచుఁ బాడతెన్. 57
చ. నడి యది విన్నదే మొదలు చాల మనంబు తపింపఁజొచ్చె నీ
కొడుకుకతాన వంగడము గుండెడు నేడుతరమ్ము లిట్టలుల్
చెడు నిటు గారమున్ నలవఁ జేడియరో; యన నాలకింప వి
ప్పుడు సకలంబు నానుడులు బుద్ధికి నెక్కెనె; లాభ మే మింకన్.
తే. గీ స్వామిబలెఁ జూడఁగా వచ్చు బాలు నైదు
వత్సరమ్ములు పిమ్మట వత్సరదశ

కమ్మ దాసునిబలెఁ జూడఁగావలెనని

యూరకే చెప్పిరే : పెద్ద అవిద : వినవె.

56

కం. చెవి నిల్లు గట్టుకొని నీ

కువిదిరొ : గారమ్ము వలని యుత్పాతంబుల్

దవిలి వచించితి వినవై

తివి కుట్టుఁడు చెడియె నిపుడు తెలిసిన నేమా.

60

వ. నావుడు నాయెల్లాలు గలంగక దైర్యంబు దెచ్చికొని.

61

తే. గీ. డిరిలో నోవ్వలేక యయోగ్యు లెవరొ

పీరు విసి నేదియో వల్కఁ గ్రూరులైన

వాండ్రనుడి నమ్మి పసికుట్టువాసి రిసువు

గాని చెయ్యల నమ్మట గలదె యెందు.

62

చ. చదువఁడుగాక యెల్లరును శైశవమందునె : విజ్ఞులైరె : మం

చిదశలు జాతకమ్మునకుఁ జిన్నతనమ్మున వచ్చినప్పుడే

చదువు లభించు నం చెవరిజాతకమో గని మీరు చెప్ప నే

నది విని యుంటి మీనుతున కట్టిది రాకెటు వచ్చు విద్దియల్.

63

చ. ఇరువదియేండ్లు వచ్చువఱ కెందఱో మూర్ఖులుగాఁగ నుండి య

ష్టతిముఱిఁ గాశి కేగి విబుధాగ్రణులై చనుదెంచి రంచు నె

వ్వరిసిగుఱిచియో యెపుడో వాకొనియుంటిరి మీరు పుత్రకుం

డరుదుగ నట్టులే విబుధుఁ డయ్యెడినేమో ? సురాల మబ్బుచో.

64

తే. గీ. ప్రొద్దు వోపుచునున్నది భోజనాన

కపుఁ గుట్టించదువుమా టరయ వచ్చు

దేవతార్చన గావిండు దేవునియను

కంపయే సర్వమునకును గారణంబు.

65

వ. ఇట్లు తొందరపెట్టు నిల్లానికి యజమానుం డిట్లను. 66

తే. గీ. తండ్రి ఋణ మొనరించుచోఁ దనరు శ్రు
వట్టులే వ్యభిచారిణి యైనతల్లి
అందక లై యిల్లాలను నల్లై పండి
తుండు గాని కొమరుఁడు శ్రతుండు పినుఁడు. 67

ఉ. పండితులైన విప్రుల సభాశిశులం బొనరింప నబ్బు నా,
అందలలోకసౌఖ్య మని జ్ఞాపతు లెంచి ధనంబు రత్నముల్
మండనముల్ మొదల్ మనరు మన్ననమై నొసఁగంగ బోగపున్
రండలఁ జేర్పు గౌరవము రాజుల కుండునె ? విప్రజాతిపై. 68

కం. దానము చేయని ధనికుల
కేనంబును లేదు లేద యితరము చెడుగొ
మానిసికి దాన మిచ్చిన
వానికి నరకంబు విధిగ వచ్చుం జుమ్మి. 69

వ. నేను బ్రాత్రుండ నని యెంచి తేఁడు నాకు ననర్థంబగు సుంగంఁబ్బు
గారుత్మతమణిమయం బొసంగ నయ్యది నీయజాగ్రత్తంజేసి వేశ్యా
గృహమ్ము చేరుటకన్న వింకొకశోచ్యదశ యుం గలదే ? “లతాపై
పుత్రనామాసి” యని యుంటంజేసి యాదోషంబు నర్పదా నాయంద
సంక్రమించి నట్లయినది. ఇందులకు నీవు కారకురాలవు. 70

అ. వె. నీకు జంకి నేను విగమమ్ముగాని శా
స్త్రంబుగాని యెట్టిచదువుగాని
చెప్పఁజాలనైతిఁ జెడుగయ్యెఁ గొమరుండు
సావిపిల్ల కేను శ్వశురుఁడైతి. 71

తే. గీ. నాకు దేవతార్చనకు మనంబు చొరదు
భోజనంబు నొనర్పఁగ బుద్ధి చొరదు

నన్నుఁ గవి యూరిజనములు నవ్వచుండి

రేడి : యుంగరమును జూపు మిగురుఁబోడి.

72

కం. “యో ఓయోనో” శ్రుతివాక్యము

నాయందె సమన్వయించె నాపితరుల కీ

దాయాదుకతన సరకం

బోయతివా : తప్పు పెట్టులోకద : యింకన్.

73

తే. గీ. ధర్మశాస్త్రమ్ములందు గాడ్డలను సూక

రముల వేశ్యల మును లొకరాశిలోనఁ

జేర్చి తద్యుక్తి కొకటె పాచితము నొడివి

రేమెఱుంగుదు గారమే యెఱుఁగు దీవు.

74

వ. ఇట్లు లేవపడు భర్తకుఁ గోపోపశాంతి సేసి యాసాధ్వీమణి యుంగ

రమ్ము కలదనియు నయ్యది చాల భద్రమ్ముగా డాఁచితి ననియు

నెవ్వరో యాపేశ్యకూఁతున కట్టి యుంగరమ్ము నిచ్చియుందురేమో

యనియు మానిసిం బోయ మానిసింబలె వస్తువుంబోయ వస్తువులు

నుండవచ్చు ననియు నెట్టెట్టులో సమాధానంబు చెప్పి దేవతార్చన

యొనర్చునట్లును నభ్యవహారంబు నల్పునట్లును దననేర్పుకతన సంఘ

టించి పదంపడి పెట్టె వెదికిన నందుంగరంబు లేమికిఁ జింతించుచు

మరల మరలఁ జూచినదే చూచుచుండ నాట్రాహ్మణోత్తముం డచో

టికి పచ్చి యాపెముఖకళం బట్టి యథార్థంబు గుఱితించి.

75

ఉ. ఇప్పటికేవియున్ దెలిసెనే : సుతు నేగతిఁ బాదొనర్చితో,

ముప్పొనఁ గూర్చు గార మని మొత్తికొనన్ విసవైతి లాలనం

బెప్పుడు బిడ్డలం జెఱచు వించుక తాడన మున్నకుట్టలే

గొప్పసభాస్థలంబులను గోవిదమామ్యులు గాఁగలా రిలఁ.

76

తే. గీ. ఉంగరము పోయె నంచు నే నంగలార్వ

నప్రతిష్ఠకుఁ గలికి : నే నంగలార్తు

విహముఁ బరమును జెడుకుట్ట నేలకంటి

నంచు నే నంగలార్తు నేమనఁగలాఁడ.

77

చ. చదువని యొక్కఁ డున్నయెడ జారుఁడొ చోరుఁడొ యయ్యు పాఁడు 50

విదజనమాన్యమైన పదివిన్ బడుఁ గొంతిగతిఁచుమీఁద నె

య్యదియును ధైర్వి లేని విటు నాగటిఁల్ గడుఁ జుల్కఁ జేసి నె

ట్టుదు రవమాన మెయ్యది జడున్ గొడుఁగ గనురన్న మానినీ. 78

తే. గీ. ఈశ్వరుఁగూర్చి తపియింప నిట్టికొమరు

సిచ్చె నీకున్న మేలగు నింతకన్న

సంతు గలవార లెందఱు : సంతు లేని

వార లెందఱు : జగమున వామనయన :

79

వ. ఇట్లు విచారించు పెనిమిటికి నాసాధ్యమట యేమియుం బ్రతిచెప్ప

నేరక మిన్నకుండె గోడచాటున దాఁగిన యజ్ఞపిత్తుండు తలిదండ్రుల

యారాటఁ బెల్ల నాలకించి తండ్రీవలని భయమున నింటికిఁ దిండికి

వైతము రాక గ్రామంబునన యుండి యెట్లో కాలమ్ము గడపుచుండె.

తే. గీ. తల్లి కొమరునికొఱకునై యుల్ల మెరియఁ

జింత నేయుచు భర్తరుఁ జెప్పనోడి

పరితపించుచు నుండె నా బ్రాహ్మణుండు

గడువెర క్తిని మది రాయిగాఁగ నుండె.

81

ఉ. పచ్చలయుంగరమ్ము గొనుపంకజరోచన కొంతకాల మే

యొచ్చెను లేనిఫక్కి మరునూడిగ మొక్కఁబెకాక భుక్తికిన్

వెచ్చముగూడ విచ్చి యలవిప్రసుతున్ గఱఁగించె నంత ని

ప్పచ్చర మేటికంచు నలవారవిరోచనతల్లి యల్లనన్.

82

వ. అల్లునిం జేరింటోయి హితం బుపదేశించునదియుంటోలే నిట్లనియె.

కం. నీతల్లియు నీతండ్రీయు

మాతెఱవంగూడి యిచట మంతనమున నా

చేతోజాతుని వశమగు

నీతత్త్వము దెలియ కెందు నెమకి పదపడిన్.

84

వ. హతాశులై విచారించుచున్నట్లు వినవచ్చినది, అది మొదలు నాకుఁ గడుంగడు దుఃఖంబు వొడముచున్నయది నాకు నాకొఱియెందున్ బలె నీ తల్లిదండ్రులకు నీయందుఁ బ్రేమం బగ్గలమ్మగదా? నీవెప్పు టట్ల మీయింటనుండి నిదుర కిక్కడికి వచ్చుట నా కిష్టంబు అట్లు గాకున్న వారలయునును మాకుఁ దగులక మానదు. 85

చ. తపసులలోన నుత్తముఁడు త్వజ్జనకుండు భవల్నవిత్రిశో
నువమకు వచ్చుసాధ్యు లెట నుండఁగఁదోరు ధరిత్రి వారియు
ల్లపుఁబరితాప మయ్యెది తలంచిన నామది గంపమొందుఁ ద
త్కృప యది మాకుఁ గావలయు వింటికి నేగుము రమ్మ పిమ్మటన్.

ప. వేశ్యమాత మృదువైన నిష్ప్రవణోపాయంబు చింతించి యిట్లుప దేశం బొనర్చునగిదిఁ బలుకుచుండినను గొన్నిదినంబులదనుకఁ దవ ప్రయురాలి యనురాగభరంబు సడలకున్కి నెచ్చటనో భుజించియు భుజింపకయు నటకు వచ్చుచుం బోవుచుఁ గాలంబు నెట్టుచుండె నంతఁ గార్తకమానంబు తారసమగుఁడు గార్తకనక్తవ్రతంబు లొన ర్చువారును దీపారాధనంబు లొనర్చువారును సోమవారవ్రతంబు లొనర్చువారిలునునై పురంబు పరమేశ్వరసభాజనమయంతై విలసిల్లు చుండె యజ్ఞదత్తునకుఁ గడుపునిండఁ దిండి లేనికతనఁ గాలంబు చాల దుర్లభంబుగ జరుగుచుండె. 87

తే. గీ. జ్వరము లేని లంఘనములఁ జాల నవసి

యున్న యజ్ఞదత్తునకు నాఁ డన్నరాశి

యాశ్వరుని దేవళమున నదృష్టవశత

దృష్టిగోచర మగుడు నింకేమి చెప్ప.

88

వ. కార్తికసోమవారవ్రత వ్రయుక్తంబగు సంతర్పణమునఁగా నేర్పడిన మృష్ణాన్నంబు వంద నారంభించినది మొదలు యజ్ఞపిత్తుల దాదేవాలయమునంద కాచికొని సమయము చేచుచుండె. 89

సీ. ఒకమాటు దేవళానకుఁ బ్రదక్షిణముగాఁ
దిరుగువారిల వెంటఁ దిరుగుచుండు
నొకమాటు నచటఁగా ర్తికపురాణము చెప్ప
పొరాడికద్విజాపజ్ఞ జేరు
నొకమాటు శ్రీకంఠునకు నభిషేకించు
న్యాసమంత్రములు విన్నటు నటించు
నొకమాటు దర్శనానకుఁ బోవుజనులతో
గర్భాలయము సొచ్చి కాంచు శివుని.

తే. గీ. నేమి చేసిన నన్నంబు నెపుడు దొంగి
లింప వీలగునో : యనులేకిబుద్ధి
తప్ప లేకము నదృద్ధి తనకు లేక
యజ్ఞదత్తుండు మెలఁగె నయ్యభవుగుడిని. 90

వ. అంతఁ గొందొకపేపునకుఁ బ్రొద్దు గ్రుంకె నభిషేకంబుల యలజ
డియు నీశ్వరు! సందర్శింపవచ్చువారల యొత్తిడియును దగ్గె విడి
బ్రాహ్మణభోజనంబె కడమగా నుండునెడ నాయన్నరాశి యున్నదేవ
గృహంబు ద్వారంబున కడ్డంబుగా నవశంబగు నిద్రతోఁ బాచకుండు
పరుండి యుండె నంత యజ్ఞదత్తుండు. 91

ఉ. పంపిన యాకటన్ బడలి పాచకు నిద్రితు దాటి చేత న
న్నంబును దక్కువస్తువులు నక్కి యటఁ దిడసాఁగె ముందుగాఁ
ద్ర్యంబకమూర్తి కెట్లెటులొ హస్తము చూపి అనంతరంబు ని
ద్రం బడియున్నపాచకుఁడు తత్తటపాటున లేచి చూచుచున్. 92

వ. ఆటు నిటు నెటుగాని సురింగి పోవుట కవకాశంబు చిక్కమింజేసి
యెట్లో పాచకుం దప్పించికొని యేగుచుండ వెంటఁబడి పాచకుండు
తన కందువాటులోనున్న యాయసపుదర్శితో నొక్కమోఁడు మోఁది
సంత నాట్రాహ్మణపుత్రుం డాలయప్రాకారంబునన నాదెబ్బతో విగత
ప్రాణుండై పడియె నయ్యెడ యమదూతలరుదెంచి వానిం గొనిపోవ
నుద్యమింప వారల నవలికి నెట్టి శివదూత లాయజ్ఞదత్తుని గైలాసం
బునకుం గొని పోవఁ బరమేశ్వరుం డాదరించి ప్రమతగణంబులతో
పాటు గొరవించుట విసి ధర్ముండు చిత్రగుప్తసహితంబుగా నీశ్వర
నికటమ్మున కేతెంచి నమస్కరించి చిత్రగుప్తుండు లిఖించిన యజ్ఞ
దత్తుని పాపంబును బ్రత్యక్షరంబును వినిచి యిట్లు ప్రశ్నించె. 93

తే. గీ. ద్విజకులమ్మునఁ బుట్టె నందె యొకనాఁడు

వార్చినట్టులు లేదు దేవళమునందు

దేవరట్ట పండియుంచిన దీదివిని గ

శంకితముఁ జేసి వీఁడయ్యెఁ బంకిలుండు.

94

ఉ. ఏమిమహాత్మ : పీని కెటులిచ్చితి దివ్యపదమ్ము వీఁడెటుల్

నీమదికెక్కె వీఁడు కడునింద్యఁ డయోగ్యుఁడు బోలెఁడుండె నీ

పామరు పాపముల్ తెలువవచ్చితి దేవరక్రిష్టులైనవో

సామి : యఘంబుసల్పుటకు జంకెడి ప్రాణిజగననుండునే : 95

కం. ఏమంత్రము జపియించె మ

తేమహానీయులకు సేవ నీతఁ డొనర్చెన్

బామరుఁ డతితరవేళ్యా

కాముకుఁ డివ్వాఁడు ముక్తి గైకొనుటెట్టుల్.

96

కం. దూతల పౌరఁబాటని మ

చ్చేతమ్మునఁ దోచి యిటకు శ్రీంత : కడున్

భీతిలుచు మనవిసేయుట

తేతెంచితి సైఁవవలయునిటఁ దప్పున్నన్.

97

చ. నావుడుఁ బరమేశ్వరుండు మందహాససుందరముఖారవిందుండగుచు
దండధరున కిట్లనియె.

98

తే. గీ. పెద్దపాపమ్ము లేవియు వీఁడొనర్పఁ

దట్లనఁగనేలః చేసెనే యనుము కాత్రి

కమున సోమవారిమున నేచుమున వీఁడు

పోషణ మొనర్చె నాసాయమును గడంగి.

99

కం. నను సేవింపఁగ వచ్చెడి

జనములనహవాన మబ్బె సాయంకాల

మ్మున మెక్కె భక్తమును నా

కు నివేదన చేసి తెలిసి కొంటివాః లేదో.

100

తే. గీ. అలయావరణమ్మునం దనువు లూడె

నన్నిటికి మించినట్టి పాపాపహంబు

సోమవారోపవానంబు సురిఁగె దాన

వీనిపాపమ్ము లన్నియు వీఁడు సుకృతి.

101

చ. ఎఱుఁగడుగాక వీఁడు పరి మిట్టిది గల్గెడు నంచు నాఁకటవా

బొరలుచుఁగూడ నా కిడక భుక్తి యొనర్చినవాఁడు గాఁడు దు

శ్చరితుఁడె యయ్యు భర్తుఁడయి సన్నిధిముక్తికి నర్హుఁ డయ్యె నీ

నిరయము వీని కెక్కడిదిః నేరక వచ్చితి దర్శనూజ్ఞముల్.

102

తే. గీ. కొన్ని యుత్సర్గములు శాస్త్రకోటి నుండుఁ

గొన్ని యపవాదములు వాని నెన్నునపుడు

బాధ్యబాధకభావంబు బాగుగా నె

ఱింగి శిక్షింపవలయు ధర్మిఁడుఁ దెపుడు.

103

కం. వ్రతములు జవములుఁ దవములుఁ

బతితులను దరింపజేయువనికి జనించెన్

గృతపాకములనెల్లఁ

హత మొనరిచి యన్వి ముక్తి కర్తులఁ జేయున్.

104

వ. వీడు మాత్రంబకాదు వీనిజననంబుకతిన వీనివంశంబెల్లఁ దరించెఁ

గార్తికమాసంబెల్లఁ బరమపవిత్రం బిందు సోమవారంబు నాకు

మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రంబని యెఱుంగనగు నమశంభునకు నమస్క

రించి దండదరుండు తనలోకంబున కరిగి తనయనువరులతో విక

నెన్నఁడును గార్తికసోమవారవ్రతపరుల దరికిఁ బోకుండునది యని

ఘాసించె నిది కార్తికసోమవారవ్రతమహత్త్వంబు దీని శ్రవణమన

నాదులు పాపాపనోదకంబులును శ్రేయోదాయకంబులు నని నూతుండు

శౌనకాదులకు వాక్రుచ్చె.

105

కం. దేవా ! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యగద ! దేహదార్ధ్యముతగ్గెన్

పేవించుచుంటి నిన్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ కార్తికసోమవార వ్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః
శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

శ్రీ స్కందపస్తీ వ్రతము.

ప. శ్రీమద్విజయవాటినివాసా : కృత్తివాసా : మర్రికార్డునదేవా : మహాను
భావా : అవధరింపు మనంతరంబు సూతుంగారిచి శౌనకాదులు. 1

తే. గీ. ఎన్నితపములొనర్చిన నెన్నిజన్న
ముల నొనర్చినఁ బున్నామము నరకంబు
పుత్తుఁ గన్నవారలకె పరశ్రసుతర
మన్యభాదు స్తరంబని యంద్రుగాదె : 2

ఉ. సంతతిఁ గన్నమాశ్రమనఁ జాలదుతండ్రి గతించుదాఁరనే
సంతతి నిల్చు నయ్యదియ శాస్త్రవిదుల్ గణియింతు సంతగా
నింతులలోన నేందరికొ యీసుకృతంబు ఘటింపదెట్లీకడా
గాంతురు పుణ్యలోకములు కర్మతులొ యనఘాత్యః తెల్పవే. 3

కం. పదివిధముల వంధ్యులలో
నెదియో యొకవిధపు వంధ్యయే గేస్తునకుఁ.
బొదలుఁ గళత్రంబై సం
తదిగన దొక్కంబఁ గవిన వది వ్యర్థమయ్యో. 4

తే. గీ. ఎవ్వరో నూటనాఁటఁ దామీవివత్తు
పోకకుండినవారు గేస్తులను మన్న
యంత నేమయ్యెఁ బలుపురీ యామయమున
కగ్గమగువారె దీవి కుపాయమేది : 5

కం. పరిశీలించి వచింపుము
దురంత మీదోషమెట్లు తొలఁగునొ : నీకుఁ

గరతల బిల్వము లీదృశ

పరమరహస్యమ్ములనుచుఁ బ్రశ్నింతుమిటుల్.

6

ప. నావుడు సూతుండు మీరు సర్వధర్మవేత్తలు మీయెఱుంగని వ్రతం
బులు తీర్థంబులు జపంబులు తపంబులు లేవు. మీరిట్టి వారయ్యు. 7

ఉ. లోకము నుద్ధరించుటకు లోదలపోసి ననున్ గణించి ను

శ్లోకులు పేర్చి నిట్లడుగఁ జూచెద రీచెడుదోషమెందు ను

శ్రీకులఁ జాలబాధితులఁజేసి కలంచెడి దోషవారణం

దేకతనన్ ఘటించునది యీరు వినుండు వచింతు శ్రద్ధతో. 8

తే. గీ. ఈకుపుత్రు సుబ్రహ్మణ్య నెవరు సర్ప

మూర్తిగాఁగఁ బ్రతిష్ఠించి ముదమునింతు

రల్లవారికి దళవిధంబైన గొడ్డు

తనము వెనువెంట నణఁగు సంతతియు నిలుచు. 9

ప. అదివంధ్య, గర్భవంధ్య, గర్భేవంధ్య, మృతప్రజావంధ్య, కదళీ
వంధ్య, కాకవంధ్య, దైవీవంధ్య, పుష్పనాశినీవంధ్య, త్రీప్రజా
వంధ్య, భర్తృద్వేషిణీవంధ్యయునని వంధ్యలు దళవిధంబుగలవారు.

సీ. అది వంధ్యయనంగ నాఁడుచిహ్నములుండి

యగుపింపఁబోవి దుర్బిగ, యొకంటఁ

జూలునిల్చియు హరించు వనితగర్భవం

ధ్యయగు గర్భేవంధ్యయగును స్రావ

పాతాదిదోషముల్ ప్రబ్బుచో. మృతవంధ్య

యైదేండ్లలో నపత్యముహరించు,

గదళికావంధ్యకొక్కఁడుపుట్టి వెన్న నొ

క్కఁడు వోపుదుండును గాకవంధ్య

తే. గీ. కొక్కఁడేపుట్టి నశియించు నుండ దవులఁ

గాన్పు దైవవంధ్యకుఁ జూలుగానుపింప

కుండు దయ్యమ్ము కతన : వేటొందువంద్య

పుష్పనాశిని తచ్చిహ్నుమును వచింతు.

11

వ. ఈ వంద్యకుఁ బుష్పంబు గర్భమునంద న్నంబించుటంటేసి రిజోధా గ్యంబు లేకుండును గాన నార్తవనిమిత్తకంబగు నపశ్యోదయఁబు లేకుండెడి, నిఁక దొట్టుదవ వంద్యకు సంతానభాగ్యం బుండును గాని యయ్యది సర్వమును త్రీ మయమ యగుటంటేసి పున్నామనరః త్రాణంబునరుఁ గొలుగామిం జేపియు అపె త్రీప్రజావంద్యనాఁబడు, మిలే యుం బదియవవంద్య భర్తృనిద్యేషిణీ వంద్యయనబడు నీపెను త్రీ జనసహజమగు భర్తృసమాగమేచ్ఛ లేకుండుటంటేసి యేదియో మిష గల్పించికొని తఱచు భర్తతోఁ గలహించుచుండు నేవంవిద దిశ వం ద్యాదోషంబులకును ప్రానాన ఫలితము సంతానము లేకుండుటయే, అ యీ దోషములనెల్ల పోకడచునది సుబ్రహ్మణ్య ప్రతిష్ఠయే, అయిన ప్పణ్ముఖుండయ్యును ద్వాదశబాహుకుండయ్యును నన్నియ నేత్రములు గలవాఁడయ్యును. ఆయనకు సర్పాకారమునందెక్కుడు ప్రీతిగనుకఁ దద్రూపంబగు ప్రతిమను నిర్మింపించి ప్రతిష్ఠసేయవలయు నావుడు మునులు సూతుంగాంచి.

12

ఉ. అందముఁ జందముం గలిగినట్టి కుమారున కాత్మరూపుక

న్నందమి సర్పరూపకమునన్ లగియింపఁగనేలఁ భూలిదా

ల్పందనువెల్లభూషణుగ శుద్ధవిషాహుల రత్నభూషణన్

దెందముఁజొన్నఁ దీతనికదేయవి యయ్యెనెఁ ప్రేమపాత్రముల్. 13

తే. గీ. ఆత్మజనకుండు మన్నించునట్టి వియను

కారణంబొందు దక్కఁ గుమారునకువి

షాహులందుఁ బ్రేమంబునట్టి దెదియుఁ

గానఁబడదేమి నెప్పెదో మోవివర్య.

14

వ. సూతుండిట్లు వక్కాణించె, నియ్యది తండ్రీకి సంబంధించిన ప్రేమ మును ఋరస్కరించి పుట్టినప్రేమముగాదు. సర్వమును నతకరించు

దయితాను రక్తికి సంబంధించినది. ఈతండు లవలియను విషాద రాజపుత్రికను గాంధర్వమ్మునఁ బ్రేమించె. నాపెకు నీతవియందు బ్రేమంబిగ్గలంబ, అట్లు కతివయకాలంబు వనంబునందలి కేదారోదార వాటికలయందు రహస్సమాగమంబు జరిగిన పిదప విప్రలంభహేతువుదయించి యది భరింపలేక తన్నుంబలెఁ గంటికి నిద్దురలేక వండురు ప్రియురాలింగలియుటకై.

15

కం. భుజగకృతిగైకొని తా

బొజుఁగై యాచెలినిజేరి భోగించివెసక

నిజరూప మివలఁదాల్చున్

నిజాంగనానికటమునకు నెఱివటు చేరున్.

16

వ. ఇటీవల గాంధర్వం బార్షంబుగా నూటి నిర్భయోపభోగభాగ్యంబుగల్గినను గాంధర్వంబునాటి విప్రలంభశృంగారరసంబునందలి యను రక్తి గనుపట్టమింజేసి బాహులేయునకు నప్పటి చెయ్యలయం దను రక్తి యెప్పటికిని మనంబున నాటికొని యింద్రునకు నధ్వరంబుల యెడల నాహ్వానించునపుడు “అహల్యాయై జారి ?” అను పిలుపు నందుఁ బ్రేమం బిగ్గలంబయి కనుపట్టినట్లే సర్పరూపంబగు మూర్తి యం దర్పించుట ప్రేమపాత్రం బగుచుండుటంజేసి యెల్లరును గుమారునట్లే యజించి కోర్కులు వడయుచుండురు.

17

చ. అతిగహనంబు కాముగుణమయ్యది పెద్దల సమ్మతిక లవం

బతికి చరింపదాది నది యన్యవధాటిగఁ దోచిమీఁదటన్

సతి తనకై నఁ దప్పఁదన సాధ్విగనాదివిదోమ పట్టునన్

మతిగియింపదా విధపు మాదురిగన్నడదండ్రు తద్విదుల్.

18

చ. అతితరమైన యత్నమున నన్యులు చూతురొ యేమొ యంచు నే

సతి గవయంగనేగు నలసార్వస మీవలకాలమందెటో

స్మృతిగనుపట్ట నయ్యది యమేయసుఖంబొడ గూర్చు దానికిన్

మితిగనుపట్టదందురు మనీషులు కామకలావిచక్షణుల్.

19

వ. అక్కతమ్మునఁ గార్తిశేయునకుఁ దననాటి యవతారమ్మునఁ బ్రేమ
 మృగలంబనునది వత్తవ్యాంశంబు ప్రకృతంబు వంధ్యాత్వదోషంబున
 పనయించుట కొక్తవిప్రుడొనర్చిన నాగప్రతిష్ఠంగూర్చి వినిచెదనాలం
 పుఁడు. ఉజ్జయినీనగరంబున శంఖవిధియను నొక్క విప్రుండు కర్పి
 తుండు గలండు. ఆతండు పితృపితా మహర్బితంబగు సంపదగల
 వాఁడు. తల్లిదండ్రులు యుక్తకాలమ్మున వివాహంబొనర్చిరి. భార్య
 కాపురమ్మునరువచ్చెఁ గాని యాదివంధ్యయందలి లక్షణంబులకు
 లక్ష్యంబయ్యెఁ బదంపడి సంతానార్థియై యతండు వేటొక్క కన్యకం
 బరిణయంబయ్యె. నాయమగర్భవంధ్యయయ్యె. నిట్లు వదిమించిని
 బరిణయంబయ్యెంగాని వారలందఱును నొక్కొక్కతె యొక్కొక్క
 వంధ్యాత్వమ్మునకు గుఱియగుటంచేసి తుదకాయన యనపత్వతా
 దోషభాషనుండు గావలసివచ్చె నంతియకాక పదమభ్యాసేఁ గొట్టును
 దిట్లునుగూడఁ దినవలసివచ్చి యాపె నామంబు సార్థకంబగుచుఁ
 గన్నట్టుటకురోసి యయ్యది వంధ్యాత్వదోష ప్రయుక్తంబుగాదనియు
 వయసు గొందొక మరలుతఱి వివాహంబొనర్చికొన్న దోషంబని
 యనుమానించి.

20

ఉ. సీ ! యిటువంటి భార్యకు వశీకృతమైన మనంబుతో సదా
 హేయపుఁగూతలుం గనరు లీడ్పులు తాడనపీడనంబులుఁ
 బాయకనేఁ బడంగలనె ! పాపపునంసృతివీడి యేడకో !
 పోయెదఁగాక యంచరిగెఁ బ్రొద్దుట లేచి యతం దరణ్యముఁ.

21

వ. అట్లగుచు నతండు తనలో.

22

ఉ. ఒక్కతెగదవో ! పలువురుగ్మలులుండిరి కొంపలోననా
 కెక్కడి తెల్వికక్కవిది యెందఱో యుండఁగనేల ! సంతుదా
 నొక్కతె యోగమున్నఁగను నొందొకచందమయేని కామినుల్
 పెక్కురు గాంచరే నురక బేలతనమ్ముగఁగొంటి నిందఱన్.

23

- అ. వె. సంతలేడు సరియె సంతమాదిరికొంప
మాటె దగవుదీర్చి నేరు శక్తు
లెపుడు తిట్లు గొట్టు లిరుగు బొరుగు గేస్తు
లెల్ల జెప్పికొందు రింటితీరు. 24
- కం. జీవత్కళత్రములతో
భూవిభులే వేగలేరు భూసురుడనునే
నేవగ నీవగ నైతున్
జావుసుఖం బింతకన్న జర్పించినవో. 25
- కం. సంతతికోసం బని యా
యింతులెఱిగిపూడ నన్ను నేలిదముగ బా
వింతురు దూషింతురు తుది
కాంత మఱియు నన్ను నలుసుగా గనఁదొడగెన్. 26
- కం. తొమ్మందుగు రొక యెత్తీ
కొమ్మ మఱొక యెత్తు దీని కోపాన్నికి ని
ధృమ్మయితి వీడవలసె గృ
హమ్మిది తాడనము పైత మారంభించెన్. 27
- కం. కనుఁగాక సంతతికా దా
గనకే యుండెడిని గాక కాంత యొకతెనిం
టను బెట్టుక వేటొక క
న్యను గట్టికొనం దలంచుటది నారకిమౌ. 28
- తే. గీ. ఒకతెగాదు తొమ్మందుగు దుండిపూడ
నీపె గొని తెచ్చికొంటి నాకిడు నపత్య
భాగ్యమని లేదపత్యంబు పడఁగవలసె
దిట్లు గొట్టులు ముచ్చట దీరె జాలు. 29
- వ. అని గొందొక యోజించి. 30

౪. ఏగృహమందు నున్నయపుడే కలహించెడి వాండ్రు వీండ్రునేఁ
దేగతినురటందెద రిఁ కేమయినన్ వగవేల నాట నా
సాగరమీదలేక యటుసాగితి నే గహనంబునందొ స్వే
చ్చాగతినుందుఁగాక యలశంకరుఁగూర్చి తపంబొనర్చుచున్. 31

వ. ఇట్లు పరిపరివిధమ్ములఁ దలపోసికొనుచుఁ దటస్థించినపుడు కాయో
పదో దుంపయో జలమో మెక్కి ట్టద్భార నపనయించుచుఁ గతి
వయస్రయాణంబు లొనర్చు మీద నొక్కచో నొక్క మహాలిం
గమ్మును నిత్యంబును దదర్శనైక మనస్కుండగు నొక సిద్ధుండును
బొడకట్టుటయు శంఖవిధి కపూర్వంబైన యానందమ్మువృత్తిలై
ననంతరంబు. 32

చ. వినయముతోడ సిద్ధునికి విప్రుఁడు వందన మాచరించి యా
తవి దరిదాపునం దచటఁ దండములై పడి యున్నవారలం
గనుఁగొను చాతఁదొక్క శ్రుతికాలము వెళ్ళఁగలుచ్చె నెల్లరున్
దనవలెవచ్చి రేదొపరితాపము మైననితోఁచెనంతటన్. 33

వ. ఆయోగి త్రికాలజ్ఞుండగుటంజేసి యాయా సంసారులు వారివారికిం
గల చిక్కులను జెప్పికొనుచుండిరి. అతండా యాయి చిర్దులకుగల
కారణంబులను వివరించుచుఁ దన్నివర్తనోపాయంబులను వ్యాక
రించుచుండెను. శంఖవిధియుఁ గొఁదొకసేపు నిరీక్షించి తనకుంగల
సాంసారికపుఁ జిక్కునువివరించుటయు నాసిద్ధుండు నవ్వీయిట్లవియె.

కం. కలవాడవొటఁ బెక్కురు

కళత్రములఁగట్టికొంటి గతజన్మమునన్

పలిపిన నీదుష్కృతి నా

కళత్రములు దీర్చువారె ? కర్మమఱుపెట్టుల్.

35

వ. సంతానంబు నిలుచు నుపాయంబు బహుకళత్రసంపాదనం బెన్నటికిని
గాదు. నీజాతకమైన కట్టిదోషంబుంబంజేసి నీవెందఱుం బెండ్లిదియా

వను వాండ్రందఱ కొక్కొక వంధ్యాత్వంబుండుటయే తటస్థించె.
వంధ్యాత్వమునకుఁ బ్రధానంబు రజోదోషంబు, కావుననే తత్తాలము
నందంగనలు చాల భద్రముగాఁ గాపాడఁబడు చుందురు. పచ్చని
పాఁడులు చెట్లు లోనగువానిని రజస్వలలు తాకరాదు. దూరముగాఁ
దొలఁగుట యుక్తము. ఆ నాలుగు దినములును స్నానముచేయరాదు.
భర్తవంకఁ జూడరాదు. రహస్యముగా నుండవలయును. రజోమాలి
న్యము సోకిన గుడ్డలనెచ్చటఁ బట్టిన నచ్చటఁ బాటవేయరాదు.
అట్లు పాటవై చినచో నెరుకలేని పక్షులు వానిని గొనిపోయి తమ
కులాయములందుఁ బొందుపఱచి గుడ్లనుబెట్టుచోఁ దత్సంపర్కమ్ము
నంజేసి ఆగుడ్లు పిల్లలుగాఁ గాక కమిలిపోవును. పరంపరాప్రాప్త
మగు నీదోషము వంధ్యాత్వమునకుఁ గారణమగును. ఇంతియకాదు.
తఱచు రాజసంస్థానములలో నంతఃపురములలోఁ జీలుకలు లోనైన
పక్షులను వినోదార్థము పెంచుట యాచారము, అవి పంజరములందే
గుడ్లనుబెట్టుటయు సంభవించును గాని యయ్యవి పిల్లలగుట అరుదు.
ఆదోషముకూడ సుఖసుఖాలఁ బోవునదికాక రాజధార్యుల వంధ్యాత్వ
మునకుఁ గారణమగునని యెఱుంగునది యని వెండియు. 36

కం. తఱచు దర్శింపకన్నను

నరపతుల కళత్రముల కనారతమీ దు

ర్దురితము పొనంగుకారణ

మెఱుంగుము పూర్వోక్తమవి మహీసురతిలకా.

37

వ. ఇఁకఁ బూర్వభవంబున నీయొసర్చిన దోషంబు వినుము, నీలధ్వజుం
డను రాజోత్తముండు కృతమాలయను నదియొద్దను నున్న చంద్రికా
పురము రాజధానిగఁ జేసికొని పితృపితామహాక్రమాగతమగు తన
రాజ్యము నేలుచుండెను. ఆయనవద్ద నీతండ్రి మంత్రి, నీకు నామంత్రి
పదవి నీతండ్రి యనంతరమున సంక్రమించినది. రాజమహిషి పేరు

చంపకగంధి. అపె మిక్కిలి చక్కనిచుక్క, అపె జనన నక్షత్రము రేవతి, ఆ నక్షత్రమునకుఁ గొంచోక కాపమున్నయిది. అరారణము చేతను, అపె రజస్వలయైన లగ్నమునకు శని దృష్టిదోషము తగులుటచేతను, ఆ దంపతుల కన్యోన్యవైషమ్య మేర్పడెను. అవైషమ్యముకలుగుటకు నీవు గొందొహేమివై తివి, తర్పియిహింబిట్టిది.

చ. జనపతి రాణితోడ వినుసాధ్వరౌ : నీపతి పన్మొరంగి నే
వనితనౌ పొందుచుండె నవపద్యగుణాకరివీవు తేనినె
మృనమున రెక్కతమ్ముననౌ మూవిని : నచ్చకపీతి చెంత చె
ప్పినను వినండు నాదొనఁగు వీనములేదు నిజంబు చెప్పితిన్. 39

వ. ఇట్లు నిష్క్రలుఘండగు తేనిం గుఱిచి రాణికి బోదించి తేనినో. 40

కం. అంతిపురమ్మున మెలఁగెడి

యింతులు చెప్పికొను కతన నెఱిగితిన్ ఖా

కాంతశిరోమణి : నినుకు

ద్భాతము దూషించుచుండునట : యేమిటికో :

41

వ. ఇట్లన్యోన్యమ్మును నమ్మంబలికి వారల మైత్రిం జెడగొట్టు కతన నీవు దోషవైతివి, నీదోషమ్ము కతమ్మున నీవెందఱు బెద్దియాడి నను నందఱును నేదో యొకవిధమగు పంధ్యాత్వదోషమునకు గుఱియగుటయే తటస్థించుచు వచ్చినది. నీవు పెండ్లాడిన పదుండ్రలో నీవపకారిణిగాఁ దలంచుచున్న తుదికళత్రమే నీకుఁ బరిమోపకారిణియని యెఱుంగుము.

42

చ. అఱువదిదాపు నీకు వయ సాపెకనన్ బదియాఱు వత్సరా
లరుసము నీయెడం గలుగకాతరుణీమణి నిన్ను రోయటర్
దురితముకాక యుండినను దొయ్యలి యట్టి విమిత్తమాని వి
న్నెరుసుగఁ జూడదాపె మది విచ్చయెపుట్టదు పంధ్యయౌటదే. 43

వ. అజాతిపంధ్యకు మగవిం గొట్టుట తిట్టుట లోనగు గొనమ్ములు నహజంబులగుటంజేసి నీయెడల నాపె యట్లు ప్రవర్తించినది. నీవాపెతో

వేగజాలక యిట్లరుదెంచి మంచిచేసితివి. నీకును నీకళత్రము
లకును శుభకాలంబాసన్నం బగుకతన నీకిట్టి బుద్ధి పుట్టినది. దీనికి
బాహ్యకారణంబు నీదశమకళత్రధూర్తత్వం బగుటంజేసి యాపెయే
నీనంశప్రతిష్ఠకు మూలంబని వెండియు. 44

తే. గీ. ఎన్ని వంద్యాత్వదోషమ్ము లిలనుగలవో
అన్నిటికిఁగూడఁ బాచితమ్మరయు మొకఁడె
అల్లపాణ్మాతురుని బ్రతిష్ఠాదికముల
నర్చనలుపుము నీకవత్సంబు నిలుచు. 45

ఆ. వె. సర్పమూర్తియందు పాణ్మాతురునకుఁ బ్రే
మంబు హెచ్చుగాన మంత్రివిదులు
తత్ప్రతిష్ఠ నాగతనువునఁజేయంగ
వలయు ననిరి చేయవలయు నట్లై. 46

వ. మంత్రి తంత్రాదుల విషయమున సుప్రదాయజ్ఞులెట్లు విధింతురో
కార్యార్థి యట్లులేగుటిగలిగి యెసప్పిసలయుఁగాని మాటువలుక
రాదని యాసిద్ధపర్యంబు నారిద పూడంబు నందలి విభాసమ్ము
నెల్లఁ దూ-చా తప్పకుండ నయ్యలమున దురదేశించి యాశీర్వదించి
పంపె ననంతరంబు. 47

సీ. చంద్రదారాబల సంయుక్త లగ్నమ్ము
నందాగమజ్ఞులనవమమతుల
ఋత్విజులగా నేర్పటిచి పత్తశాస్త్రదో
షమ్ముసోఁకరయుండ సర్వమును స
మంజనమ్ముగఁజేసి మహిమ సుబ్రహ్మణ్య
నాగమోక్తపది నయ్యలయెఱువ
సుప్రతిష్ఠితుఁజేసి సూరిహితుఁడు శంఖ
సిధిచిత్కృపఁజేసి నెగదెమిగుల.

ఆ. వె. భార్య కొక్కొకతెనుఁ బదిమందివంతునఁ
గొమరులుప్పతిలిరి కొమితెగూడఁ

గలిగె నొకతె యిల్లు కలకలలాడుచు

దోసతోఁట సొంపుతో నెసంగె.

48

కం. కలిగిన యైశ్వర్యమునకు

బలకరమై సంతకు ప్రబలి పరిణయములు ప

డులు శోభనమ్ము లెల్లెడ

నొలయఁగ శంఖవిధి గేహమొప్పెసలారెఁ.

49

కం. నాగవ్రతిష్ఠ మహిమం

బాగమ సమృతము వంధ్యతాఘాపహమో

ధీగణ్యులార : యియ్యది

రోగహరం బనుచు మీరెఱుంగుండెలమిఁ.

50

కం. పలువురుగల రీవ్రతమును

సలిపి యపత్యమును గాంచి సౌఖ్యమ్ములతోఁ

దులదూఁగువారు దీవికిఁ

దులయగువేటొ వ్రతమ్ము తొలి నేఁ జూడఁ.

51

వ. ఈ నాగవ్రతిష్ఠను జేసినవారు మాత్రమకాక యాయీచరిత్ర చదివిన

వారు వినినవారు రోసగు నెల్లరును జిరతరాయుష్యంబును ననా

మయంబును భాగ్యవరీతంబును నగు సంతతితోఁ దులఁదూఁగుదురని

సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించె.

52

కం. దేవా : యావత్తైలం

తావద్వాఙ్మయగద : దేహదార్ద్యముతగ్గెన్

సేవించుచుంటి ని న్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ సకందపట్టి వ్రతము

స మాప్త ము.

శ్రీమత్పుర దేవతామైనమః
శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

శ్రీసావిత్రిగారి వ్రతము.

కం. శ్రీవలసిన వారలు వి

ద్యావిభవము వలయువా రనామయమాయు

శ్రీవలయువారు విన్ను శి

వా : వలయున్ గొల్వ మల్లికార్జునదేవా :

1

వ. అవధరింపు మనంతరంబు సూతుండు శౌనకాదులకు సావిత్రిగారి
దేవీ వ్రతంబుంగూర్చి యిట్లుపన్యసించె.

2

తే. గీ. కలదు సావిత్రి యనియెడి కన్య రాచ

కూతు రాపె జనకుకడఁ గూరుచుండి

తద్దయును మోదమిడుచున్నతటిని నార

దుండు చనుదెంచె నన్నరేండుండు పెలుచ.

3

వ. సింహాసనమ్మునుండి లేచి యథాక్రమమ్ముగ నమ్మువికిఁ బూజాపుర
స్కారమ్ములు నెఱపి యుచితాసనమ్మునఁ గూర్చుండఁజేసిన పిదప
నేవియో గోఘృతఁ గొంత కాలక్షేపంబు జరిగిన పిమ్మటఁ బెండ్లి
కొమరులం గూర్చిన ప్రసక్తి ప్రస్తుతం బగుటయు వారదుండు సత్య
వంతుండను రాకొమరుండు సుగుణగణాధ్యుండనియు సుందరుం
డనియు వేయేల : తాదృశుండు భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలంబులఁ
జాలమ్మగ్యుండనియు మిక్కిలిగా వర్ణించునంతఁ దుండ్రీ నికటమ్మున
నుండి యాముని వచనంబు లాలకించు సావిత్రికి నాసత్యవంతుని
యందు మనంబు దవితె. మనోవాక్కాయంబులు తదధీనంబులై
యాపె తప్పక యారాకొమరుని వరింప నిశ్చయించికొనియె.

జేడును దనమనంబునఁ దనకట్టి సుకుమారుండు గుణగణాఘ్యం
డల్లుం డగుట మహాభాగ్యంబని సంతసించె ననంతరంబున నమ్ముని
వరుండు వెండియు. 4

ఉ. ఊరుపుచ్చి యింత సుగుణోచ్చగుమున్ పుటియించి యేటికోఁ
సారససంభవుం దతనిఁ జక్కఁగఁ జూడఁగలేక యేమొఁ సం
సారపు సౌఖ్యమున్ గనెడి చక్కని కాలమునంద మృత్యుపుణ్ణ
జేరెడివానిగా నలిపెఁ జెప్పెడిదేమి నరేంద్రచంద్రమా. 5

చ. అనుటయు రాకొమార్త హృదయంబు పెట్టిల్లనఁ బేలిసట్ల యై
వెనుకొనుచింత మోము నెడవేలఁ దొడంగెనుగాని రాజనం
దనయది యాఁగి యాతని మనంబు పెరించిన యవ్వదేమి యై
నను దనకాతఁడే హృదయనాదుఁ డటంబు వినిశ్చితాత్మయై. 6

వ. సర్వస్మునకును దన తల్లిదండ్రు లే జగట్టనని నుపాసించి తదుపాస
నాఫలంబుగఁ దన్నుఁ బడసిరో అపెయే కలదనియు నేపిధమైన
లోపంబును రాదనియు, నుపాయమ్మున కపాయమ్మును నపాయ
మ్మున కుపాయమ్మును నుండి తీరుననియు మనస్సువకు నచ్చం
జెప్పికొని మిన్నకుండె విఁక నృపాలుండు. 7

ఉ. నారదుఁజూచి, దేవమునినాదఁ గుణమ్ములు మీరు పేర్కొనె
న్నార వచించినపు తనయన్ వరియింపఁగఁజేయు విచ్చనా
కూరెనుగాని పైఁగలుగు నొచ్చెముదెల్పుటఁజేసి యంతలోఁ
దీతె మనోరథం బతవితేకువసర్వము వ్యర్థమౌటచే 8

తే. గీ. అన్నిసుగుణమ్ము లొక్కచో నలవరించి
యాయువీకున్న నేగతినవి రహించు
“నాయుషోఽస్తి పరంభాగ్య” మనెడిమాట
సృష్టికర్తకుఁ దెలియదోఁ యేమొఁ యకటఁ 9

కం. కలమర్మము మీవలనకా

దెలియుకతన మాకుఁ దప్పెఁదెలియక యెవరో

ఎలచి మహాసదరాఁజిం

తిలుదురుగద యట్టి యోగ్యునిన్ విడుతురెటుల్.

10

ప. ఇట్లు తండ్రి ప్రసంగించునెడ సత్యవంతునియెడ నిశ్చితమనస్క

యైన సావిత్రి తన మనోరథంబు డాచుటకిది సమయంబుగాదని

యెంచి, శ్రీ జనోచితమైన— అందునను ముగ్ధజనోచితమైన సిగ్గు

నెట్టకేల కవలికినెట్టి సవినయంబుగఁ దండ్రికిట్లను.

11

మ. జనకా : నామది సత్యవంతునియెడన్ సంసక్తమయ్యెన్ జిరం

బనఘుందాతఁడు పొల్పుఁగాక అధవా, అల్పాయుషాఁగాక, యొ

క్కని గాదంచుమఱొక్కడుకామతీయునొక్కండున్ మగందొనటల్

మనుచో నయ్యదిగూడ నాఁడుదియె : సామాన్యలోగదా : తాదృశల్.

కం. మునివరుఁడాతని గొనములు

వినుచుతటి న్నామనంబు వివిధగతులనా

యసముని యంద, నిషక్తిం

గనె నేనయ్యలఘుఁ దప్పఁగామింపనొరున్.

12

తే గీ. చదువుఁ జెప్పించితివి తండ్రి : చదివికొంటిఁ

ద్రికరణమ్ముల మనపెవరేణ్య మని మ

నీపులు వచింతురది వరియించు మగని

గాదని వరింతునే : యశ్యఁగాంతుఁగాఁగ.

14

కం. మానసికమైన పెండిలి

యీనారదమునిచరేణ్యుఁడె పురోధగ నా

కై నది యిఁక బాహ్యంబును

మానుగ నెఱవేర్చునునఁగ జ్ఞానాధుండున్.

15

ప. చిన్నప్పటినుండి యాపె సుగుణంబు లెఱింగినవాఁడగుటంచేసి తాను

గాని తల్లిగాని యేమి చెప్పినను ధర్మనిబద్ధమగు నాపె మనోరథంబు

మరల్చుట పొసంగదని యెఱింగిన కతన నేదో లోకమర్యాద ననుసరించి కొందొక బోధించి కృతార్థుండు గాఁజాలి చింతాదంతురి తాంతరింగుండై.

16

ఉ. ఎందుకు నారదుం డీటరు నేడైఱఁ దానరుదెంచె జచ్చుఁగా
రెందుల కీప్రసక్తిఁ దనుఁ బ్రచ్చయెనర్పని నాటఁ దెప్పె నా
నందన కా నృపాలవరుసందసుపై మనమేల సిరె నీ
కుందెలు దీరునంచు మది కొందలమందెడి నేమిసేయుదున్.

17

వ. అని యితికర్తవ్యచాక్షున్యుండై యేమియుఁ దోఁపని యలలదురు
నాద్యమత్సేననృపాలునకు నారదుం డీట్లను.

18

కం. నీకొమిరె సదుద్దేశము
నాకు ముదంబొనరఁ జేసె నారులు లేరే !
లోకమున నీకుమారికి
నేకాంతయు దీటువచ్చునే ! కోటులలో.

19

తే. గీ. మనసులో నెన్నిపుట్టపు మంచిచెడ్డ
లనుఘటించెడి కోర్కులే యతివగాని
పూరుషుఁడుగాని యవ్వారిఁ బుణికిపుచ్చ
కొచరించియె తీరు టత్యద్భుతంబు.

20

వ. ఈపె మీజంపతులకు మీయొనర్చిన సావిత్రి మంత్రజడఫలంబుగా
బొడమినందులకును నీశీలవతి నిష్ఠాగరిష్ఠత్వమ్మునకును నాహృదయ
మ్మున నింత యంత యనరాని సంతసం బుప్పతిల్లు చున్నయది
నీవిక్కన్నయను విశృంకమ్ముగా నానొడివిన సత్యవంతునరే యిచ్చి
వివాహమ్మొనర్చుము. పదంపడి సర్వమును నావరమేశ్వరి కతమ్మున
భద్రమ్ముగాఁ బరిణమింపంగల దదియెట్లందువేని వినుము. సావిత్రి
గౌరీవ్రతంబును నొక్క వ్రతంబుగలదు. తద్వ్రతప్రథావం వీమె
కతన నేతల్లోకవాసులకుఁ దెల్లంబగుట కీసమస్య సంఘటించినది.

సంగ్రహమ్ముగా నావ్రతం బీపె కిప్పుడ నే నుపదేశించుచుంటినని
వెండియు. 21

కం. పరిణయమేవత్సరమున

జరిగెనొ యావత్సరంబె సావిత్రిన్నీ

వెటిఁగిభజింపుము నీవతి

దరికిన్ మృత్యువదిరాదు తథ్యమ్మబలా. 22

తే. గీ. దరికి నొకవేళ మృత్యువు తారసించుఁ

గాక యేతద్వ్రతమ్మునఁగలుగు పుణ్య

మునఁ దుదకుఁ గొన్నివరము లమూల్యములు పొ

నంగఁజేసి తరలిపోక సంభవించు. 23

వ. ఇంక సంగ్రహమ్ముగాఁ దద్వ్రతోదంతంబు వినుతు సావధానంబుగ
నాలకింపుము. మకరరాశియందు సూర్యుఁడు ప్రవేశించిన మఱు
నాఁడు గాని మూడవనాఁడుగాని ప్రాతఃకాలమున నదియందొందెఁ
దటాకంబునందొందెఁ గూపంబునందొందె స్నానంబొనరించి ధౌత
వస్త్రంబుగట్టుకొని తోడి కన్నియలతోఁ గుమ్మరియింటికి మంగళ
వాద్యంబులతో నేగి వాని సారెయందలి మృత్తికతో సావిత్రివ్రతి
బింబంబు లొనర్పఁజేసి గృహమ్మునకరుదెంచి తొమ్మిదిరోజులు
ధ్యానావాహనాదులచే యథాశక్తి విబూడించి తొమ్మిది ముఖవేసిన తోర
మ్మును గట్టుకోవలయును. తొమ్మిదవనాఁడు సావిత్రి కుద్వాసనము
చేయవలయును; ఇట్టివ్రతమ్ము జరిగించిన కాంతకు. 24

అ. వె. జన్మజన్మములను సాగు నైదుపుతనం

బనఁగ నొక్క జన్మమందునైదు

పు తనమబ్బుతెంత యతివరో : యీవ్రత

మహిమకింతెరాదు మణిఫలంబు. 25

వ. పుత్రపౌత్రానామ యాయురారోగ్య భాగ్యంబులకుఁ గోఱతలేకుండు

నిందు కొక్కి యితిహాసంబు గలదు. కృష్ణానదీతీర్థమున మంగళ
గిరియను నృసింహక్షేత్రంబు గలదు. అశీత్రమును రాజనానిచేసి
కొని ధర్మవర్మయను బేరింపి అనపేరు సార్థసింబుగ నామండిలం
బేలుమిండు, నారాజేంద్రుని పురోహితుఁడు చేదమ్మననున్న క్రతువు
లతో నేకొండెమా కదమగా నెల్ల క్రతువుల నొనర్చిన కర్మిష్టుండు.
ఆ సోమయాజిభార్య యీ సావిత్రీత్రతంబు కల్పొత్తిపైఠాకంబుగా
దొమ్మిదేడులును జరిపి యుద్వాననముచెప్పికొను సంవత్సమున
దలంపని తలంపుగా నా రాజమహిషికొక మహాహారిగె నది
వివరింతు

26

తే. గీ. ఈపెతలుచుగ వ్రతములనే యెనర్చు

వావివలన నమస్తమ్ము లాను నిచ్చ

హింపఁగలనని గర్విమ్ము నెనయుచుండు

నీపె గర్విమ్మునేడు పరీక్షనేతు.

27

వ. పుణ్యాత్మరాలయ్యను, అస్త్రీరురాలయ్యను నారాజగర్భి కిట్టియూహ
పుట్టి యాపె కొమరుల శీర్షములు నటిరించి మొందెమ్ములును బుట్టె
లును వెవ్వేలుగ నాసోమిదేవిచేయు ప్రతిమ్ము కదిరు నంపించె. 28

చ. కొడుకుల తుండెముల్ గవియుఁ గొందొకదీక్ష తొలంగఁబన్నయా

బిడఁగని నభ్యులెల్లరును వింతయుఁ జింతయు నందడింప నొ

క్కఁడు మఱియొక్కనిం బొరి నెగాదిగఁ జూచుచునుందీరంత నా

బిడ తనయక్షతల్ తనదుబిడ్డల మొందెములందుఁ జల్లుదున్. 29

ఆ. వె. మొందెములును శీర్షములు యథాపూర్వమ్ము

గాఁగ నతికికొనియెఁ గనెడివారి

కక్కజంబుగలిగె నధిపురాణికి శ్రుతం

బియ్యె వచ్చె నాపె నడరుగదుర.

30

న.-వచ్చి సోమిదేవి కాళ్ళనయింబడి తన యొనర్చిన యకార్యమ్ము

క్షమింపవలయునని పలువిధముల వేడికొనుటయు నాదీక్షితురాలాపె
కిట్లను. 31

తే. గీ. ఏను తఱచుగ మీతోడ నీవ్రతంబు

గుఱిచి చేయు వ్రతంసను దఱచిచూచు
తలఁపుతోఁజేసితిరి మీరు తప్పిదంబె
యయ్యుఁ గొందొకక్షంతవ్యమగునుగాక. 32

తే. గీ. ఇంత కఠినపరీక్ష మీరిపుడొనర్చు

కతన నీవ్రతన త్వంబు గానఁబడియె
నింతురెల్లరు నీవ్రతం బెఱిఁగి యాప
దలు దరిండుటకున్ మంచిదారి దొరకె. 33

వ. అని రాజపత్నియను కారణమ్మున నాపె నెట్టెట్టులో యభినందించు
టకు నారాజ్ఞి సంతసింపక తానొనర్చిన పని సర్వధా నింద్యంబయని
పక్కాణించుచుఁ దన కీ వ్రతవిధానం బుపదేశింపుమని యాయమను
సారెసారెఁబఁ బ్రార్థించుటయుఁ బూర్వోక్తప్రకారంబున సకిలంబు
నెఱిఁగించె, మధ్యాహనంబు ప్రత్యక్షమ్ముగా నారాణి పీక్షించినను,
అపెవలన వినుటయే సమంజసంబని యెంచి కోరుడు సోమిదేవి
యిట్లు వచియించె. 34

సీ. తొమ్మిదియేడులు తొలఁగని భక్తితోఁ

వ్రతమాచరించి యాపైని పదవ
యేటఁ దొమ్మిదిజోళ్లు చేటలు దెప్పించి
పదునెన్నిదింటను బసపుఁ గొమ్ము
లును వక్కలాకులు ననువుగాఁ దొమ్మిది
లెక్కను జోటికిఁ జక్కనుంచి
పండ్లు పదేరితిఁ బదిలమ్ముగా నిడి
ముత్తైదువులకు నామోదమెసఁగ

తే. గీ. దక్షిణానహితమ్ముగ దానమిడుట

యందు రుద్యాపనం బని యది సమస్త

మిపుడు మీరు చూచుచునుంటి రీప్రతమ్ముఁ

బోలు ప్రతములు లేవెందు-భూమియందు.

35

వ. ఇట్లు లాసోమిదేవి యారాజపత్ని భువదేశించుటయు నాపెహద శ్రీరా
భర్తులతోఁ దనయైశ్వర్యమ్మున కనుగుణమ్ముగా నాప్రతం పొసరించి
కృతార్థురాలయ్యెఁ గావున నో సావిత్రి! నీవు నీ మనోహరి
ననుసరించి సత్యపంతునే వరించినను నతఁ డల్పాయుష్కుండే
యయ్య నీప్రతంబుకతన దీర్ఘాయుష్కుండగు సందియంబుతోఁ బని
లేదని వచించి నారదుం డరిగెఁ బదపఁ గొమిరె సంకల్పమహేమ
మ్ముగుటంటేని నృపాలుం డా సత్యపంతున్ గూర్చి పదాలించుచును
నెఱింగి వచ్చిన వారలు.

36

ఉ. ఆతఁడు తల్లిదండ్రులును నన్యనృపాలితాత్మరాజ్యలై

కాతరతన్ వనంబునెడఁ గన్తి నలందురుచున్న వారలం

చాతనితోడఁ జెప్పుటయు నాత్మజరున్ వివరించెఁ దండ్రియా

నీతిమదగ్రగణ్యయతనిన్ వరించుట తప్పదంచనన్.

37

వ. అప్పుడు తల్లిదండ్రులును నాప్తులును నాపెయ్యబడించి

38

ఉ. ఆయువు తక్కువైననగు, నాయువుగల్గిననాళ్ళనేని నీ

కో యెలనాగఁ అన్నమున కొచ్చెములేవి వరుండుగాఁడ ఆ

ధీయుతుఁడెట్టులిచ్చెదము తేరువదక్కుచు నట్టివాని క

మ్మా! యిది పాడిగాదు జనమాన్యు మతోక్తురునిన్ పరింపుమా ?

కం. చిన్నతనమయిన కతనన్

దెన్నెఱుగక యెరులబుద్ధి తీరెఱుగక యు

త్పన్నమగు మందబుద్ధిఁ జ

నన్నేమది త్రిప్పకుండినన్ దొనఁగవుగా.

40

వ. నావుడు సావిత్రి మీరు నాహితంబుగోరి వచించు మడులన్నియు
మాన్యంబులు, నాపెనిమిటి యాయుష్యంబునకుఁ గొఱంత కల్గి
యుపాయంబు బ్రహ్మ మానసపుత్రుండగు నారదుండే యానతిచ్చెఁ
గదా ? యిక నైశ్వర్యమునుగూర్చియా ? చింతించు చున్నారు. 41

చ. సిరిత్రుటివచ్చుఁబోవునది చేరునుపాయము లెన్నియున్నవో !
తఱిఁగియడంగ నన్నియును దారులుగన్నడుఁ బ్రాణమన్న నె
వ్వరికిని బోయిరాదనుట వాస్తవమందుకుఁ గూడ నామదిన్
బొరయదుభీతి, యమ్మహితుఁబొంది తరించెదనెల్ల యాపదల్ 42

కం. పాతివ్రత్యంబని ప్ర
భ్యతంబగువ్రత మొకండుగలదేని సమ
స్తాతంకమ్ములు నాకల
పాతివ్రత్యవ్రతంబె బయటికినెట్టున్. 43

కం. కరణత్రయమున నంతః
కరణమెమాన్యంబు, పతినిగా నదివలచెన్
గరమునల నృపతిసూనున్
బెఱవానికినెట్టులేను బెండ్లామగుదున్. 44

ఉ. భారతదేశమందుఁ బ్రభవంబును గాంచిన దాన మేటి సం
సారికిఁజేనికిఁ మిగుల సాధ్వికి క్షత్రియవంశమందుఁ జె
న్నారితఱిఁబుత్రినై ; హృదయమక్కట ! యేగతి దాఁపనేర్తు ని
స్సారపుణీవనంబునకు స్వాంతము సమ్మతిఁజూపదెమ్మయిన్. 45

వ. ఇట్లు త్రిప్పరాని సంకల్పమ్మునం బొదలు నప్పైదలికి నెవ్వారేమి
చెప్పినను అపెనంకల్పము ధర్మ్యంబగు కతన విప్రయోజనం
బయగునని యెంచి అపె మనోరథంబు గమనించి ఎనవాసంబునం
దంధులకు శుశ్రూషసల్పుచున్న యానత్యవంతునకు నతనిమాతాపిత

రుల యన్ముజ్జంబడసి సావిత్రినిడి వివాహంబొనరించిన పిదప నాసా
విత్రి నారిదోక్తప్రకారంబున నాన్రతంబాచరించుచుఁ బతికపాయంబు
గలుగురోజురూడ నెఱింగియున్నదియ కాపున నానాఁటికి మూడు
దినములకుఁ బూర్వమునుండి యుపవాసంబున కుపక్రమించె. 47

కం. పదపడి జముఁ దేతెంచుట

అదనదిగుటితించి యాపె యాత్మపతిని దో

యదమును మెఱపున్ బలె నా

పదదాఁటు తలంపుతోడఁ బతిఁగొనితేరఁ.

48

వ. వెంబడించి తనతో ననాయాసముగ నలవోకగా రాగల్గుటకు నత్తా
శృంగిపర్యాప్తచిత్తుండై యాయముందు తనలో. 48

తే. గీ. ఇంతకాలమునుండి నే నిందునుండి

ప్రాణులను జంపునుంటిఁ దద్బంధువర్గ

మెవరుగాని వెంటంబడి యిట్లు వచ్చు

బెఱుఁగనిది క్రొత్తయగునట్టి దృశ్యమనుచు.

49

వ. సగౌరవంబుగ సావిత్రిం జూచి కుమారీః యిది నాకవశ్యక ర్తవ్యంబు
నిన్నుం జూడ నాకు జాలి వొడముచున్నను నాయుద్యోగధర్మముం
బట్టి ప్రవర్తింపక తప్పదు. ఇందనుక నీపాతివ్రత్యమునం జేసి
రాఁగల్గితి వింకముందు రాఁజాలవు. నీవలసిన పరంబు పతివీతము
దక్కఁ గోరికొని యద్దానిం జేకొని మరలు మనుటయు నత్తమామ
లకు గన్నులును రాజ్యప్రాప్తియు గోరికొనిన నల్లయగుఁగాక యని
శమనుం డరుగుచుండ మరల యథాపూర్వంబుగఁ దనపాతివ్రత్య
వ్రథావంబున నశ్రమముగ నరుగుచుండె. నంత నంతకుండు దయా
కుండై మఱియొందు వరం బొసంగి సంతృప్తి పుటించి పంపు తలం
పుతో యథాపూర్వంబుగఁ బలికె. నాపె తనతండ్రికిఁ బుత్రసంతతి
లభించునట్లు కరుణింపుచుని కోరి యావరంబునుగూడఁ గయిక్రొని

మరిమరలక ధర్మని వెంట నేగుచుంటయు నాతండు మఱియు
నక్కజంపడి మృదుస్వభావంబుతో నిట్లనియె. 50

చ. కలరు పతివ్రతల్ శతము కంజదళాక్షిరౌ : నిన్నుఁ బోలువా
రలు గలరే : ననున్ దరిమిరాఁగల సాధ్వినిబొందితోడ నే
నిలఁ గనుటెన్నఁడుం గనను దృశ్యము మాత్మముగంటఁ గోరికొ
మ్మెలమి వరంబునింక నొకఁడిచ్చెదఁ ద్వచ్ఛరితంబు లిట్టివే. 51

ఆ. వె. ఏవ్రతంబొనర్చి యిట్టి సామర్థ్యంబు
గూర్చికొంటివమ్మ : కొమ్మ నిన్నుఁ
గన్నవారలెంత మనులౌ : ఆర్యావర్త
మెల్ల నీకతిమున నీద్యమయ్యె. 52

వ. అని యిట్లు వినాకరణంబులేని వాక్యంబు నొడుపుటయు. 53

కం. కలికి ముదమందుచును నిటు
వలికెఁ ధర్మస్వరూప : పతిప్రాణము లి
మ్ముల నిమ్మన విచ్చితి నవి
వలికెఁ శమనుఁడు హర్షపరపళుఁడగుటన్. 54

ఆ. వె. నిదురివోయి లేచు నీటున సత్యవం
తుండు లేచె నంతఁ దోయజాక్షి
పతియుఁ దాను జనిరి వసనుండి యంటికి
పృథ్ధదంపతులకు దృష్టిగలిగె 55

వ. తమకు హఠాత్తుగాఁ గన్నులు గలుగుటకుం గతంబేమని యోజించు
నత్తమామలకుఁ దనపతిగూడ వినుచుండ గతవృత్తాంతమ్ము సావిత్రి
వినిచె. నయ్యది విని కోడలి నభినందించునంతలో శత్రుజితంబగు
రాజ్యంబు మరల జయించి స్వాధీనపఱచికొంటిమనియు నెల్లట
బట్టాభిషేకంబునకు సర్వమ్మును సిద్ధపఱచి మిమ్ముఁ దోడ్పాని చను
టకు వచ్చితిమనియు మంత్రులు స్వయమ్ముగా వచ్చి విన్నవించి

కాంచనరథాహుధులంజేసి స్వకీయరాజధానికిం దోడ్తొని చని పట్టాభి
షిక్తుం బొనరించిరి. 56

ఉ. కాలము చెడ్డదైనపుడు కాంచన మంటిన మంటిముద్దయోఁ
గలము మంచిదైనపుడు కాంచనమౌనొగి మట్టిముట్టినగా
గలము సర్వమున్ సలుపుఁ గలమె దై షము మంచిచెడ్డలగా
గలమె నిర్వహించు నెఱుఁగందగు దాని మహార్త్వ మెట్టిచో. 57

వ. కాలవై పరీత్యంబు తొనసించినపుడు మానవుండూరికి మీనమేష
ములు లెక్కించుచు మిన్నరుండక పరమేశ్వరు నారాధింపవలయు
స్కాందమ్మనం దెట్టి విపత్తినేని దొలగించి మనుజుల మనుసం
జాలిన వ్రతంబులు లోకసంరక్షణార్థంబు వ్యాకరింపబడియున్నవి-
ఇపుడుపన్యసించినది సావిత్రి గౌరీదేవి వ్రతము. దీనివలన
సావిత్రి తనపుట్టినింటిని మెట్టినింటినిగూడ దరింపజేసి తులలేల
పుత్రపౌత్రులతో రాజ్యవిభవముతోఁ జెల్వారెనని వింటిరికిదా యింత
కన్నను నత్యద్భుతంబగు వ్రతంబొందు గలదు. దానిపేరు “పతి
సంజీవన వ్రతంబందురు. పతిసేవవ్రతంబనియు భీమేశ్వరవ్రతం
బనియు దీనికి నామాంతరములు గలవని వెండియు 58

తే. గీ. కలఁడు బ్రాహ్మణుఁడొక్కఁడు కడుదరిఁడు
సోమపుండఁబందు రాద్విజు, సోమయాజి
మనుడతని పెద్దభార్యకుఁగల దొకర్లు
కూతురాపె శీలమ్మునకు సరిలేదు. 59

తే. గీ. పెండ్లికీడయియుండె నాద్విజకొమార్త
ఆపెపేరు సంజీవిని అంబికావ
రమ్ముకతన నాకన్నియఁగహిజనించెఁ
దండ్రి రిక్తుండు కడుఁగవ్వదళకులోఁగి 60

వ. ఎట్లెట్లో కాలమ్మపనయించుచుండె. దరిద్రునకు సంతానమెక్కుడుగ నుండు ననుట కుదాహరణమ్ముగ నాట్రాహ్మణునకు రెండవభార్యకు మఱి యేడుగురు పుత్రులుకూడఁ గలరు గర్భదరిద్రుండగు నాపాణు నకు విరుపురు జీవత్కళత్రంబు లెందులకుండవలసెనో । వివరించుట కిటనావశ్యకతలేదు.

61

కం. సకలము కర్మాధీనము

ప్రకటించుకా గర్మమెట్టిభాగ్యమునేఁక

వికలత్వమ్మును నదియే

ప్రకటించున్ దానిరీతి బహుగహనంబొ.

62

వ. ఆట్రాహ్మణుఁడున్న దేశంబును బాలించు తేనిపేరు కార్తికవర్మ అతఁకిఁ గొమరుం దొక్కండు మాత్రమేకలఁడు. రూపగుణ సంపన్నుండు అతఁడు పదియాతేండ్లు నిండుప్రాయంబున మృతుండగు టయుఁ దండ్రి వివాహంబుసేయు తలంపుతో సర్వసిద్ధిఘ్నగనున్న కాలమగుటంజేసి వానిమృతి మఱియు నెక్కుడు శోకకారణంబయ్యె నాశోకంబు కేవల మంతతో నాఁగక కొండొక క్రొత్తమార్గమ్ము వకు దారిదీసె.

63

కం. పరిణయమొనర్చు నాయా

పరికరములు తోరణములుఁ బందిళ్ళవి తేఁ

డరిసి యటఁ గొడుకుకెట్లో

పరిణయముఁ బొనర్తు ననుచుఁ బ్రతిసం బట్టెన్.

64

కం. నాకే ముచ్చటదీరఁగ

నేకొమరుఁడు లేఁడ యొక్కడే జనియించెన్

వీఁక శవమునకె పెండిలి

శోకముడిగి చేయువాడ సుదతి నొకరుకా.

65

ఆ. వె. శవముపంటి వృద్ధజనులకుఁ గన్నెల

విచ్చువారు గలరు పృథివీనెందు

నట్టివారు తగినయంత ద్రవ్యంబును

శవమునకును సుతనొసంగుచులె.

66

వ. మిన్ను హరిశ్చంద్రుండు జలోదరచ్యూతి సప్న త్తిలై సరమేచం

బొనర్చునెంచి పశుసంపాదనంబునకు పరియునంత దినం దిచ్చి

మంత్రులం బనుప నజీగర్తుండను బ్రాహ్మణుండు తనకొడుచులలో

మధ్యమున కునల్పేపుడను వానిని వెలసెనంత దినంబు గైకొని

యమ్మొనని విందుము. శక్తి యజాతి కన్యాయే కామమునని ప్రయ

త్నించినచో నిది నెఱవేఱదు. తిక్కుంగల బాతులందును శవము

నకుఁ గన్యవిచ్చు తల్లిదండ్రు లుండరుగాని.

67

ఉ. ఉత్తమజాతియే యయిన నుందురు బ్రాహ్మణులందు హెచ్చగా

విత్తము విచ్చుచోఁ గొమలె విల్పెడి వాఁడుగాన మంత్రులం

బుత్తు ధనంబునిచ్చి యవి పుచ్చుడు సోమపుడమ్మై గిన్నియన్

విత్తము చాలినంతగోఁకఁ విత్తమొసర్పఁగలేడెఁ యేపనికా.

68

వ. ఇయ్యది యనుచోచువివాహంబుగాదని శంకించుటకు రాజు దుఃఖ

ర్ణవమగున్దై శపీఠీతునకుఁ గొమరునకుఁ బెండ్లిసేయుచుండ

నెవ్వఁ డాతేపింప సాహసించెడిని.

69

తే. గీ. మఱియు రాజానుమతము ధర్మంబుగాఁగఁ

జెల్లునను సూక్తిచే తేని యల్ల మెట్లో

అట్లె యెల్లరు తలలూపిరియ్యెఁ బెండ్లి

సోమపుని లోకులెల్లరు శోచ్యుడవిరి.

70

వ. అట్లనుటగూడఁ జాటుచాటుననే కాని పైకి ననుటకు నెవ్వరికి గుండె

లుండెడి, నేకాలమ్మునఁగాని రాజకాననమ్ముం గాదను ధీరులు

మృగ్యులు. అదియునుం గాక.

71

ఉ. చచ్చినవాని పెండిలికి శాస్త్రపు నష్టతియుండి వానికిం

చెచ్చినకన్నె బ్రాహ్మణి వినిందితకాదను శాస్త్రముండదే :

హెచ్చినయావదల్ వొలయునెప్పుడునుక మరియాదలందు వి

ద్వచ్చయమాదృతిక పిడుచుఁ దజ్జయ సామయికుల్ వివేకులుక 72

తే. గీ. నామమాత్ర వివాహంబునకు దురంత

మైన దుఃఖంబునందున్న యధిపుఁడేదో

చేయుచున్నయప్పుడు మంచిచెడ్డలను గు

ఱించిన వ్రసక్తి రాదని యెంచుటొప్పు.

73

కం. ఆకిన్నె శీలమెట్టిదో

వాకొనఁగా పశముగాదు ఎదుపుగదా : ఆ

రాకాచంద్ర నిభావన

శోకంబు లవఁబువడమి చోద్యంబు కడున్.

74

ప. అప్పుగింతలు లోనైన మరియాదలన్నియు ముగిసినవి, లోకులు పెండ్లిహఁతు లండిచేసిన యకార్యమునకు నక్కజవడుటకన్నను బెండ్లికొమిరె నిర్వికారవ్రవృత్తికి నక్కజం పడుచుండిరి. కారణం బేమన నియ్యది నామమాత్ర వివాహమ్మగుటంజేసి తండ్రి : తల్లి : నాకు నీవలనఁ గలిగెడి ధనలాభంబు గలుగనిమ్ము పదంపడి నీకుఁ దగినంత సొమ్ము వెచ్చించి గొప్పకట్నం బొసంగి మరల వివాహం బొనర్చెదనని బోధించె ననుకొని టకును వలనుగాదు కారణంబేమన.

తే. గీ. స్పర్ధినాధుకొడుకు పెండ్లియాడిన యింతి

వితిరుఁ డెఁఁడు గొనఁగ మతిని జొనుపు

పెండ్లి దాఁకివలదు పెండ్లాడెద నటంచు

నృపుఁడు వలుక దాని నెవఁడు గొనఁడు.

75

ప. ఆ యీవిషయం బెంతటి బుద్ధిమంతులకు నగోచరంబై యయో మయంబుగనుండెఁ, గొందఱేదుర్బాహ్మణుఁడీ రాజుదేశంబువిడిచి

యన్యత్ర నివాసంబేర్పఱచికొని యీకన్నియ కన్నియయే యని
 వేతాక పెండ్లిచేసిన నద్దవారెవరిను వారును, మఱికొందఱు :
 ఈపెండ్లికడుంగడుఁ గ్రొత్తరీతిదియగు కతన దీని నెందఱెన్ని ఘోష
 లలోఁ గవులు పాటలుగను బద్యములుగను రచించియుందురో
 యీ కన్యకాదాత యెచ్చటికేగినను నీకళంకంబు బ్రహ్మహర్ష్యం
 టోలే వెంబడించునదయే యనువారున్ననై “పంచగురిం, పందా
 శుభంబు” గా గునగునలు వోపుచుండ నాకుడవంబును దహనార్థంబు
 శ్మశానంబునకుఁ గొంపోపుచిటి నాపెండ్లికూఁతురు నిర్వికారచిత్తుల
 బుతో భర్తవెంట ననుగమించె ననంతరంబు చితియందు నాచుల
 పంబు నుంచుటయు.

77

తే. గీ. పసపుబట్టలతో నూత్నపిడుపుకూడఁ
 తితినుగలభర్తతో నదిష్టించెనంత
 నేనుతుండంపులావున వృష్టిగురినె
 నెన్ని దుక్కులో చెప్పఁగ నెవరితరము.

78

కం. రవియస్తమించె వర్షం
 బవిరళగతి గురియుచుండె నాపెవినా యం
 దెవరును నిర్వక చలిచే
 దవుడలు నవయంగఁజనిరి ధామంబులకుఁ.

79

కం. ఆకన్నియచితపైఁ దా
 నేకాకినియగుచు భర్తకేడ్చి క్రమముగా
 శోకంబువిడిచి నెమ్మది
 నాకాళికదలఁచి యిట్టులఱిముఱిఁబలికెన్.

80

ఆ. వె. ఏనుమేను దొరఁగుటే మాత్రమును నీకు
 సమ్మతంబులేమి సృష్టమయ్యెఁ

జితకు నగ్నిరగులఁజేయుచో వింతటి
వర్షమరయ నీవ్రభావమంబ.

81

ఆ. వె. భర్తబ్రదుకులేక బ్రదుకనునేనవి
నీదు చిత్తమెఱుఁగు నృపతనూజఁ
దెట్లుబ్రదుకు దానికేయపాయముపేయ
వలయుఁ జెప్పుచున్న భద్రకాళి :

82

తే. గీ. నిన్నుఁబూజించి మాయమ్మ నన్నుఁగనియె
రిక్తలాదోషమునఁజేసి తేనికమ్మి
కొనియె నాతండ్రి నీపూజకుఫలమైన
యేనువై దివ్యమును బొందుటెట్లుతల్లి.

83

కం. బ్రతికించెదవా : యిరువుర
బ్రతికింపుము లేదయేని భర్తకునాకున్
జితయొకటియె విధియింపుము
సతిగతురాణి : నినున్ యజింతు భజింతున్.

84

వ. ఇట్లు పితృవనంబున నేకాకినియై శవైకసహాయగాఁ దన్నుంగూర్చి
తపించు నానంజీవిని పాతివ్రత్యపరాయణత్వంబున కక్కజంపడి
యా యీవిశేషంబు పరమేశ్వరున కెఱింగించుటయు నాయనయు
నియ్యది కడుంగడు గ్రొత్తవిశేషంబ. ఆసాధ్యమతిల్లకి నీ వే యుప
కృతి గావించఁ దలఁచినను నేను నీతోడిపాటేయని ప్రోత్సహించు
టయుఁ దరమేశ్వరి ముందు త్రోవదీసినట్లు దీయుటయు.

85

తే. గీ. త్రాటితో దబ్బనముగాఁగఁ దరుణచంద్ర
ధరుఁడు పదచారియైయేగె. దంపతులిరు
వురునుబెండ్లికూఁతునకు నాదరముపొంగి
పొరలఁ బ్రత్యక్షమై రెంతపుణ్యమొక్క.

86

తే. గీ. భయపడకు మేనుగల్గొగ భయమునీరు

లేదు భీమేశు బూజింపు లేదు : నీదు

భర్తబదుకును నీదుసాధాగ్య ధాగ్య

మునకు లోటుచాటిల్లదు పుణ్యశీల.

87

వ. దీనిపేరు భీమేశ్వరవ్రతం బందురు. దీని నాచరింపఁదగిన చాల ములు గొన్ని కల్పితంబులు గలవు అలగ్నిరాత్రిం బొందె. అది దైవవశంబున సంఘటించినది బంగుతోఁజేసిన దీపముల బొండువలయు, నయ్యది యిప్పుడు లభ్యంబుగాను చాసిలేదు యుపాయం బొసరెద. నదియునుంగాక ప్రతివ్రతంబునఁగ నున్న పదార్థంబులు విత్తశాత్యమలేకుండ సేరింపవలయుననియే గాని కనకమనినఁ గనకమే పలయునను నయింపములేనఁ గలయుండును. ఆ దీప స్తంభంబునందు నాపు నేతితో దీపంబు వెలిగించి పతియందు భీమేశ్వరబుద్ధిం గల్పించికొని ధ్యానావాహనాదుల నర్పింపవలయు. నీవ్రతము వివాహముకాని కన్నియలును, వివాహమైన కన్నియలును జేయఁదగినది. భర్తకు ననారోగ్యమెర్పడినతటి నియ్యది యవశ్యము కర్తవ్యంబని చెప్పి జగదంబిక యచటనుండు మట్టిచెట్టుగ్రీడిరాలిన మట్టిపండ్లు నై వేద్యమునకును తోరమునకు మట్టిపండ్లదలయింపది దానములను సేకరించి దీప స్తంభమున రిక్కడనున్న వెదురుకట్ట నేర్పఱచి యిట్లే సర్వమును యథాప్రాప్తముగ సేకరించి పనిమే శ్వరు మొగంబునఁ జిలునప్పుతోడి దృష్టిం బఱపి యిట్లును. 88

కం. నాతోపాటుగ నుపకృతిఁ

జేతుననుట కర్థమేమి చేయమిదియో యెకో.

పాతివ్రత్యము యుష్క

చేతమునకు నచ్చెనేని చేయుఁ దుపకృతికా.

89

చ. అనపుడు శంకరుండు గిరిజాననముంగని వచ్చు సర్వము

వానరుసఁజూచి యేను ముదమొందుట నాపని కోడలేదియో

పొనరున నత్తయయ్యెడకుఁ బోయి కరంబిడనేల ! నీకు మిం
చిన దెదియేనియున్న నది సేయుటకేనును సర్వసిద్ధమే. 90

వ. నాపుడు సంబి క యీవ్రతంబు నడుపుటకుఁ బురోహితుండు కావల
యునని మీయెరుంగనియది కాదుగదా! 91

అ. వె. అర్ధరాత్రమందు నడవికి నడవి యీ
కాటెయందు మీరుగాక వీర
నేపురోధ దొంగు నీపెకుఁ గాన మీ
రట్టిలోటు దీర్చుఁడందు నేను. 92

చ. అనపుడు శంకరుండు నగియట్లనె యేనొనరించెదన్ సువా
సినియును నీమహావ్రతము సేసెడి సాధ్వీకి సుందఁగావలెఁ
గనుకఁ దదర్థమీవనుడు గౌరి యిదే అది నేనెఱుంగుదా
ననె యనె నిర్వరున్ వ్రతమున న్నియమించిరి యావధూమణిన్. 93

అ. వె. మంత్రములు పఠించె మహనీయుఁ డీకుండు
గౌరివినుచునుండఁ గడకుశవము
వివ్రనుండిలేదు నీటునలేచి మా
ర్పుండె నంబయేగె శూలిగూడి. 94

వ. పదంపడి విశాశేషఁబు నానూత్నదంపతు లిరువురును నాయీశ్వరో
ద్ధానంబునకు దగ్గఱనున్న మఱికిందఁగడపిరి. 95

కం. అంత నుదయించె రవిభూ
కాంతుఁడు పరివారిమేగి కన్గొనఁ గొడుకున్
జింతావిరహిత కోడలు
నెంతో ముదమొసఁగి రంభిలమెఱుంగఁ బలుకుచున్. 96

వ. అప్పుడా రాజదంపతులయు నాపొరులయు నానందం బెట్టిదియో
యయ్యది మనోమాత్రగోచరంబకాని వాక్కులకందునది కాదుగదా !
యని వెండియు. 97

చ. గతముననె న పెండ్లి సరిగాదని తేఁడువివాహమున్ సమం
చితగతిఁజేసి పండితులు శిష్టులు సత్కవులైన వారికిన్
మితికి నమేయమైన కడుమేటి బహుకృతు లాచరించె నీ
కతవినువారికెన్నడును గన్తిఘటించదు భద్రమబ్బెడుకా. 98

వ. ఇయ్యది విలోమవివాహంబయ్యును దేవయానీ యయాతిభూపతుల
వివాహంబున బలెనమర్దనీయంబని వెండియు. 99

కం. సావిత్రికి మించిన యీ
పావనశీల చరితంబు పరియించిన నం
జీవిని యాయమ నెఱిగిన
నేవెతయును లేక వెలఁడు లెనయుదురెఱుఁగ. 100

కం. సావిత్రి చరితమే మో
దావహమగు నంతకున్ సహస్రగుణము నం
జీవిని చరితం బిర్వరు
భూపలయమునందుఁ దేరుపొందిరి సతులఁగ. 101

కం. వీరల చరిత్రముల నె
వ్వారల్ పరియింతువారు బహుభద్రముల
వ్వారిగ దీర్ఘాయుర్పా
గ్యరూఢులుగాఁగ మందు రామయమెడలున్. 102

తే. గీ. ప్రతము లీరెండు ప్రీతికుఁ బతికనామ
యాయరాదిక మిడుటకై యఫరిరించె
వీని నాచరించెడి యరవిందగంధు
లెట్టికష్టమ్ములను బొంద రిదిధ్రువంబు. 103

వ. ఇట్లు సూతుండు శ్రీ సావిత్రిగౌరీవ్రతంబును, భీమేశ్వరవ్రతంబును
సోదాహరణంబుగా వినిచినంత శౌనకాదులు సంతుష్టాంతరంగులై
యయ్యలఘు నభినందించిరి. 104

కం. దేవా! యావత్తైలం
తావద్వ్యాఖ్యగదః । దేహదార్ద్యముతగ్గెన్
సేవించుచుంటి విన్నును
నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ భీమేశ్వర వ్రతసహిత - సావిత్రిగౌరీ వ్రతము
స మాప్త ము.

శ్రీమత్కరదేవతాయై నమః
శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు

శ్రీ శివరాత్రి వ్రతము.

కం. శ్రీకమలానాథార్చిత :

స్తోకార్చనతస్సమస్తదోషహరణః । ద

ర్వీకరిభూషణః । వేద

వ్యాకృతసద్యావ । మల్లికార్జునదేవా.

1

వ. అట్లు పురాణకథనోన్ముఖుండగు సూతుం గాంచి శౌనకాదులు ప్రియ

తరంబులగు వాక్యముల నభినందించుచు నిట్లనిరి.

2

కం. పారాశర్యమునీంద్రుడ

పారకృపారసము నీదుపట్టున నొలికె

గరాపుశిష్యుడపు నీ

వాఙ్మపిచంద్రునకు నీకు నఖిలము దెలియున్.

3

అ. వె. వ్రతము లన్నిటికన్న శివవ్రతములు

మిన్నలనియును నందును మిన్నయై ప్ర

భాసితై శివరాత్రియన్ పలుకువిందు

మెక్కతమ్మున దానికి నింతఘనత.

4

వ. అనతీయవలయు నావుడు సూతుం డమ్మునుల కిట్లను.

5

కం. శివరాత్రి వ్రతమున కీ

యవనిన్ వేరొండు తుల్యమనుకొనకుడు వై

భవమిడు శివమిడు మోక్షవ

దవినిడు నొకదినము దీక్షదవిలిన మాత్రన్.

6

వ. అదీక్షకూడ జ్ఞానపూర్వకంబి కావలయునను నేనుంబు లేచు యదృచ్ఛాబద్ధంబై నను బ్రయోజనకారి కాఁగలదు. వినుం దొక్కచోయి వాడు మృగమాంసమాత్ర జీవనోపాధికుండు పనులెల్లఁ గ్రుమ్మరి నను నొక శివరాత్రినాఁ దేవిధిమైన మృగంబును టిక్కదయ్యెఁ బగలెల్ల నరణ్యంబునఁ బర్వతీంసుటంజేసి ధూళిహారితంబగు మేను జలాశయమున నాపాదము స్తకంబు గవ్వినొని దానియొద్దను యాదృచ్ఛికంబుగఁ బడియున్న వెలిమిడివి శీతవాహఃసోదనంబునై యుద్ధాశించికొని తత్తీరంబున నొక్కటి నొవల పన్నికొని యట నేదేని మృగము జలపానార్థంబు రాకుండునా : యను సూహతో నన్నద్దశస్త్తుండై పన్నుండనెంచి తత్తీరముననున్న బిల్వపుష్పము నుంచి కొన్ని చిలుమండలు విజిచి వానిచే దా శయనింపనెంచిన చోటు చక్కగా దుడిచి బాగుచేసికొని యామండల నానెంపమునఁ బాటవైచె. నయ్యవి యేయుగమునందో స్వయంప్రకృతమై శిరోమాత్రంబుపై కొక్కింత గోచరించు శివలింగమునంబుకతన వాడు జన్మజన్మంబుల నొనర్చిన పాపంబులోఁ గొంతభాగము నశించి వాని మనోవృత్తియందలి క్రూరత్వం బిండుక సడలె నట్టియెడ గర్భిణి యగు నొకలేడి యయ్యెడను జలపానార్థం బరుదెంచుటయు సంధించిన బాణం బద్ధానిపై విడువ నుద్యమించుటయు నానిండు చూలాల మనుష్యభాషణంబుల నిట్లవియె.

7

కం. ఎందులకు నన్నుఁజంపెద

ఎందువలన నీకునున్నదే యువకృతి : యే

మందుఁడు ప్రయోజనములే

తెందుఁబ్రవర్తించుటండ దెఱుఁగుదో : లేదో :

8

వ. ఇట్లు మనుష్యభాషతో యుక్తియు క్తంబుగ న్యాయబద్ధముగ మాటాడు నమ్ముగికి నావ్యాధుండు పరమాశ్చర్య పర్యాకులచిత్తుండై యట్లు

త్తరం బొనఁగె, నేను జిన్నవాఁటనుఁడియు జంతువుల వధించు
చుంటింగాని నీపలె చునుష్యభాషణంబు లెఱిగినదాని నేజంతువును
జూచియెఱుఁగను. నీకుఁ గొందొకగడువిచ్చితిఁ గావున నీజన్మాది
కంబు నొడుపుదువే యనుడు నాహరిణి వానికిట్లనియె. 9

ఉ. ఏను బురాధవంబునెడ నింద్రునిలోకమునందు వప్పరో
మానినులందు నొక్కతె, నుమాధవు రాజతతైలవాసున
నూన్యపుబ్బతిమైదివమునోలి భజించెడి దాననాట్యమీ
శానుఁడు నల్పునత్తఱిని, సర్వనిలింపుల వెంటనేగుచుకా. 10

వ. అట్లు నియతంబుగఁ బ్రతి సాయంసంధ్యాకాలమ్మునందును మహా
దేవు నాట్యం బారయనేగు నేనొక్కనాఁ డట్టులేగక యాలసించి
నాట్యంబు ముగియునప్పు డేగుటకుఁ బరమేశ్వరుండు కొందొకకివిసి
యిట్లు ప్రశ్నించె. 11

చ. అనుదిన మప్పరోంగనల యందొక సంఖ్యను బూరణంబొన
ర్పునెలఁతవీవు నేఁడిబులు మందరి : మందత దక్కుఁహేతువే
మనుటయుఁ గంపముప్పతిలి యచ్చరలేఁజిగురాకుఁబోఁడి శం
భునకు యధార్థమిట్లు దెలుపుం బొలుపొందెడి వాక్చుతుత్కృతిన్. 12

వ. పరమేశ్వరా : హిరణ్యాక్షుండను రాక్షసేశ్వరుండు నాకు వలపు
మగండతడు నాయంటికిఁ దఱచు వచ్చుచుఁ బోవుచుండువాఁడునేఁడు

తే. గీ. సంజవేశకించుక మున్నున్నరువి ప్రేర
ణమునఁ జనుదెంచుటయు మనోనాథు నతనిఁ
బొమ్మనఁగ బుద్ధిపుట్టక పొందునలిపి
పంపివచ్చితి క్షమియింపవలయుఁదప్పు. 14

వ. ఇట్లు రయ్యచ్చర మచ్చెకంటి పొచ్చెమ్ము విడిచి యున్న దున్నయట్ల
వచించుటకుఁ బరమేశ్వరుండు సంతసించియుఁ జేసినకృత్యమ్ము

దొనగగుటంజేసి తద్దయతుడు హరిణమ్ముగా జన్మించునట్లును
 నయ్యది హరిచేగాఁ బుట్టునట్లును నుభయలకును దాంపత్యంఁ
 సంఘటించునట్లును శివించి మృగజన్మంబునందున్నను నాత్మ
 త్వంబు ప్రసాదించి యా యీ శాపంబునకుఁ బరిచేరినట్టిలో విః
 క్రియగుటయ కాక యాత్మసాహోర్యంబు గూడఁ గలుగునట్లును
 హించెనో వ్యాధాగ్రహః నేనమ్మిధునింబునందలి హరిశనపవస్త్రి
 వెండియు.

15

ఆ. వె. ఏను గర్భవతి నొకింతలోఁ బ్రసవింప

నున్నదానఁ గాన నొడలఁదగిన

పుష్టిలేదు నీకుఁ బొలను మంచిది దీనఁ

జిక్కదింక నొకటి చెప్పుదాన.

16

తే. గీ. వేఁటకాండ్రకువైతము విధినియమము

లున్నయవి గర్భిణినిజంపరు త్తమలగు

మృగయులీ యంశమును నీవునెఱిఁగి యుందు

వనఘః ననువీడు మిప్పటి కవలవత్తు.

17

వ. ఏను నాఁజెంకికిం జని ప్రసవించి యావిసువును పలుల కప్పగించి

నీకడకుఁ జనుదెంచెద, రేపు నీకుఁబుంబమ్మనకు నన్ను నాహరిం

బుగాఁ జేసికొందుపుగాక యవి వెండియు.

18

కం. ఆఁకలి కల్పిని నేటికి

నీకొడుకులు నీదుకాంతనెగులువడి కడుక

జీకాకు చెందకుండఁగ

నీకడ కేదేవి హరిణి నీటికి వచ్చున్.

19

ఆ. వె. ఆది మదించియుండు నాపన్ననత్త్వగా

కున్నకతన నొందె నొందుహరిణ

మేని యేగుదెంచునింతలోఁ గఅవురాఁ
బోదు ధర్మమార్గమునను బొమ్ము.

20

కం. తప్పక సూర్యోదయమగు
నప్పటికే వచ్చి నీదు సంగణమున వి
ష్టెప్పగిది నిల్పితి నొ విను
మప్పగిదిన్నిల్లు ననృతమాడ నెఱుగుఁదే ?

21

తే. గీ. అనృతమాడి జీవించుటకన్న నఘము
వేటొకండుండఁబోదు వివేకభూన్య
లెవ్వరో ! ఆట్లు బ్రదుకుదురేను దాదృ
శులను రోయుదువారలు శోచ్యులనఘ :

22

వ. ఇట్లు ధర్మ్యంబుగఁ బల్కు నాహరిణి వాక్యంబుల కక్కజంపడుచు
వ్యాధుండు జ్ఞానకాలంబు స్తబ్ధహృదయుండై యేమియుం బలుకక
మిన్నకుండి దానితో నిట్లను.

23

తే. గీ. రేపు లభియింపనున్న బర్హిణముకన్నఁ
బ్రస్తుతము చిక్కినది మేలుపావురంబు
నిన్ను విడిచిపుచ్చితి నేని నీవు రాక
మృగమొకండు దొరకకున్న నేమిసేతు.

24

తే. గీ. అప్పు డుభయతోత్రప్తుడ నగుదునేను
నాదుపిల్లలు జెల్లలు నవసయాఁక
టను గృశింతుడు శవధమ్ము లొనరిచి పద
పడిచనుము రమ్ము సత్యము పాడినెఱిఁగి.

25

కం. ఎవరిచట సాక్షులను కొనఁ
గవలదు పృథివియును రిక్కగములు నభము వి

య్యవికాక మఱియునున్ వా

యవు గ్రహములు సాక్షిలెఱుగుమో హరిణి : మదిన్. 26

చ. స్వర్లోద్రష్టృత్వముగల పృథివ్యాద్వింతస్థితమ్ముగు దేవతాత్మత్వ
మొఱింగి తగిన శపథమొనరించి పోయివత్తుచ్చుగాక యనుటయు
నాలేడి సంతసించి యిట్లు శపథమొనరించె. 27

తే. గీ. ఈపు ధర్మాత్తుడవు వ్యాధులెందఱేని

నీ తులకువత్తురే : యిట్లు నీతులకు మ

నంబువశపెట్టి చేడిక్కిని పలకంబు

విడుచు నినుమెచ్చ జిహ్వాలు వేయిపలయు. 28

చ. విను మొనరించు నాప్రతిని, విప్రకులమ్మునఁ బుట్టివేదమం
దునఁ గృషిలేమి యొందెఁ గృషితోరముగా నొనరించియర్హతగా
గనని దురాత్ములన్ యజనకర్తలఁ జేయుట, యిట్టిపాపమున్
పొనరుచుపాపి దుర్గతికిఁ బోదును బ్రొద్దుటరాక తక్కినన్. 29

శా. పాఱుండై జనియించి సంజయెడ వార్వంబోకస్వాధ్యాయవి
ద్యారంభంబునులేక సత్యమున యందాసక్తిఁ గైకొక వ్యా
పారంబింపని తోక్తులొనయిన లాభంబిచ్చు వాణిజ్యమే
క్రూరుం డాస్థనొనర్చుఁ దద్గతినిగైకోఁ బోదునేఁ దప్పినదా. 30

సీ. దుష్టబుద్ధికినెట్టి దోషమ్ము ఘటియించు

గ్రామకంటకునకే కలిఘటిల్లు

ధూర్తునకెటువంటి దోషమ్ముప్రాప్తించుఁ

బరిచారరతునకే దురితమెనయు

శీలశూన్యనకెట్టి కాలుష్యముదయించు

నాగమక్రేత కేయఘము మూఁడు

పరమాత్మ వస్తువు పరిశిష్ట మొక్కందు

నాఁ సైయిన్ వాఁడెట్టి క స్తిగుడుచు

తే. గీ. మఱియు రెండవ సూతక మరుగకుండు

వానియింట భుజించెడి వానికెట్టి
పాతకముచుట్టుముట్టు నప్పాతకముల
కేనులక్ష్యంబనగుదు నిష్టేగిరామి.

31

తే. గీ. ఇంక నొక్కటి విను మెవఁదేనిదాత

యిచ్చుచోఁ దత్ప్రవృత్తికి నింతో అంతో
పాపకమునందుఁ బుడకయన్ పగిదినద్దు
వైచువానిదోసమ్ము నన్నేచురామి.

32

తే. గీ. మృగయ : వినుముదేవద్రవ్యమేని గురువి

ద్రవ్యమేనియు బ్రాహ్మణద్రవ్యమేని
యెవ్వఁడు హరించు వాఁడొందు నెవ్వగకు ను
దాహరణ మొదునింట నేనాఁగిరామి.

33

కం. మృగముల దానముఁబట్టుట

మృగయోత్తమ : శయ్యదానమీఁగొనుటయు నె
ట్టిగతికిఁ దార్పెదినేను న
రిగి రామిని నన్ను నాదురితము వరించున్.

34

కం. అలఘుమనీషా : వినుమిది

తలిదండ్రులయెడఁ గృతజ్ఞతంజూపనివా
రలు వొందెడి నరకముననుఁ
గలఁచున్నీయింటికేనుగా రాకున్నన్.

35

తే. గీ. ఇంక నొక్కటి వినుమయ్య : మృగయ : దీప

మెవఁడు దీపాన వెలిగించునేను వాని
పాపమునఁ బోదు నీతోడఁ బల్కినట్టి
పలుకునకు నన్యథా గతి గలిగెనేని.

36

కం. ఒక పాదంబొక పాదము

నకుఁ జొనుపుచు యెకనం బొనర్చెడి జను పా
తకమునకు నగ్గమై నా
రకమేగుదు నిపుడువోయి రాకుండినచో.

37

సీ. విష్ణుభక్తుఁడుగాని విజ్ఞుఁడు దాంభిక

త్వంబున ప ర్తించు దైవహతుఁడు
నిండ్రియజయిగాని హీనుండు పరిదోష
ములను వ్యాభ్యానించు కలుషబుద్ధి
పరపీడ నొనరించుగాఁడు సదాచార
హీనుండు బకపృథ్వుఁ డెఱిగి తప్పు
సాక్ష్యమిచ్చెడి వాఁడు సాక్షాత్కృతఘ్నుండు
కన్యకా విక్రయకారకుండు

తే. గీ. శుష్కతర్కంబులకు బుద్ధిఁ జొనుపువాఁడు
కొందెగాఁడును గాంచెడి చుత్పితంపుఁ
బాపములకేను దప్పక పాలువదుడు
విప్పుడేగి రాకుంటినయేని రేపు.

38

కం. తలిదండ్రులఁ జంపియు వి

ప్రులఁ గెడపియు విషమువెట్టిపొరిఁ దొరివేఁబర
సలిపెడి జనులొందెడి దు
ష్కలుషము నన్ గట్టి కుదుపుఁగాకేరామిన్

39

కం. ఇరువుర భార్యలుగాఁ దాఁ

బరిజయముఁ జేసికొని యపగతనయుండై
సరిగాఁ జూడని దుర్జను
దురితమునే రాకయున్నదోరించుననుఁ.

40

తే. గీ. కూతు నొక్కవి కీనెంచి కొనకుడగిన
కారణములేకయే యెదో వైరమూల
మునమఱొక్కవికిచ్చిన జనువి పాత
కమునకే నొదునేగి రాకమసలునెడ.

41

తే. గీ. పుణ్యకథ కథకుండుచెప్పనెడ నటకుఁ
జనివృథగ నంతరాయంబు సంఘటించు
మోటకులుగాంచు నాయాయినారకముల
కేనుబాత్రంబ నగుదు విష్టేగిరామి.

42

కం. పతినిందంబొనరించు వ
నితయును వేదములు సతమువిందించెడియ
ప్రతికుఁడును బొందు దుర్గతి
గతినాకగునేగి మరలఁ గనరాకున్నన్.

43

కం. ప్రేతశ్రాద్ధపుతోక్తయు
శ్రోతృహితపురాణముల వసూయగొనెడివ్యా
ఖ్యాతయునొందెడి యయ్యె
పాతకములకేను బాలుపడుదున్ రామిన్.

44

తే. గీ. గర్భయాచకునింటను గళ్ళలువి గృ
హఘ్నమందును మూర్ఖు నుదవసితమ్ము
నందుఁ గుడిచినవారల యఘముగుడుతు
విపుడు వోయిరాకుంటినయేని యేను.

45

న. మతియు నేనిపుడు వోయి వినుంగికురించి రాకుంటినేని వినుము-
క్రయవిక్రయోపజీవులును పాషండులును నగు ద్విజులయొక్కయు,
భార్యాపుత్రుల వర్జించి యేకాకిగా నాహారంబు గుడుచు గేస్తు
యొక్కయు, సుగుణసంపన్నురాలును నందగతైయు నగు కూతు

సదృశమైన వరునికిడి పెండ్లిచేయని గేస్తుయొక్కయు దుర్గతిరిం
బోవంగలదాననని పలువిధమ్ములు శపథమ్ములు పలుకు నాపిండు
చూలాలిని హరిణినిజంపుటకై సందించిన బాణమ్ముపసంహరించి
వ్యాధుండు శీఘ్రమ్ముగబొమ్ము ప్రొద్దుటఁ దప్పకవచ్చి సత్యమును
నిలిపికొమ్ముని విడిచిపుచ్చుటయు నాలేటితన చున్నిరింజనియె. 46

౪. చేతికిఁజిక్కుప్రాణి విడిచెన్ శివునర్పయెలంగిరాదుగా
కాతఁడుచేసె బిల్వముల నావలికిఁ విసరంగ నాపురా
రాతిశిరమ్మునంబడిన యక్కతనగా, శివరాత్రి కూడనాఁ
దేతగఁగూడెవాని కమమెక్కడి దంతయుఁబోయె మూనుమై. 47

కం. ఎఱుంగని మోటునకు నల
యెఱుకునకున్ బ్రాగ్భవపు సుకృతమో : యేమో :
యెఱుక యొకసుంతయును దాఁ
బరిపక్వంబయ్యెఁ బ్రథమ ప్రహరమిటు వనెన్. 48

వ. అంత రెండవ యామంబు ప్రారంభమయ్యె మృగయుండు ఊత్పిడి
తుండై జీద్వాదాకులంబగు కుటుంబమ్మునకై యెడనెడ వగచుచు
జంతువుల రాకకు విరీక్షించుచు నేమియు సుమసుబోనితటి బిల్వపు
మండల నుండి దళమ్ములు చిదిమి యటనున్న స్వయంభూలింగ
మ్మున నెడనెడవైచుచుఁ గాలమ్ము పుచ్చుచుండె నా దళమ్ములప్పుర
మేశ్వరు దక్షిణకాయమ్మునం బడియెనట్టి తఱిని. 49

చ. మృగిమదమత్తురాలు సురితేచ్చమెయిఁ దననాథు మీఁదటన్
దగిలిన మానసంబెదియుఁ దట్టఁగనీని నిరాశఁ బెంప నీ
రుగలుగుచోటటం చచట రోయటకై చనుదెంచి పొట్టనిం
దఁగ జలమాహరించెడి యెడఁ మృగయాజీలకయ్యె లక్ష్మిమై. 50

స. బాణంబు విడువనున్న మృగయున్ గాంచి భయత్రస్తయై యతికర్త
వ్యంబు దోషక కరుణంబుట్టి పడనిట్లను. 51

ఉ. ఇంతకు మున్ను గర్భవతి యీ పథమంటియ వచ్చె నక్క జం
త్వంతక నాకు నాపె, నిజమా : యిదికాదో వచించి మీద న
న్నంతము నొందఁజేయుటయో : అదటఁ బ్రోచుటయో పొనర్చును
న్నంతనలుబ్ధకుండు మదిక్కజమెక్కి కుదించె నత్రమున్. 52

వ. మనుష్యభాషణంబులు నేర్చిన లేడిని నేనొక్కదానినే చూచితినను
కొనుచుండ నిపుడింకొకటి సంప్రాప్తించె దానిని వధింపక విడిచి
పుచ్చినను వెనువెంట నియ్యది యాహారార్థంబు దైవప్రేరితమై యట
కరుదెంచెనని సంతసించుచుండ దీసి భాషణంబులు నా యత్నమ్ము
నకు నంతరాయంబు గలిగించుచున్నవని యోజించుచు వెండియు. 53

సీ అమృగియేయిది అన్నప్రతిజ్ఞను

నెఱవవచ్చిన దనవిక్కమెట్టు
లదివిండు చూలాలియటు మాటలాడె లో
జుచు నిది మాటాడు పొంపు వేఱు
అది తన యక్కయంచిది చెప్పుచుండె న
య్యది కూడ వేఱొక్కటరుగుదెంచు
మృగియని చెప్పేనేమిది చిత్ర మియ్యది
కవట నాటకముగాఁ గానిపించు

తే. గీ. నెట్టిదైనను నగుఁగాక యింటియొద్ద
నాకటంగుండు చున్నట్టి యాయబిడ్డ
ల కిది యాహారముగాఁ జేయులాగె బాగు
గాఁగఁ దోచెడినని వాడు కరుణవిడిచి.

54

కం. ఇంతకుమున్నే నీవలె

సంతసమిడు మాటలాడు సారంగిని వి
ట్టతర్పిత్నిని విడిచితి
సంతమృగనరింతు నిన్ను నాకలికొఱచై.

55

కం. వలపని ప్రసంగమేటికిఁ

దలఁచికొనుము సీదుసెష్ట దైవతిముల నాఁ

కలికడుపు మాడ్చుచున్నది

పొలియింపక తప్పదెటటఁ బోగలవింకదా.

56

వ. నిష్కర్షణుండయ్య నిట్లు లోర్కింత మెత్తని వల్కలాడు నా
మృగయునఁ గటణ పుట్టించుమఁ బతివరహసింత ప్తమని నా
పడుచుహరిణి యిట్లను.

57

ఆ. వె. ఆదమగల పేర్ని యన్ని జంతువులకుఁ

దుల్యమేను మగనితోరమించు

నిచ్చఁ జేసి యాపనిని లోయచుండి నీ

బారిఁ బడితిఁ జంపవచ్చునన్ను.

58

తే. గీ. కాని నాకోర్కి దీరిన పైని నాదు

మాంసము రుచించుఁ గాని కృతాను కన్న

మిన్నయగు విరహంబున నన్నగిలెడి

నాదు మాంసంబు రుచి లేకమీదు పిరు.

59

ఉ. ఆకలిదప్పికల్ విడిచి యన్నియుఁ దన్నయమై రిహింప నా

కేకడ నేని దోవఁదొకొ ? హృత్కమలేకుఁడటంచు సర్వినా

యేకమనస్కనై తరుగునీననుఁ జంపినఁ జత్తుఁగా కదే

నాకు సుఖంబు నాయెఱచి నాలుక కెక్కదునీ కెలుంగవో.

60

కం. ఆలోచించుకొనుము నీ

యానికి నీవెట్లా నాకు నల్లే ప్రియుపై

లోలత్వమ్మది తీర్పుక

వాలాయమువత్తు రేపు పదలుమునన్నున్.

61

వ. ఇట్లానర్పితవేని యింతలో దైవవశమ్మున నేదేని మృగంబు నావ
లెనే నీ బారింబడి నిన్నుఁ గృతార్థం జేసినఁ జేయునని వెండియు. 62

కం. ఏవాంఛతోడ జంతువు

జీవమువిడుదానినెటులొ చెల్లించికొనం

గావలయుఁగాన జన్మం

బావశ్యకమెఱుఁగ వో రహస్యము మృగయా.

63

ఉ. చావునకేమి యెద్దయినఁ జావులుదప్పవు జీవకోటికి

స్థివుననుక వధించెదవు నిన్నెవఁడో వధియించు నొండె లే

దావెడలింపరాని రుజకగ్గముగా నది చంపితీరునేఁ

జావునుదప్పికోఁ దలఁచి నల్పువ్రసంగముగా దెఱుంగుమీ

64

కం. చావన్నదొక్కపరియే

జీవికి జనికిఁ ఘటించుఁ జేకఱవెన్నో

చావులొక జీవి కింతయు

నీవెఱుఁగవో ! నేనెఱుఁగనో ! నెగులేమిటికిన్.

65

తే. గీ. వీకునీయాలిపైఁగల నెమ్మిదలఁచి

నాకునాప్రియునందలి వీఁకబోధ

పఱచుకోఁగలిగితివేని వంపు నన్నుఁ

గామమునుదీర్చికొంచు రాఁగలనుద్రువము.

66

మ. అన్మతంబాడి శరీరపోషణముచేయం జూచుకన్నఁ విషం

బును మెక్కందగు నగ్నిదూఁకనగు నంభోరాశిలో ముగ్ధునొ

విను మా జన్మముకన్న వింద్యములెఱఁ వీక్షింపనుండంగఁ బో

వన్మతమొక్కటి సర్వపాపములు పేయంజాలుపేయేటికిఁ.

67

కం. నమ్మిక నాయెడనీకు ల

వమ్మేనియు నున్ననన్నుఁ బంపుము మత్కా

మమ్మును దీర్చుకవత్తుఁ బ

లమ్మున కర్పించునీకు లలినాతనువున్.

68

- తే. గీ. ఎందుకుం గొఱగాని నన్నిపుడు చంపి
యేమిలాభంబు దొనఁగిబ్బుఁగెఱిపెను,
దీఁదాఁతలి సారెనుఁ దెలివఁబొసఁపి
అదియెటులునెప్పు నటుచేయుమయ్య వ్యాఠ. 69
- వ. ఇట్లు యుక్తియుక్తముగా ధర్మబద్ధముగా పీఠముగా గుండ్లఁ
ముగా మనుష్యభాషణముల మునగఁగించు నారేఁడి నుచున్నది
కక్కజం పడుదు నాబుద్ధులందు లనలో. 70
- చ. ఇదిపకువై ననేమి : లగియించెడిరీతిగ మాటలాడుఁ గో
విదులగు వారు దక్కనిటు వీఱిఁడిమానిసులాడ నేర రీ
వదనము దీని కేజివితపంబున నద్దినదొక్కొ. అచట
ర్వదనుని చైదిమురతెలియుపాటి వివేకమునాకుఁ గల్గెనే. 71
- వ. అని కొండొక జాలిగలిగి వింహాతురయగు నాహరిణి రీతినియె. 72
- చ. వదలెదఁగాని నిన్ను బలవత్సమయంబులొనర్చి నాడు నె
మ్మదికిడినమ్మిరన్, జనుము మానసికంబగు కోర్కీదీర్చి
మ్రోద బెదరింక వీడు మెటులీవు వచించితి వట్లుపేసి నా
యెదకుముదంబు గొల్పుమన నిట్టులు వెచ్చెను నొట్టులచ్చియు. 73
- తే. గీ. క్షత్రియకులమ్మునందున జననమంది
సమర మేతేఁగఁ జాటువాటు చోట
దాగు భీరుఁడు చెందెడి యాగమునకు
నగ్గచుగుదు నిష్ఠేగినే నవుఁరామి. 74
- వ. ఇట్లు కొన్ని సమయమ్ము లొనర్చుటయు నా వ్యాధున రిద్దావిష్ట
నమ్మికకల్గి పొమ్ము నీ క్రియ నన్నేషించికొని నీకోర్కీ తీర్చికొను
రమ్మని పంపిన నయ్యది కడుపునిండ నాకటాకంబు నందలి జలంబు
గ్రోలి వ్యాధుని మనసు మెత్తఁదనమ్మునకు మెచ్చికొనుచుఁ బ్రియా

నేషణా యత్తచిత్తయై యరిగే మృగయుండు జీహర్తిమై నాబిల్వ
వృక్షమ్ము మొదల నేమియుఁదోషక. 75

చ. శివ : శివ : యంచునష్టపుడు శ్రీగళునామము సంస్మరించుచు
న్నవనవమైన బిల్వముల నచ్చటి లింగముమీఁద వైచుచున్
శివ : యిది వెట్టి పుట్టనిది నేఁడెబులాహృతి నాకుఁ జిక్కునం
చు వెలికి నే మృగంబయినఁ జూడగఁ జిక్తునో? యంచుఁ జూచుచున్.

కం. రెండవజామున్ గడపెను
దిండిదినక శివుని నెమ్మదిం దలంచుచుఁ బ
న్నుండియును తెప్పవల్చక
గొందొక పుణ్యంబు బట్టికుండు గడియించెన్. 77

కం. మృగములు తటాకమున నీ
రుగొనఁగ నేతెంచునట్టి శ్రోవ దెననె లో
కగురుని లింగమ్ముండుట
మృగయుని చూ పభవుమీఁద మెలఁగుచునుండెఁ. 78

తే. గీ. ఈశులింగమ్ము నలమెడి దృష్టి కడుపు
మంటచే శివశివ : యని స్మరణసేత
తోచితోచక బిల్వముల్ ద్రుంచి శూలి
మీఁదవైచుట సకలమ్ము మిశితమయ్యె. 79

వ. ఇట్టులా మృగయుండున్నతటి వింతకుమున్ను ప్రియునన్నేషించి
కొనుచు నేతెంచి బాణపాతంబునకు గుఱియై మృగయు సనుగ్రహ
మ్మునకుఁ బాత్రంబై శివధంబు చేసి చనిన హరిణికి మగండయిన
హరిణంబు తన ప్రియురాలి నన్నేషించుకొనుచు నెచ్చటను గన
రాక విసువుచుఁ దుదకు మృగయుని చూపునకు గుఱియగుటయు. 80

ఉ. ఇప్పటికేని యీశ్వరునకేను దలంపున కెక్కినాఁడ బ
ల్పొప్పెడి లేడి విక్కడికి నొండయినన్ మఱిసంపుటెట్టులం

చొప్పరికింప నేలయని యొందొకతూపును వింటఁ గూర్చు భీ
యుప్పతిలంగ నాహరిణ మొయ్యనఁ బరెక్కి మనుష్యవాషతో. 81

ప. మాంసాహరివైన యో వేటకాఁడా! యీ నీ బారికింపరుమున్ను రెం
దాఁడులేఁడులు వచ్చియుండెడిని అందొకతె టాత్రమ కాదు. ఇరువు
రును నాప్రియురాండ్రు. ఆరెంటిని నీవు చంపియుంటివా? లేక
యెట్లో నీబారికిఁ దక్కి యెటలేపియున్ జనియుండునా? చనిర
నీకాహారమే అయినయెడల నన్నునీవు చంపెదవని లేశమును నేను
జంకను; నీవు చేయబూనిన వని ఘోరిమైనను నాకది యుపకారమే.

అ. వె. భార్యలేక యొంటి బ్రదుకుటకన్నను
జావు వేయిరెట్లు సౌఖ్యకరము
భార్యవంటి ప్రాణపదమైన వస్తువు
లేదు త్రిజగములను లేదు లేదు. 82

అ. వె. వృక్షమూలమేని వెలఁది తోడున్నచో
వేడుకొనఁగు మేటి మేడకన్న
నాపెతోడు లేని యప్పుడు మేడయు
నడవికన్న దుఃఖమడరఁ జేయు. 83

ప. ధర్మార్థకామమ్ము లనఁబడెడి త్రివర్గమ్మునందును భార్య సహాయు
రాలుగదా! పురుషుండు కార్యవశంబునఁ బరదేశంబరిగి యున్న
పుడు తన యింటిని గాపాడఁదగిన విశ్వాసపాత్రురాలు భార్యగాక
మఱియెవ్వరు? 85

తే. గీ. భార్యవంటి బంధువుగాని భార్యవంటి
సుఖముగాని లోకమ్మున నున్నహళ్ళి
అఖిలదుఃఖరోగార్తున కౌషధం బ
బండ్రు భార్యను విజ్ఞానులైన కవులు. 86

అ. వె. ప్రియము వలుకు భార్య గృహమున లేదేని
వాడరణ్యమేగ వలయువాడ
అడవికన్న నింట నధికసౌఖ్యంబేమి
యుండునపుడు భార్య యుండకున్న.

87

కం. ఇరువురను జంపియుం దొ
క్కిరితయనునమాన వేతొకర్తుక వినుమో
కలుకు టెఱుక : ప్రాణము లిడి
పరిచర్య యొనర్చు వింక బ్రదుకేమిటికి.

88

వ. కలవిజంబు వక్కాణింపుమని నిరోధించి పృచ్ఛసేయు మృగము
నకు లోఁగి యా మృగయుడీ లేడియు నేదో దేవతకావలయుం
గాని మృగమాత్రంబు కాదు. ఆ యీ సకలంబును మిగుల నక్కజం
బును గల్గించుచున్నది యని యంతర్గతంబున నెంచి హరిణమ్మున
కిట్లనియె.

89

అ. వె. ఒకతె గర్భవతియు నొకతె కామా ర్తయు
వచ్చి నాదుబారిఁ బడియు నిన్ను
నాకుఁ దెల్పి చనిరి నాయంటి కుదయాన
వత్తుమనుచుఁ జేసి బాస లెలమి.

90

కం. అవిదెప్పిన యట్లనె నీ
వవసరమున కరుగుదెంచి తప్తమ్మునినున్
దవులక విడువదు తలఁపుము
శివున్ ! హరిన్ ! బ్రహ్మన్ ! మఱి జీవమిఁకఁ జనున్.

91

వ. నాపుడు హరిణంబు దయాళువైన యో మృగయావతంసా ! నా
ప్రియురాండ్రంటోలె నన్నుఁగూడ శవధమ్ము లొనర్పజేసి గృహ
మ్మరిగి ప్రాతఃకాలమ్మునకు నీయగ్రమ్మునకు వచ్చునట్లు గడు
నొనంగుము

92

కం. ఋతుమతిసుమి రెండవ మ

త్పతి యాపె మనోంధం బెసక మెశగం దీ

ర్చితనయుఁ బ్రసవించు మొదటి

సతిఁగని విసుపుఁగని వత్తు సత్యము మృగయా :

93

కం. కాంతయు సంతానంబును

సంతోషించి భుజియించు సందర్భము ని

న్నంతకుఁగా మృగములకు న

సంతక జరియింపఁజేయు టరయుము చుదిలో.

94

శా. భార్యా పుత్రులయందు రక్తియును ద్రవ్యంబందు నాసక్తి యే

యార్యుల్ చెందరు, చెందుమాత్రమున నేమాయెన్ మనంబందు పై

శ్వర్యం బస్థిర మార్మజాతులకు, లీజన్మంబు తుచ్ఛంబు స

చ్చర్యల్ త్యాజ్యములం చెలుంగఁడగు నీష గ్రేవి బ్యాధిగ్రాహీ. 95

ప. నీకు నేను నీతులు గణపతుకు వచ్చిసల్లెంచరుము. నీరుంగల యెవ

త్య ప్రేమమ్ము నుదారప్రేమంబును నాకుఁగూడ నుండునని నీరుఁ

దోచినచో మత్కాంతల నెట్లు పోయిరండంటివో నన్నుంగూడ

నట్లే పోయిరమ్మని నెలవిచ్చి వంపుము. నావుడు మృగయుండు. 96

కం. కాముకుఁడవైన విను నే

నేమని నమ్మంగలాఁడ : మృత్యు ముఖము నె

ట్లో మఱపించి చనుటకై

యేమాయలొ పన్నుచుంటి వెవఁడని నమ్మున్.

97

ప. ఆయినను నీ యొనరించు శవధంబు లెట్టివో వినిచితివేని పిమ్మట

నాకుం దోచినట్లు సేయంగలవాఁడ ననుటయు నాహరిణంబు. 98

సీ. భర్తను వంచించి పరపురుషునిఁబొందు

పొలఁతియే పాపానఁ బోయికుండు

తన్నుఁ బోషించు నేతను గికురించు భృ

త్యుండెట్టి దుర్గతి నొందినవయు

జ్ఞానమిచ్చిన గురు గర్హించునట్టి దు
 ఘ్నందెట్టి నరకంబుఁజొచ్చి మఱుగు
 నంబు పూర్ణములు జలాశయంబులు ద్రెంచు
 కష్టఁడే కష్టానఁ గ్రాఁగిలోఁగు

తే. గీ. మిత్రువంచించు దుష్టుండు మేకొనెడి వి
 పత్పరంపర యెట్టిదావగిది కష్ట
 ములకు నే నగ్గమౌదు నిమ్మలకు నేగి
 మరల రాక వంచించెడి మాడ్కియేని.

99

ప. చుటియు స్నానసంద్యా విహీనులై, మద్యపాన నిరతులై, పరస్మీ లం
 పబులై, వేదశాస్త్ర కూన్యులై, క్రియ విక్రయ వ్యాపారులై, సంతత
 ప్రవాస శీలులై, పరవించా నిరతులై, పరులపైఁ గొందెములు చెప్పు
 వారలై, భూద్రాన్నభోక్తలై, వేదపందకులై, దారపుత్ర పరిత్యాగులై
 వర్తించు విప్రుల గతికిఁ బాల్చుదుదు. నేను తెప్పిన చొప్పునకుం
 దప్పితినేని యని వెండియు.

100

తే. గీ. తనకు విధి లబ్ధిమగు ద్విజోత్తముల సేవ
 యెడల నాదరమును మానునే చతుర్థ
 జాతి యది వొందునట్టి దోషమునకేను
 నగ్గమయ్యెద నిటరాక యచట నున్న.

101

ప. చుటియు నేనన్నమాటకుఁ దప్పి మరల రాకుంటినేని వేదవ్రత వరా
 యణులై పాపందమతానుయాయులై విప్రనిందాపరులైన భూద్రుల
 గతికి లక్ష్యమగుదునని వెండియు.

102

కం. పంచాయతనమ్మును బూ
 జించ కితరదేవతలయజించు గృహికి నే
 వంచన గలుగునొ ! నాకా
 వంచన ఘటియించు నిన్ను వంచించునెడన్.

103

వ. మఱియు మద్యమాంసమీనసీలప్యంబాది విక్రేతలు శూద్రులు వొందు
దుర్గతి నిన్ను పంచిను నాకుఁ గలుగుఁగాక : 104

తే. గీ. అంఘ్రుచే నేజడుడు దిన్న నాపు, నర్కుఁ
దుదయమందు తటిని నిద్రనొందు నెవ్వఁ
దొక్కఁడును మృష్టమగు మదిరొదనంబుఁ
గుడుచు నెవ్వఁడు తదఘంబుఁ గొనఁగ నెంచి. 105

వ. ఉన్నవాడెవ్వఁడో వాడె పొనర్చిన శపథంబునకు నన్యథాగాఁ
బ్రవర్తింపంగలవాఁ డంతయు కా దెవ్వండు కన్యాకుల్యంబులనె
ఱివించునో, దేవత్రాహ్మణ నిందకుండగునో, గోగ్రాసంబునందును
నతిథి పూజనమగుదును పురోదాశ మ్మునందును శ్రద్ధగలిగి యెవ్వండు
వర్తింపఁడో, యెవ్వండు పంగ, సొర, పొట్లకాయలు లోనగు రాయు
గూరలను, మల్లి మొదలగు దుంపకూరలను భక్షించునో, వానిచాని
పాపంబునకుఁ బాల్పడునప్పుడకదా : యేను నిన్నుఁ బ్రతారించి
ప్రాతఃకాలమ్మున నీయగ్రంబునకు వచ్చి నిలువరుండుట. 106

తే. గీ. ఎవఁడు లోభంబుచే శూద్రునింటఁ గుడుచు
శూద్రసంపర్కముననె విందును మనంబు
నట్టి వేదాద్యయనపరు నమము నన్నుఁ
బొందు నిపుడేగి రాకుండఁ బోదునేని. 107

వ. మఱియు లెక్కలువ్రాయు నుద్యోగులు, చిత్రకారులు, నక్షత్రసూచులు,
వైద్యులు, కూటసాక్షులు లోనగువారును, వేశ్యానర్తులు మృషావా
దులు పరద్రవ్యతస్కరులు లోనగువారును, యావయౌవనగర్వితిలై
దైవవశంబున నాధివ్యాధి పీడితుండును గురూపియు నగు ఖర్త ననా
దరించు స్త్రీలును నేగతినిొందురు రట్టి దుర్గతికి సిద్ధపడినపుడే నీతో
బల్కిన సమయమ్మునకు నన్యథా ప్రవర్తించుటయని పెండియు. 108

తే. గీ. పూర్వవిద్ధ నేకాదశి నిర్వచించు

బుధులు మఱియు మాఖబహుళమునఁ జతుర్ద

శిని నఱే నిర్వచించెడి శిష్టులొందు

దుర్గతిని బొందుదును రాక తొలఁగువట్ల.

109

కం. ఎవరు శివకేశవులయెడ

నవమతి యొక్కంటఁ జూపి యన్యత్రసుగౌ

రవముం జూపుదురే నా

యవివేకుల పాప మొందనా : రానియెడఁ.

110

వ. నీకడకు నాచెప్పిన చొప్పున నేను రానైతినేని వినుము. తత్తదక్రాం
కితులును లింగాంకితులును నగు ద్విజులయొక్కయు, జగత్తనత్త
నియు బ్రహ్మంబు సత్యమనియుఁ జెప్పుచు సిర్గుణబ్రహ్మంబునందు
గుణంబులను గల్పించువారి యొక్కయుఁ బారమార్థిక సత్యత్వము
లేని జగత్తునకు సత్యత్వమును జెప్పుచు సిర్గుణబ్రహ్మమునందు
గుణకల్పన సేయువారియొక్కయు భిన్నలింగధారణ శూన్యల
యొక్కయుఁ, బిష్టపశుయాజులయొక్కయు, వేదదూరులగు ద్విజుల
యొక్కయుఁ బాపమ్మునకు నగ్గమగుదునని వెండియు. 111

చ. ఒకనుడి నేవచింతు విను మూరకవేయి వచింపనేల : లు

బ్ధిక : భవదీయమౌ గృహముదగ్గఱకే నుదయంబు రానిచో

సకలము మున్ను నానొడువు సత్యము సీయెడ సంక్రమించు నిం

తకు మఱి నాయొనర్చగల త్యాగము వేటొకఁడేది యుండెడిఁ. 112

కం. తుది నాఁడుమాటబోయకు

మదికి ముదంబొదవఁజేసి మంచిదిదే పొ

మ్ముదయమున రమ్మనుచుఁ దన

ప్రదర మ్మువసంహరించి పంపెఁ లేడిన్.

113

వ. హరిణమ్మును గడుపునిండ జలమ్ముద్రావి మృగీర్వయం బరిగిన
త్రోవంబట్టి చనియె. వ్యాధుండు యథాపూర్వస్థలంబున యథాప్రకార
మ్ముగ జీద్వాధావశమ్మున శివశివా యనుకొనుచు నిదురిరాక జాగరణ
మ్మొసర్చుకొనుచుండ సూర్యోదయం బయ్యె. 114

కం. మృగయున రరామలబ్ధం

బుగ జాగరణవ్రతంబు పూర్ణంబై యొ

ప్పెఁ గడుపుచుండఁ దొడంగె

మృగియప్పుడ యేగుదెంచె మెల్లన శివుతోడ.

115

వ. ఆట్లు పచ్చటయు నకామప్రాప్తశివరాత్రవ్రతంబుకతన నపార్తి
నమస్తదురితుండై జీద్వాధాపరిభూతుండగు మృగయుం దామిషార్పియై
యద్దానిపై శరంబువిడువ నుంకించునంత నయ్యది కటకటంబడి
యిట్లను. 116

మ. అయ్యో ! ధర్మము పమ్ముగాఁగ నిటులేలా ! ఆశ్రటన్ లోఁగి నా
వయ నారాచమునించె దారయవో ! మత్పూర్వమ్మునందున్న యీ
దయనీయంబగు లేనిసుంగు మృగయుల్ దర్శింజ్ఞు లెవ్వారు దు
ర్నయు నిన్నున్ జమియింతురే ! వినుము ధర్మింజేసు వాక్రచ్చెదఁ.

తే. గీ. సురతనంస క్తమగు దాని సుప్తమైన

దాని శివుతో వచ్చెడి దాని వ్యాధి

పీడితంబగు దానిని వేత్తలైన

మృగయులేనాఁడుఁ జంపరీ వెలుంగవేయి !

118

వ. కాదు కూడదు నాకీ ధర్మంబులతో లేకమ్మును బనిలేదు చంపెద
నందువా ! అట్లే చేయుదువుగాక. కొందొక గడువొనంగుము.
ఇయ్యది నద్యశ్రసూతయగు కతన నింకను నొడలి తడియేని
బాగుగ నాఱిది. కావున నీకడకరుదెంచు నన్ను వెంబడించినది.
దీనిం గొనిపోయి నాయూహమ్మునందలి చెఱలకు నొప్పజెప్పి. 119

కం. ఇచ్చట నుండినయట్టులె

వచ్చెద నొక గడియ తాళి వధియింపు మిటన్

బొచ్చెమ్ములేదు నీదగు

నచ్చరిఁము జగము సారెసారెకు మెచ్చున్.

120

వ. వలసినచోఁ గొన్ని శవధంబు లొనర్చి పోయినట్లునని యా బాలింత
రాలిట్లు శవధమ్ములొనర్చె, వ్యాధుండు దాని ధర్తృవన్యాసంబున
కక్కజ పడి పోయిరమ్ముని పలికె. మృగి శిశువుతో నరిగి తోడి
లేడుంకు బిడ్డ నొప్పుజెప్పి తన శవధమ్మునకు భంగపాటు కలుగ
కుండ వచ్చు ప్రయత్నమ్ములో నుండె.

121

ఉ. బోయయు లేళ్లవాక్యములు బుద్ధికి నక్కజముఁ ఁ ఘటింప నీ

న్యాయము నెందుగాననగు నాధ్యులు మానవులందు, వీని నే

నాయుదపాణినై దునిమి యాత్మ కుటుంబముఁ బెంచుచుంటి న

న్యాయము దీనికన్న నొకఁ డన్యము వేఱెటఁగాంచఁగా నగున్.

122

తే. గీ. అన్ని మృగములు నాయుంటికన్నమాట

తప్పకుండంగ వచ్చుటే తధ్యమనుచు

మృగముల గొనమ్ములెన్నుచు మృగయుఁ డప్ప

డున్నచోటును విడి యింటితెన్నుఁబట్టి.

123

వ. చనుటయు నింటికడఁ బెండ్లమును బిడ్డలును నువవసించుటంజేసి
కృశించిన పొట్టలతోఁ దమకేదియో మాంసాహారమ్ము తెచ్చునని
గంపెడాశతో నెదురేగి శుద్ధకూన్యంబగుటకు డిల్లవడి చూచుచుండిరి,
వ్యాధుండు రేయెల్ల మృగములరాక నిరీక్షించుచు వచ్చిన మృగముల
శవధమ్ములు వినుచుఁ గాలక్షేపంబు సేయుకతన నిద్రాహారమ్ములు
లేక, కంటి కొనలు జేగురింప నిట్టార్పు వుచ్చుచు మృగంబుల సత్వ
తత్పరత్వంబున కెక్కడ లేనిది యిదియని యక్కజంపడుచుఁ
దదేక దృష్టితో నయ్యవి వచ్చు మార్గమ్ము ప్రతీక్షించుచుండె నంత
నా మగలేడి తన ద్వితీయద్వితీయతో దనకును మృగయునకును జరి
గిన వృత్తాంతమ్ము చెప్పి ఋతుకాలంబునఁ దన్నభిలక్షించు భార్య

నొప్పరికింప రామింటేసి నీకై వచ్చి భూదహన్యాదోషము నుండి
విముక్తి నందితి నని యద్ధానికోర్కి దీరిచి వెండియు. 124

తే. గీ. అతఁడు వారాక చెమరుగా నతఁఁడు జూచు

నేగవలె నీవు నీయప్ప యీ ఓసువులఁ

బెద్దపులి వాతబదకుండఁ బెంచికొనుచు,

నాదు సాయంబు లేదింపిమిద మీరు. 125

ప. ఇట్లు మగలేడి వచించి గమనోన్ముఖులగుట నాకుచేర్చి పడుచును
మృగయునదను జరిగిన పృథ్వాంతము నొడిచి మారు నటలేగుట
యవశ్య కర్తవ్యంబయినయి నిట్టినిమిత్తంబు దొండు పైబలు సుంపు
టింపరున్నను నీతోడిదెలోరంబై మను మేము నీవెంటపచ్చి గట్టయో.
సుఖమో, యనుభవించుట తక్కి సన్యసా యెట్లు ప్రపత్తింపఁగల
మనియుఁ గరుణఁబట్టిపడఁబలికి వెండియు. 126

చ. వెలదికి భర్తతోడిదియె విశ్వము సర్వము. భర్తలేనిచోఁ

గలిమియుఁ బుత్రులున్ గలుగు కల్కియుఁ దా దురదృష్టపంతురా

లిలఁగల యే సుఖమ్మయిన నింతికి భర్తనుఖంబుతోడుతన్

దులయనఁబోల దాత్మధపుతోఁ జనుచే యుచితంబు సాధ్వీరిగా. 127

ఆ. వె. పుత్రశతముఁ గన్న పొలఁతియే యగుఁగాక

అధికధనముగూడ నలరుఁగాక

భర్తవంటి వెవియుఁ బడఁతికిఁ గాఁబోవు

కానఁ బతివి విడిచి కలికి మనునె ? 128

తే. గీ. తంత్రితేనట్టి వీజచందమునఁ జక్ర

శూన్యమగు న్యందనముపోల్కి సుతశతవరి

వృతయునై భర్త నెడఁబాసెనేని కలికి

సుఖము గొననేర దత్యంతశోచ్యయగుట. 129

ప. ఇట్లు లనేకవిధములఁ దన యనుగతియంద కృత విశ్వయంబుతో

నలందురు తన యర్థాంగుల ప్రేమపాశంబునఁ గట్టువడు మనంబుతో
నాహరిణు బిట్లు మనంబున యోజించె. 130

తే. గీ. వ్యాధుతో నాడు సమయమ్ము వమ్ముఁజేసి
దారిలకు బిడ్డలకు లోఁగి పారమార్థి
కిమ్ము చెడఁగొట్టుకొని నరకమునకేగు
నాఁడు వీరల సాయమ్ము నాకుఁ గలదె ? 131

కం. తనయార్జించిన దేదీయుఁ
దనతో రాఁబోదు దనము ధర్మ మధర్మం
బును మాత్రమ త్రాడును ద
బ్బినమును ననునట్లు వెంటఁబడి వ ర్తించున్. 132

తే. గీ. సత్యమున సూర్యచంద్రులు సంచరింతు
సత్యవంతులు జమునకు జంకఁబోరు
సత్యవంతు మొగమునఁ దేజంబు వొలుచు
సత్యవంతున కెవ్వఁడు సాటిగాఁడు. 133

తే. గీ. సత్యమొకప్రక్క నూలుయజ్ఞములు నొక్క
ప్రక్కనిడి తూఁప సత్యమే ప్రక్కనుండె
నదియ ములు సూపె మొగ్గియటండ్రు బుధులు
దానిఁ దప్పి చరింపరు దర్శివరులు. 134

వ. కాపున వ్యాధుకడ నొనర్చిన ప్రతివ నెలవేర్చి సత్యంబు నిలిపి యని
త్యంబగు నిక్కాయంబు త్యజించి యు త్రమలోకంబున కరుగుటయ
శ్రేయంబని వెండియు. 135

చ. అన్యత పదంబునందు దిగి యాడిన మాటకు స్వస్తిచెప్పి యి
త్రనువును నేఁడు మన్యుటది ధర్మవిగర్హితమౌతె కాదు పె
ల్చిననిది మెప్పుడో యెటులో లాఁతి విధాన వశించి తీరు నె
మ్మనమునఁ జింతపేయ లవమాత్రము నాఁడు ఫలమ్ముగల్గునే. 136

కం. అవకీర్తి నరకమిడియెడి

నవవర్గంబిడు సుకీర్తి యున్నతంబునకు

ద్రవగొనవి జన్మమదియే

వపుజన్మము, దానికిహముఁ బరముంగలదే.

137

వ. అని చనుట యంద నిశ్చయం బొనర్చి చను నాహరిణంబుతో నర్థం
గులును తత్సంతతియుంజని యాబోయ యెమిట నిర్భయంతి నంతి
మున్న సహజంబగు బుద్ధికత్వంబు శివరాత్రి ప్రతిప్రధానంబునం జేసి
దూరీకరించి యష్టసన్యాసంబొనర్చి భూతిభూషిత సర్వాంగుండై శివ
స్మరణం బొనర్చికొనుచుఁ దపస్వియై యున్న యా జాతిమాత్ర మృగ
యుండు దిల్లవడి శీతలంబులగు చూపులతో నాహరిణ భటుంబమ్ము
దిరికింపఁ దొడంగె నట్టి నమయంబున.

138

కం. మృగమిట్టులనియె ననఘా :

దెగఁజూడుము నన్నుఁ బిదపఁ దెగఁజూడుము నా

మగువల నావలనిట్టులఁ

దెగఁజూడుము నంతుఁ బిదపఁదినుఁదీరెల్ల గా.

139

ఉ. ఏల విలంబమునా నలిపెదిప్పవి దోసముగాదు మీయ, మ

మ్మా లయకర్త మీ జతరమందుఁ బిదనా స్పృశియించె, నత్యమునా

బాలనపేయు హేతువునఁ బాయక స్వర్గము మాకు వచ్చు న

చీలుఁడ వీవు బుద్ధులు చిక్కిన ప్రాణిని పీడుటన్నదే :

140

కం. నీవిచ్చిన గడువది యె

న్నో విధముల మమ్ము మనిచె నోడకుమిఁక నీ

దేవేరి నీవు బిడ్డలు

మావలనం దృప్తిగనుఁడు మనుఁడు సుఖముగన్.

141

వ. ఇట్లు మరణంబనఁ బెండ్లియుంగావి తెలుగున నంతోషదంతురిక
మ్ముగు మొగంబుతోఁ హెచ్చరించు నాహరిణంబునకుఁ బ్రతిచెప్ప

టకు వెఱచుచు సిగ్గువడుచు నాలుబ్దికతపస్వి గోచిపెట్టినదాది తానొన
ర్చిన జీవహననంబులు తలంపునకు రాఁ బశ్చాత్తాపంబునొందుచు
నిట్లను. 142

తే. గీ. లేదు నాకు మాంసంబుతో లేకమేని

కర్ణమెటులొ సంసారమ్ము గడచుఁగాక

యింటికేగుఁడు నీవు నీయింతులు తను

జాతు లివట విలంబమ్ము సలుపనేల :

143

వ. హరిణం బిట్లను.

144

ఉ. నిన్నటినుండి లేదుగద ! నీకును బిడ్డలకామిషంబు : నీ

యన్నును నీవు బిడ్డలును నాకెలి కల్మిఁ గృశింపనేల : మీ

కన్నశినాసనుం డిడివయట్టి పథంబున జీవనంబుచేఁ

తన్నరకంబు రాదిదియు ధర్మ్యుఁ; యేటికి సంశయించెదో : 145

కం. నావుడు మృగయుండను నా

కీవే బందుగవు గురుఁడపీవే సాజె

ద్వేషుఁడవు తల్లిదండ్రులు

నీవే జనియించె బుద్ధి నినుగను కతనన్.

146

కం. సుతులెవ్వరు సతులెవ్వరు :

సతీపతుల కబ్బునట్టి సంబంధముతో

మతిమంతు లెల్లకాలము

సతమని పడియుండుదురె : అసజ్జనులక్రియన్.

147

వ. ఎవరికర్మంబున వారు పోవలసినయదికాని యొందొడులకేటి సంబం
ధంబని వెండియు. 148

ఆ. వె. చేసినన్నినాళ్లు చేసితిఁ జెడుపని

చేయరావిదనుచుఁ జిత్తమెఱిఁగె,

నింకఁ జేయఁగలనె యెన్నటికేవియు

బాపకార్యముడుగువాఁడు సుకృతి.

149

తే. గీ. వెనుకఁ జేసికదేకదా యనును నటఁగు

విదం మ నక దొసఁగున కనుముఁ దగుచు

నిర్దమిఁదోవఁడిమనుని చిత్తమెప్పు

దెఱిఁగె నప్పుడన్వనికి నెడఁగఁచు.

150

వ. అని చనపిఁడిని విటిచి యాహులతోఁగూడఁ జూచుకొని నాత్మనైసి

యాహరిణమ్మనది టనుబిల్లి నిలఁబ్రకఁమ్మలతోఁ బ్రవేశించి

నమస్కృతు లొనర్చుచు క్షమాపణమ్ము చెప్పు నత్తడిణంబున.

తే. గీ. అనమునుండి కుసుమముల్ వ్యాదునిము

నుండి యొడలెల్లనిండె మహోత్కటమగు

భేరివాద్యంబు విననమ్మె వేల్పులవెల

వెలదు లొనరించుగానమ్ము వినఁగినమ్మె.

152

వ. అంతట దేవదూత యొక్కందు విమానమ్మొరో నడుచుచి బ్రాహ్మ

నభినందించుచు నిట్లను.

153

తే. గీ. సర్వసత్త్వమ్ములను జలపు సత్త్వమలరు

వాఁడవయ్యును నీ చేయు పాపమెల్లఁ

బోయె శివరాత్రినాఁడు నీపు పొనరించు

వ్రతము కతమున రావయ్యఁ బ్రపునికడను.

154

తే. గీ. ఎట్టులో నీకు నుపవాస మేరుపడియె

జాగరణము రేయెల్లను సంభవించె

జాము జాము శివార్చన సంఘటిల్లెఁ

గామకృత మదిగాకయుఁ గలదు ఫలము.

155

తే. గీ. ఎఱిఁగి యగ్నిని ముట్టివ నెట్లుకాలు

నెఱుఁగకున్న నట్టులె కాలు నీవెఱింగి

చేయవేదియు ఫలసిద్ధి చెందెను

రమ్ము శివునాజ్ఞ కాదనరాదు వినుము.

156

వ. ఇట్లు లబ్ధికు సభినందించి భార్యపుత్ర పరివృతంబగు హరిణుంబుం
జూచి యభినందించును. 157

చ. అన్యత భయానఁ బ్రాణముల నర్పణసేతకు వచ్చినట్టి నీ
జని కడు ధన్య, మాకసము చక్కిని నీవొరిక్కి వోదు నీ
దు నీకటమంద భార్యలును దోచెదరట్లై యపత్యఃసన్, భవ
ద్దనతకు నిట్టి శాశ్వత పదంబు నొసంగెఁ బురి తుష్టుడై. 158

వ. సకుటుంబముగా మహేశ్వరు నాజ్ఞచే నేర్పడిన యారిక్కిను మృగ
శీర్షయని దైవజ్ఞులు నేఁడు మొదలు వాడికొందురుగాక యనివెడియు.

కం. శివరాత్రి నుపవసంపక

యేవఁడు విషయబోగి యగునొ : యేగుగతఁ డుమా

ధవు శాసనముని నరక ము

పవసించిన వానికబ్బు భవుపద మనఘా.

160

వ. మేము దేవతాంతరభక్తులము గవున మాకు శివరాత్రి నుపవసంపం
బనిలేదనికాని యేవియో వ్యాజములు వెట్టుకొనిగాని మానువారిలను
బరి మేశ్వరుండు క్షమింపఁడని యెఱుంగునది, బాలవృద్ధాతురులకుఁ
దక్క నీశాసుని యీశాసనం బనుల్లంఘనీయంబని వెండియు. 161

కం. శివరాత్రినాఁడు చేయు మ

పవాసమును జాగరణము భవుపూజనముకా

వివిధాఘములఁ దొలించును

బవిత్రులం జేయు నెట్టి పాపాత్ములన్.

162

వ. ఈ శివరాత్రికి వింతటి ఘనతగల్గుటకుం గలకారణమేమన— మహే
శ్వరుండు జగదనుగ్రహహేతుకంబుగాఁ గలియుగమ్ము నాత్మనిడి
కొని మాఖబహుళ చతుర్దశినాఁడు విశేధమ్మునఁ దానొక లింగంబుగా
నవతరించె. 163

తే. గీ. హరుఁడు బీజంబు హరి యోని యజుఁడు పీత

మఖిలజగ మపత్యంబగు నల్ల లింగ

మునకు నుండెడిచోటు సముద్రజలము

మఱియుఁ దన్నామధేయ మేమటక వినుము.

164

వ. శివనారాయణాహ్వయంబున నస్తుహారింగంబు చెల్వారు, దాని దక్షిణ భాగమ్మునుండి విష్ణుపును వామభాగమ్మునుండి బ్రహ్మయుఁ ధీత మూలమ్మునుండి విభిలదేవతలును, పాదమూలనుండి చరాచరాత్మకం బగు నీయాపజ్జగమ్మును నుద్భవించె. దాని స్వరూపంబు సంగ్రహ మ్ముగ నొడిచితి. 165

కం. శివరాత్రి సుప్రతము మా

ధృష్టాన్ గీర్ధిపుఁడుఁ జేసి తమతమ కృతులన్

సుపివేకము గణించిరి

శివరాత్రికి సాటియొండు చెప్పఁగనేరఁట.

166

వ. అనే కాశ్యపేధంబులు వాజపేయంబులు శివరాత్రి ప్రతంబునకు దీటుగావు. కోటిహరివాసరోపోషణమ్ములును, సహస్ర వక్షత్పతి వారాణసీ వివాసమ్ములును, లక్షజన్మాష్టమప్రతంబులును నొకశివరాత్రి ప్రతంబునకు దీటుగాపని యొలుంగునది; తఱుది పురాణమ్ము లందర్థి వాదమ్ములుండుట కలదు. నేను శివరాత్రి ప్రతమును గూర్చి వచించు నక్షరమ్ములయందొక యక్షరము గూడ సర్థవాదంబుగాదు. అస్తిట లెల్ల రీ శివరాత్రి ప్రతంబొనర్చి తరింతురుగాక. యని యా శివదూత ముక్త కంఠంబుతో నుడిచి - ఆ మృగముని మృగమును సరుటుంబ ముగా విమానంబెక్కించుకొని చనియెనని సూతుండు శౌనరాదులకు వచించె. 167

కం. దేవా ! యావత్తైలం

తావద్వ్యాఖ్యగద ! దేహదార్ద్యముతగ్గెన్

సేవించుచుంటి నిన్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ శివరాత్రి ప్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః
శుభమస్తు - అవిష్ణుమస్తు

శ్రీనందికేశ్వర వ్రతము.

వ. శ్రీవిజయవాటి నిత్యనివాసా । కృత్తివాసా । నిరవధికప్రభావా । మల్లి
కార్జునదేవా? అవధరింపుము. సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లు వక్తాబించె.

కం. ఉపదేవుండను నొక్కఁడు

తపస్విగలఁ డుజ్జయినిని దారిద్ర్యంబె

ల్లపుడును వీడించిన భే

దవడం డతఁ డించుకేని తపమె ధనమనున్.

2

తే. గీ. తినినఁ బోవును దినకయుండినను బోవుఁ

గలఁమాఁగడు పొట్టకై తూలి యెరుల

నాశ్రయించుటకన్న దైన్యంబులేద

టంచుఁ దలపోయు నెవ్వని నడుగఁబోఁడు.

3

మ. కలవారెందఱు రిక్తులెందఱిపు డిక్కంజాతభూస్పష్ట నా

ద్యులు బంగరము మెక్కి మృత్తికతదన్యుల్ మెక్కుచున్నారె? యి

క్కలుముల్ విక్కములో; వయస్సునతమో; కాయంబునాపాయమో;

కలయేవిక్కలయో; మఱేల; ధనికుల్ గర్వింతురీ మాత్రకున్.

4

శా. కామాద్యంతరరిప్రకాండకలనన్ గల్పించి ప్రాణిన్ దురా

శామాంద్యమ్మున ముంచివైచి తుదకుఁ జాంచల్యరాహిత్యసం

ధామేయంబగు నారకమ్మున కెటో దారిం బ్రకల్పించు ని

స్సి; ముప్పిట్టి ధనంబుకోస మెవఁడున్ శిష్టండు యాచించునే; 5

కం. అడుగరియ యుండఁగవలె

నడుగుటకుఁ సిద్ధపడిన నాశకు మేరె

- క్కడఁ గనుపడు : నదిగావున
నడుగక యుంటుంటయె యుక్తమవి తలపోయుఁ.
- 6
- నం. కడుపెఁడు బిడ్డలు గలరా
బడబానల సదృశునకు విపశ్చిన్మటి శే
వడువున సంసారి ప్పూ
బడగరిపున్ గేస్తురాలు విత్తములేమిన్.
- 7
- అ. వె. చారుశీలయనెడి సద్యుత్త సార్థక
నామధేయ ప్రాణనాథుఁ గాంచి
వినయమెనకమెనఁగ ధనధాన్యములు ప్రత
మేది సేయగలుగు నెఱుఁగఁ జెప్పుఁడ.
- 8
- తే. గీ. అనుచు భర్తమదిలి నొప్పిదనుక నీక
యతని సత్తనెఱుంగు నయ్యతివగోర
నందిశేళ్వరివ్రతము నొనర్తువేని
గలుగు ధనధాన్యములు రత్నములును ననియె.
- 9
- కం. అని యడిగినంతనే చె
ప్పిన నాపెయు సంతసించి పెనిమిటి నిటులే
మునుపేగోరిన నింతకె
ధనధాన్యము నింటినిండఁ దాండవమాడుఁ.
- 10
- తే. గీ. విస్పృహండగు నమృహసీయుఁడు ధన
మట్టు నదుపాయము లెఱుంగునట్టిఁ డయ్య
నందుకుఁ బ్రియత్నమొనరింపఁడయ్యెఁ గాక
అడిగినంతనె చెప్పె నాయడలు చూచి.
- 11
- ప. అని సంతసించుచుఁ దనకు నానాఁడె ధనధాన్యముల్ గలిగినట్లు
భావించుచు నవ్వరచుపతివ్రత యావ్రతవిధానం బానతీయవలయునని

ప్రార్థించుటయు నాగృహమేధి సక్రమంబుగా నదియెల్ల వివరించు
నంత నావ్రతాచరణం బొనరించె బిమ్మట దత్పుభావంబునం జేసి.

కం. ఎచ్చటఁ జూచిన ధవమే

యెచ్చటఁ జూచినను ధన్యమే రత్నములే

అచ్చతురాస్యని తల్లియుఁ

బొచ్చెములే కతనిభార్య పొలిచిరి యచ్చో.

13

వ. ఇట్లు తద్ర్యతప్రభావమ్మున నఖండైశ్వర్యమ్మునఁ దులఁదూగు నాచారు
శీల యెంతటి సుశీల యయ్యును నైశ్వర్యప్రయుక్తంబగు నాలస్యాది
దోషంబుల కించుక చోటొసంగవలసినదయ్యె నంత నొక్కనాఁడు.

కం. పొరుగింటి గేస్తురలోగా

నరుదెంచి యొకింతనిప్పు నడుగుడుఁ దాబం

గరు దోలనూగుచును న

య్యరివిందదళాక్షి యాపెకనె నీరీతిఁ.

15

తే. గీ. నీళ్ళపొయిలోన నున్నది విప్పు నీవు

దానిలోఁ గట్టియలు గొన్నిదాపి కొంత

ప్రజ్వలంపఁగఁజేసి జాగ్రత్తగ నొక

యింత విప్పునుగొవి పొమ్ము కొంతయనుఁడు.

16

వ. ఆపె వల్లెయని చారుశీల చెప్పిన చొప్పున నొనరించె.

17

చ. సిరిఁ దులదూఁగు నిల్లగుటచే విరుగుం బొరుగెందుకోనమో

తఱచు బదుళ్ళకంచు వనితల్ చనుఁదేరఁగఁ జారుశీలయా

గరితల కేదియో పవిని గల్చినచేసి తదర్థితం బనం

తర మొనఁగూర్చుచుండు పవితామణి బంగరుదోల నూఁగుచున్.

18

అ. వె. ఇట్లు చాలఁగాలమేగెను నారదుం

దెల్ల లోకములకు నేగి యచ్చ

టచటి నుంచి చెడ్డలరయు వాఁడిచారు

కృత్త మెఱిగి జాలిచెంది.

18

ల. వె. అన్నవత్తములకు నతికష్టమందెడి

యీపెకిచ్చె లచ్చి నీశ్వరుండు

కనులు నెత్తికెక్కె గర్వంబు మితిమీరె

నీరిగుణం బదంతసేయలేదు.

20

౪. తాను దరిద్రులగుచుఁ దస్విగృహంబున మెచ్చినప్పుడే

రే నతిథుల్ గృహముకడ కెప్పుడు వచ్చిన మన్నయింబలో

మానవి వారికిం దగిన మన్ననసేయు విసితమై చుచు

శానుఁ దొసంగినట్టి నీరిసాద్వి కపాకృతిసేసె సర్కటా :

21

౫. విప్పునకేతేరఁ బప్పును దింపియె

విపి తీసికొనుచును నీరజాక్షి

ఉప్పప్పునకు నేగ మన్న దచ్చటఁ జూచి

కైకొమ్మనుచుఁ బెప్పుఁ గమలగంధి

చల్లవోయు మటన్న నల్లదె పెరుగు చి

లికి చల్ల గొనుచును లేమమిన్న

తండులాల్ బదులన్న ధాన్యము దంపితై

కొనుమంచుఁ బనిచెప్పుఁ గోమలాంగి

తే. గీ. తూఁగుటుయ్యెల దిగ దెంనాగకు “నడ

మంతరపు” నీరియెంతటి మైకమునకుఁ

గారణంబయ్యెనని నిరాచారి వగచి

నారదుండేగెఁ గైలాసనాథుఁ జూడ.

22

వ. వరమేశ్వరుండు గౌరవించి నారదా : వచ్చి చాలఁ గాలమైనది.

ఇంతకాల మెచ్చట నెచ్చట నేమేమి విశేషము లారయుచు సంప

రించుచున్నారపు, నావుడు మునివరుండు.

23

చ. కలపు విశేషముల్ శతము గాంచినవే, నలవాని లోన నా

తలఁపునఁ బాయకున్న దొక తవ్వవి గూర్చిన యక్కఱంబు, నీ

వలన నఖండమైన సిరివట్టినదాపెకు, మున్ను తిండియుం
కలుగదు నేడు బ్రాహ్మణికి గర్వ మఖర్వమిఁకేమి చెప్పుదుఁ. 24

చ. కటికి దరిద్రురాలగుచుఁ గాంతుఁ దపస్వి జనాగ్రగణ్యునా
తెటు సిరిగల్గుఁ జెప్పుమన నీమన నంది వ్రతంబు పర్వసం
కటహరమున్ వదించె నది కొంత యధావిధిగా నొనర్చి మీ
క్కుటనుగు లచ్చికిక్కయ్యి కోమలిగాంచదు క్రిందు మీదునుఁ. 25

తే. గీ. సిరికి వినయమ్ములేకున్నఁ జేటుదెచ్చు
ననెడి మాటయే యెఱుఁగు దాయమయదేమొ
ఇంటికెందుల కేగిన నేదియొపని
చెప్పి చేయించు నల్ల లక్ష్మీనిసయితము. 26

చ. కలిగిన కొంపయొకతనఁ గాంత నెదేనడుగంగఁ బోవునే
కలికియొ : “అప్పున” ప్పనుచుఁ గంజదళాక్షి యొసంగుఁ గాని య
క్కలికికి నేదియో పనిని గల్పనచేసి పొనర్చుజేసి య
వ్వల నిడుఁ దూఁగుటయ్యెల నహర్దివమూఁగుచునుండు వేడ్కమై.

తే. గీ. కలరు వంటలక్కలు, పనిగలిగెనేని
చేయుటకు నూడిగవువాండ్రు చేతివిండఁ
గలరు, పనిపడి యేగిన కలుకులకు ప
చించుటది గరువపుఁ జెడ్డచెయిదిగాదె : 28

తే. గీ. సిరి యనాదిగనుండిన గరువమంత
గడలు కొల్పదుగాని రిక్తదశనుండి
యండి సిరిగొన్నవారిని గొండమీఁది
తెక్కఁ గాఁజేయునని తెల్పెనీపెవిధము. 29

తే. గీ. స్వామి : నీబంటు వందికేశ్వరుఁ డొసంగె
నాపెదేసిన వ్రతమునకలరి, యట్టి
సిరిని నీవిచ్చినట్టె యాగరితగరువ
మరయ వెగటయ్యె హరియింపుమయ్య : మరల. 30

కం. హర : శంకర : యిలలోఁ బలు

తెఱఁగులు లోగములు; మందెచేనియు వానికా

మరలించు సిరిపటించిన

దొరతనపున్ రుజువు నోషధులు లేవెందులా.

31

కం. ఆ యీ లోగమ్ముడఁచెడి

ప్రాయశ్చిత్తమ్ము లేమిపంటిది వేటొం

దేయదీయు లేదు గావున

నాయమకది గూర్చ విన్ను నభ్యర్థింతున్.

32

ప. ఇట్లు నారదుండా చారుశీలయం దితర దుర్గుణమ్ములు మందునరేపి
వెదకినఁ గానరావని యెఱిఁగియు "నడుమంతంపు" సిరివలనఁ గిలి
గిన గరువంబునకు నేవంబు బొడమి పవిగట్టికొని తైలాదుల
పరమేశ్వరునకు నెంతగావచించినను బిత్తవరాధీనులగు మహాదే
వుండు వినీవినని యట్లు నటించి మిన్నకుండఁ గాని పరమేశ్వరి
పార్వతికి నారదుని వచనంబుల యందెంత సత్యమ్ముగలదో పరీ
క్షించు తలఁపుచొడమి యొక్కనాడు.

33

సీ. ఉదయించుచున్న సూర్యవికన్న స్ఫుటముగా

మోమునఁ గుండుమబొట్టు వెట్టి

ముప్పాళ్లు నెరసిన మురుపుగన్నడు కొప్పు

నందుఁ బుష్పంబొందు పొందు వలచి

అందెలుఁ బావడా లవిగాక కడియాలు

కొళ్ళయందున సొంపుగదురఁ దాల్చి

కోపేరువంటి ముక్కున నద్దబాసయు

ముత్తెమ్ము నెనకమ్ము మొలవఁదాల్చి

తే. గీ. అద్దపుంబనిరై కయు నద్దకంబు

చీరయు ధరించి హిమవత్కుమారి పేద

ము త్తయిదువు నాబ్రాహ్మణి ముంగిట నిలఁ

బడియెఁ జారుశీలయు నాపెఁ బాఱఁజూచె,

34

చ. తెలియదుగాక యాపె పరదేవతయే యని వృద్ధురాలు తే
జలరెడి బ్రాహ్మణాన్వయజ యంచని స్పష్టమచూచినంత న
క్కలికి యుయేలడిగ్గి యెడి కార్యమిటంజనుదేరనంచుఁ దాఁ
బలుకదు పల్కినంతఁ దనభాగ్యపు గౌరవమేమి పోవునో. 35

వ. ఆ మాయాబ్రాహ్మణవృద్ధపురంద్రి యాపె యుయ్యేల తెదురుగఁ గొం
దొకసేపు తదేకదీక్షగా నిలువంబడి యమ్మా ! యిఁక నేవెళ్ళుదునా?
యన నప్పుడేని మీరాకకున్ గతంబేమి ? మీరెవరు ? మీదేయూరు ?
పేరేమి? యనియేని అడుగక బెల్లముగొట్టిన రాయివలె మిన్నకుండు
టకు జగదీశ్వరి కెక్కడను లేనికోపం బుప్పతిలెంగాని దానినెల్ల
నెట్టులో లోనన యాఁగి జగదీశ్వరుడైన భర్త తెలింగింపక తానేమి
స్వతంత్రించి చేసినను నయ్యది యాక్షేపణీయమగునని యోజించి
విశ్వేశ్వరునితోఁ జెప్పి తగిన యవకృతి చేయఁదలంచి మరలి కైలా
సమ్మున కరుదెంచుటయుఁ బరమేశ్వరుండు క్రోధాకులంబగు నాపె
ముఖకాంతివలన సర్వంబు నెఱింగి నస్మితంబుగా నిట్లు ప్రశ్నించె.

చ. అరిగితె : చారుశీలగృహ మాపెయొనర్చిన పూజ న న్వినా
కరణమొనర్చి యొక్కతవ కైకొనుటొప్పునె : ప్రీత్యంత్రతా
చరణము గల్గియుండుటకు జ్ఞానమనుల్ మునులొప్పు, రో మహే
శ్వరి : విను మొజ్జబంతి విటునల్పిన నెల్లరిటుల్ పొనర్పరే : 37

ఆ. వె. భర్త యాజ్ఞలేక భగవదర్చకునైత
మాఁడువాండ్రకుండ దధికృతియని
యీవెఱుంగు దెఱిగియే యేగితిని చారు
శీలసేయు పూజ చేకొనంగ.

38

వ. ఇట్లు మేలమాడు వప్పరమేశ్వరుం గాంచి యప్పరాశక్తి తానును
గొండొక మేలమాటగా విట్లను. 39

అ. వె అడుదాండ్ర చెయ్యులరిసి వచ్చుటలేగు
నాడుదానికేల ? యధిపుతోడు
పేరటమునకేగు నీరేజపరాక్షి

తనిదుపతిని వెంటఁ గొనుచుఁ జనునె ? 40

వ. నాయెనర్చిన యిప్పనిలోఁ దప్పిదంబులేదని యిప్పటిలేని మీచిత్త
మృతము వచ్చియుండు నేనొక్కటి మిమ్ముఁ బ్రశ్నింతు మీరుత్త
రంబు చెప్పఁగలరేమొ ! చూచెదంగాక. 41

వ. అనఘలు మీరలేమిటియో ! అమ్మెయి నొంటరిగాఁగ దారుకా
వనమునలేగి యుంటిరి వివాహితభార్య పినాకరించి ము
క్తిని గననేగుటొప్పు నితర దేసికి నేగుట కొప్పుగాదు నె
త్తిని జెయిపెట్టి చేసినది దేవుఁడెయ్యత మతిక్రమించునె ! 42

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరి మేలమాడుటలో సంతటమునుపున్న కోవకక
తగ్గి రసంబు రసాంతరంబుగా మాటుట శీశ్వరుండు సంతసించుచు
నాపె యడిగిన ప్రశ్నంబు విరుత్తరంబగుకతన నేదియో లగింపని
యుక్తి చెప్పటకన్న మిన్నరుండుటయే యుక్తంబని తలంచి యందు
లకు యతింపక మరలఁ బ్రధానాంశంబునకు వచ్చి యిట్లనియె. 43

అ. వె. చారు శీలవంటి సత్పతిప్రత యాపె

భర్తవంటి మేల్తపస్వి యెందు

లేంబంచు నెల్లవారందు రందుకు

నీవు సమ్మతించె ! నీరజాక్షి. 44

వ. నావుడుఁ బరమేశ్వరి యర్థాంగీకారమ్ము బయల్పడ విట్లను. 45

కం. ఆపె పతిప్రత, భర్తయొ !

తాపసి యయ్యఁము నేను దర్శింపఁగలే

దాపెం గాంచితి నైశ్వ

ర్యోపేతయగాని గర్వమున్నది యెంతో.

46

తే. గీ. ఏను లక్ష్మి సరస్వతి యింద్రురాణి

యెఱుగనంతటి గరువ మాయంతిసంత

రించినది పిన్నపెద్దలు మంచిచెడ్డ

లంచు గరువమ్ము గలవార లెంచగలరె !

47

తే. గీ. “అల్పునకు సిరియబ్బిన సర్దరాత్రి

గొడుగుతెమ్మనె” ననియెడి నుడికి నాపె

వృత్తమిప్పుడు లక్ష్యమై వెగటుగొల్పె

సరసినది చేయలేదు మర్యాద నాకు.

48

ఉ. యాచనకేగుదెంచు మగనాలను కొన్నదో : యేమొ : లేకయే

నీచుని యింటియాలుగ గణించినదో : యల చాడుశీల నా

గాచముకన్న బిట్టలుసుగాఁగనె ముత్తైము లేమి రాయనో :

అచతురాస్య వంశజకు నాదృతిమై ననుఁ బల్కరించినన్.

49

అ. వె. వింతయయ్యె నాకు విశ్వేశ : యాపెచం

దంబు దోలదిగమి తప్పుగాక

పోవుఁగాక కాళ్లు ముదుసలి నాదరి

వచ్చునట్టులూఁగవలెనె : చెవును.

50

కం. ఇది యెక్కడి యైశ్వర్యపు

మదమని నామదిని మాటిమాటికిఁ దోచెన్

గుదురుపవలె నీగర్వము

మదనాంతక : నీదు ముదల మఱి వాంఛింతున్.

51

కం. వెనకయ్యతోడఁ జెప్పెదో :

త : మున్ జినవాఁ గుహని దగఁ బంచెదోయి

ప్పని స్వయముగఁ దీర్చెదా : న

న్ననుగ్రహించెదదా : గరువమది యదఁగించుఁ.

52

౪౦. తొలిజన్మ మందరానీ

యిలనీజన్మమునఁ గావి యీశ్వర : నిన్నుఁ

గలుషహరుం బూదించినఁ

గలిమి గలుగుఁగార యంతగర్వము చనునే :

53

తే. గీ. కలిమి గలుగుట కష్టమక్కలిమి నిలిపి

కొనెడి గుణసంపదయుఁ గూడఁ గూడఁబున్న

నది యెటులు నిర్వసేర్పు నా కానతిమ్ము

వినెద విశ్వేశ : పీనుల విందుగాఁగ.

54

౫. వె. “దశమువేసి పుట్టెదరు భాగ్యవంతులై

తద్రహస్యమెఱుఁగు దారి” పిన్న

పెద్ద తారతమ్య మద్దియెఱుంగని

జాల్ములంగన నివారమొదపు.

55

౬౦. మెఱుపుల మీరిమిల లెట్టిదా :

నిరి తళతళ లట్టివే : దునికీలి చనెడి యీ

నిరి నెదనమ్ముకొని యిహముఁ

బరముం జెడఁగొట్టికొనెడి వర్తన తగునే.

56

౭౦. దనమెంతయర్థికిచ్చిన

మనమిచ్చిన యీవివంటి మరియాదకు భా

జనమది గానేరదు దీ

నినెఱింగి గణింపవలె విసీతిని దాతల్.

57

౮. వేయిమాటలేల : చారుశీల వర్తనమునం దేవిధమైన లోపమును

లేదు. తనకుఁ గలిగినంతలో విరుగుపొరుగువార లేమియడిగినను

లేదనక యిచ్చును. అతిత్యభ్యాగతుల నారాదించును గాని.

58

చ. సిరి సురవోలె మత్తతనుజేసి కలంచునటన్నమాట ను
స్థిరమనిపించు నీయమకు దీనతగొల్పు నకించనత్వమె
క్కరణి ఘటించునో : అరసి కాదుణికత్వముఁ జూపకున్నచో
సరకనివాసమున్ సిరియొనర్చిన యట్లు ఫలించునాపుడు॥ 59

వ. శంకరుండు గొండొక యోజించి. 60

ఆ. వె. భర్త చెప్పినట్లు వ్రతమాచరించె నీ
సాధ్వి నంది సంతసంబునంది
సిరి నొసంగెనంత సరిపోయెఁ బదపడి
తప్పనకును వలయు దండనంబు. 61

కం. మంచికి మంచియుఁ జెడ్డకు
నెంచఁగఁ జెడ్డయును రెండు నేర్పాటుగ పే
వించక తప్పదుగావున
వంచినక తప్ప దీపెవరిని దొసంగు॥ 62

వ. అని వెండియు. 63

ఆ. వె. అనుభవించె సాధ్వి అతిదరిద్రత్వమ్ము
వ్రతమొనర్చి కాంచె భాగ్యగరిమ
దోసతోఁటవోలె భాసిల్లెడిఁ గుటుంబ
మెట్లు లేమినిడిన నీఁడు నీపె. 64

ఉ. ఉన్నయకించనత్వమునె యుంచిన సంతగఁ జిక్కులేదు సం
పన్నత గల్గఁజేసి వెన బ్రాహ్మణి కిచ్చితిమేవి లేమి యా
పన్నత బ్రుంగి క స్తిపడి పాఱుతధీరత గోలుపోవుచు॥
వన్నెదొరంగు నెట్లానరుపన్వలెనో : మదిఁదోచకుండెడి॥ 65

కం. అగుఁగాక విష కుజంబది
తెగనఱకఁడు పెంచినట్టి ధీవరుఁ డీపా

- ఋగరిత రీదియొక్కటియదొ
నగు వేటార దొనగులేమి తద్యంబయన్. 66
- అ. వె. ఏయుపాయముననొ యందు మందరిం
చిన ముఖిలగాన చెడుగొనెంబు
స్వాతికయము దొంగి చుక్కంగఁ బునన్
నర్తుఁగాఁబండు నగవిభుండు. 67
- కం. గొరికి నటు చెప్పరయఁ బు
మారున్ విఘ్నేశుఁ బిలిచి మాతయనుల్లా
పొంబు చెల్పి యాపె య
గారింబున లేగు మనుఁడు గిలుఁబిలువన్. 68
- అ. వె. ఎలుక చాహనంబు నెక్కి కొందొక మెర
యరిగి తిరిగివచ్చి యంబ కథపు
నరును మ్రొక్కి తండ్రి : నాచేత నగునయ్య
గాని కార్యమెట్లు పూననేర్తు. 69
- చ. అనవుడు శంకరుండు వినయాపనతుగా సుతుమందలించి యి
ప్పనియనఁ గొండలెత్తుటయొఁ బండలుమోయుటఁ గన్ద్రమేమి యుం
డు నివటఁ గల్పికల్పినిగడున్ దులఁదూఁగెడి చాచిల పం
చనమొనరించులేకద : యసాధ్యమె : యియ్యది నీటఁబ్రకృత. 70
- తే. గీ. ఆపెదనమ త్రతంజేసి యవమతియెడి
యేనియితరులతోపాటుగా నొనర్పు
నీకు, వెంటనె శపియించి వీఁకఁదిరిగి
రమ్ము శాపమ్మునిప్పచ్చరమ్మునఁగుటె. 71
- కం. ధనమ త్రతయసురోగం
బునకున్నిప్పచ్చరంబమోఘోషధమొ

య్యననది వాడిన రుజవ

య్యనమరలున్ వేలులేదుపాయమువత్సా. 72

వ. నావుడు గణనాదుండిట్లను. 73

చ. ఇపుడలసాధ్వి నాకు నెదియే నవమానము సేయుఁగాక ము
న్నపరిమితి మ్ముగా నిడియే నాయమయుండ్రములర్పలిచ్చి యా
యుపకృతియెట్లుగా మఱచునల్లము, తిన్నది తేన్నరాదె : యీ
కృపణత నాకుఁబెట్టవలదెవ్వరి నేనియుఁ బంపవేదెదన్. 74

కిం. కృతముమఱచి నేవృథగాఁ
గృతఘ్నతకుఁ బాలుపడినియెడ మీరే నన్
బతితుఁడనుచు దూపించెద
రితి కర్తవ్యమ్మునకుఁ పంపుఁడేరినొ : మీరిల్. 75

వ. నావుడు శంకరుండు కొమరుని కృశజ్జరను దెందంబున నానం
దించుచు నాచారులకు నైశ్వర్యంబొసంగిసిది నందికేశ్వరుడె
కావున సతని మీదనె యీకార్యభారంబుంచుట యుక్తియుక్తంబుగ
నుండునని యెంచి యతనిరావించి పార్వతివిన విట్లనియె. 76

ఉ. ఇచ్చితివీవు బ్రాహ్మణికి హెచ్చుగ సంపద లాపెముందు ని
ప్పచ్చరమందుఁ జాలగుణవత్తకు విక్కగనంచరించె ని
ప్పచ్చరమీవు పాపి కడు భాగ్యమొసంగితి మంచిదే సిరుల్
హెచ్చిక్రమమ్ముగా సుదతియెల్లర నేలిదమొప్పఁజూచెడిన్. 77

వ. తపో యోపో నీయొనర్చినది నీవే సవరించికొనవలయుంగాన
నది యెట్లు సవరించి కొందువో : సవరించికొనుము. “విషస్య
విషమాషధం” బనియు, “వజ్రంవశ్రేణభిద్యతే” యనియు నని
యుక్తోక్తులు గలవక్కతన నీయంద యీ కార్యభారంబు వెట్టితి
ననవుడు నందికేశ్వరుండు నీళ్లునమలుచుఁ గొండొకపేపేమియు
నుత్తరంబీయనేరక యెట్టకేలకు దైర్యంబుదెచ్చికొని స ప్రశ్రయం
బుగా నంజలి జోడించి యిట్లు విన్నవించె. 78

- చ. సెనగల సైదుమానిరెల శీలవతీమణి చారుశీల నా
కనుపుగఁ బూజులన్ నలవి యర్పణఁజేసిసదేను దిలబినే
మని యిప్పుడట్టియాపెట నపార్యతి యేదొనరింపనేర్తున
న్యూనెవనినేని పంపుటయె యుక్తముదేవర విన్నవించితిన్. 79
- చ. పదపడి కాలభైరిపుని బంపఁదలంచి హరుండు రమ్మొర
మ్మదనుదయించెఁ గర్ణమొకఁడబ్బెను నీవిప్పుడేగి నంది స
మ్మదపడి యిచ్చినట్టి సరి మైకముగ్రమ్మిన చారుశీల యె
ల్లదములు పాపఁగావలయు లేకుని నిర్మయనర్పి వ్రేల్చిడిన్. 80
- ఉ. నాపుడుఁ గాలభైరిపుఁడనంగ హరున్నతిఁజేసి పల్కనే
నావిమలాఁగి కేగతి నపార్యతిసేయుదుఁ గారెల్పు నా
కావియిచ్చెద్రు భార్యయిదె నర్పించిసర్పిః మహావిన్ భు
తేవరు నప్పవన్ పలుపఁ బెప్పుముదేవరః సీరు మ్రొక్కెదఁ. 81
- చ. అతఁడిటులాడఁ బొమ్మని యనంతరమర్కుని చిల్చి భారి పా
ర్వతి వినుమండఁ గార్యపుభరం బభిలమును వ్యాకరింప నా
సతిగఁకుమొక్క నాకు విది సేయఁగరానిది యాపెనే నపా
ర్యతి యెటునేతుఁ బాయనము నెక్కుడు పెక్కిరి నాపెట్లఁగిన్.
- ఉ. పిమ్మటఁ జంద్రునిం బిలిచి భీముఁడువేగ మవంతి కాపుర
మ్మిమ్మయి నేగి నందియిదె నేమెరుబల్సరి యాసుశీల కా
గ్యమ్మభిలమ్ముఁ బోవడఁపుమాః యనఁజందురుఁ బాపెనారు రు
చ్యమ్ములు వెట్టెనట్లు తిని యాపె కపార్యతిసేయ నేర్తునే? 82
- తే. గీ. అంజనేయుని బిల్చి యిట్లనియె నపుల
హనుమః సీవేగి భూలోకమందవంతి
కాపురము కాపురముగాఁగఁ గలిమినెలమిఁ
దూఁగుచును బంగరుయ్యాల నూఁగుచారు
శీలభాగ్యమ్మధంచి చెచ్చెరను రమ్ము.

చ. అనవుడు దేవరా : తమకు నన్నెముఁ బున్నెము గోచరించు నే
మని యలబ్రాహ్మణీగృహమునందలి భాగ్యముఁ బోనడంపనేఁ
జనియెదఁ : నాకు నాపెయిదెఁ జాలినయన్ని యపూపముల్ ; మనం
బున మఱివాని మంచురుచి పోదిపుడున్ స్మృతి పాడుకొల్పెడిన్. 85

కం. అంత మహాదేవుఁడు వా

క్కాంతఁ దలఁచినంత వచ్చి కావించి సతీన్

నింత ననురమ్మనిన వృ

త్తాంతము నెలపీయుఁడనుడు నభవుఁడు వలికెన్.

86

కం. ఉపదేవుఁడనెడి విప్రుని

దపస్వినెఱుఁగుదువకాదె : తద్గేహిని మే

టిపతివత్ర నంది గుఱిచి

తపమొనరిచెనతఁడునిదె నదభ్రంపుసిరుల్.

87

చ. సిరిగొన మీవెఱింగినదె, చెప్పఁగనేటికి : నీకులేనిబల్

గరువములోనుగాఁ గలుగు కానికుచేష్టలు నేర్పునాపె, యా

దురితమడంచు నొషధము దుర్గతిదక్క మఱొందులేదు నీ

వరిగియవంతి కాపెకది యబ్బునటుల్ పొనరింపు మింతియే.

88

చ. సతిగఱుఁడిట్టు లానతిడఁ జిత్తముగొందొక చొన్నియాసర

స్వతిప్రతిచెప్పె నిట్టులని; శంకర : సర్వమెఱింగినన్ గృత

ఘ్నుతకొడిగట్టికొమ్మనినఁ గాదనకే గతినిచ్చగింతు : నా

సతియిదెనాకుఁ జల్మిడిని జాలినయంతయు మెక్కిసొక్కితిన్.

89

కం. ఏమొగమువెట్టుకొని యిపు

దామె సిరి హరింపఁబోదు నభవా : మదిలో

నామెయిడిన చలిమిడిరుచి

యామెయిజ్ఞాపకము దవులు బుతమింతశివా.

90

చ. అనియంత నాఁగక.

91

ఉ. ఏగుడుగొకనీడు నుడియే విగమమ్మను బుద్ధిచేసి, త
 బ్రీగరిమంబడంబి యటుదెచ్చెర వచ్చెదఁగాని, నామెగం
 దేగలుపల్గనంగల రహీనవిభాషణ : నీకె నామెగం
 దాగుణభాన్యమౌ కతన వారయన్వప్తముగావి టిశ్వరా. 92

కం. ఏమిసెల, వేగుమనెదవో :
 యేమనెదో : నేనెవర్త వీరుడ పీచే
 ప్రామాణ్యస్తాపకుఁడవు
 నామటిమాటాడనోడె నగదాపతియున్. 93

కం. మఱుమాటలేనిభర్తగా
 గిరిజాసతి చూచి పలుకు, గిరికా : నీచే
 చరిచరిజని యుండేపుని
 తరుణిసెరి హరింపు స్వదక్షిణదపసురున్. 94

చ. ఎలనగపున్ విచారమును నీశ్వరుడమ్మెయిదోపబల్కనో
 చిలుకలకొల్కి నానలుపుచేతయె యయ్యడియైననందలన్
 విలిచినచింపనేల : తిలపిష్టము బెల్లముతోడ నాకు న
 క్కలికి నివేదనన్ సలిపెఁగలతిమందాని భుజించిత్రేపితిన్. 95

ఆ. వె. మఱచిపోదమన్న మఱపురాకున్నది
 నాకుఁజిమ్మిలియన నీకుఁదెలియు
 నెంతప్రీతిగలదో : యీపనినీవేగి
 చక్కఁబెట్టుకొనుము దానమిన్న. 96

కం. ఏనొంటిచెప్పెదను విను
 వేనినొబ్రితిమాలుకన్న వెలఁది తనవనిన్
 దా వింపిహించికొనుటయె
 ధీనిధులు నమంజనమని తెలుపుటెఱుంగవే. 97

తే. గీ. ఆపెయొడవీకుఁ గలిగిన దత్యమర్ష
 మది నమంజనమే తగినంత హేతు

పున్నకతమునః నితరులు చన్నలాభ
మున్నటులులేదు స్వయమేగు ముత్పలాక్షి.

98

తే. గీ. వెంట రమ్మన్నవచ్చెద నింటివనుక
నెనుటికిజేగు మేను రావిందుడదనః
తిన్నవాడ నగుటజేసి సన్నుతాంగి
మొగము చెల్లమి నిట్లంటి నగకుమారి ?

99

చ. వగచినయట్లు వాఁడినవైఱి శూలి యిటుల్ వచింప నా
యగజకు జ్ఞప్తికిం దగిలి యాపె పుష్పలపూజ పుల్లమే
నొగిఁదినియుంటి దానిరుచి యున్నది నేటికి వారసజ్ఞు నో
నగపతి ! యెట్లులేగుటకు నాకు మొగంబది చెల్లుఁజెప్పవే.

100

ఆ. వె. విన్ను నన్నెకాదు నిఖిలదేవతల నా
విప్రుభార్య యేదో పేరు పెట్టి
తనువుచుండు మున్నుదనిపె నీపైఁ గూడఁ
దనువు సంతయును యథార్థమభవ ?

101

తే. గీ. ఒక్కటే దుర్గుణంబు గర్వోరువర్య
తాధిరోహిణియౌట యీయవగుణం బు
పేక్షనేయఁ దగ్గదికాదు పెద్దదొసఁగు
కాపున నుపాయము వచింపు కాలకంఠ !

102

చ. నావుడుఁ బరమేశ్వరుండు పరమేశ్వరి కా పతివ్రతయుం దుదయిం
చిన యమర్షంబు కృపకు నవరవర్యాయంబ కాని యన్యంబుగాదని
సంతసించి యభినందించుచు నిట్లను.

103

చ. అతివరో : నీకు సత్సతులయందలి పేర్మికి సంతసించెనా
మతిః యలవ్రాహ్మణీసతి సమక్షము నీవును నేను నేగి కు
త్పితమిది తప్పిదం బనుచుఁ దెల్పినఁ జాలును జారుశీల జీ
వితముననెప్పుఁ దాదొసఁగువెంటఁ జరింప దిటుల్ పొనర్తమే.

104

ప. అనుటయు మీదిర్తంబట్ల పొనర్తమురాక యనియె. శంకరుండు
మన మితరయౌపంబులతో నటలేగి యుపకరింపబడకంపె స్వస్వరూ
పంబులతో నేగుటయె యాపె కనుగ్రహంబుచేసినట్లగు నేమంటివేని.

కం. ఎవరో వచ్చి వదించిన

నవలా తాపనక నిందితము లాడిన నా

పుష్పబోడి తప్పిదంబున

కువన్నె రెట్టించినట్లగును మనచెయ్యుట.

106

ప. వరమపతివ్రతాశిరోమణి నిఖిలదేవతార్చనానర్హురాలు. నితీతాతిభ్యభ్యా
గత పూజావరాయణురాలు నగు నాపెను మనము ప్రత్యక్షదర్శనం
బిడుట లేమిసందియమని పాన్వతీవరి మేళ్వరు రాక్కెడ నాపెనుం
బ్రత్యక్షమై యాపె నుగుణమ్ములు ప్రశంసించి యడినట్లంది వదిం
పడి యవగుణంబు విరూపించి యాగొనం నిన్నిగుణమ్ములకును
గళంకంబని బోదించుటయు నానువతి తనదొసంగు నెరింగి జ్ఞానా
పణంబువేడి మరల నిట్లనియె.

107

చ. అవగుణమొందు నాయెడల నన్ని యపార్వతిసేయరెట్టులో
భవదుదయతక్కుపాకలన భాగ్యమ పండగజేసె లేవచో
భవములనెన్నిటన్ బడయఁబాల్పడనేరని మీదుదర్శనం
బపుటయెటుల్ ఘటించెడి దయామయులానతియిందు శంకరుల్. 108

తే. గీ. మీకనుగ్రహమున్నచో నారు గుణము

లేవిదోషంబులవమును గానఁబడదు

భవదనుగ్రహమది లేనివక్షమందు

నాగుణంబేమిసేయు దైన్యహరులార.

109

ప. ఇట్లు సభక్తికంబుగను సయ్యక్తికంబుగను దమ్మునుతించు నాయమ
భక్తికి నంతసించి యాపె యొనంగిన పలాడులవారగించి పిల్లజెల్ల

లతో దోసతోటంబలెనలరు నాపె కుటుంబమ్మును నిరామయాయు
రారోగ్యభాగ్య సమన్వితంబగునట్టు లాశీర్వచించి యంతద్ధానంబు
నొందిరి. చారుశీలయు. 110

చ. సిరికి విభూషణం బతిధిసేవయు గర్వములేమియంచుఁ దా
నెఱిఁగి యదేమొదల్ వినయమెంతయు దంతురితంబుగాఁగ భూ
సురుల సువాసినీ జనులఁజూచిన యంతనరేచి మన్ననల్
జరుపుచు జీవితమ్మును యశస్కరమౌనటు మార్చి వర్ధిలెన్. 111

వ. అపెవలన నెఱిఁగి యీ నందికేశ్వర వ్రతంబును బలువురు సాధ్వీ
మణు లాచరించి బహుభాగ్యయురారోగ్యంబులు లామరతంవరగా
నలరారుచుండిరి. ఇయ్యది నందికేశ్వర వ్రతప్రభావంబు, దీని వినిన
వారికిఁ బఠించినవారికిఁ గావ్యముగా రచించినవారికి రచింపఁ బ్రోత్స
హించినవారికి నెల్లరకును నిరామయాయురారోగ్యభాగ్యంబుల కెన్నఁ
టికిని లోటు వాటిల్లదు. ఇయ్యది శిలాక్షరంబని సూతుండు శౌన
కాదిమునులకు వక్కాణించె. 112

కం. దేవా : యావత్తైలం

తావద్యౌఖ్యగద : దేహదార్ద్యముతగ్గెన్

సేవించుచుంటి నిన్నును

నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్చిన్.

ఇది

శ్రీ నందికేశ్వర వ్రతము

సమాప్తము.

శ్రీమద్వరదేవతామైత్రీమః
శుభము - అభిషేకము

శ్రీ సులాచారావస ప్రసాదము.

—*—

కం. శ్రీవల్లభ ముఖ్యమర

సేవిత నిజపాదపద్మః సేవకముఖాః

పావనచరిత్రః సోధా

గ్యావహః కవిజీవః మర్త్యార్హునదీనః

1

వ. అవధరింపు మనంబరంగుల ముందుకు వాసరాదుల కిట్లనియె.

2

కం. పరమేశ్వరు ప్రతిములు విం

టిరి గొన్నిటి, పంరః గలవనేకమ్ములు శ్రీ

కరములు భువరంజనులు శం

కరములు మణియొకటి వినుతుః గిర్దామృతముగా.

3

కం. కలఁదొక్క రాజచంద్రుం

దలఁసుం దాతండు లింగమందున మృత్యు

కలితమగు దాన నిత్యము

సలుపున్ శివపూజ సంప్రసంపన్నముగన్.

4

ఉ. ఆయన భక్తి తత్పరత వాయనయే సరిపప్పుగావి యెల

దేయనఁముండురాఁడు మహినేలుట లేతిరిమోటియో : అదీ

యాయభవార్పకుఁ మొదిలటందురు వంశసరింపరాగతిం

బైయలిరాదు పూజకుఁ దదాత్మజుఁడేవము పుట్టినిట్టిఁడై.

5

కం. వ్యతిరేక మతస్థుల భో

దతగిలి లింగార్చనమునఁ దద్దయు నేవం

బతికి తుదకు వైష్ణవ వ

ద్రతికిన్ సకలంబు మార్చి తత్పరుడయ్యెన్.

6

కం. జనకుడు లింగార్చకుఁ డ

య్యను వైష్ణవపూజయందు నొక్కింతయు నె

మ్మనమున ద్వేషంబునఁడు

తనయుండలుగాక శత్రుతఁగొనె హరుపై.

7

కం. మారేడు నెడల వైతం

బాఠేనికొడుకు కనహన మంకూరితమై

యేరేని పొడుము పీల్చెడి

వారది రొండినిడి రాగవైరులుగఁ గనున్.

8

ఉ. భూతివిభూతి శబ్దములు బూడిదవాచకతాప్రసిద్ధిఁ బ్ర

ఖ్యాతము లొకతాన నటఁగల్గు ఛికారముగూడ ద్వేష్యమై

యాతనికట్టి యక్కరమునంటిని శబ్దములన్ని శత్రుతా

స్యాతములయ్యెనట్టి మధుసూదనబిక్తులు లేరు పూర్వులఁ.

9

కం. తన ధర్మకర్తృతకు లోఁ

గిన విష్ణ్వలయములందుఁ గింకరులౌ వా

రిని గుమ్మరులఁ కాసిం

చెనతండు ధరింపుఁడంచు శ్రీచూర్ణంబుఁ.

10

వ. ఆట్లు కాసిండుటయు స్వకులోచితంబును జిరకాలాభ్యంత్రంబును నగు

విభూతిధారణంబు త్యజించుటకును గ్రొత్తగా దిరుమణి తిరుచూర్ణము

లను దాల్చుటకును రోసి తత్కంఠకారికులస్థులును జంగమకులస్థు

లును నేకాంతమున నొక్కెడకుంజేరి కులవృద్ధు నొకని నధ్యక్షగా

నేమించి తమతమ కష్టసుఖంబులు తలఁపొసికొనుడు నిట్లు ప్రసం

గించికొనిరి.

11

ఉ. పోయినఁబోవుఁగాక బలపున్నరియాద, దరింపదుల్ల నే
 వాయతనానరేగునెడ నయ్యవిధించినయల్ల తిర్క్కిన్
 గాయమునందుఁ జూర్చుమును, గాచనిమావతిమేని పుచ్చుచే
 పోయెడిఁ బూదుగుడ్డలకుఁ బొక్కిపడిస్వలయున్ గుటుంటమున్ 12

కం. వృధిపీఠమతముఁ బట్టి యు
 పథమేని సువతిమునేని ప్రజలునడచుచే
 మిహితము "యథారాజా,
 తథాప్రజా" యంద్రుగాదె తిట్టపరేఁబ్బున్. 13

తే. గీ. ఇంటిలో మనమెంత ముక్కంటిపూట
 చేసికొన్న విఘాతని బూసికొన్న
 దేఁడుగనవచ్చెనే । మనప్పై విచ్చి
 కొను సుపాయంబు చూచిలోఁ జనుసు ముందుఁ 14

కం. వ్యతిరేకించిన వైష్ణవ
 మతమందలి వారికి మనమాన్యమురెల్లగా
 వితగాఁబోయెడిఁ బిమ్మట
 బ్రతుకుదెరుపులేక బాధపడఁ గావలయున్ 15

చ. మతమునరేఱు : యెట్లయినమార్చికొనంజను దేఁడు వైష్ణవ
 దృఢమునువీడి వైష్ణవమతమ్మునరేగినయట్లై పూర్వపుం
 బితరుల సన్మతమ్మువిడి వేటొక సన్మతమున్ గ్రహింతమా
 మతమును మంచిదేయతఁ డుమాధవుఁ డీతఁడు మాధవుండగున్. 16

వ. అన్నదు క్తప్రకారంబున కంగీకరించితిరేని మనకు రాఁజెయున్న
 జ్ఞానంబునకు లేకమ్మును భయపడవలసిన పనియుండదని యుపర
 మించుటయు మఱియొక్క మతావేశంపు జంగముఁడు లేచియి
 ట్టువన్యసింపదొడంగె. 17

కం. ఆమతమును మంచిదియే

యీమతమును మంచిదెయని నృపుతో మనమి

ష్టామత చిహ్నము బూనిన

చో మఱియొకఁడేడు వచ్చుచో నపుడెట్టుల్.

18

వ. ఇతరదేశస్థుల మాటట్టులుండ మన భరత ఖండమునంద యెవరో

పీతస్థులు సమ్మతించిన యాముతంబులు మాత్రమకాక యింకను

నెన్నియో మతములు కనుపట్టెడి రాజ్యలక్ష్మికి నొకమతమని కాని

యొకనీతి యని కాని జాతియనికాని యద్దంకి యున్నదని యెవ్వరను

కొందురు : మొన్న నెవ్వరోచెప్పఁగా వినియుంటిని.

19

కం. కలదొక సంస్థానము బో

యలదట ? యదివచ్చునంట : అటువదిలచ్చల్

కలరట బ్రాహ్మణవిద్వాం

సులుఁ గవులుకా మంత్రులును యశోధనులందున్.

20

కం. వారలనాగరికత్వము

వారలయందంబు మఱియు వారలచందం

బేరికిలేదట : తచ్చుం

గారవతులతోడ దీటుగారచ్చరలున్.

21

కం. ఆకారమున్నచోటనె

శ్రీకలుగునటండ్రుగాని శ్రీకలచో నే

ఆకారము గలుగునటం

చేకతన వచింపరాదొ : యేనిట్లందున్.

22

వ. ఇంతకు నావచించునది యేమనగా ? రాజ్యలక్ష్మి గడియకొక్కని

వరించుచుండు వాని మతంబెట్టిదైనను బ్రజలు తన్మత చిహ్నంబులు

దాల్చి వర్తింపవలయుననుట అంత యుక్తి సహంబునుగాదు శాస్త్ర

సమ్మతంబును గాదని నేననుకొందుఁగావున విహవరంబులురెండును

జెడని నిరంజను కనుహలించు జేయొసూర్గంబునను గడంగుట
యుత్తంబగుటయు ముదికొంపలు మొదటివాని కనుహలమ్ముగను
నిరంగొందలు రెండవవాని కనుహలమ్ముగను ముపన్యసింపం
దొడంగిన నుభయసృజనలగును కలంబు తుల్య బగుటంజేసి యవ్య
క్షును నాటి శేషియగు దీప్తిచెల్లని అనికొంకొ గుహాసం
గినంబుగాని యేమియుం జెప్పజాలనని సభ్యులంగోసి అట్లురాకయని
సమ్మతించిరి పదంపడి ములునా దృశ్యలంఘి. 23

చ వినుడు మత్స్యరెల్లరును నీలుగ నాకొకద్రోవ చేసెనే
యనుకొను; డాత్మకుం చెలిప నయ్యది యట్టిది వైష్ణవోచితం
బునకు మరానకుఁ జనుట ముందెటు తప్పదుగాని అల్లగ్రీం
దనుగతిఁ బంగనాహముల నందలు; డాల్లము చూతమునయిన్. 24

ప. పదంపడి మనుది యనభ్యుత్తంబగుట నట్లు సంపదంపదోచనని
వారు సమ్మతించిరా; చిక్కుండమగాని అట్లురాదేని అప్పుడు మరల
మార్గాంతరంబు చూచికొనవలసి వచ్చును, అట్లుగాక ప్రశ్నించినచో
నప్పుడేదియో తేలగలదు. అదియునుం గాక. 25

కం. మనమేని యనాదలమను
కొనరాదు దుమారవిభునకుఁ ప్యతిరిక్తం
బును బెద్దప్రభువుగారికి
ననుకూలంబైన యదియు నస్మన్మతమున్. 26

ప. అట్లగుటంజేసి యుక్తియుక్తంబుగఁ గన్పట్టునెడల పృథ్వాజుగారు
మనకుం గొంత దోహదంబు గల్పింపకపోరని చెప్పుటయు; గుల
పులు తమలో. 27

తే. గీ. ఇట్లు తలక్రిందుగాఁ బెట్టనేల? యనుచుఁ
బ్రశ్నవచ్చిన విశదెట్లు పలుకునొక్క
వినివయస్సుడుగాని యాయన మనీష
దెలియదిష్టవియుండిరి తలల నూపి. 28

వ. పదంపడి వాద్యభాడముల విండఁ దిరుమణి చూర్ణంబులు, ముఖము
మొదలు తత్తత్ప్రదేశంబులనెల్లఁ దిరుమణి తిరుచూర్ణంబులునై
యేగుటకు రాకొమరుండు సంతసించెఁ గాని. 29

అ. వె. ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రధారణంబది యధః
పుండ్రధారణముగఁ బొల్పుటకును
సందియమ్ము గలిగి సపరిహాసమ్ముగా
నిట్టి వ్యత్యయంబదేమి యనుడు. 30

వ. కుంభకారివృద్ధుండు మెల్లఁగా వణఁకుచు “అతివినయం ధూర్తలక్ష
ణమ్” అను నార్యోక్తికిఁ బ్రధానోదాహరణమ్ముగను నిట్లువక్తాణించె.

ఉ. ఏము విభూతిఁ బూసికొనుచే యలగాటగువాండ్ర మద్దియె
ట్లో మెయినిండఁ బూసికొనుచుండెడి వాండ్రము పంగనామముల్
ప్రామికొనంగ నేర్పుటది పైపయినన్నదె ! యెంతకాలమో
సామొనరించి నేర్చికొనఁ జక్కఁగఁ గన్నడు నూర్ధ్వపుండ్రముల్.

వ. అని వెండియు. 33

ఉ. దేవరయాగ్రహింపరని దెల్పెద నింకొకమాట వైష్ణవం
బీవిధిఁ దల్లక్రించగుట కేమి కఠింబనఁ జిత్తగింపుమో
భూవర ! నేటికిఁ ముదిరిపోయి యిటుల్ గననయ్యె నంచు మీ
భావమునం దలంపుడని ప్రార్థనమున్ బొనరింతు నైఁవఁగన్. 34

వ. నావుగు రాజకుమారుండు మతిమంతుం డగుటంజేసి యందలి
వ్యంగ్యార్థంబు గ్రహించి నిగ్రహానుగ్రహమ్ములు తన కరగతంబు
లుగా నుండియు నధికారంబు దుర్వినియక్తంబుగాని చందంబున
మిన్నకుండె నాయీ వృత్తాంతంబు తత్రత్తులు భృత్యులరిగి నివేదించుటంజేసి
పృథ్విభూపాలుండు శంభకారవృద్ధుని ధైర్యపైర్వంబు
లకును వైదగ్యమునకును స్వమతాదరమ్మునకును సంతసించి కొమ
రునకు స్వమత సమాదరంబుగల్గు భాగ్యంబు చేహునెడల నీఁపు

ద్దుండుగూడ దేశికులలోఁజేర్చికోదగి యుండునని మిన్నకుండి
రాత్రి విదురించునెడల నిట్లు మనంబున వితర్కించికొనుచు శివుం
దలంచికొనుచు విడిచె. 35

ఉ. తాతలుఁ దండ్రి తాతలును దాతలతాతలు వారికండ్రులున్
జేతులనిండ నీదు పదసేనమున్ బొనిరించి రిత్తిముల్
చేతమునిండ నీస్మరణఁజేసి తపించి తరించినాడు పి
భ్యాతియు భూతియున్ గలిగి యందుట నిందుటఁ గూడనట్లునై. 36

ల. వె. నిన్నుమించినట్టి నిఖిలలోలేకుండు
లేడనంగనేల : లేకులందుఁ
గలఁడె యంద మట్లు గల్గిన స్వమతంబు
విడుచుటొప్పుకొనదు విజ్ఞానిభవ. 37

కం. కొమరునకిదేరి బోధయి :
కమలాపతియందుఁ గుదిరెఁగదు నాస్థ యదిన
గుమతంబుగాదు మాన్యమ
స్వమతంబును వీడరాదు శంకింతుటచు. 38

కం. పలుమతములుగలవన్నియుఁ
దులఁదూచి గ్రహింపఁజాలు ధూర్వహుఁడెవ్వం
డిలఁ దాతతండ్రులుండిన
యలమతమున నున్నవాని ననరేరు బుధుల్. 39

కం. ఓయి : “స్వధర్మేవిధనం
శ్రేయ” యటంచున్ వచించె శ్రీకృష్ణం. దా
జ్ఞాయత్తుఁడైన క్రీడికి
వేయేటికి నతనివల్కు వేదంబకదా : 40

తే. గీ. అతఁడుసైతము శివభక్తుఁడైన యట్లు
భారతమ్ము వచించుఁగంతారవమున

భవతు. వేటొందు విధమునఁ బలుకుఁగాక
స్వమతము ద్యజింపనేల : మావాడుదేవ.

41

తే. గీ. ఏమిలోపమ్ముగనిపెట్టె నీమతమున
నింతకంటెను దానియం దేగుణమ్ము
వీడుగనిపెట్టె నదిగాక ద్వేషమేల :
గలిగెనిద్దాన నీకదితెలియునభవ :

42

కం. స్వమతాసక్తునిగా నా
కొమరుఁ గరుణించి నాడు కొందలమ్మసకున్
శమము ప్రసాదింపుము వం
శము సర్వము త్వత్పదాబ్జ సంసక్తమజ్ఞా.

43

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుంగూర్చి ఛావింపుచుఁ దెలవాఱుజామువఱకు నిదు
రింపక యప్పుడ యింపుక కన్ను మొగుడ్చుటయు.

44

సీ. జటలయుష్ణిషంబు సరిగంచుపాగ క
న్ననువేయిరెట్లు విన్నాణమొలుక
లేతచంచురుడాలు నూతనవజ్రాల
సరిఫేఘకన్న నచ్చముగ వెలుంగ
వ్యాఘ్రచర్మపుకాటి వన్నెచిన్నెలతోడి
పట్టుపేలువుకన్న భాదలిర్పఁ
గంకంతగత సర్పసురుచిరభూషణా
వళి రత్నములకన్నఁ దళుకుగులుక

తే. గీ. స్వచ్ఛచగు బూదిపూత శీర్షగతమైన
గంగకన్నను దెల్లనికొంతులీన
గరళకంఠుండు కలలోన గరుణతోడ
నల్లభూపాలు నెదుటఁ బ్రత్యక్షమయ్యె.

45

వ. అట్లు ప్రత్యక్షంబై యిట్లు వక్కాణించె.

46

కం. ఈవెలిగిన సంగతులే

యేవచియింపంగనేల యిరువురి మొకదే
శ్రీవరుడు నాకు మిత్రుడు
భావింపగ నొకరికొకరు బంధులమనఘా.

47

కం. మాలోనలేనిభేదము

లేలోకలో తెచ్చిపెట్టి యెందులకకదా :
లోలో గలహింతురు నృప :
చాలననర్థముగూర్చజాలెడి నివియున్.

48

కం. నా నామమ్మలకర్తము

ధీనిధియగువాడు శ్రీపతికి బొసంగగ వ్యా
భ్యానింప నేర్పునటు శ్రీ
జానివి నా రిన్వయించుఁ జతురుండేనిన్.

49

తే. గీ. ఇటు లభేదమ్ముగల్గి మాయెడల నీరుఁ

గలుగు చింతకు నేను విక్కముగ సంత
సంబుగాంచితి స్వమతంబు బాటుపడిచి
చనుట యుక్తంబుగామియు సత్యమనఘ :

50

ఉ. కొమరుడు బుద్ధిశాలి యన్నగుం జెలవఁబోక వంచకుండు న

క్రమముగ బోధనేయక వివారపుభోంఱిబోడఁ జేసి వి
ష్ణుమతపుబోధ తన్మతపు సూరులలో బలుమంది కిట్టిదో
షముకల దెల్లెడన్; దెలిసి శత్రుతగూర్తురు నాదుపట్టునన్.

51

వ. ఇట్లే మద్దుటలుగూడ మన్నిత్రుండగు రమానాథు నెడల విద్వే
షంబు పుట్టెంతరుగాని మద్దుటలలో నాత్మమతానక్తియే మెండు
గాని అన్యమతద్వేషబుద్ధి కడుంగడు మృగ్యంబని వెండియు.

52

కం. ఈయెడ నీకొక్కటి పదు

పాయము నేఁ దెల్పువాఁడ నయ్యది కొమరున్

జేయు స్వమతాదరునిగా

నీయెడలో మానుమింక నెగులు సుశీలా :

53

వ. అయ్యది వినుము. నీవు నీకొమరుని మంతనమ్మున సగౌరవంబుగ సవాత్సల్యంబుగ నొక్క ప్రశ్నమ్ముడుగుము దాని కతం డుత్తరంబు వచించు దానితో సకలమ్మును జక్కంబిడఁ గలదని యా యుపాయంబు దెలిసి యభవుం దంతర్హితుం డగుటయు భూపాలుండు మేల్తాంచి మేలు కలగాంచితి నని సంతసించి పదంపడి యొక్క నాఁడు.

చ. ముదిరిన భక్తితో బికిరముఁ గృహపుత్రికలీయఁ గొంచు న
య్యది గురువర్యునొద్ద నిడు నాత్మజువై ఖరిఁ జూచి యేటికి
య్యది : “తుదకబ్బెరా” యనెడి యార్యుల లౌకికసూక్తికిన్ రమా
స్పదుఁడు కుమారుఁడగ్గమయి పాడతెనంచు విచారమందుచున్. 55

వ. తన మనంబునఁ గల కోవతాపంబుల నణచికొని సప్రేమంబుగఁ గుమారుం జేరం బిలిచి.

56

కం. ఆగర్భశ్రీమంతుఁడ

నీగతి బికిరంబునెత్తె దేటికి : నీకే

యాగమము లిట్లు పెప్పె మ

తేగురులు వచించి రించు తెఱిఁగించెదవే :

57

వ. నావుడుఁ దండ్రీకిఁ గొమరుం డిట్లను “అర్థం ప్రాణమాచార్యాధీనం” బను నభియుక్తోక్తి దీనికిఁ బ్రవర్తకంబు. నేను ఆగర్భశ్రీమంతుఁడ నగుటంజేసియే సాత్తినసాత్తని భక్తులంబలె నూరంగల గృహమ్ముల కేగి యక్షయపాత్ర నేయక మన నగరునంద జంత్రిపుటొమ్ముల హస్తమ్ములయందుఁ దండులమ్ములకు బదులు తత్సదృశంబులగు ముత్త్రియంబులనిడి వానివలన నుపాదానం బొనర్చి యయ్యవి గురు నకు సమర్పించుచున్నవాఁడ నియ్యది గురువులొనర్చిన సదుపాయం బని సవినయమ్ముగ నొడువుటయు వృద్ధభూపాలుండు సంతసించుట

నటించి కలలో రాత్రి యాశ్వరోపదిష్టమ్మగు నుపాయమ్మ స్మృతికిం
దెచ్చికొని యిట్లనియె. 58

కం. ముదమయ్యే నీదుభక్తికి

నదమలమగు మతము నీరు సంప్రాప్తించెన్

నదయులు నీగురులేమని

యెదరో యీమతమువారి నేగి యడిగెదే. 59

వ. అవి వెండియు నీపద్మానిని బ్రశ్నించునప్పు డియ్యది పై దివిమంచుమా ?
లేక స్మార్తమతమా ? లేక బ్రాహ్మణమతమా ? యని చేబోలునడిగి
వారేమతమని సమాధానమిత్తురో దాని నాకు విన్నది విన్నదిట్లు
తూ-చా తప్పదుండ వచింపు మనపుగు రాకొమడట్ల యగుంకాక
యని యడుగుటయు నా గురిపు రియ్యది పై దివంబు స్మార్తంబు
బ్రాహ్మణంబునుగూడ నగునని ప్రత్యుచ్ఛరింబు పదించిరి యని
వచించిన పదంబిది పృథ్విపాపాలండు భూమా : నీ కట్లుత్తరంబిదిరి
కొని సభాముఖంబున వారిల ప్రవృత్తి యేతత్త్రితయమ్మనట భేదం
బుగలయదిగాఁ దేలినచో నీవపు డేమి పేతును నావుడు నృపాల
సూతి యిట్లు సమయం బొనర్చె. 60

తే. గీ. పైదికము స్మార్తమునుగాక బ్రాహ్మమేని

గాక యిది యన్యమతమని జ్ఞానమనులు

వారలే యొప్పికొన్న నే వారి విడిచి

మనకులాచారిమతమున మనలువాడ. 61

వ. అట్లొనర్చునినాడు బ్రహ్మమ్మనురాపాయి ప్రముఖదుర్జనులగతి కగ్గ
మగుదునని సప్రతిజ్ఞంబుగఁ బలుకుటయుఁ దండ్రి సంతసించెఁ
బిమ్మట గొంతకాలం బరిగిన పిదప నేదేని యొందు నిమిత్తంబు
గల్పించి బ్రాహ్మణులను విజ్ఞులగువారి నేరి రప్పించి వారివారికిఁ
బృథక్ప్రదేశంబుల నేర్పఱచి కూర్చుండ నియమించి వేణువేణుగ
వారల మంతనమ్మునకుఁ బలిచి. 62

తే. గీ. మిమ్ము నితరుల వేఱుప్రశ్నమ్ములడిగి
తెలిసికొనవలెఁ గావునఁ దివిరి యెవరి
నేమరమ్మన్న వారలే యేగుదెండు
“కలగపులగపు” రాకలు వలదు వినుఁడు. 63

కం. “పిలువని పేరంటమ్ములు”
కలగపులగములు చిక్కుగలిగించెడి ని
మ్ములనెల్లవారి మర్యా
దలు సలుపనెరండటంచుఁ దగఁబిల్చుటయున్. 64

తే. గీ. వెనుకముందనునట్టి విభేదమొండు
దక్కనిడు నీవిలో హెచ్చుతగ్గులుండ
వేమతస్థులఁ బిల్చిన నామతస్థు
లేగుదెంచి కైకొండు మాయచ్చునీవి. 65

కం. ఇఁకనొకటి యిపుడెనుడివెద
మెకనక్కెమువలవదిందుకెవరేయు నొ
ప్పకయన్యథాచరించినఁ
బ్రకటించిన శిక్షకపుడు పాత్రులె యేరున్. 66

వ. బ్రాహ్మణులేకానిండు వైష్ణవులేకానిండు ద్వైతలేకానిండు, అద్వైతులే
కానిండు ఎవ్వరైనను రాజశాసనం బతిక్రమించుటంజేసి దండనార్హు
లేయని నొక్కి వక్కాణించుటయు నెల్లరును రాజశాసనంబు మనం
బుననిడికొని మననయొనర్చుచుఁ దమతమ నియమితస్థానంబులఁ
బిలుపునకుఁ బ్రతీక్షించుచుఁ గిక్కురు మనకుండఁ గూర్చుండిరి
పిమ్మట నొక్క రాజభటుం డరుదెంచి గంభీర స్వరమ్మున. 67

ఉ. వైదికులార ! రంధోరులు వారలమధ్యను జేరకుండు తే,
దాదరమూనిచూడమియు నావయి శిక్షయు సంభవించు ము
న్నే దయకర్మిఁ జెప్పెనదియేరును మీరలు విస్మరించి మ
ర్యాదను గోలుపోకుఁడు నృపాజ్ఞయు దేవునియాజ్ఞ వంటిదే 68

వ. నావుడు వైదికపదవాచ్యులగు వారలెల్లరును రాజనికటంబున కరుగ

వారలకు నమస్కారాదికంబులగు నమయోచితకృత్యంబు లొసర్చి
యంబరాది బహుమానంబు లొసంగి తేడు సమ్మానించి యనిపిన
వారలు యథాపూర్వమ్ముగఁదమ నియమితి స్థానంబున కరిగి చూర్చుం
డిరి. మరల రాజపురుషుం డేతెంచి 69

అ. వె. రండుస్మార్తులారా : రాజవరేణ్యుని

యాజ్ఞ మిమ్ముఁ దీర్చె నెన్యురెవరుఁ

గూడరాదు తేడు కోపించు నెఱుఁగుండు

మొదలెఱుఁగెదెచ్చె ముదలవినరె : 70

వ. ఆయ్యది పని మున్ను సన్మానంబుఁబడినవారలె తాము స్మార్తపద
వాచ్యుల గూడ నగుటచే నరుగ తేడు యథాపూర్వంబుగ సన్మానిం
చుటయు యథాపూర్వమ్ముగఁ గైకొని సంతసంబుచు యథాపూర్వ
స్థానమ్ములరిరిగిమరుచ్చిన్ని కొండొర సేవనకు మరలరాజపూరుంబుడు

తే. గీ. రండు వ్రాహ్మణులారా : మీరలు స్మపాలు

నాజ్ఞయైనది వేత్కొరండుఁజేరి

రామి మీరీపు చెప్పఁబరారు పడరు

గాక; మీతోడమును చెప్పెఁగాదె : ఏరుఁడు. 72

వ. అనవినివ్రాహ్మణాహ్వయము నందరి వాచ్యముతమ్మె చెప్పుటకా

గొనగొన గుంపు గుంపులుగఁ గుంధినిపు ర్ర సమీపదూషికిన్

జనిరల వైదికోత్తమలె నత్కృతులకా దనియించె తేడు వ

య్యనఁ దమతొల్లియున్నయెడ కందలునేగిరి హరుచుంబరున్. 73

కం. శ్రీ వైష్ణవులాదిగఁగల

భావిబుధులు తమ్ము రాజపురుషుండిత సం

భావించి పలుపఁగలఁడను

భావంబునఁ గూరుచుండఁ బార్థిపుఁడంతన్ 74

వ. యువరాజసమేతంబుగా నరుదెంచి నమస్కరించుటయు వారి

తెల్లరు నసంత్రుమంబుగ లేవంతోప తేడు సగౌరవంబుగ వారి

వారింది యట్లుప్రశ్నించె. 75

తే. గీ. స్మార్తులాః కారు మీరు బ్రాహ్మణులుగారు
కారు వైదికులేని యింక నెవరయ్యః
ఇతరశబ్దముల్ విప్రులనే వదించ
వెఱుంగరేః యోగికము లేరినేని చెప్పు.

76

తే. గీ. పంకజాదులవలె రూఢిఁ బరిఁగు మూఁడు
శబ్దముల్ వైదికాదులు సర్వసమ్మ
తములు మీరు త్యజించి రుత్తములె యగుదు
రైన సన్వానిఁ ద్యజియించు టదియు లగ్గెః

77

వ. మాయున్నకడకు మీకెయ్యదియో సందియమ్ము పొడమి రాజాల
కున్నను మీరును మాకు వారిలంటోలెఁ బూజ్యులగుటంజేసి మీసన్ని
ధికి మేమె వచ్చితిమి కైకొనుండని తాంబూలజాంబూనదాంబరాభర
ణాదు లొసంగి సత్కరించి కొమరునవ్వారికిఁ గేలంజూపి యిట్లనియె.

ఉ. ఈతఁడు చిన్నవాఁడగుట నెవ్వరిబోధనో మీకు శిష్యుఁడై
తాతలనాటి వంశపు మతంబటులుండఁ ద్యజించెసర్వ మే
మేతరమందు నెత్తనిది యెత్తెఁజుఁదీః తిరిపంబు నైతముకా
వాకులుఁడేని చేయఁడిటు వైష్ణవనత్తములారః వింటిరేః

79

తే. గీ. ముత్తయములేని తండులమ్ము లగునేని
బంగరువె కాని యేదియు బైశ్చ్యమకదః
మీరె చెప్పుడు మాయయ్య కేరు చెప్ప
రేనియును నచ్చ వెఱిఁగింపుఁ డీరె తగమి.

80

వ. మీమతంబు వైదిక బ్రాహ్మణ స్మార్తంబులయం దేదియని యేను
బ్రశ్నింపఁ దాను బైశబ్దంబులు మూఁటికిని బాహ్యంబుకాదని నాతో
వాదించిన నేను భగవదాదేశంబున నీయుపాయం బొనర్చి మీచేతన
యొప్పించుట తప్పకవచ్చి యిట్లొనర్చితి నియ్యది కొందొక
కుయుక్తియని నాయెఱుంగనియది కాదు, అవసరముం బట్టి యవ
లంబింపవలసెనని వెండియు.

81

చ. నృపసుతుఁడంచుఁ గొంకర దరిద్రులపిల్లఁడువోలె నాయచా
 లపుఁబని పూనఁజేసితిరి రాకొమరులగని నవ్వెరిగెఁ : యే
 వపుఁబనులందొచ్చుదురు పైష్టసభామొ మూత్రమొప్పునే :
 కృపణులుదక్క నీ బిరిగెత్తుదులే : నుల్లెపైష్టసభల్. 82

ప. మీదు విలువగల ముర్తి గుమ్ములు సంగ్రహించినెడివ పన్నాగులు
 గాని యియ్యది వేటొందు గాచని మోడియు. 83

కం. మీరానరిచిన తుయుక్తికి
 మాటొనరిచి తింతమాత్ర మాన్యతకీర్తి
 దూరిగులుగారు విషమగా
 దూరీకృతమున్బొడర్చు దుర్విషమెందుకా. 84

ప. అనివారలను నమర్యాదంబుగ మఁదరించి కొమరులపిల్లలొంగుట.

కం. ఈవొనరుచు చెట్టను నం
 భావించితివే : యటన్నఁ బార్తివసుతుఁడూ
 భూవరుతో నిదిగో : నం
 భావించితివంచుఁ దండ్రిపతుఁడై చనియెగా. 85

ప. ఇయ్యది యమ్మహేశ్వరుని యనేక లీలావ్రతమ్ముల యందుఁ గులా
 చారావనవ్రతమ్ము దీనివ్రతవణ మననాదు లఖిల శ్రేయోదాయకఁబులవి
 సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాటిందె. 86

కం. దేవా : యాపరైలం
 తావద్వ్యాఖ్యగద : దేహదార్ద్యముతిగ్గెన్
 సేవించుచుంటి విన్నును
 నావార్ధక్యమ్ము నీవు నడపుము పేర్మిన్.

ఇది

శ్రీ కులాచారావన వ్రతము
 సమాప్తము.

శ్రీమత్పరదేవతామైనమః
శుభమస్తు - ఆవిష్కృతమస్తు

ఏకపత్నీ వ్రతము.

కం. శ్రీలక్ష్మీర వింద్రకీలము

కైలాసము కృష్ణ గంగగా బెజవాడన్
వాలాయము నివసించెడి

హాలాహలతోఽనః మల్లికార్జునదేవా.

1

వ. అవధరింపు మనంతరంబు సూతుండు శౌనకాదులంగని

2

కం. వినియుంటిరి వ్రతములు నే

వినిపింపఁగఁ గొన్నిటిని సవిస్తరముగ విం
కనువానినే వినుతునో ;

వినుతునొ యితరమ్ము నాకు వివరింపు డనన్.

3

వ. మును లిట్లనిరి.

4

కం. భగవంతుని చరిత మ్మెం

దుఃఖలదొ యది సకలమైన దొసఁగులదఁచి క

ల్గఁగఁజేయు మంగళమ్ముల

నిగమనమానమది యనుచు నీవెఱిగినదే

5

కం. కావునఁ బరాత్పరుని లీ

లావిభవమె వినుటకున్ గలదువేడుక మా

భావముల, నింగితజ్ఞుఁడ

వీవెఱుఁగని దొకఁడు గలదె యిందు మఱెందుకొ.

6

వ. ఇట్లు కోరుటయు సూతుండు వేతొక భగవల్లీలా వ్రతంబున కిట్లువ
క్రమించె.

7

చ. కలదొకవట్టుజంబు సిరికాపురమై తగు నాపురమ్మునం
గలరుద్విజౌల్ నృపుల్ కడు నఖండదనాచ్యులు పైశ్చ్యంబుజౌల్
గలరు ద్విజస్మలందు శివు గాదిలి ప్రాణముగాఁ దలంచి పూ
జలిదెడి లింగధారులు నజస్రగళాసిక సుప్రతాపడుల్. 8

తే. గీ. ఇన్నిపత్తుల దీగమ్ము లిన్నితమల
పాకు లిన్ని పుష్పమ్ములు ప్రతివిధాన
మునుకుఁ గావలెనను నేమమునకు లోఁగి
వారుపూజింతు రిభిపు నెవ్వరిగాఁగ. 9

ఉ. వారల నిష్ఠలున్ మఱియువారల నేమములున్ గఱించి
ద్వారము గాచియుండెదరు తిప్పరులై నృపురేమి? పైశ్చ్యరే
మీ! రహి యీశునందుఁగల యెల్లఁ గురీసులుఁగూడ వాఁల
వ్వారలఁ గాదు వార భగవంతునిజేర్చు రసుగ్రహించుమిన్. 10

కం. ఇతిరమతద్వేషములే
క తరించు సుపాయమును దగన్ వార లుమా
పతిపూజావ్రతతత్పర
మతులై భోధింతు భక్తిమంతుల రెలమిన్. 11

కం. అరి వారికి శివపూజా
ఫలమగు మాద్యత్తురంగ భాస్వత్కరినం
కులమగు వాకిలి సుందర
తలునీ లసితమ్ము గృహవితతి చెలువారున్. 12

కం. పరమును గూర్చి లేక
మ్రోటుఁగని మానవులునయిత మీశ్వరపూజా
దరులై ప్రత్యక్షమహి
శ్వరులని తద్విజౌల పూజ నల్పుదురెలమిన్. 13

కం. దానికిఁ దగినట్టుగ నం

తానధనమ్ములును సుఖము దైన్యవిహీనం

బైన మనుగడయు నల యీ

శానుం డవ్వారికిడుచు సతమలరించున్.

14

తే. గీ. అన్ని కొలములు శివభక్తియందుఁ దవిలి

తదనుసరణమ్ముగా సిరుల్ పొదలమెలఁగు

నప్పురంబును బోలు రమాలవాల

మైన పురమొందు గానరాదవని నెందు.

15

ఉ. ఆపురి లింగధారులకు నందఱకుఁ దలమావికంబు వి

ద్యావరమేష్టి నూతనవయస్కుఁడు నిత్యశివార్చనావిధూ

తాపదఘాదిసాంస్కృతికహానికుఁ డేక సతీవ్రత

స్థాపకుఁ డొక్కనాఁటి నిశి సందెకుఁ గొండొకమీఁదటన్ దగన్. 16

కం. సాయంకాలపు శివపూ

జాయుక్తిన్నెఱపి భుక్తి జరుగకమున్నే

యా యయవారు బజారుకుఁ

బోయెన్ బనియొందుగలిగి పూజ్యుండవలన్.

17

ఆ. వె. ఆట్లు వెడలి యింటికరుదెంచుచో నొక్క

వేళ్య యింటినుండి వెడలి నీళ్లు

శిరమునందుఁ బడియె “శివ ! శివా !” యని శివ

దేవు నొడివి యింటితెరువుఁ బట్టి.

18

తే. గీ. పోవుచుండంగ నాయింటి పూవుఁబోఁడి

ధ్వనినిబట్టి యెదో యుపద్రవముగలిగి

యయ్యవారెవ్వరో ! ఆట్లు లభవుని స్మరి

యించి యుందురటంచెంచి యేగిచూచె.

19

వ. చూచునంతట నన్నీరంబు తనయింటి వరపుడవుఁ జెలి యొనరించిన

ప్రమాదముగా నెఱింగి అయ్యో : యని నొచ్చి కొనుమఁ బరుగుపరుగునందోయి యమ్మహానుభువును పొట్టొంగమెదఱిగి వెంటియు. 20

౩. ఏనొనరించినట్లై యిపు డెంగిరినీకు లెమ్మెవ్వోనినగా
దానికి పైఁపఁగవలయుఁ దత్కృతపాప మివారిరింప నే
దేనియుఁ దాచివందొకటి నేఁకునచేయుఁ దెల్లబాటుపై
నేనొనరించుకొఁడుఁ దమలెయ్యది చెప్పినఁ దప్పవందఁగన్. 21

కం. ప్రకృతంబు మాగృహము లో
నిది దయచేయంగవలయు నే నభ్యంగం
బకలంబిచరితః స్వయముగ
వికృతికిదై చేసి దేవుఁ గా బంపింతున్. 22

వ. అని యాయుంటి చలోదరి పరమశివభక్తిపరామితురాలు సకిరిద్ది
నడుగుల కట్టపడి యర్పిత్రమంబగు ట్లై మూర్ఛిభవించిన లెజం
గునఁ బ్రార్థించి బలాత్కరించుటకు మూలాదనోడి యమ్మహానీయుల
దా రూపాజీవానందనంబున కరుగుటయు నవ్వఁ తాకిరోమఱియు. 23

మ. తనజన్మంబు పవిత్రమైనయటు లంతర్బుద్ధి నూహించుచుగా
మనుఁదారాధ్య శిరోపతంసమునకున్ గాంచన్మణిగారిం
ద్వనితో గందపునూనెతో సొబగుచిందన్ శీర్షమంబెన్ మదా
ననలగా బొల్పుగు పిండితో నలుగిడెగా స్నాతున్బొసర్చెగాపెసన్. 24

వ. అట్లుటా బాలామణి సుస్నాతుగా గావించి క్రొత్తపట్టుపుట్టంబులుగట్టి
కొండని నమర్పించి యొడలినిండ మంచి మలయజ మ్మగురుతో
మేళగించిపూసి వన్నీరుచల్లి యత్తరువులు నానాభేదంబులు గలవి
యా క్రొత్త పట్టుపుట్టంబులనిండ నించి పూలమాలిక లలంకరించి
తన యూడిగవు వెలంది యెఱుంగక యొనర్చిన దోసఁగువివర్తించి
నదని యాయనజే ననిపించుకొని దీపనలనందికొని తాంబూలంబు
నదక్షిణాకంబుగా నమర్పించి యశ్వపుబండి తెప్పించి యందాయన

నధిరోహితుంగావించి బండివానితో నయ్యగారిని భద్రంబుగా వారి
యింట డించిరమ్మని కొందొకమేరఁ బాదవారిణియై శకటమ్ము
వెంటనరిగి తదాజ్ఞకైకొని యావెలవెలంది యింటిలోనికిన్ జనియెఁ
బదంపడి.

25

తే. గీ. ఆయ్యవారంత నొడలెల్ల నత్తరువుగ
మఱియుఁ బన్నీరుగాఁ బూలమాలికలుగ
నరిగినంతటఁగని యింటియాలియొడలు
భగ్గుభగ్గునమండియుఁ బతికినాపె.

26

తే. గీ. భోజనంబిడి పిదపఁ దాంబూలమిచ్చి
పడకగదిలోనఁ గ్రిందఁజాపపయిదాను
మూఁగవలె నొక్కటఁ బరుండె ముదిత భర్త
విటుఁడనెడి భ్రాంతిగదిరి నిర్విణ్ణయగుచు.

27

తే. గీ. ఆపెహృదయంబు పొడకట్టి యయ్యవారు
గతము సర్వమ్మువాక్రుచ్చెఁగాని యామె
వినియు నమ్మికలేమిని “ననుము మినుము”
నాక మూకవ్రతము విడలేకయుండె.

28

వ. ఆట్లు కొన్నిమాసమ్ములుగడిచె నుభయులు నిష్కళంక చరిత్రలు
నేకప్రతీవ్రతులలో నాయనకెంత యభినివేశమున్నదియో, యేక
పతివ్రతంబున నాయమకును సంతియ యభినివేశంబు గలిగి
యున్నను నిర్హేతుకంబైనను సహేతుకంబట్లు కనుపట్టు కారణం
బొకటి యేర్పడి పరస్పరముఖావలోకనమ్ము వినా సంభాషణాది
కంబు కలలోనైత మెఱుంగని యప్పుణ్యదంపతులయందు జాలి
వొడమి యొకనాఁడు జగదీశ్వరి జగదీశ్వరునకిట్లనియె.

29

తే. గీ. ఎఱుంగుదురుగాదె మీరు దుష్కరతపః వ్ర
శస్తు నలలింగధారి ద్విజాగ్రగణ్య

నతనిభార్యఁ బతివ్రతాహంకరింపు

తావ్రకన్తప్రకృష్టతాస్తాని ననుమి.

30

కం. కొఱగాని ప్రసక్తియెదో

యిరువుర నెడఁబాపె నాపె యిందుకదోషం

బెఱుగ బెఱుగ దాయనయిను

విరిహమనుదినంతు రిట్టివేదయియౌ । కటా ।

31

తే. గీ. అవఘఁదాయన కపరాదమాచరించి

పరిమళపథిర్బురారొక్క పడవుపెరిది

స్నానముభ్యోపచారముగ్గ సలిపింపె

గౌరవమృతరంగ సట్టి కాంచుఁగాంచి.

32

కం. అత్తరువాసనపూపులు

తిత్తమునటవెగలుగొల్పి చిత్తజవాదా

యత్తుఁడయి భర్తవేళ్యా

వత్తికి లోబడియెనందు సాధ్వీతలంచెకా

33

తే. గీ. పాపమాగేస్తు నిజము సర్వమెఱిఁగించె

గాని విటులకు నత్యమ్ముగాని శౌచ

కలనగాని యుండవనుచుఁ గలికినెచ్చ

కురక వర్జించె భర్తతోఁ బరివయంబు.

34

కం. శివపూజాపరికరములు

నవరించున్ వంటవండి చక్కఁగఁబెట్టుకా

ధవునకు లోపముచేయదు

నవళింపదు కాంతుకయ్యవయినెన్నందున్.

35

కం. నగవెఱుగదెన్నఁడుకా దన

నగలను ధరియింపదల్ల నాది తిలక మొ

స్వగదాల్పు సంతమాత్రమే

నగగావర్తించు నాయవకు మేలునకై.

36

అ. వె. కృత్రిమంబు “వడ్లగింజలో బియ్యపు

గింజ” కన్న నెంతకెలికి చూత

మన్నఁ గానఁబడదయన్నాయమిది యుపే

క్షింపఁదగమి మీకుఁ జెప్పవలసె.

37

కం. ఇరువురలో నొకరేనియు

దురితము లవమేనెఱుంగుదురె : పాపంబీ

విరహం బెందుకువారికిఁ

బరమశివదైవర విరతభక్తు లిరువురున్.

38

తే. గీ. భక్తులన బిడ్డలన్న లవంబు భేద

ముండునే ? మనమిట్లూరకుండునెడల

నెవరు వారల పేమంబు నెంచువారు ?

నాఁగఁ బరమేశ్వరుఁడు కరుణామయుండు.

39

కం. పరమంబగు నొక మాహే

శ్వరరూపము దాల్చి యొడలి భస్మరజము దు

ర్భరమగు నెండకు గలిగిన

శరీరఘర్మజలమునకు సగమట వెడలెన్.

40

తే. గీ. భస్మరుద్రాక్షధారి విభ్రాజమాన

లింగధారియు వృద్ధు నశికతలాక్షి

మాత్రమేలేని శివునిగా దాత్రినెల్ల

వారుఁ గనుచుండి రాయయ్యవారి నెలమి.

41

కం. మును వేశ్యాంగన గౌరవ

మును గవి భార్యకు నెడమొగమును బెడమోహా

ఁబనుఁగన్నయతఁడు తనదగు

మనికితమున కతిధిగాఁగ మన్నించి వెసన్.

42

ప. కోడ్గొని చవి యధ్యాదులచే నర్పించుటయు నరండు సంతుష్టుడై
భోజనానంతరము పీఠం కన్యోన్యత గలిగించు పెట్టని యాలోచించి
తనయొద్దనున్న మడిసంచవి విప్పి.

43

కం. అందలి కనకకలశ ము

విందానన చూచుచుండ విభునకు నిడి నే

నెందోచవి పచ్చెద మీ

మందిరమున దీని దాచి మఱి నాకిడుగా ?

44

ప. అని మఱియు నిద్దాని దాచువారంబు నీపైగాని నీధాన్యపైగాని
యుండఁ గూడదనియు మీదంపతులు దీని దాపటికమ్మునెడ బాద్యు
లని నొక్కి చెప్పి యొగిరచే నెత్తెలో నుంచి యొగిరచే నద్దాని
పీగము వేయించి వెండియు.

45

చ. ఇరుపురదిక్కు చూచి యిది యే జనియంతయుఁ గర్చుపెట్టి నే
కరణ మొనర్చికొన్న కనకంబునఁజేసిన పాత్ర దీనిలో
భరము మదీయమున్నయది భద్రమునుండని హెచ్చరించి శం
కరుఁ డరిగెన్ దనంత నెలగా నటుపిమ్మట పచ్చె వెండియు. 46

ప. అట్లభ్యాగతుండుగా వచ్చిన యాస్పద్యమహేశ్వరు నర్పించి భుజింపఁ
జేయునెడఁ దన బంగరు చెంబొకవరి చూచినంగాని తనకుఁ జిత్త
స్వాస్థ్యమ్ము గుదురదనియు, నది భుజురని భుక్తి రుచింపదనియు,
రుచింపని భుక్తి యొడలఁ బట్టదనియు, బట్టనిచో నది విప్రయో
జనం బనియు నేమేమో యుపన్యసించుటయు నాదంపతు లొకరితో
నొకరు సంభాషింపని మూఁగనోమున నుండునెని యాయవకోరిక
చట్టన నెఱవేర్చరామి వేర్వేలుగా నాయన కట్టు లనునయింపఁ
దొడంగిరి.

47

కం. కుతవనమయ మనఘా యిదె

అతిక్రమించెడిని భుక్తియది గానిండు

ర్పితమగు మీ కనక కలశ

“శతంవిహాయ”యనునుక్తి స్మరియింపుడనన్.

48

కం. గృహమేధి కిట్టులను నా

యిహము సమస్తమ్ము దీననే గలదె న్నే

బహుచతురు కరఁగిపోసిరి

నహిదీనికిఁ దుల్యమగు కనక మీభువిలో.

49

ఉ. ఈశుధనుస్సునందుఁగల హేమముగీటుకు జంకు నల్ల ల

క్షీణునిపుట్టమందుఁగల హేమము గీటుకు జంకు నల్ల వా

ణీశుని బొజ్జలోనఁ గల హేమముగీటుకు జంకు మీదు న

భ్యాశమునందు నాయెడిన బంగరుసాటి జగనఁగానఁగా.

50

వ. పిమ్మట నమ్మనీషి యిల్లాలిట్లనియె.

51

ఉ. మంచిదియైన హేమమది మంచికి నించుకదీసి పోయినన్

మంచుటయందయెల్లరకు మాననముంట స్వభావసిద్ధ మీ

రించుక తాళచో విడుదు మే మడిగట్టితిఁ బెత్తెముట్టుకో

నంచితు లీరెఱుంగరె : సమంజసరీతి భుజింపుఁడిచ్చెదన్.

52

కం. ఇరువురచేతికి నిచ్చితి

రిరువురమును బుచ్చికొంటి మిరువురమును సం

సరణపుఁబేటికలో జా

గరూకముగ దాఁచితిమి యిఁకన్ భయమేలా :

53

వ. మీభోజనంబయిన యుత్తరక్షణమ్మునంద మదివిడిచి మీకలశంబు

మీకిచ్చి మరల మడిగట్టుకొని యేనుభుజించెద నింకను దమకు

సందియమెందులకనియెడి సాధ్వికి నల వృద్ధమాహేశ్వరుండిట్లను.

54

కం. కనకమ్ము సర్వపూజ్యము

కనకముగలవాఁడె యందగాఁడగు వానిన్

గని వలచుజగము వానిన్

దనూజులాదరముతోఁ గనఁగనెఱుమదిన్

55

తే. గీ. అందులో వృద్ధుడను గనకాళహస్తి
నేనువృద్ధుడ నింటిలో దీనినుంచి
వచ్చుచో గుట్టులును బాణ్య పంచినట్లు
కొందురనిగానె : పెంటబేకొని పడినట్లు. 56

అ. నె. మరలఁ ద్రోసిలోన దురితాత్ము లెవరేని
గొట్టి దానిఁబుచ్చికొనిన నేమి
నేతునన్నభిముముచే మిగ్గుహమ్మన
దాచనిచ్చినాఁడ దభ్యమింది. 57

కం. ఇటనుండి తరలిచని న
ప్పటినుండియు నాని సేత్రః ప్రియ పుణ్యం
చుటనైఁప బెప్పుడుఁ గలక మె
దుటఁ గప్పడుఁ జూడకే మెదుటతనఁగలనే. 58

కం. ఏవిరహంబును గానీ
భావము నయిరింపనేర్పు బఁగరు విరహం
భావంతగూడనైవద
అ వంతకు మించు వంత యవనిన్ గలదీ. 59

కం. దనమున్న భార్యయున్నది
తనుజులుగలరాపెయున్నఁ దనుజులపెంటకా
మనుమలు మునిమనుమలుగల
రెన దనమున కొండు గల్గినే : జగమందున్. 60

చ. కనకము దాచనిచ్చుటది ర స్త్రీమూలము. దాచమోనటల్
పొనరిచి చేతనుంచికొనె మున్నలకండుఁడు వచ్చుచోనటల్
పొనరిచి మేనఁగట్టికొనెఁటో : కమలాపతి. పీఠకన్నముకా
మనుఁడు హిరణ్యగర్భుడది గర్భమునందిది కొంటెముంగటే. 61

తే. గీ. ఎన్నియెన్నియుపాములెఱిగి మనము

దానిదాడెడమో : అదివానినెల్ల

మోసగించు నసాయనమూహములను

పెనుకీ మరుగుచునుండుట విదితమెందు.

62

పం. మీదంసతు లతియోగ్యులు

గాఁదోఁచిరి నాటఁ దానఁ గనకరిలక మీ

చేదాఁపనిచ్చితివి గా

సిద్ధిపపు శంకరెవియొ యెడఁదెజసింతుగా.

63

పం. అవి మీదిక వివరించుట

అవిదోషు లేను నుటయుము మదిలోఁ గొం

టువిడిచుగా : "మఠా పు

త్ర విరోధాయ" యనుమాట తప్పుమరాదే :

64

ప. అని కొండొక యాకరిని నటించి యాపుట్టెందు.

65

పం. ఎందులకు నానెంచుట

నంగిహములేదు కలకసాక్షిల్కరిం

బందులె శివుఁ డందుటక

న్నందొడ్డ భుజింతు నప్పనగా బతి నతితో.

66

ప. అవెతోఁ దాడు మాటలాడకుంటును నిమిత్తము లేమింటేని యధాపూ

ర్వముగఁ దురిచి తాళము దాచినదోటు తెలిపి మడిలేమి మరలఁ

గిల్చిండుగాక యని యొప్పించుటయు.

67

ప. కలకము తెచ్చి యుచ్చటఁబఁగా నలగేహిని యేగి పేటికన్

గలయఁగఁజూడ నందు నది గన్నడ దంతట నాపె మోముపె

రైలమనె బల్ల కక్కతన విహ్వలభావము పుట్టె వృద్ధుఁడున్

గలకముతేక దుక్తి గొనఁ గంటపుఁగల్గెన దక్కటంచినెన్.

68

పం. ధార్యాదిర్తలు పృథగాఁ

గోర్యపు నపవాదుమనకు సంఘటిలె నొరుల్

కార్యమిది యెవరిదందుర

వార్యముగా వచ్చి నెత్తిపై దొంగుపడెన్.

69

ప. అని యేమియున్ దోపక యెవరిమట్టుపెనారు విద్వోషులమని యెబ్బం
గియు నదోషత్వం బనిచార్యులని యెఱుంగుటంటేని.

70

చ. కనకము పస్తుటాపమునఁ గాలగకార్యసరిల్లి మారుడుగా

బనిపడునేని యున్నయిది భాగ్యపరీతులమఁ బెఱుంగుదీ

పనమఁ దినార్థమిమ్ము గడుపలెట నీట లభించుఁ జెలఁచు భో

జనమొనరింపుమన్న నలకాబరిపాఱుడు పట్కఁ గ్రుచ్చెదై.

71

అ. వె. భోజనమునకేమిఁ బోసేసినను భోవుఁ

జేయరున్నఁ భోవుఁ జెలియమన్నఁ

భాజనంబులేమి దాదనంబై నాచు

మెదురు దిగదు నిక్కిమిది యెఱుంగు.

72

ప. ఇద్దాని దాఁపటికంబు మీదంపతులరును నారును పేఁగృహమ్మునందరి

పేటికకును దక్కి నొరులకుఁ జెలియదు. నీవు పరమపతిప్రభాశిరో

మణివి. నీలోపమువలన వియ్యది నాయుడై యుండదనుట శిలాక్ష

రంబ. తప్పైనను నొప్పుయినను నీదోషంబు నీచర్తపై నిడుటకు

నాచునంబు వెనుదీయఁబున్న యది యెట్లంటేని.

73

కం. ఈతఁడు వేశ్యాసర్తుం

దోతరుణిఁ నీవెఱుంగు దొనఁగెనొఁ యేమో

యేతన్వికేసి యడుగుము

నీతో నీతండు చెప్పు నేనును విందుకా.

74

తే. గీ. అనెడి నుడివిని “శివః శివాః” యంచుఁ జెప్పుయ

మూసికొనియె నాగేస్తు నమోనమో య

టంచు వృద్ధవివ్రండు నీవడిగి చూడు

నీదుభార్య నాపెయె చెప్పు విక్కమనుచు.

75

తే. గీ. ఆపె వేశ్యామరక్తుడవంచు విన్ను

వదలిపెట్టినయట్టు లివ్వడనున్న

గేస్తు లనుకొనవంటి నీకీలకంబు

నీవు నీభార్యయును దక్క నెఱుగు నెవఁడు.

76

కం. ఇంటన్నిను వేఱుగ వా

ల్గంటియె వెలివెట్ట నొరులు ఘనుఁడందురె ; మీ

జంట పరస్పరమును వా

కొంటకు మొదలిడినఁ దెలిసికొనఁదగు నిదియున్.

77

వ. పెట్టెలో భద్రపఱచి తాళమువేయు నందనుక నాయెఱిగిన యంశమే
దీనికి నొరుల సాక్ష్యముతోఁ బనిలేదు గాని.

78

ఉ. పిమ్మట భర్త కన్మొఱఁగిపెట్టియ నీవును గాని నీకు గో

ప్యమ్మగురీతి నీహృదయబంధుఁడు భర్తయుఁ గాని పెట్టె తా

ళమ్మను దీసియుండవలె లాఠులు దొంగలు వేశ్యమందుఁగ

న్నమ్మిడి దూఱినట్టులు వినంబడలేదుగదా ! సతీమణి :

79

వ. అక్కతమ్మన మీలో మీరు సంప్రదించుకొన్నచో విందేమియున్నది
“వడ్లగింజలో బియ్యపుగింజ” సొమ్మెట్లును దొంగడు. మీరు
నాసొమ్మిఁగలవారే యని నేనెఱింగిన కతన నాకు నదైర్యంబు లవ
మ్మును లేదుగాని నామూలమ్మున మీయిరువురకుఁ గాని మీలో నొక
రికిఁ గాని యాయవవాడు పుటించుట పుణ్యమునరుఁ బోయిన బాప
మొదురగుటకాక మఱేమి ! యని యొర్చినట్లును నోదార్చినట్లును
బ్రసంగించు నావృద్ధమాహేశ్వరున కావిషధయోగ్యుం డేకపత్నీ
వ్రతుండు గేస్తుం డిట్లు వక్తాణింపఁ దొడంగె. నయ్యా నేనెన్నుండు
గాని పరస్త్రీ ముఖం బెఱుంగనివాఁడ నయ్యా నొందొక నిమిత్తమ్మున
నాభార్య నన్ననుమానించి వెలివెట్టినది. ఆహేతువు మీరు నావలన
వినుటకన్న నాపె ముఖమున వినుటయే సమంజసం బనుటయు
నామహేశ్వరుండు.

80

అ. వె. ఈవె చెప్పుమనుము నేవీడు పండున్న

మంచిదెడలను నమంచితముగఁ

దెలిసికొందు ననుమఁ దెలువతోఁ జెప్పుమి

పనుచుఁ బల్క నాపె యనుపదించె.

81

వ. అయ్యది విని యాకపటమ హోవరుంటు గేల్చి దిక్కి నీపు విద్వో

షివే యైనను నిన్నమహాసంపాదనో నీభార్య ప్రసాదపదినవని

యనుకొనుట కపరాశక్తిలేదు. ఏమలదేని, పనుము.

82

ఉ. జాకనఖిన్ దనంగనను జారుని చోరుని ద్రాగఁబోతు నె

వ్వారును గీర్తికానపడువారు గొంపమఁజేర్చరాదు త

ద్వారము కార్యముండినను దామునుబొక్కఁగరాదు విక్కసం

తీరు పెఱుంగరున్నఁ గొనితేవలెనే : యపకీర్తి ముగ్ధియై.

83

వ. నీపు విష్కళంక హృదయుండవే యయ్యను స్త్రవసంఘటనమ్ము

నంజేసి బుద్ధిపూర్వకంబుగాఁ గాదున్నను నాఁ దా వెలమొంది గృహ

మ్మున నడుగిడుటయ కాక ఆవిశ్వకంఠమైనను నానై పశువులా లొన

ర్పిన యత్వంగనాద్యుపచారంబుల కంగీకరించుటయు నీ యెడల

నీభార్య యనుసూనించుటకుఁ గారణంబిమ్యెనని వెండియు.

84

కం. మీరిరువురు విద్వంసులు :

కారేమాత్రమ్ము దొనిఁగుగంపారలు మీ

చారిత్రము నేనెఱుఁగుదు

దూఱించుకలేక యిట్లు దురవిల్లుదులే.

85

వ. ఇట్లు మందలించుటయు నాదంపతులు మదిలో నీయనముడు నర్వ

సామాన్యందగు మాహేశ్వరుండు గాఁడనియు సాక్షాత్సంపేక్ష

యందె కానోపుననియు ననుమానించి అట్లే కావయున్న నంత భద్ర

మ్ముగాదాఁచిన కనకకలశం బగునడకుంటు నెన్నివేల గుండెలుం

డుననియు విశ్చయించికొని యమ్మహాత్ము చరణమ్ములపైఁబడి

గట్టిగా నిరోధించుచు.

86

కం. ఏమెన్నిజన్మములనో :

నోమిననోము ఫలియించె నూనముగా నీ

వా మంచుఁగొండ యల్లుఁడ

వేమని నిజరూప మవనయించుట శంభూ.

87

వ. మా మనఃకాలుష్యమ్రోడలింప ననుగ్రహించుట తెల్లంబయ్యె నీసం
కల్పం బన్యధాకరింప మేమెవ్వరమని వెండియు.

88

ఉ. ఎవ్వనియాజ్ఞదాఁటుటకు సృష్టియొనర్చెడి బ్రహ్మజంకునో :

యెవ్వనియాజ్ఞదాఁటుటకు నిందిరభర్త మురారి జంకునో :

యెవ్వనియాజ్ఞ దాఁటుటకు నింద్రముఖామరకోటిజంకునో :

అవ్వీభుఁదీవు వ్యాజమున సంతరితుండవుగాఁగ నేటికిన్.

89

వ. నీనిజస్వరూపంబుఁ జూపించి మాయడిన భక్త్యభోజ్యమ్ములు నీవు
నీసతీమణితోడ నారగింపవలయునని ప్రార్థించుటయుఁ బరమేశ్వ
రుం డుమానహతుఁడై వారలకుఁ బ్రత్యక్షమ్మయి పడ్ర సోపేత
మ్మగు విందు నారగించి వారల నాశీర్వాదించి వెండియు.

90

కం. మీరలు మదీయభక్తుల

రారాధ్యులు లోకమునకు నాయుర్భాగ్యో

దారులుగ నిట్టివే సం

సారసుఖమ్మనుభవించి శతనమలపయిన్.

91

ఉ. శ్రీరుచిరంబు సంస్కృతి యశేషము పుత్రులయందుడించి మీ

భారము నాకునై వదలి వత్తురుగాక : మదీయసన్నిధిన్

జేరి సుఖింపఁగాఁ బ్రమథపేవకులం దొకరై చరింతుగా

తేరికి నందరాని పదమిచ్చితి మీకిక నేమి కావలెన్.

92

వ. ఇట్లు లాదంపతులఁ గృతకృత్యులం బొనరించి పరమేశ్వరుం డంత
ర్థానంబుచేసె, నిద్దాని శ్రవణపతనాదులచే నాయురారోగ్యభోగభాగ్యం
బులవ్యాధిగా నేర్పదుట విక్కువంబని సూతుండు శానకాదుల
రెడింగించె.

93

గ్రంథాంతపద్యములు.

కం. దేవా : “యావత్తైలం
తాపద్వ్యాఖ్య” గదః కవిత దయచేసితి వీ
త్రోపః దరియించుటకు నీ
సేవకు మొదలడితి సాగః జేసితివదేవా.

కం. దేవా : “యావత్తైలం
తాపద్వ్యాఖ్య” యని నేమొదలు పెట్టిన నీ
సేవను నిరంతరాయము
గావించిన విను సుతింపఁగా నాతరమే :

కం. నాయారోగ్యము సంతా
నాయుర్పాగ్యాదికమ్ము లభిలమ్మును సు
శ్రీయు క్రమ్ముగ నలుపుచుఁ
బాయవికృపఁ బ్రోచు నీరుఁ బ్రణతులివె : శివా :

గద్య :

ఇది శ్రీ కింకరీంద్ర మటావంధావన బాలకలావిధి బాలనరస్వతి
కళాప్రపూర్ణ విద్యత్కవి మహాకవిచక్రవర్తి శతావధానీ
త్యుది బిరుదాంకితులును చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వ
ప్రవరమాండ్రాస్థాన కవిశాపట్టభద్రులును
అగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకట
శాస్త్రి కవివరేణ్య ప్రదీతంబై
అరువతి వేంకటీయంబు
నాబడు వ్రతకథలు
నమూనము.

ముఖ్య సవరణలు :

~*~*~*~

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఓప్పు
8	4	దైవతాసం	దైవతాంశసం
9	7	గలట్లు	గలట్టి
17	17	పార్లు	పార్లు
35	11	గళత్వం	గళీత్వం
39	15	ట్టమటంచు	ట్టమనటంచు
40	2	లభించె	లభియించె
42	14	బాహుబలరుద్రుడు	రుద్రహపుడగుడు
53	16	నని	నవి
53	25	డిక	డికి
83	15	విద్ది	విద్ది
89	24	శ్రీంర	శ్రీకంఠ
93	13	వంద్య	వంద్య
98	25	డియా	యాడి
110	16	వరించు	వరియించు
120	22	మిదియె	మియె
125	7	నూన్య	నూన
136	22	క్రియ	ప్రియ
145	6	రాల్లిట్లు	రాల్లికొన్ని
146	7	టనా	టయూనా
164	2	తద్యం	సత్యం
167	11	వత్ర	వ్రత
182	10	కొమడ	కొమరుడ

166 వ పేజీ 21 వ పంక్తి - ఇట్లు మార్పుకోవలెను.

శ్రీ. గీ. అనిన నాంజనేయని విల్పి యనియెనిట్లు-

శతావధాని చెళ్ళపిళ్ళ పెరిరతుకాన్తిగారి రచనలు

పురాణ గాథలు

1. శ్రీచైత మహిమ
2. ముగ్ధానామగ్రహ మహిమ
3. గాయత్ర మహిమ
4. ఉపన్యాసము మహిమ
5. పరిశురామ చరిత్ర
6. అగస్త్య చరిత్ర
7. భద్రాయు శివుర్రు
8. మునియవతి చరిత్ర
9. ఉపన్యాస ము

ఈ లఘుకావ్యాలన్నీ కలసియున్న సంపుటియు వెలదు 2-0-0

పోస్టల్ షేరు.

చెళ్ళపిళ్ళ పెరిరతుకాన్తిగారి రచనలు

పేరిరతుకాన్తిగారి రచనలు

శివాయు - P. O.

::

[మూలగో. బిల్లా.]

శ్రీ తిరుపతి వేంకట కవికృత గ్రంథములు

దైవతంత్రము	0	6	బుద్ధజరిత్రము	2	0
వైరాగ్యశతకము	0	4	లక్షణాపరిణయము	0	12
శుకరంధానంబాదము	0	8	శ్రీనివాసవిలాసము	1	0
కాశీసహస్రము	0	8	ఏళామాహాత్మ్యము	0	8
శతావధానసారము	1	0	బొబ్బిలి పట్టాభిషేకము	1	8
కలగూరగంప	1	8	పూంపూరికృష్ణంద్రచరిత్ర	1	8
నానారాజుండర్పణము	4	0	శివభక్తి	1	8
ప్రతకదలు	2	0	సుశీల	1	8
పురాణగాథలు	2	0	పత్రివర	1	4
శ త క ము లు.			గోదేవి	1	4
కామేశ్వరీశతకము	0	4	దేవీభాగవతము	12	స్కం॥ 12 0
ఆరోగ్యకామేశ్వరి	0	4	స్తోత్ర ము లు.		
సౌభాగ్యకామేశ్వరి	1	వ ణా 0 10	కాళికాదిస్తోత్రమాల	0	8
డిబో	2	వ ణా 0 6	నమశ్శివాయస్తోత్రమ్	0	8
డిబో	3	వ ణా 1 0	ఆరోగ్యధాన్కూరస్తవము	0	4
ప్ర బంధ ము లు.			మృత్యుంజయస్తవము	0	4
శ్రవణానందము	1	8	శివస్తవము	0	12
పాణిగృహీత	1	4			

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి అండ్ సన్సు.

వేంకటేశ్వర బ్లీక్లిషన్సు,

కడియం P. O.

తూ॥ గో॥ జిల్లా.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వము

ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0
ప్రభుత్వము	1	0	0

చెళ్ళిపేళ్ళ పేంకడుకాస్త్రీ అండ్ నెట్స్.

పంజాబీస్ వల్ల కీమత్తు.

క డి యం P. O.

నాం గోల్డ్ నెట్స్.

COAST GUARDIAN LIBRARY OF THE

This book is to be returned to
before the date stated below:
The library of the Coast Guard
The book will be
returned to the

book clean. Do
not leave the leaves nor
the marks upon the

65 11/15/51